

АНАСТАСИЯ НОВЫХ

Құстар мен тас

Барлық оқиғалар мен кейіпкерлер автордың ойынан шығарылған. Кез келген есімдер (адам аттары) мен фамилиялардың және шын өмірдегі адам есімдерімен болмаса дүниеден өткен адам есімдерімен, кейіпкерлердің лауазымымен ұқсастығы (бірдейлігі) және де кез келген адаммен шын өмірде болған оқиғалармен ұқсастығы абсолютты кездейсоқтық және бұл әдейілеп жасалған жоқ.

Адамдар құдды бір құстар мен тастар секілді. Бірін рухани шыңға көтеру үшін жай ғана **тұспал (ишара)**, жалғыз сөздің өзі **жеткілікті**. Және оянған болмысымен ол шексіз әлемді **тануда** қалықтайды. Ал басқалары? Тастың аты — тас.

Люди словно птицы и камни. Одним **достаточно** лишь **намёка**, единственного слова, чтобы слегка подбросить в духовную высь. И **пробудившейся сущностью** они воспарят в **познание** бесконечного мироздания. А другие? Камень — он и есть камень.

КЕЗЕКШІЛІК

«Құдайым-ау, неткен сыздатқан ауру, бауыр емес үңірейген жара секілді. Осылай азаптауын қашан тоқтатар екен? Осының барлығы қашан бітеді? Ал керек болса, цирроз, әкеңнің аузы... Қандай ретсіз уақытта десеңші. Өлімі ештеңе емес. Біздер бұл қаусаған құрбының көзіне бірінші рет қарап тұрғанымыз жоқ. Бірақ қызым... Оған әлі институт бітіру керек. Қарғыс атқыр осындай әлемде оған кім көмектеседі? Жоқ, мен олай жасай алмаймын, менің өлуге хақым жоқ! Үш жыл шыдау керек. Мұрыннан қан кеткенше, бірақ жету керек. Ештеңе, ештеңе етпейді, шыдаймын. Біз Ребровтің тәні үшін Қаусағанмен (өліммен) әлі-ақ соғысамыз...»

Шырылдаған телефон үні Ребровты күнделікті өмірдің сұр түсті шынайылығына қайта қайтарды. «Бүгін не болып жатыр өзі? Бұндай ешқашан болмаған... Иә, әлем құрдымға құлап бара жатыр. Осындайда баланы қалай жалғыз қалдырасың...»

— Он бесінші милиция бөлімінің кезекшісі майор Ребров. Сізді тыңдап тұрмын... РОВД-ға (аудандық ішкі істер бөлімі) майордың тәуліктік кезекшілікке түскеніне он екі сағаттан асқан. Соңғы күндері жағдай өте қиын еді. Ауданда жаңадан пайда болған банданың жүргеніне міне үшінші ай. Осыншалықты аз мерзім ішінде өзінің бетсіз және қатыгез істерімен қылмыскерлер отты қару пайдаланумен бірнеше қарақшылық (тонау) шабуылдар жасап үлгерді. Бұл жындылардың шектен шығуларынан адамдар үрейленді. Милиция қызметкерлеріне айғақтарды түйірлеп жинауына тура келді, себебі халық милициямен байланысуға құлықсыз болды.

Бірнеше сәтті қарақшылықтарынан кейін, толық жазасыздықтың дәмін сезініп, банданың делебесі қозды. Оның мүшелері жергілікті сауда дүкенінің директоры болған әйелді алдымен зұлымдықпен қинап, өлтірді. Бұл аудан тұрғындары (әсіресе коммерциялық қызметпен айналысқандардың) мен құқық қорғау органдарының шыдамын тауысты. Қанша парадоксалды болса да, бірақ дәл осындай қайғы мен үмітсіздік түрлі салаларда жұмыс жасайтын адамдарды уақытша біріктірді.

Өмірдің аты — өмір. Және онда әрбір адам өзінің сол сәттегі жеке дүниетанымына сәйкес баға беретін әртүрлі оқиғалар болып жатады. Бірақ барша адамдардың түпсанасында болатын, көзге көрінбейтін жалпы адамзаттық қандай да бір шек болады. Және оны аттап өткісі келетіндер өзіне қоршаған ортаның ашуын тудырып қана қоймай, бойындағы ең құндыны да өзі білместен құртып жатады.

Рухыңның әлсіздігінен қателік жасап, оны бірінші кезекте сыртқы әлеммен емес, ішкі татуластықты іздеу үшін, игі істеріңмен дұрыстау бір бөлек. Ал ұятыңның есігін, осы рухыңның жарық ғибадатхана терезесін мүлдем жауып тастау — бұл бөлек әңгіме. Міне сол кезде, біздің славяндық бабаларымыз айтқандай, «...ауыр зұлымдық өзінің билігімен жүректі суытады, ашу тұманымен көзді соқыр қылады және өрттен де жаман болған өзін іштей өртейтін адам қара ойларының қақпанына түседі. Ол үлкен өртті күлдің ортасында, күйген ағаштың үстіндегі қарға секілді жалғыз қалады...»

Аудандық милиция бөлімінің бар қызметкерлері дерлік міне он тәулік бойы кісі өлтірушіні күшейтілген режимде іздестіру жұмысымен айналысып жатты. Әрине адамдардың шыдамы шегінде болғаны белгілі. Ал кезекшілікте телефон үнемі шырылдаумен болды. Оның құлақ тұндырар даусы естілген сайын, найзағай гүрсіліндей барша естушілерді селт еткізумен болды.

Майор Ребров нақты әрі сабырлы жауап беруге тырысты, бірақ бұл оған жеңіл тиген жоқ. Қатты ауырсынудан тәні қирап тұрды. Басы ауырып, бауыры сыздатты, аздағаны да кез келген толқыныс пен қысылуға қатты ауырсынумен жауап берді. Ал соңғысы жеткілікті еді. Жұмыстағы аса ауыр жағдаймен қоса Ребровтың денсаулығымен де күрделі мәселелер анықталды. Бауыры ең ыңғайсыз уақытта өзін «көрсетті». Ребров барлығы жақсы болатын шығар деп соңына дейін созып жүрді. Бірақ Орыс елінде «найзағай ойнамай, жігіт шоқынбайды» («пока гром не грянет, мужик не перекрестится») деп айтпақшы, ол отбасы мен ұжымынан жасырын түрде қатты ауырсынуымен өзінің дәрігер досына келеді. Қажетті

сынамалардан кейін жақсы емес диагноз қойылды: бауыр циррозы дами бастаған. Және алдағы болашақта бауыр өзін қалай көрсетеді — белгісіз.

Бұл Ребров үшін тағдыр тәлкегі (соққысы) емес, нағыз нокаут болды. Егер өзі ғана өмір сүрсе, бұл оған қорқынышты емес болар еді. Бірақ оның отбасы — әйелі мен қызы, ол үшін Жер бетіндегі ең жақын адамдары болды. Олардың өмірі үшін Ребров қандай да бір түсініксіз үлкен жауапкершілікті сезінді. Ал майор — отбасының жалғыз асыраушысы. Әйелі қандай да бір жұмысқа орналасуы екіталай еді, себебі міне төрт жыл демікпемен (астма) сырқаттанған. Оқу ақысы аз емес болған пединститутта қызы оқиды. Сондықтан Ребровтың айлығы отбасылық кірістің жалғыз көзі болды. Және екі жыл бұрын майор еңбек өтілімен зейнеткерлікке шығуына мүмкіндігі болса да, қызының институт аяқтауына мүмкіндік беру үшін жұмысын жалғастыра берді. Ал бұл жерде міне саған! Осындай «бақыт» үстіне құлады...

Әрине досы оған ең жақсы деген дәрігерлерді ұсынды, денсаулығымен мұқият айналысуға (себебі әрі қарай созуға болмайтын еді), стационарға жатып емделуге кеңес берді. Солайы солай... Бірақ емделудің өзі ең аз дегенде біршама қымбат еді. Жоқ дегенде майордың бұл үлкен шығындарды төлеуді қалтасы көтермейтін. Табиғатынан адалдығы мен тазалығы осындай үлкен ақшаны достарынан қарызға алуға жібермеді. Өйткені көп емес оның достары да өзі секілді айлықтан айлыққа әрең жетіп жүрген. Ал досының жылжымайтын мүлікті сату немесе кепілдікке қою туралы ұсынысын Ребров бірден шорт кескен. Біріншіден жылжымайтын мүлкінен өзі он бес жыл күткен тек екі бөлмелі пәтері ғана болды. Ал екіншіден жеке басының құтқарылуы үшін жақындарын баспанадан айыру — оның ісі емес еді. Сондықтан өзінің Ар-Ұятының өлшеміне сәйкес Ребровтың таңдауы көп болған жоқ: дәрігерлердің барша айтқандарына қолды бір сілтеп, қызы институт аяқтауы үшін өмірін қалай болса да әлі үш жылға созу. Ал кейін не болса сол болсын... Ол бұл «иықбауды» соңғы демі қалғанша тартуға шешім қабылдайды.

Кезекті қоңырауды журналға тіркеп, қашып құтыла алмас ақыретті үнемі еске салған ауырсынуды азда болса басу үшін, Ребров анальгин таблеткасын алды. Досы кетанолды ұсынса да, бірақ кетанол анальгиннен анағұрлым қымбат тұратын. Реті келсе қызын тәттілермен еркелеткен дұрыс деп Майор бұрындары да өзіне үнемдейтін. Ал енді өзі соңғы кездері «тозған қабыршақ» деп атаған тәні үшін тіпті де шығындалу ойында болмады.

* * *

Аудандық бөлім ара омартасы секілді ызындап жатты. Барлығы абдыраған түрлерімен әрлі-берлі сенделумен жүрді. Нәтижесіз іздеудің оныншы тәулігі аяқталып жатты және бұл күйгелектік пен аса мазасыздықтың жалпы атмосферасын тудырды. Себебі маңызды тез жұмыстардан бөлек қарапайым «күнделікті істер де» болды.

Алдын-ала қамау камерасына немесе оны қызметкерлер «обезьянник» деп атағанға кезекті «клиенттерді» алып келді — үш нашақор мен барша аудандық бөлімге таныс (кірқожалақ үйсізді) бомжды. Оны көрсеткіштер «қызғанда» ауданда басқа бомжды таппағандай үнемі әкелетін. Қызметкерлер ол байғұсты эзілмен Вася деп атайтын, себебі кейбір мағынасында ол барлығында кінәлі болып шығатын. Бірде оны басқа бомждарға қарағанда көше тентектері көбірек сабайды. Енді бірде ол қыстаған шатырдың кездейсоқ сымдары өртенеді. Және әрине Васяның өртті сөндіругегі бар тырысқанына қарамастан, тұрғындар өртеді деп оны кінәлайды. Тағы бірде ол денең түршігетін қанды оқиғалардың куәгері болады. Жалпы айтқанда Вася үнемі қандай да бір келеңсіздіктерге тап болумен болды.

Ребров көзімен көмекшісі аға лейтенант Чмильді іздеді. Ол танысымен бес минутқа сөйлесіп келемін деп жарты сағатқа жоғалған. Жұмыс орнында Чмильді таппай, майор екінші көмекшісі сержантқа кілтті берді.

— Костюшкин, есікті аш.

— Сәлем Ребров! — деп кезекшілікке сержантпен бірге осы көңілді топты әкеле жатқан жедел қызметкер (оперуполномоченный) капитан Онищенко кірді. — Неге түнеріп кеткенсің? Жағдай қалай?

— Жақсы ештемесі жоқ, — деп майор қолын сілтеді.

— Сен бұл түнерген ойларыңды лақтыр, барлығымызда «жақсы ештеңе жоқ», — деп капитан күлді. — Сен білесің: бұл өмірдегі жақсының барлығы заңсыз немесе адамгершілікке жат (аморально) болмаса семіздікке әкеледі...

— Бұл анық, — деп ауырсынуымен күлген түр танытып Ребров сөзімен келісті. — Сен мұндай сұлуларды қайдан «қазып» алғансың?

— Білесің бе, қазір бір мекен-жайға барғанбыз...

Онищенко сөзін айтып үлгерместен нашақорлардың бірі санасы толық бүлінгендей, аяқ астынан пассивті «клиенттен» ерекше агрессивтіге айналып шыға келді.

— Барлығың тұрындар, ешкілер, түгел атып тастаймын! — деп тамағы қарлыққанша айқайлады да, кейін боғауыз сөзіне көшіп және өздері әрең тұрған орындықтарды қопарып кезекшілік ішінде қатты жылдамдықпен жүгіре бастады.

Ребров пен Онищенко бірден жауапты істеріне көшті, сәл кейінірек сержанттар да қосылды. Нашақорды топпен тыныштандыруға тура келді.

Осы кезде қалған нашақордың екі досы болып жатқан барша айқай-шуды мүлдем бейжайлықпен бақылап отырды. Ал әлгі адамды барша қызметкерлердің мұқият бақылап отырғанын көрген бомж, білдіртпестен төрт аяқтап жылдам шығар есік жаққа қарай қозғала бастады. Бірақ есік алдында өзінің кейіпкеріне керексіз уақытта деп айтпақшы жолдастарына көмекке асыққан аға лейтенант Чмиль көріне қалды. Есікті толық жапқан оның алпауыт денесі бомжды шошындырып жіберді. Жылдамдығын азайтпастан байғұс тез айналды да, анағұрлым жылдам мерзімде қайтар жолды тез жүріп өтті. Камера жанында денесін тез вертикалды жағдайға қойып, екі нашақордың жанындағы бұрынғы орнына қайта жайғасты. Чмильге үрейлене қарап, бомж мүсәпір түр жасап, кезекшіліктегі у-шуға ешнәрсе болмағандай назарын салды. Ребровтың көмекшісі осындай күлкілі жағдайға жақсылап көңілін көтеріп алды. Бірақ мораль оқитын уақыт жоқ. Жолы болмаған қашқынның жанынан үлкен адымдарымен жылдамдата жүріп, оған аға лейтенант саусағымен ескерту жасап, күлкісін әрең ұстады. Ал ол түсінгендей басын изеді. Қоршаған ортаға білінбеген инцидент осылай аяқталды.

Құтырған нашақорды әйтеуір бірнәрсе қылып тыныштандырды. Ол құтырғаны секілді аяқ астынан мелшиіп қалды. Барлық ұсталғандарды «обезьянникке» қамады. Осындай кішігірім жанжалға қатысқан жігіттер әлі де эмоцияларының буларын шығарып жатты.

— Қарғыс атқыр, бүгінгі күнге не болып кетті — толған жүйке жұқартулар! — деп капитан Онищенко наразы болды.

— Иваныч, одан да жаман болуы мүмкін емес нашар күн болмайды, — деп Чмиль мысқылдады.

— Тьфу, тьфу, тьфу!.. Тіліңе жылан жұмыртқаласын! — деп капитан мәтелмен жауап берді. — Онсызда күні бойы итше шапқылаумен болдық... Адамдардың құдды бір «естері ауғандай», әр қадам жерде сондай концерттерді қойып жатыр.

— Мүмкін ай басқа жағымен бұрылған шығар. Әнекей, терезеге қара: бір үлкен, домалақ, толық к..

Ер адамдар күлді.

— Иә, дәл, толық к.. Бүгінгі тоғыз шақырудың төртеуіне босқа бардық. Ендігі кез келген дыбыстан халық шошынады.

— Енді теледидардан хабарлады емес пе... Мінекей халық та сақ.

— Дұрысы куәгерлер осылай сақ болса ғой! Әйтпесе дүкенінде қожайынын өлтіріп кетеді екен, бірақ ешкім ешнәрсе көрмеген, естімеген! Онсызда жұмыс жетіп артылады... Білесің бе, қарғыс атқыр «гастрольшылар» бізде тағы да пайда болыпты...

— Бізге ендігі жетпегені олар еді, — деп Ребров ашына айтты.

— Айтпа, — деп капитан басын изеді, — және бұл не өмір? Осындай болмашы айлыққа, осындай күнделікті үлкен геморрой!

— Иваныч, оптимист болу керек, — деді аға лейтенант.

— Сен әлі жассың, өмір көрген жоқсың. Оптимист — бұл қалтасы ақшаға толы, асқазаны керемет жұмыс жасайтын, ал әйелі қалада болмаған бұрынғы пессимист.

Жігіттер тағы да күлді.

— Чмиль бүгін біртүрлі көңілді. Ребров сен байқап тұрмысың? — деп Онищенко жымыя сұрады.

— Иә, әлгі танысымен кездесуден дейін осындай жайдары, — деп майор құпия жымыясымен жауап қайтарды.

— Танысымен?! — деп Онищеноканың көздері жанды. — «Танысын» есік алдында көргенмін! Не деген форма десеңші — ойпырмай! Қандай кеуде, сондай «айнамкөз»...

— Қойшы сенде, — деді риза болған жымыясымен Чмиль. — Мүмкін бұл бір көргеннен ғашық болу шығар.

— Угу, нешінші рет? — деді мысқылмен Онищенко. — Саған үйлену керек, әйтпесе бір көргеннен ғашық болу сенің асқынған конъюнктивидің болып бара жатыр.

— Немене, немене? — деп аға лейтенант қайта сұрады.

— Көз ауруы.

— Иваныч, қызғанып тұрмысың, а? Айтпақшы, барлық адамдар туғанынан еркін әрі тең болады, — және кішкене үнсіз қалып, Чмиль қуақы үнімен сөзін қосты: — Бірақ кейбіреулері кейін үйленеді.

— Ал міне, үнемі осылай! — деп капитан Онищенко қолын сілтеді және кезекшілікте қайтадан тыныш күлкі естілді.

* * *

Жұмыс күні аяқталуға жақындады. Күн шыныменде қала тұрғындары үшін де, тәртіп сақшылары үшін де өте шиеленісті әрі ауыр болды. Жаңа пайда болған банданың әрекетінен туған зұлымдық жауын құртындай шектен тыс ұлғая берді. Ол адамдардың бойына үлкен үрей орнатып және ең жаман нәрселерді магнитше тартты. Бұл «гастрольшілерден» бөлек қала көшелерінде жүрген адамдарға өздерінің ұжымдық күшін көрсетуге тырысқан, масайған жасөспірімдер тобы да пайда болды. Тұрмыстағы қылмыстарда жиілеп кетті. Болмысының жағымсыз жағына беріліп, адамдар тура шын бейнесін жоғалтып алғандай.

Түнгі он екіге қарай РОВД іші айтарлықтай босап қалды. Тек опер топ (опергруппа) пен кезекшіліктегілер ғана қалды. Күні бойы жиналған шаршау адамдарды ұйқыға тартты. Аға лейтенант Чмиль ойға батып әрлі-берлі жүрді де, «обезьянник» алдына тоқтады. Ол жерден «мекендеушілерінің» тыныш пысылдауы естіледі. Жағдайдың тыныш екеніне көз жеткізген аға лейтенант кезекші бөлімге бұрынғы қызыл бұрыштан мұрагерлікке қалған, ескі, түсі кеткен креслоға қайта жайғасты. Аяғын аз да болса дұрыстау болған жалғыз орындыққа қойды. Осылайша жайғасып бір газетті алды да, ақпараттың мәнін түсінуге тырысып зейін салған түр жасады. Бірақ жарты сағаттан кейін газет беті аға лейтенанттың тыныш қорылына үріліп жатты.

Сержант Костюшкин үстелдің жанында отырып ұйқымен күресуге тырысты. Бірақ жас организм өзінікін алды. Қабағы қорғасын құйғандай ауырлық тартты. Ол да басын қолдарымен тіреп, уайымсыз жастықтың ұйқысына кетті. Тек телефон үні шырылдаған кезде ғана, екі көмекшісі селк етіп ұйқыларынан оянды. Бірақ бөтен басшылықты көздерімен шалмағасын, тәтті ұйқыларына қайта енді.

Тек жалғыз Ребров ғана бекетінде кірпік қақпастан ояу отыр. Ауырсынуы тәнін жібермеді. Анальгин уақытша ауырсынуды басты, бірақ толық кетірмеді. Осындай ұзаққа созылған ауырсыну майорда әлі болып көрмеген. Тәні құдды бір бөтенге айналып, оны қозғалту үшін аз емес күш жұмсауға тура келді. Артық қимылдауды қаламады. Есесіне

санасы (ақылы)... ол толықтай жанталаса жұмыс жасап, жерде өткізген өмірінің қандай да бір ішкі анализі жүріп жатқандай болды. Және осының барлығы өзінше бір сананың (ақылдың) организмнен қатты, сыздатқан ауру тұманынан тесе өтіп, бөлінгендей күйде еді.

Соңғы қоңыраудан кейін Ребров еш тыныштала алмады. «Адамдарға не болған? Әлемге не болған? Барлығы жыртқышқа, барлығы зұлымға айналғандай... Оның үстіне мына әйел де... Немене, оған ұйқысыздық бас салғаны ма? Онсызда шиеленіс, ал ол түн жарымында «бүгінгі милицияның еш пайдасы жоқ» деген лекциясын телефонмен айтпақшы... Сын айтуды барлығы біледі! Ал өздері келіп «адам қалдықтарын тазалаушы» болып жұмыс жасап көрсінші! Заңды сақтаушы азаматтар (жақсы азаматтар) милиция қызметкерлерінің күнделікті жұмысындағы ластықтың жүзден бірін де көрмейді... Қарғап-сілегенше, дұрысы өздерінің бала-немерелерінің тәрбиесімен көбірек айналыспайды ма. Әнекей, жасөспірімдер өздерімен-өздері! «Ілгері» дамыған достарынан үлгі алып айқай-шу шығарады, жұмыс жоқтық пен ерігуден тамырларына ине салады. Ал психика тез сынады емес пе... Достары алдында «лох» көрінбес үшін кішкене «шөптен» бастайды, ал кейін осы «пәлеге» толық тәуелді болғанын байқамай да қалады. Есірткі дозасы үшін нашақор туған анасын да сатып жібереді! Ал жасөспірімді ұстаған кезде, ата-анасы «менің ұлым ондай емес», «еш жазықсыз ұстап алдыңдар» деп тоқтаусыз айтумен болады. Ал сен ақымақ секілді шын фактілер мен балаларының бақытсыз жақын болашағына олардың көздерін ашуға тырысып, ақталасың. Ойланасың, осының бәрі маған не үшін керек деп? Онсызда өмір бал емес...

Әнекей, басшылық қылмыстардың нашар ашылуына айқайлаумен әлек. Ал қылмыстың ашылуы қайдан болсын, егер милиция жалаңаш энтузиазммен жұмыс жасаса? МВД (ПМ) бюджеті әр жыл сайын дерлік заң шығарушылармен қысқартылып жатыр. Патрульдік-бекеттік қызмет қирады деуге болады. Ал бұрындары олардың арқасында «қылмыс ізі суымай» көше қылмыстарының көп бөлігі ашылатын. Сол баяғы ақшаның жетіспеушілігінен, барлығынан көңілі қалған тәжірибиелі қызметкерлердің көбі жұмыстан шығып жатыр. Ал бұл неге әкеліп соқты? Жақсылыққа әкелген жоқ. Көптеген қызметтердің кәсіби ядросы іс жүзінде қирады, жоғары деңгейдегі мамандардың орнын, жартысының жоғары білімі жоқ тәжірибиесіз жастар басты. Ал осы жастардың қазіргі стимулы қандай? Менің заманымдағыдай офицерлік ар-ұждан, тәртіп, намыс па? Жоқ. Қазіргі олардың басты стимулы — билік пен жеңіл пайдакүнемдікке ашкөздік. Заңды жамылып еш ұялмастан халықты тонайды, оның үстіне көргенсіз (бетбақ), — Ребров тыныш ұйықтап жатқан Костюшкин мен Чмильге қарады. — Әрине, барлығы емес, бірақ көбісі. Мүддесін (елдің) қорғауы керек болған милицияға халықтың сенімі қайдан болсын?»

Қатты ауырсынуын аз да болса жеңілдету үшін майор самайы мен маңдайын уқалады.

«Ал екінші жағынан жігіттерді де түсінуге болады, — деп ой түйді. — Оларға отбасыларын асырау керек. Осындай мүсәпір айлыққа көтенін оққа тосып, күн сайын осы ластықпен жүйкесін кімнің жұқартқысы келеді? Шығар жолы жоқ тар шеңбер дерсің... Ал мен кінәлі теке секілді жүйеге айтылған бар сынды тыңдап, телефонда отырмын...»

Кенет Ребров алғаш рет кезекші бөлмеге (бөлімге) кірген алғашқы күніндегідей дәлмедәл осы бөлменің улы иісін қатты сезінді. Осындай мекемелерге тән, тердің спецификалық қатты, қуыратын иісі... Одан құтылу мүмкін емес. Ол сасық иісімен адамға, оның киіміне таңба (белгі) секілді басылып-сіңіп, бұл адамның қай жерде қызмет ететінін қоршаған ортаға айтқандай, сол адаммен үнемі бірге жүрді. Басында Ребров кезекші бөлімде жұмыс жасағанда бұған ұзақ үйренісе алмаған. Бірақ кейін, тіпті оның бар екенін де ұмытып кеткен. Ал қазір майорға біреу нашатыр флаконын мұрнының ұшына ашып әкелгендей, бұл иіс қайта соқты. Ребров асығыс дәлізге шығып, кіре-беріс есіктің кілтін ашып, есік алдына атып шықты.

Күздің соңғы күндері еді және біршама салқын ауа райы тұрды. Бірақ майорға осындай ылғалдылық пен бой сергітер таза ауа ұнайтын. «Бұл тағы қандай жаңалықтар? — деп кенеттен тұншығуынан біршама өзіне келіп, іштей өзіне наразы болды. — Басыма енді жетпегені осы еді... Тәк, тыныштал, Ребров, тыныштал...»

Майор темекісін шығарып сіріңкемен тұтатты да, соңғы кездері шайқалумен болған жүйкесін тыныштандыруға тырысып темекісін шекті. Дегенмен, дүниенің мәнін логикалық талқылауымен қандай да бір көрінбес спиральмен бірінің артынан бірі келген мазасыз ойлар жабысып жібермеді.

«Иә... өмір осы сіріңкенің алауы секілді әп сәтте өте шықты. Жанып үлгерместен жоғарыдағының еркімен үрленіп сол бойда сөнеді... Жоғарыдағы?! — деп Ребров өз-өзіне таңқалды. — Қартайдым ба? Әлі жасым келмеген секілді еді...»

Қандай парадокс десеңші, қарт шал секілді тәнім қирап жатыр, ал ішкі жан дүниемде құдды бір жастық шағымдағы секілді сондай сезім... Жастық... Эх, алтын уақыттар десеңші! Еш уайым жоқ, жарқын армандар мен жақсы болашаққа деген нық сенім. Алғашқы нағыз махаббат... Иә, бұл өмірімнің ең жақсы бөлігі болған екен...»

Майор әскери борышын өтеп, Әдебиет институтына түсуді армандағанын есіне алды. Орыс тілі, әдебиетімен мектеп партасынан-ақ ешқандай қиындығы болмаған. Бірақ бір қаладан бірге әскерге шақырылып, әскерде бірге болған досы Серёга, оған заң факультетіне түсуге көмектесуді сұраған. Әзіл үшін Ребров онымен бірге оқуға құжаттарын тапсырған. Емтиханда екеуі үшін сәтті шығарма жазды. Тарих пәнінен де бір ебін таба алды. Ағылшын тілінен әрине күлкілі жағдайлар болды, бірақ тапсырып шықты. Бақыттарына орай жас мұғалім екен, олардың жағдайларын түсінді. Осылай әзілдеп жүрген кезде Ребров жолдасымен заң факультетіне түсіп кетеді. Ол замандарда заңгер болу сыйлы мамандық тұғын. Жастар офицерлік ар-ұждан мен намыс, батырлығы мен ерлігін жырлаған фильмдермен тәрбиеленді. Досы секілді Ребровта осы романтикамен ауырып және өзінің сүйікті батырларына ұқсас болуға ұмтылды.

Дегенмен, кейін жастық романтиканың екпіні жұмыстары басталып, шынайылықпен түйіскен кезде біршама басылып қалды. Досы бірден милиция жұмысынан кетті, ал Ребров «Отан қажеті үшін» қызмет етуге қалып қойды. Ол қай жерде жұмыс жасамады дерсің: анықтау бөлімінде (в дознании), тергеуде (в следствии)... Және барлық жерде дерлік өзінің адалдығы (тазалығы) мен туралығының кесірінен басшылықпен үнемі қақтығысып отыратын. Кейін оны өзі секілді адал (таза), ескі мектептен тәлім алған, Қылмыстық іздестіру бөлімінің (Угрозыск) басшысы өзіне қызметке алады. Оперативті жұмыста Ребров он төрт жылдай қызмет атқарады. Осы жылдары ол не көрмеді, немен жолықпады дерсің...

Майордың жадына «шені жоғары (өзінен) қызметкермен дөрекі сөйлескені үшін» сөгіс алып, өзін оперліктен жоғарғы басшылық қуып жіберген соңғы ірі жанжалы есіне түсті. Ал шаруа былай болған. Олар екі жыл бойына екі рет сотталған және көптеген жергілікті жердің қылмыстарының жіптері бастау алған бір оңбағанды аңдумен (бақылаумен) болады. Бірақ оның қылмыстарға қатысы бар екендігін дәлелдеу қиынға соғады, себебі ол қылмыстарды басқа адамдардың қолымен жасап, «заң алдында қолы ластанбаған» еді. Бірақ бір күні бәрібірде қателік жасайды. Оперлерге төрт тәулік дерлік сыбайластары мен оның ізінен жүрулеріне тура келеді. Осындай табанды жұмыстарының арқасында кісі өлімінің алдын алады. Қылмыстық топты ұстау кезінде Ребровтың екі серіктесі ауыр жарақаттанады. Бірақ ақыр соңында олардың еңбегін «суға ағызып жібереді». Барлық кінәні қылмыстық топтағы бір адам өз мойнына алып кетеді. Ал басты күдікті «дәлелдердің жеткіліксіз болуынан» бостандыққа шығарылады. Және оны айыптаушы негізгі дәлелдер қағазы іс-құжаттарынан белгісіз жағдайда жоғалып кеткен. Зая кеткен екі жылдық жұмыс, жарақат алған серіктестер... Ал оның не мәні бар? Ребров жоғарғы басшылық кабинеттерінде әділдікті орнатуды өзінің борышы санады, бірақ турасына келгенде сол жерлерден басты күдіктіні жіберу туралы «біртүрлі бұйрық» төменге келген еді. Нәтижесінде Ребровты айқай-шумен оперліктен қуып шығады, тіпті бұрынғы сіңірген еңбегі мен Қылмыстық іздестіру басшысының қолдауы да көмектеспеді. Бұрынғы басшысының Ребров үшін бар жасай алғаны — қаланың алыс ауданында орналасқан кезекші бөлімшеге жұмысқа тұрғызып, болған инциденттің артын жабу ғана болды.

Жүрегінің тереңінде Ребров әлі күнге дейін өзін қорланғандай сезінді. Жоғарғы басшылыққа оның сіңірген еңбегіне, серіктестері өмірімен тәуекел еткеніне, басшылар

өздерінің жылы кабинеттерінде отырған кезде, Ребровтың осы жұмыста денсаулығын түпкілікті жоғалтқанына олардың түкіргені бар еді. Міне нәтижесі — цирроз. Бұл ауруды оперлердің сырқаты деп атауға болады. Және бұл жерде таңқаларлық ештеңе жоқ. Күн сайын қатты стресс, мәйіттер (мүрделер), қан... Мұны қандай дұрыс организм көтере алады? Міне осылай созылған есеңгіреу күйінен аз да болса кету үшін арақпен шаршағаныңды басуға (босаңсуға) тура келеді.

Өмірінің көп бөлігін арнаған қызметтік жұмысынан майор қандай да бір мәнді жанталаса табуға тырысты. «Мен өмірді қалай өткіздім (сүрдім)? Әрқашан әділдік үшін күрестім... Шын бандиттердің қайсысын темір торға тоғыттым? Ешбіреуін! Түрмеде отыруы керек адамдар әнекей, біреуі депутат, біреуі қала билігінде отыр, біреулері «құрметті адамға» айналды. Ал шындығында олар нағыз қылмыскерлер! Ал кімді темір торға тоғытты? Кемпірдің тауығын ұрлағандарды ма? Немесе көршінің көлігін айдағандар ма? Болмаса шахтада бөрене алғандар ма? Ал олар бұл іске қарындары ашқан соң немесе мас күйінде ақымақтық жасап барды емес пе! Сытылып шығуға ақшасы болмағандар түрмеге тоғытылды. Ал нағыз бандиттердің біздің жұмысымызға түкіргені бар! Пара бердің, істі жаба салды. Оданша ресми тариф қойғаны дұрыс шығар, мейлің адамдар нені қаласа соны жасасын... Ендеше оққа кеуденді тосып, өмірінді тәуекелге тігудің не қажеті бар? Берекетсіздік (бардак)...»

Таза ауа тәнді сергіткенімен Ребров қайтадан күйгелектеніп қалды. Тасқын ойлар қайтадан сан мәрте ойлаудан өтіп, ашу мен жеккөрушіліктен шайналып түбі тесілген, ауыр уайымға түсіре бастады. Ребровтың өміріндегі болған барша жағдайға кінәлі болғандай, майор темекі тұқылын аяғымен жаншып сөндірді. Фимаратқа қайта кіріп, есігін жапты да өз жұмыс орнына барды. Қолаңқы иіс ендігі сиілгендей болғанымен, әлі де сасықтық беріп тұр, тура бұл сасық иіс құқық қорғау жүйесінің шірігенін білдіргендей.

Кезекшілікте тыныш қорылдау естіледі. Аға лейтенант Чмиль бір көзін ашып, жағдайды қарады да, қайтадан ұйқыға кетті. Майор тыныш ұйықтап жатқан «обезьянникке» келді. «Хм, үйсізді әкелген, нашақорларды... Сол баяғы адамдар. Көрсеткіш жасау үшін?! Осылармен бе? Барлығы неткен ақымақтық десеңші... Барлығы бұл өркениет «қоқыстары» (қалдықтары) — айналада болып жатқан бассыздықтың жай ғана салдары екенін жақсы ұғынады. Ал шын себебі осы «қоқыстарды» ар-ұяттары еш шіміркіпестен өндірушілерде жатыр. Және барлығы үндемейді, барлығы өздерінің қара бастары үшін дір-дір қағады. Бұл елде қайдан әділдік болсын? Айналада осындай сұмпайы істер болып жатқанда, әділдіктің қорғаушылары қазір кімге керек дейсің? Менің өз заманымда дүниеге келмегенім анық...

Әх, өмір, өмір... Осындай қылып сені кім ойлап тапты екен? Армандайсың, жастық шағыңда басқаша жоспар құрасың, бірақ күтпеген нәрсеге тап болып, өмір бойы сол жерде тырбаңдаумен боласың. Егер жақсылап талдайтын болсақ, мұның барлығы менікі емес. Өмір бойы осы жерде қызмет еткенім, солай болып қалғаны үшін ғана. Оның үстіне отбасын да асырау қажет. Ең болмағанда зейнеткерлікте әдеби армандарымды орындарым деп ойладым, мінекей қызым институт аяқтағалы жатыр... Мә, саған — цирроз... Бір қарасаң өмір ендігі аяқталғалы жатыр екен. Ал жаным қалағанның қайсысын жасап үлгере алдым? Ешбірін. Әлі де уақытың бар деп ойлау ақымақтық. Уақыт бар болса тек қазір және осы жерде ғана. Және осындай бағасыз өмір сәттерін ешбір мүмкіндігін жібермей өте тиімді пайдалану қажет.

*Анастасия Новых «Сен кімсің?»
суретінің фрагменті*

Жер бетіне не үшін дүниеге келгенімді кім біледі... Ұрпақ жалғастыру үшін бе? Бірақ балаң бар-жоғы он сегіз жылда-ақ өсіп жетіледі. Ал әрі қарай ше? Немерелер, қарттық... Барлығы хайуандар секілді ұрпағына қам жеген қандай да бір қайнаған шыр айналу. Ендеше адамның хайуаннан не айырмашылығы бар? Ойлай алуымен бе? Бірақ не туралы ойлайды? Өзіне баспана салу, ұрпақ өрбіту, оларды тамақтандырып, аяғынан тұрғызу туралы ойлайды ма? Ендеше адамның хайуаннан айырмашылығы, жануар барлығын инстинктивті жасайды, ал адам сол істерді ойлана жасайтынында ма? Өмірге қарасақ, солай секілді. Бірақ ғасырлар бойы сызылған осы шыр айналудан тыс жатқан, қандай да бір үлкен мәнді нәрсені неге екені белгісіз ішкі жан дүниенің неліктен аңсайды? Ұрпағың, иә, бұл керемет. Бірақ жалғыз дүниеге келесің, өмірдің осы қазанында өзің пісесің деп айтсақ болады (себебі туғандарың — қалай болғанда да сыртқы стимул және өзіңнің жеке өмірлік платформанды қолдаушылар ғана), ақыр аяғында жалғыз дүниеден өтесің және бұл құбылысты тағы да ішкі деңгейде, жеке басыңда өткізесің. Өйткені шын мәнінде миыңдағы шынайылықты қабылдайтын картиналары бар барша «видео» мен «аудио» бейнеленген сенің ойларыңды, шын бастан өткізулеріңді ешбір адам білмес. Ендеше табиғатқа тұлғаның осы ішкі ақпарат жинауы мен ойлары не үшін қажет болды? Себебі бұлар өзіңнен басқа тіршілік иелерінің ешбіреуіне қажет емес. Осындай табиғат құпиясының тереңінде не жасырылған? Егер сен баланды он сегіз жыл бағып-өсірсен (тіпті кейде кімді тәрбиелеп өсіргеніңді түсіне алмай дал боласың, себебі олардың кейбір ойлары мен істері сен үшін түсіне алмас жұмбақ болып қала береді), ал ішкі күйіңді «өсіруге» немесе дұрысы «жинауға» саналы бар ғұмырыңды, ерте балалық кезіңнен Жер бетіндегі соңғы күнің дейінгіні жұмсайсың. Ендеше мәні қайда? Осындай қиындықтар мен азап шегудің барша баспалдағы (сатысы) не үшін беріледі? Неліктен зымырап өте шыққан жастық шақ кейінгі қалған бар ғұмырыңда сағынатын соншалықты ішкі бақыттың сәттерін сыйлайды? Адамның өмір сүруінің шын негізі не? Ақыр аяғы мен кіммін? Жай ғана тәнмін бе? Олай емесі анық. Сүйек пен сұйықтыққа толған осы қап, жай ғана менің ерік күшімнің арқасында қалайша қозғалады?

Менің? Тәндегі ауырсынудан тәуелсіз ойлайтын болсам, ендеше мен кімін? Ауырсыну (ауру) дегеніміз не өзі? Мен кімін?!»

Жанды тебіrentкен осындай күтпеген ой толқындарынан Ребров селк ете түсті. Аздап басын сілкіп алды. Бұл түні онымен ешқашан болып көрмеген ерекше нәрселердің болғаны анық еді. Санасы сұрақтарға логикалық, жан-жақты дәлел-талдаулармен жауап беруге дағдыланған. Ал бұл жерде бір қарағанда өзіне қарапайым сұрақтар қойғандай, бірақ сонымен бірге терең жеке өзіне қатысты өте ауыр сұрақтар болды. Осындай қиын жауап іздеуге, оның әдеттегі оперлік логикасы қайнап жатты. Ойлардан құтылғысы келгендей Ребров аздап басын шайқады. Бірақ олар жоғалмақ түгелі, одан әрмен дүние туралы түнерген ойларымен ағындай құйылды. Және тәні де ағзасының бұзылғаны туралы дабылдарын тоқтаусыз беріп жатты. Осындай жаман күйде отырған майорды, түнгі сағат үште шырылдаған телефон қоңырауы күтіп алды. Ребров телефонды көтеріп, шаршаңқы даусымен автоматты жауап берді:

— Он бесінші милиция бөлімінің кезекшісі, майор Ребров...

— Телефонның арғы жағынан әйел даусы естілді. Әдеттегі жағдай — мастықпен болған айқай-шу. Кезекті біреудің есепсіз арақ-шараптың кесірінен созылған туған күні, пәтерді боксерлік рингке айналдырып жіберген. Және қан болғанша төбелес басталып кеткен... Ребров ішкі байланыспен кезекші жедел топқа (опергруппа) шықты. Бірнеше уақыттан кейін кезекшілік бөлмесіне ұйқылы-ою түрімен капитан Онищенко кірді.

— Ал, түнгі үште мастықпен дүрбелең тудырып, басты жарушылар кімдер? — деп ол көздерін укалай сұрады.

— Мінекей, — деп Ребров басын изеді.

Капитан асығыс жазбаны оқи бастады.

— Ал керек болса, ауданның арғы шетіне жүгіру керек! Эх, біздің жұмыс неткен ауыр еді...

Онищенко бетіне газет жамылып қорылдап жатқан Чмильге қарады да, оған жымыя жақындады.

— Рота, подъём! Аға лейтенант Чмиль кезектен тыс екі наряд! — деп қатты даусымен бұйрық берді.

Ұйқылы-ою Чмиль инстинктивті «тік тұр» тұрысына тұрды, жалғыз сынбаған орындықты еденге гүрс еткізіп құлатып және кездейсоқ темекі тұқылына толған тумба үстіндегі құлсалғышты да қолымен қағып жіберді. Бірақ лезде өз-өзіне келді. Онымен бірге шошынған сержант Костюшкинде атып тұрды.

— Тьфу саған, Онищенко! Бір күні сен мені баласыз ететін шығарсың, — деп Чмиль күңкілдеді.

— Ал неліктен баласыз? — деп капитан таңқала күлді.

— Неліктен, неліктен... — деді Чмиль. — Сол себептен... Психикаға қалай әсер ететінін білесің бе...

— А-а-а..., — деп Онищенко созды да сөзін қосты: — Енді, «асыра сілтеусіз билік өзінің тартымдылығын жоғалтады». Бұл сенің сөздерің емес пе?

— Енді иә, бұл «түрткілемесең, ертекші де мүлгейді» деп аталады.

Кезекші бөлім біршама жанданып қалды. Онищенко Чмильмен сөйлесіп тұрған кезде тағы екі опер мен көлік жүргізуші келді.

— Ал болды, біздер жүрдік, — деп капитан кезекші бөлімнен шыға айтты.

— Сәттілік, — деді Ребров.

Жедел әрекет ету тобы кеткеннен кейін (опер группа) Чмиль қысқы ұйқысынан оятылған аю секілді бөлме ішінде теңселе жүрді. Орындықтың сынған қалдықтарын аяғымен теуіп, мұрнының астынан міңгірледі:

— Қап, Онищенко... «өзіне де жоқ, біреуге де бермейді». Керемет жерінде ұйқымды бұзып жіберді, сұмырай...

— Мен кофе қайнатқанша пультаке отыра тұр, — деді Ребров аға лейтенантқа қарап.

Чмиль «жұмысын» тастап орындыққа ауыр отырды, ашуын кімнен аларын білмей жан-жағына қарады. Бұл мақсаты үшін Ребров анық келмеді. Шені де жоғары, оның үстіне жаман емес жігіт, өзіне үнемі адамгершілікпен қарайтын, Онищенко сияқты емес. Бөлме ішін көзімен сүзіп өтті. ««Обезьянникке» қарасам ба екен?» — деп назарын камераға тоқтатты. Бірақ осы кезде әжетханаға кеткен Костюшкин кезекші бөлімге кіре қалды. Және Чмиль өзінің «буын» шығаратын қолайлы нысананы тапты. Ол сұсты түр жасап, Ребровтың басқа бөлмеге кеткенін пайдаланып, бұйрық берген даусымен айтты:

— Сержант Костюшкин, жұмыс орнында неліктен қоқыс шашылып жатыр? — ол саусағымен еденде жатқан темекі тұқылын көрсетті де, тез бұйрығын берді: — Тез қолыңа сыпыртқы ал да, территорияны тазала!

— Не үшін мен? Оларды тастаған мен бе? — деп наразы үнімен Костюшкин жауап қайтарды.

Чмиль тіпті таңқалысынан абдырып қалды.

— Міне жастарың осындай! Әкеңнің аузы, шені жоғары қызметкермен сен қалай сөйлесіп тұрсың?!

— Қоя қойшы, Чмиль! Сен маған не үшін тиісіп тұрсың? Өзің құлаттың, өзің жина.

— Немене, немене?

Аға лейтенант орындықтан баяу тұра бастады. Оның алпауыт фигурасына қарап, Костюшкин тіпті бүртүрлі сескеніп қалды, себебі осындай бұлшық ет өзінде болмады. Сол себепті Чмиль сес көрсете жарты бойымен тұра бастағанда, әрі қарай тағдырымен ойнамас үшін сержант «тік тұр» тұрысына тұрды.

— Қолға сыпыртқыны алып территорияны тазалау құп болады!

Және лезде «тазалық» үшін керек құралды көзімен іздеуге кірісіп кетті. Риза болған Чмиль кейін отырды да, күңкілдеді:

— Бәсе, солай шығар...

Ребров үшеуіне кофе әкелген кезде аға лейтенант Костюшкинге милиция жұмысында бұйрықтарды қалай орындау керектігін айтып, толық бір лекция оқып жатқан. Бұл кезде Костюшкин соңғы темекі тұқылын сыпырып, Чмильге жақтырмаған көз қиығымен қарады.

— А, сендер тазалық жасап жатырсыңдар ма? Жарайсыңдар! — деп Ребров мақтады. — Жарайды, қанекей жүрек жалғап алайық.

Майор әйелі дайындап берген үлкен бутербродты алды да, үш бөлікке бөлді. — Мінекей, ас болсын.

Ыстық кофені ішіп, Чмиль агрессивті үнін жұмсартты.

— Иә, кофені, — деп ол сағатына қарады, — үш жиырмада ішу — бұл нағыз жұмақтық ләззат! Костюшкин жастық шағыңның әрбір сәтін бағала! Таңғы үште осындай экзотикалық тұлғалардың қасында басқа қай жерде кофе іше алатын едің, — Чмиль «обезьянникке» басын изеді, — осындай түрлі хош иістердің араласуымен?

Ребров Чмильдің нені меңзегенін түсінгендей білінер-білінбес жымиды. Ал ол әрі қарай түнертіп айта бастады:

— Ойлап көрші, қап-қара бұлттары бар айдың толған түнінде (әгтең жұма, күнтізбенің он үшінші түні емес), қансорғыштар (вурдалаки) мен қасқыр адамдар (оборотень) өздерінің ұлуымен қаланы үрейге батырып жатқанда, сен қара кофе ішіп отырсың...

Осы сәтте жақын маңнан шыныменде иттің ұлыған даусы естілді. Костюшкин кесесін құлатып ала жаздады. Дегенмен дауыстай:

— Ага, қансорғыштар туралы сенде айтасың-ау... Құлағыма лапшаны аз ілуің үшін үйден құлақты жауып тұратын бас киімді киюді ұмытып кетіппін, — деді.

— Мен?! Лапшаны?! Ешқашанда! Міне Ребров өтірік айтпағанымды растайды, — деп қорқынышты даусымен әрі қарай айта бастады: — Екі ай бұрын алыс емес көрші ауылда, бір қансорғыш (вурдалак) біртүрлі жағдайда өлді. Есімі Люка. Сен оның үйінде, әсіресе сарайында болып көрсең... Қорқыныштан өліп кетер едің! Тіпті тәжірибиелі оперлердің өзі сол көріністерден кейін екі апта ұйықтай алмаған, көз алдарына әлгі Люка көріне берген.

Елестетіп көрші, үлкен ет бұтарлайтын үстел, қан, ішек-қарын, сасық иіс, жұлма-жұлмасы шыққан он өлік ілініп тұр...

Әңгімені беріліп тыңдап отырған Костюшкин кофесіне шашалып қалды. Жөтелді де, әжетханаға қарай тұра жүгірді.

— Э-э-э, — деп Чмилль қолын сілтеді. — Өлсіз!

— Енді, он өлік деп айтқаның артық болды, — деді Ребров. — Таңқалдыру үшін ол жерде біреуін айтсаңда жеткілікті еді.

— Мен жай, жүйкесіне тию үшін, — деп Чмилль әзілдеді.

Осы кезде құлақ тұндырар телефон қоңырауы естілді. Чмилль мен Ребров бірдей селк ете қалды.

— Иә, бауырым, барлығымыздың жүйкеміз біткен екен! — деп Ребров күлді де, телефонды көтерді.

— Он бесінші милиция бөлімінің кезекшісі, майор Ребров.

— Тезірек келіңіздер, — деген телефонның арғы жағынан бір қарт әжейдің даусы естілді.

— Ол жақта... ол жақта... атыс болып жатыр... бірнәрсе болып жатыр, бала жылап жатыр...

— Бір минут. Өзіңіздің фамилияңызды, есіміңізді, тегіңізді, мекен-жайыңызды атаңыз...

Қарт әйел іркіліп сөйледі, толқығаннан қабырғаның арғы жағында бір нәрсе болды, бала жылап жатыр және тез бару керек деп үнемі бір сөзді қайталай берді. Әженің осындай уайым күйі қандай да бір көзге көрінбес деңгейде Ребровқа да берілді. Ішкі күйінде бірнәрсе қысылғандай болды. Бірақ майор жағдайды толық білуге тырысып барынша өзін ұстады. Нұсқаулық бойынша осылай жасау керек еді. Дегенмен өзінің сұрақтары телефонның екінші шетіндегі адам үшін ыңғайсыз әрі ақымақша естілетінін жақсы түсінді. Адам есеңгіреген күйде, ал одан аты-жөнін сұрайды. Бірақ екінші жағынан, жағдай қаншалықты шиеленісті болса да анық әрі айқын ойлау үшін біреуінің сабырлық сақтауы да керек. Себебі кез келген дүрбелең (паника) шиеленісті жағдайды одан әрмен қиындатып жібереді. Екі минут ішінде, майор ақыры жағдайдың мәнін анықтады. Жеке екі үйліктің бір көршісі соққан екен. Шал мен кемпір атылған қару даусы секілді болған дыбыстан оянып кеткен. Кейін қабырға артында айқай-шу басталып, сәбидің шыңғыруын естіген. Олар РОВД-ға қоңырау шалған.

Ребров жадын қинады. Айтылған мекен-жай оған таныс секілді көрінді. Және осы кезде есіне түсті... Иә әрине, Ребров опер болған кезінде-ақ осы үйдің қожайынымен жолдары түйіскен. Жаман емес жігіт, ол кездері халық жасақшысы (дружинник) болып, оперлерге әккі қылмыскерді ұстауға көмектескен. Қазір жеке кәсіпкер. Он жасар ұлы, әйелі, қарт анасымен бірге тұрады. Әйелімен бірге базарда сауда жасайды. Кедей де емес, байда емес өмір сүреді. Өзінің тиынын тауып жүр. Ер адам ішпейді, шекпейді. Денсаулығында кінәраты бар сияқты, асқазан ауруы ма бірдеңе... Жоқ, арақ ішіп айқай-шу болатын болса, тек бұл үйде емес.

Ребров алаңдап қалды. Бұлыңғыр, алаңдаудың түсініксіз сезімі қар көшкіні секілді ұлғая берді. «Жоқ, бұл жерде бір гәп бар, ол жерде шыныменде жаман бір нәрсе болған. Дереву жедел әрекет ету тобын (опергруппа) шақыру керек. Стоп...» Жедел әрекет ету тобы ауданның екінші шетіне кеткен. Оларға айтқанша, олар келемін дегенше өте кеш болуы мүмкін деп Ребров топшылады. Өте кеш!!! Оперлердің үлгере алмайтынына неліктен сенімді болғанына Ребровтың өзі де жауап бере алмады. Ол дәл қазір және тез қимылдау керектігін қандай да бір түпсана деңгейінде сезінді. Майор орнынан атып тұрып көрші бөлмедегі сырт киіміне жүгірді.

— Тағы кім қиналып жатыр... — Чмилль айтып үлгерместен, жарты жолында тоқтаған Ребров сөзін бөліп жіберді.

— Тәк, Чмилль, дереу жедел топқа жазылған мекен-жайды хабарла. Мүмкін болғанынша сол жаққа тез жетсін!

Болған жағдайдың бар ауырлығын түсінген Чмилль:

— Не болып қалды? — деп сұрады.

— Кемпір мылтық даусын естіпті. Қабырғаның арғы жағында, төбелес болып жатқан секілді... Ол үй осы жерден екі квартал жерде... Жүгіріп бойынды сергіткің келмейді ме? — деп азды-көпті болса да Ребров салмақты айтуға тырысқанымен, бұл оның қолынан нашар келді.

— Әрқашан мархабат, — деп Чмилль абдырай айтып, иығын көтерді. — Ал РОВД?

Осы кезде кезекшілік бөлмесіне сержант кірді.

— Түнде айтатын әзілдерің де жақсы екен! — деп осы сценаны ойын деп санаған Костюшкин күле айтты.

— Костюшкин, телефонда қаласың. Чмилль оперлерге соқ!

Ребров киіміне асықты. Чмилль кезекшіліктегі жедел топпен байланыса бастады.

— Ал не болып қалды? — деп Костюшкин сасқалақтап сұрады.

— Милицияда түнде үнемі ұйықтамайды, кей кездері жұмыс та жасайды, — деп аға лейтенант мысқылдады. — Неменеге бақырайып тұрсың? Бұйрықты орында!

Ол жедел топпен байланысып, жағдайды түсіндірді.

— Немене, осы жерде жалғыз қаламын ба?! — деп ақыры түсінген Костюшкиннің көздері бақырайып кетті. — Бұлай жасау дұрыс емес (заңсыздық)!

— Енді неліктен жалғыз? Әнекей, сенің қаншама әңгіме айтатын достарың бар! — деп Чмилль сырт киімін киіп «обезьянникке» басын изеді (мысқылдап). — Барлығы «сен тұр, мен атайын».

— Бұл жарғы бойынша дұрыс емес! — деген айқайлауымен Костюшкин қорқынышын жасыруға тырысты.

— Ей, ынжық, тыңда мені! — деп Чмилль сержантты жағасынан ұстады да, жақсылап сілкіп алды. «Болмайды, болмайды» деп қақсалап болдың ғой. Төтенше жағдай орын алды деп есепте. Түсіндің бе?! Біздер Ребров екеуміз қазір ораламыз. Отыра тұр, ештеңе болмайды. Сен немене, қатын құсап қорқып тұрмысың?!

Соңғы сөздері Костюшкиннің есін жинатқызғандай. Осы кезде киімін киген Ребров келді.

— Жарайды, кеттік, — деп бұйрық берді де, жолшыбай қызметтік қаруын тексерді. — Костюшкин, біздерден кейін есікті жауып ал.

— Егер төтенше жағдай болса, маған мүмкін басшылыққа телефон шалу керек шығар? — деп абыржыған сержант мінгірледі.

— Саған өзім-ақ соғамын! — деп Чмилль сес көрсетті. — Таңғы үш жарымда адамдарды мазалаудың не қажеті бар? Мүмкін ол жақта барлығы дұрыс шығар, адамдарға жай естілген болар... Біз қарап келеміз де ораламыз. Барлығы түсінікті ме?!

— Барлығы, — деді амалсыздан Костюшкин.

— Естімедім?

— Дәл солай, — деді ол.

— Міне, басқа іс, — деп риза болды Чмилль.

— Бос іспен айналысуыңды тоқтат! Тезірек кеттік, — деп Ребров аға лейтенантты асықтырды.

* * *

Ауа райы біршама салқын болды. Солтүстіктің салқын желі есіп тұр. Жерге аздап тоң түскен. Айналада тірі жан жоқ. Ребров пен Чмилль ұйқыда жатқан тоғыз қатарлы пәтерлердің сұр түсті кварталдарын жүгіре басып келеді. Олардың аяқ тысыры айналаға жаңғыра естіледі, бірақ оны еститін адам жоқ. Терезедегі жарықтың сөнгеніне де біршама болған, халық таңның атар алдындағы сағаттарды жылы төсектерінде, тәтті түс картиналарын көріп, тыныш ұйқыда жатыр.

Чмилль алдыда келе жатып, майормен әңгіме айтуға да үлгеруде.

— Осыншалықты алаңдамасаңшы! Мүмкін кемпір қалт естіген болар. Немесе жастар қыдырып жүріп, петарда жіберген шығар. Өзім де жас болдым, басымнан өтті.

— Угу... «шал» болған түрің бар болсын, — деп майор ендіге айтты.

Ребров біршама артта қалып қойды. Ол мүмкін болғанынша тез жүгіруге тырысты. Қатты ауырсынудан денесі солқылдап, әрбір шайқалысы бауырын қатты күйдіріп барады. Аяқтары дірілдеп келеді. Құлағында гуіл тұр. Басында — қандай да бір тұман. Бірақ сонда да Ребров өзіне ауыр болған осы жүгірісінде, екі кварталды емес, құдды бір өз өміріндей дистанцияны еңсергендей жүгірісін тоқтатпады.

Чмиль артына қарады. Майорға қарап, бұл дистанцияны еңсеруде қаншама күш салғанын көрген оның жүрегі қынжылды. Аға лейтенант жүрісін баяулатып, Ребровпен бірге жүгірді.

— Тыңдашы, өрт сөндіруге шапқандай несіне ұшып барамыз?! Қанекей, жай жүріспен барайық. Мүмкін ол жақтағы кемпір қорқынышты түс көрген болар, ал біздер ақымақша түн жарымында онымен кездеуге жүгіріп барамыз! — және әзіл үнімен қосты: — Екеуміз немене, геронтофилиялармыз ба? Жеке басым дәстүрлі сексуалды бағытты ұстанамын.

— Алға! — деп Ребров қарлыға айтты.

— Алға болса, алға... Мен қарсылық білдіріп тұрғаным жоқ, — деді де, Чмиль әзіл үні де жоқ емес даусымен жалғастырды: — Эх, солай болса, болсын! Өмірде барлығын байқап көру керек деп айтады емес пе... Тыңдашы, мүмкін сол кемпірге өзім-ақ барып келермін? Не болғанын білейін. Біздер ненің не екенін білгенше, сен аудандық бөлімде күте тұрарсың...

— Не всё ж... коту... масленица... — деп Ребров қатты жүгірістен еңтігіп, әзілмен жауап беруге тырысты.

Ақыры тоғыз қатарлы пәтерлердің кварталы артта қалды. Жеке тұрғын үй секторының шимайланған лабиринты басталды.

— Чмиль, сен қайда барасың? — деп Ребров аға лейтенантты тоқтатты.

— Енді, көше сол жақта емес пе! — деп басын сол жаққа нұсқады.

— Жоқ... мына жаққа, — деп майор қолын сілтеп, жолды көрсетіп бірінші болып жүгірді.

Аяқ дүбірінен ояңған иттер, айналаға тоқтаусыз үрулерін салды. Жолдардың қиылысында орналасқан, керекті көшедегі, керекті соңғы бұрыштағы үй. Ребров қоршау есігіне келіп, ендіккенін басу үшін оған сүйене кетті. Чмильде қолдарымен тізесіне сүйеніп демін басты.

— Сенің артыңнан... қуып жете алмайсың, — деді ауыр демала.

Біртүрлі үнсіз қалған майорға Чмиль көздерін салды. Ребров жерге қадалғандай демін ішке тартып, аула ішіне қарап тұр. Және ол қолын көтеріп, «Тыңда» (Внимание) деген қол қимылын жасамағанда, Чмиль оны өліп қалған деп ойлар еді. Үйдің алдыңғы және жанындағы терезелерде, бір бөлменің екені анық шамдары жанып тұр. Перденің арғы жағында біреулердің көлеңкесі байқалады.

Ребров тыныш қоршау есігін ашты да, Чмильмен бірге үй ауласына кірді. Алыс емес жерде қара шалшықта ит өліп жатыр. Чмиль еңкейіп отырды да, жабысқақ сұйықтықты қолымен ұстады. «Қан», — деп растағандай басын изеді.

— Сол жағынан кір, — деп Майор сыбырлаған даусымен бүйірдегі терезені меңзеді.

Чмиль қайта басын изеді. Еңкейіп, шаруашылық сарайы жанынан қысқа адымдарымен жүгіре өтіп, үй жанындағы терезе орналасқан шағын гүл бақшасының кішкене қоршауына тез жетті. Өзінің алпауыт фигурасына қарамастан, аға лейтенант еш дыбыссыз қоршаудан секіріп өтіп, қараңғылыққа сіңіп кетті.

Ребров маңдайынан терді сүртті. Кобурадан пистолетті алып, сақтандырғыш (предохранитель) шүріппесін түсіріп, есікке жақындады. Жүрегі бүкіл тәніне толқын таратып, кеудесінде дүрсілдеп тұр. Дем алысы жиі. Тез жүгірісі мен қатты күш жұмсауынан қолдары дірілдейді. Тамағы құрғады. Ол есік тұтқасын ұстап, аздап өзіне тартты. Тез ашылды, есік кілттенбеген екен. Ребров барынша абайлап ашты да, тыныш үйге кірді. Қолдарымен түрте қараңғылықта қозғалып, жұмсақ бірнәрсеге кезікті де абайлап отырды. Келесі бөлме есігінің арасынан нашар түскен жарықпен ол әйел адамның қолын көрді.

Пульсін тексерді. Тамыры соқпағанымен, денесі әлі жылы. «Бірінші соққыны әйел адамның алғаны анық...» деген ой Ребровтың басында жылт ете қалды. — Және аз уақыт бұрын. Майор мүрдеден аттап өтіп, пистолетін қатты қысып, дыбыссыз жарық жаққа қарай қозғалды.

Келесі есікке жетіп, оны баяу өзіне қарай ашты. Бұл дәліз бөлме екен. Сол жағындағы көрші бөлменің шамы жанып тұр. Сол жақтан кішкентай баланың жылаған даусы естіледі. Ер адамдардың дәрекі дауыстары ақша талап етіп жатыр. Басылған соққы дыбыстары мен ыңырсулар естіледі. Ребров есік жанына отырды да, абайлап қарады. Қара маскадағы екі қарулы бандит байлаулы жерде жатқан үй иесін тепкілеп, ақша жатқан жерді көрсетуді талап етіп жатыр екен. Біреуінің иығында автомат, ал екіншісінің қолында пистолет. Үшінші қарақшы сол жақтарында қолында балтасы бар, өзінің сыбайластарының іс-әрекетін бақылып тұр. Оның артында, терезенің жанында батареяға байланған бала. Ол қорыққанынан көздерін жұмып жылауда. Оң жақта диванда киім жіппен байлаулы, аузына мата тығылған әйел.

Ребров әрі қарай қалай әрекет ету керектігі туралы асығыс ойлана бастады. Бірақ осы кезде автомат ұстаған қарақшылардың бірі үй иесін шашынан сүйреп, балаға саусағын шошайтып айқайлады: «Ал, сука, қара!» Ол сыбайласына басын изеді. Ал сыбайласы бейкүнә сәбиге балтасын сермеді. Сәби құлақ тұндырар даусымен шыңғырып жіберді...

Ребров құдды бір қуаттанғандай болды. Ол еш ойланбастан, тіпті өз даусын да естіместен стандартты бір фразаларды айқайлап орнынан оқша атылды. Басында үздіксіз соққан жалғыз ғана ой — қалай болғанда да сәбиді құтқару. Осы сәтте ол желке тұсынан (қарақұсынан) қандай да бір жарқыраған, күйдірген сәуленің кіргенін сезінді. Ол құдды бір тәнінде жарылғандай болып, кезекті қуатты электр тоғынан кейінгі көптеген тітіркенулерді туғызды. Осы сәттен бастап Ребровтың бар қабылдау картинасы өзгерді. Ойлар жоғалды. Айқындылық пен абсолютты тыныштық орнады. Уақыт өз жүрісін баяулатқандай.

Ол өзіне бағытталған пистолеттің ұңғысын көрді, бірақ бойында үрейі болмады. Тек айқындық пен салқынқандылық (салқын есеп) қана. Көздері ерекше жинақталып, бандиттің қаруынан оқтың қалай ұшқанын анық тіркеді. Ребров оқтың траекториясынан қашып, автоматты түрде басын бұрды. Және тек кейін ғана қара ұңғымадан шыққан отты көрді.

Назары қарсыласының оң иығына түсті. Қызық, бірақ Ребров оның киімін де, терісін де көрмеді, тек оқтан жыртылған иық буыны ғана. Ол автоматты түрде шүріппені басты. Және келесі сәтте оқ көзбен көздеген нысанасына, қарсыласына дәл тиді. Автоматты түрде әрекет етіп, Ребров өзінің жасына мүлдем таңқаларлық секіріспен балта ұстаған бандитке секіріп, өмір бойы шығыс ұрыс жекпе-жек өнерімен шұғылданғандай сол аяғымен төсінен тепті. Ал ол соққыдан қабырғаға ұшып кетті. Кейін доп секілді одан шоршып, қолынан балтасы түсіп еденге гүрс ете қалды.

Ребров аздап басын оңға бұрды. Үшінші қарақшы ер адамның шашын жіберіп, майорға автоматын бағыттап, ендігі тұрып қалған екен. Ребров шапшаң, жеңіл әрі жинақы әрекет етті, жылдар бойы осы қимылдарын жаттықтарғандай. Оң аяғымен қаруды теуіп түсіріп, оны аяғымен басып тұрды. Әрекетін жалғастырып, жартылай отырды да бар денесімен бұрылып сол жақ шынтағымен бандиттің құлағына қатты соққысын жасады. Бандит есін жимастан үй иесінің алдына сұлап түсті. Ребров пистолетті сол қолына ауыстырып, оң қолымен автоматты жерден көтере бастады. Осы сәтте шеткі назарымен біртүрлі нәрсені байқады.

Майор басын бұрды. Өтпелі дәліз бөлмесінің түп шетінде, бірнеше секунд бұрын өзі тұрған есік жанында, жарқыраған мөлдір силуэтті көрді. Оның жүзі барған сайын анық көріне бастады, сұлу бет-бейнесі байқалды. Оның назары еш қарсылықсыз рухына еніп, ең құпия болған тереңін өзінің нұрымен нұрландырды. Ребров бұл күшті көзқарасқа шыдай алмайтынын сезінді, бірақ оның жүректі қуантқан ғажайып жағымды әрі мейірімді тартылысынан көзді алу мүмкін емес еді.

Бірақ бірнеше секундтан кейін, Ребровтың айтып жеткізе алмас таңғалысына, оның перифериялық көруі, шетте болып жатқан оқиғаларға тіке қарағандай болды. Ребров ұсақ-түйегіне дейін көре алды, көптеген әйнек сынықтары қалай ұшып жатқаны, есік жақтауын

сындырып бөлмеге бөрененің сынығының ұшқаны, артынан аға лейтенант Чмильдің батыр денесі кіріп келе жатқаны. Осындай ерекше көру қабілетіне таңқалған майор, нұр шашқан дидардан көзін әрең алып, терезеге қарады. Қаншалықты біртүрлі болса да, бірақ терезе еш бүлінбеген болып шықты. Бірақ сол бойда әйнегі шашыла ұшып, Ребровтың миында сақталған картина, дәлме-дәл өңінде қайталанды. Чмиль дауыл секілді бөлмеге кірді. Бірақ тірі, еш жарақатсыз майорды және жанында жатқан қылмыскерлерді көріп, ол аздап абдырап тұрып қалды. Абдырауынан тез шығып, аға лейтенант бандиттердің қолын байлауға кірісіп кетті.

Ребров сол абсолютті сабырлық күйін сақтады. Ол тағы да назарын өзіне аударған дәліз бөлмеге қарады. Бірақ бөлме жұтқан қараңғылығымен ендігі бос болды. Тек жеңіл сиілген сәуле дәлізді жарық қылып біртіндеп жоғалып бара жатты. Ребров еш ойланбастан артынан жүрді.

Басқан әрбір қадам сайын әлем келбеті көбірек өзгерді. Жарық сәуледен Ребров қаншалықты ұзақтаған сайын, барынша зейіні жинақталып әрі айналасындағы кеңістікте сығыла түсті. Дәліздің қара түнегіне кірген ол, бір баяу айналмалы туннельге түскендей болды. Дөңгелек «қабырғалар» мен «еден» қандай да бір аморфты күйде болғандай. Дұрысы «қабырғалар» мен «еден» Ребровтың бұрынғы түсінігі секілді. Қазір оларды құдды басқан аяқ ізін қайталайтын түрлі конфигурациялар, әлсіз жарықты атомдар мен молекулалардың жинақталғаны секілді көрді. Ребровтың қолдары осы массаның «қабырғасына» еркін енді. Дегенмен қолы да ендігі қол емес, «қабырғалар» мен «еденнің» ұсақ бөлшектері секілді қауызға салынған, қандай да бір түрлі-түсті энергиялардың аққан ағыны секілді.

Алдынан сөнген энергиялардың сиілген жарығымен араласқан ерекше жинақталған атомдар мен молекулаларды көрді. «Қарт әжей», — деген ой басында жылт ете қалды. Тәнін жеңіл жарық қоршап алған. Бас аймағында, дәл ортасында, қызыл-сарғыш алтын түстес кішкене қоймалжың масса бүлкілдейді. Дененің үстінде ерекше көз тұндырарлық ұйыған кішкене жарық (сәуле). Қалай екені белгісіз, бірақ бұл ұйыған энергия мен бүлкілдеген қоймалжыңның — тән қауызында болатын адамның мәнін құрайтын, біртұтас екендігін Ребров түсінді. Оған осындай кішкене жарқыраған Тылсым (Нечто) — ең тірі, мәңгілік болмыс ретінде көрінді. Ол өзіне қараушы көрінбейтін көзқарасты, қысылу (шиеленісті) мен қандай да бір жан тебіренерлік сағынышты сезінді. Және оны сөзсіз түсінді. «Барлығы тірі, тірі», — деді ойша майор. Болмыс оның ойларын тура қабылдағандай. Ол жұмсақ, ерекше жылы төгілуімен сәуле шашып, қоймалжың реңін қайталап, Ребровтың жан дүниесінде тыныштық пен тербеудің ұқсас сезімін қалдырды. Және осы кезде Ребров түсінгендей. Анық түсінді — өлім деген жоқ!

Бұл ашқан жаңалығы оны таңқалдырды, анағұрлым шынайы болған белгісіз әлемге, мәңгілік әлемге есігін айқара ашып, өмір сүрудің мүлдем жаңа мәнімен өмірді толтырғандай. Ребров далада (көшеде) есін жиып әдеттегі ортада болғандай еді, бірақ сонымен бірге мүлдем басқа әлемге тап болғандай әсерде болды. Адами атауы «жел» болған, біршама сезуге болатын тірі күш оның тәнін қуатталған бөлшектері ағынымен жуып өтті. Бұл бөлшектер тән қауызына еніп, басқа бөлшектерді өзінің энергиясымен қанықтырды. Ал олар тізбек бойынша өз күшін басқаларына беріп, ағзадағы сергектік пен балғындық сезімін тудырды.

Әлем ендігі қара түстерде болған жоқ. Ол ендігі Ребров бұрындары мүлдем байқамаған таңқаларлық өмір сәулесімен ойнады. Айналадағы барлығы түрлі-түсті бояумен жарқырады. Және бұл жерде тірі және тірі емес объектілер деген бөліну болмады. Барлығы өзінше тірі болды: орын ауыстырды, қосылды, қайталанбас түстердің гаммасын алды, бөлек бүлкілдеген рендерге бөлінді, өз күйін ерекше қайта жасап жатты...

Көргеніне таңқалған Ребров, шыға берістің шетіне жайғасты. Және тек қазір ғана біртүрлі ерекше, хамелеон секілді көретінін байқады. Оның көру ой-өрісі айтарлықтай кеңейген. Ол басын бұрмастан астында, үстінде, артында, екі жанындағының барлығын дерлік көре алды. Тек артында төмендегі кішкене жолақ қана көрінбей тұрды. Бұл кеңістік аймағын көру үшін аздап басты бұру қажет еді. Ребров көруімен не болғанын түсінбеді. Ол қолдарымен жауып,

көздерін жұмды. Бірақ қабағы жұмулы болса да, бір қызығы Ребров көзіне қойылған қолдарын, саусақтарын көре алды. Онымен қоса мүлдем ешқандай кедергі болмағандай айналасындағының барлығын көрді.

Анастасия Новых «Майор Ребров» суреті

Ребров таңқалып қолын бетінен алды. Бірақ осы кезде көзінің басқа таңқаларлық мүмкіндігін ашты. Саусағының ұшына қаншалықты зейінін жинаса, көзқарасы да соншалықты терең еніп, үлкейткіш әйнек секілді көзге көрінген көлемді бірнеше есе үлкейтті. Бірақ Ребров қолын көзінен бұрынғы арақашықтықта ұстағанын сезді. Саусағындағы лабиринт түріндегі оюлы өрнектерді ұсақ-түйегіне дейін көрді. Олар тегіс емес ор-жырлар мен тегіс белестері бар, бұралаң жерлерді еске түсіреді. Осы құпия рельефтің артында көрінбейтін әлем жасырынып жатты. Иілгіш көкшіл түтіктердің тармақталған ауыздарын қызғылт масса орап алды. Олар қарқынды соғып, өздерінің ойлаған бағыттарымен, қайнаған қызыл сұйықтық ағынын ішкі үлкен қысыммен итеріп жатты. Бірақ осындай айтып жеткізе алмайтын тірі әлемнен де нәзік (ерекше) әлем өмір сүрді. Осындай терең назарын жинақтаудан Ребровтың тіпті аздап жүрегі айныды. Ол автоматты түрде назарын саусағынан алды және көруі саусағын әдеттегі формасына әкеліп, қалпына келді.

Аздап өз-өзіне келу үшін Ребров назарын дыбыстарға аударды. Бірақ бұл жерде де ерекше құбылысқа тап болды. Дыбыстарды әдеттегідей естіп емес, шыныменде бар тәнімен оларды сезінді. Жасырусыз қызығушылығымен майор өз ағзасының жаңа мүмкіншіліктерін зерттей бастады. Басында ол иттің үргенін естіді. Бұл толқындар құдды тірі, өзінің күші, жеке энергия қорына ие болғандай. Дүниеге келіп және қысқа өмір жолын өтіп, өздерінің тербелісімен қоршаған ортаны өзгертті. Ребров басқа толқындар тәніне соқтығысқанын, теңіз кеңістігіндегі бірінің артынын бірі туған толқындар секілді, су астындағы тасты ағысымен жуғандай (өзін) сезінді. Ол басқа да, анағұрлым нәзік шуылдар мен осы энергиялардың өмірлік күшін сезінді.

Ребров түрлі сезімдерге назарын аудара бастады. Және осы жерде оған әлем бейнесінің мүлдем ерекше, ғажайып картинасы ашылды. Қоршаған кеңістіктегі осы түрлі-түсті рендердің барлығы, түрлі толқындардың, сан түрлі энергиясы болып шықты. Оның үстіне барлық тірі және тірі емес объектілер өзінше бір толқындар тудырған энергетикалық бөлшектер екен. Олардың сан түрлілігі мен өзара байланысуы таң қалдырады. Толқындар түрлі күштер мен энергиялардың тасымалдаушысы болды, өзіне тән жылдамдықта қозғалып, кеңістікте жолығып бір-бірлерін күшейтті, шағылысты, жұтылды, басқа энергияға айналды. Осы ғажайыптардың барлығын бақылаған Ребров, кенеттен өзіне

тамаша жаңалық ашты: бұл өмір тоқтаған емес! Жерде «өлім» деген түсінік жоқ. Өмірдің негізін құрайтын энергиялар, тек формасын өзгертіп, бір күйден екінші күйге ауысады. Олар мәңгілік өмір сүреді!

Осындай ашқан жаңалығынан Ребровтың демі тарылды. Барлық тіршілікке шексіз махаббат пен айтып жеткізе алмас шаттықтың бұрқанған ағыны басты. Бар жанымен бүкіл әлемді құшақтап, оның ерекше үйлесімділігінде толықтай сіңіп (еріп) кетуді қалады. Бойын билеген шабыттан Ребров таңғалып түнгі аспанның көз тұндырар жұлдыздары жарқыраған орасан кеңістігіне көзін салды. Ол жақтан бұрындары ешқашан естіп көрмеген шуылдарды сезінді. Дұрысы олар тіпті шуылдар емес, біресе бар дыбыстарды әуезді мелодияға үйлестірген, біресе құлақ құрышын қандырған жеке әуезімен қандай да бір симфония секілді болды. Бұл музыка өзінің нәзік төгілулерімен, ерекше ішкі сұлулығымен жанды баурады.

Ребров Ғарыштың үйлесімді үнінен ләззат алды. Ол қандай да бір ішкі күйімен, әлемнің осы бар ғажайыбы өзара үздіксіз байланыста болғанын анық сезінді. Ненің қайда болғанын нақ білгендей сезімде болды: қай жерде қызған жұлдыз, қай жерде планета, әлдеқашан түрленген сөнген форма энэгрисының жай ғана жарығы қайда екенін. Ал Ғарыштың көзге көрінбес кейбір қараңқы тұстарында, біздерге біршама ұқсас тіршілік иелері өмір сүрген планеталары бар галактикаларды анық сезінді. Ребров Ғарышпен жай біртұтас екендігін ғана емес, тәніндегі әрбір атомы аспан денелерінің әрбір электронымен айтып жеткізе алмайтын байланыста екенін сезінді. Әлемнің құпиясына осындай терең бойлаған ғажайып күйде енді кішкене болатын болса, өзіне шектен сыртқының тылсымы ашылатынын санасының белгісіз деңгейінде ұғынды. Бірақ осы сәтте оның шыныменде жағдайы нашар бола түсті. Енді сәл қалғанда есін жоғалтатындай көрінді. Ребров өз-өзіне келу үшін назарын жерге аударды.

Жедел топ келді. Есік алдында адамдар әрлі-берлі жүре бастады. Ребровтың мұрнына қан, оқ-дәрі, бензин, кезекші бөлімнің қолаңқы иісімен араласқан ерлердің парфюмі және тағы осы үйдің ондаған түрлі спецификалық иісі келді. Прокуратурадан, ОБОП-тан, «жедел жердемнен» машиналар келді. Есік алдында қарқында іс-қимылдар басталып кетті.

Ребров әбiгерленiп жүрген адамдарды сыртынан бақылады. Олар түрлі толқындар таратқан қуатты қайнар көздерге ұқсас еді. Бұл толқындар өздерінің энергетикалық тербелістерімен үй айналасындағы кеңістікті тез толтырды. Майор алғаш рет адам өзі ойлағаннан анағұрлым үлкен көлемді алатынын көрді. Адам тәні сырттай қарағанда түрлі топтармен өз бағытында қозғалған өте кішкене ара үйіріне ұқсады. Осы атомдар мен молекулалар үйірі ішкі энергиямен араласуында, жиырма сантиметрдей болатын тығыз тұманмен қоршалды. Ал жарты метрдей жоғарғы жағын ерекше сәуле шашқан (тылсым) жауып тұр. Және осы бар кокон ерекше жылдамдықпен кеңістікті толтырған қандай да бір энергияларды қарқынды шығарып жатты.

Ребровты арқасынан қағып бір нәрселер туралы сұрап жатыр, ал ол болып жатқан процесті ішкі назарымен тамашалаудан алаңдамай бір нәрселерді айтып жауап беруде. Дәрігер келіп жарақат алған жоқ па деп сұрауда. Осы сәтте майор сол адамға назарын бұрды. Сұрағын соңына дейін айтып үлгерместен анағұрлым тез түсінді. Бірақ Ребров бір мезетте басқа, біршама күшті ой толқындарын да қабылдады, құдды бір дәрігердің бойында негативі анық басымдылыққа ие болған, мүлдем кереғар дүниелерді айтқан әртүрлі адамдар сөйлеп жатқандай. Дәрігердің ойларын майордың анық сезінгені соншалықты, барлығы өзінің миында болғандай сезінді.

Ақыры қарбалас та аяқталды. Басшылықтың тапсырмасымен Ребровты үйіне жіберді. Ол милиция «бобигіне» өзін жеткізуге келген басқа қызметкерлермен бірге отырды. Мотор қыза берісімен, майор басқа сезімдік қабылдауларға ауысты. Оның назарын жұмыс жасап тұрған қозғалтқыш аударды. Қаншалықты біртүрлі болғанымен, бірақ Ребров барлығын ішінен көрді. Ол түрлі реңдерімен бензиннің шашылғанын және оның ауамен араласқанын анық көрді. От ұшқыны бұл қосылысты тұтатып, жарылыстың қалай болатыны, поршень энергияны иінді білікке (коленчатый вал) бергенін байқады. Иінді білік арқылы ол

дөңгелекке кетеді. Ал дөңгелек асфальтқа жабысып айналады. Өздерін қозғалтушы түрленген энергия Ребровты үйге жақындатуы керек сияқты еді, бірақ қаншалықты біртүрлі болса да үйі өзіне жақындағанын сезінді.

Майор барша құпияға толы осы әлемге жасырусыз таңқалысымен қарады. Болмысы тура екіге бөлінгендей. Бір жағынан бұл өзі үшін жаңашылдық еді. Ал басқа жағынан осының барлығын бір кездері көргендей сезімде болды: Ғарышты, атомдарды, толқындарды да. Ол бұл әлемді білді!!!

Өзін есі ауысқан деп айтпас үшін, сақтықпен Ребров ғажайып сезімдері туралы ұжымдастарына ешнәрсе айтпады. Дегенмен осындай түрленген әлемнің шын сұлулығына назарын салып, қандай да бір терең деңгейде, өзінің эмоциональды ластығы мен хайуани қажеттілігі бар адамдар әлемі қаншалықты ессіз екенін ұғынды.

Үйіне жеткен соң, жақындарын оятып алмас үшін Ребров тыныш пәтеріне кірді. Ол тіпті жарық шамын жақпады, себебі қараңғылықта да тамаша көрді. Негізінде қараңғылықта болмады. Әлем сан түрлі жарық гаммасымен төгіліп жатты. Майордың басқан әрбір қадамы мен қолы тиген кез келген нәрсе жаңа толқындардың тербелісі мен олардың өзара байланысын тудырды.

Ребров диванға төсегін жайып, жайғасты. Дұрысы, түрлі траекториялармен қозғалған, ерекше атомдар мен молекулалардың ортасына, майға түскен ыстық пышақша еніп кетті. Ол босаңсыған рахат күйді сезініп, көздерін жұмуға тырысты. Бірақ, тіпті көздері жұмылса да бұрынғыша бөлмедегі бар тірі қозғалысы бар «жылжымайтын мүліктің» кең көлемді картинасын көрумен болды. Ребров ішінен өзіне күле айтты: «Енді қалай ұйықтаймын?» Не істерін білмей, пәтерінің осындай ғажайып жеке өмірін бақылай бастады. Кейін өзімен-өзі басында өткен түннің болған оқиғалары қайта айнала бастады. Және ойлары ғажайып көздері терең (жаныңа өткен) нұр шашқан бейнеге жеткен кезде, Ребровтың көз алдында сәуле шашқан жарқыл жарқ етіп, ол терең ұйқыға кетті.

* * *

Майор ұйқысынан шанхай түске таман оялды. Көру қабілеті бұрынғыдай қалыпты болып қалған. Дегенмен Ребровтың ішкі жан дүниесінде жақсыға ғаламдық өзгеріс болғандай, өзін мүлдем басқа адам секілді сезінді. Бір қызығы тәні мүлде ауырмады. Керісінше, екінші жастық шағы оралғандай күшке толы болды. Бар ағзасы жеңіл әрі сымдай тартылып тұрды.

Үйде ешкім болмады. Қызы институтқа кеткен, әйелінің базарға кеткені анық. Ребров көңілді әнін айтып, көптен жасамаған жаттығуын жасады. Шаң басқан кір тастарын көтерді. Сергек күйімен душқа қарай бет алды. Беті-қолын жуып, әндетіп әдеттегі қимылымен қырыну үшін крем құтысын сығып, екі күн қырылмаған бетіне жақты. Және осы кезде айнадан өзін көрген Ребров қатып қалды. Он бес жыл бұрын ағарып бастаған шаштары, қара-қоңыр түске айналып шыға келген. Жүзіндегі ұсақ әжімдер жоғалған. Көзінің астындағы ісік пен терінің сарылығы да кеткен. Қалай екені белгісіз беті өзінің дені сау түсін қалпына келтірген. Бірақ ең бастысы — көздері. Олар тек қанық қоңыр түсті ғана емес, тіпті Ребровтың жастық шағында да болмаған ерекше күшті және жарқырап тұрды. Майор ваннаның шетіне отырды. Ал кейін атып тұрып, айнаға қарады. Ол түсінуге тырысты: ағзасымен қандай метаморфоздар болған? Бірақ кейін осындай «бос әурешілікпен» өзін қинауды тоқтатты. Өйткені бұл жай ғана тән еді.

Таңғы процедураларын аяқтап, Ребров ас бөлмеге барды. Әдеттегідей өзіне шай бұқтырды. Бір жұтым жасап, қызығы осы қанық шайдың нағыз хош иісін сезінді. Дұрыс тәбеті ашылды. Бос тұрған тоңазытқыштың ішін қопарып, қалған азық-түліктерден өзіне бутербродтар жасады да, ерекше ләззатпен оларды жеп алды. Көптеген жылдардан кейін Ребров рахаттана таңғы асын ішті. Сол баяғы көңілді мелодиясын айтып, өзінің «рұқсат етілмеген ерлігі» үшін жауап беруге РОВД-ға аттанды.

Қанша жыл жүрген әдеттегі жолымен келе жатып, өзі — осы ғажайып табиғаттың бір бөлігі болған тамаша әлемнің бар екендігіне барған сайын көзі жете бастады. Ребров жүруінде өзінің салмағын сезінбеді. Құдды бір көздерінен бұлыңғыр перде түскендей, бояуларда біршама қанық бола түскен. Ол тірі қоршаған ортаның шын сұлулығын көрді. Құстардың шын мәнінде қалай сайрайтынын естіді. Тіпті шиқылдаған торғайлардың үнінен де қарапайым айтыс-тартысты естігендей. Ол бұл әлемді қандай да бір бейсезімділік (невербальном) деңгейде түсіне бастады.

Ребров аялдамаға жақындады. Автобусты күтіп көптеген жылдардан кейін, өмірінде алғаш рет алыс емес жердегі тал қабығын байқады. Жұқа бұралаңдаған иілістер, қалың дөңес бөліктерімен орын ауыстырып, әрбір қатпардың жарық-көлеңкесімен сиқырлы ойнайды. Ал осының барлығы тамырынан бастап ең биігіне дейін көрінбейтін қолдар салған жасырын лабиринтке, ғажайып құпия суретке ұқсайды. Ішінде толық бір өмір, сыртында тұтас бір тағдыр... Талдың жанында және осы талдың арқасында басқа болмыстардың қаншама оқиғалары болды...

Майор ойланды: «Иә, бұл өмірде әркімнің өз орны бар. Және осы өмірдегі әркім — көп еселі тағдыр шешуші элемент (И каждый в этой жизни — многократно судьбоносный элемент)... Қызық... Таңқаларлық... Неліктен осы дүние құпиясы маған тек қазір ғана ашылды?» Бұл сұрақ оның басынан шықпады.

Осы кезде автобус келіп, алдынан есігі ашылды. «Дәлелде» — Ребров артынан біртүрлі қатты, жалынды шыққан қыз баланың даусын естіді. Неге екені белгісіз майор бұл сөздер өзіне айтылғандай бұрылды. Бірақ ешкімге назар аудармай, өздерінің бақытты сәттерінен ләззат алып жатқан жас жұпты көріп, аздап ұялды да автобусқа кірді.

Ребров автобусқа әрең сиды және ешкімге өтуге кедергі болмас үшін өздерімен-өздері тыныш әңгімелесіп тұрған екі әжейдің қасына тұрды. Бөтен қыздың сөздері басында эхо секілді қайталанумен болды. Және осы кезде әжейлердің бірі ерекше интонациясымен, әлде Ребровқа солай естілді ме, әңгіме арасында: «Құдайға өзіңнің...» — деп айтып қалды. Сәйкес келген бұл дыбыс жиелігіне майор біршама таңқалды. Сөздері жүрегіне жеткендей. Кейін әңгімелерін қанша тыңдауға тырысқанымен, бәрібір де осыған ұқсас көздерді ести алмады.

Ойға батқан Ребров өз аялдмасында автобустан шықты. Басында адамдармен айтылған сөздер өздігінен құралып жатты: «Құдайға өзіңнің дәлелде...» Театр жанынан өтіп бара жатып майор афишаға көз қиығын салды да, кейін оған қайта оралды. Бар сөздердің арасында «Адам екеніңді» деген сөздер ерекше жазылған екен. Ребров эксперимент үшін теріс айналды. Кейін афишаға қайта назарын салды. Бұл сөздер Ребров үшін маңызды ақпарат болғандай көздері қайтадан әлгіндегі сөздерге тура түсті. Ол басын шайқап, ашқан жаңалығына аздап абыржыды да, өз жолын жалғастырды.

РОВД-ға аз ғана, екі жүз метрдей қалған. Жол саябақ арқылы өтетін. Ребров серуендеген қадамымен асықпай жүріп, құралған ерекше сөздерін ойланып келе жатқан. «Құдайға өзіңнің дәлелде, Адам екеніңді... Құдайға өзіңнің дәлелде, Адам екеніңді», — деп басына қайта-қайта келе берді. Кенет дәл жанындағы кішкентай баланың қатты даусы естілді: «... және Құдай саған сенеді». Таңқалысынан майор селк етіп, тіпті бұрылып қарады.

— Дұрыс па, әже? — деп бес жасар сәби орындықта отырған қарт әжесінің қолынан тартып, бақытты жымыды.

— Дұрыс айтасың, дұрыс, айналайын, — деп жүрегі елжіреген әжесі немересінің маңдайынан сүйді.

*Анастасия Новыхтың
«Құдайға Адам екенінді дәлелде және сол кезде Құдай саған сенеді»
суреті*

Бұл сцена және ең бастысы осы сөздер Ребровтың ішкі жан дүниесіне жай ғана терең әсер етіп қойған жоқ. Лезде басында дайын сөйлем пайда болды. «Құдайға дәлелде өзіңнің Адам екенінді және Құдай саған сенеді» («Докажи Богу, что ты Человек, и Бог поверит в тебя»). Шын тіршілік иесі секілді бір Тылсым (Болмыс, Нағыз, Шын) өзімен сөйлескендей. Өзін ойландырған сұрақтарға жауапты берді. Кенет Ребров түсінді. Бұл әрқашан болды емес пе! Бұл Тылсым ешқайдан пайда болған жоқ және ешқайда кеткен жоқ, ол өмір бойы жанында болған екен. Тағдыры өзіне жомарттықпен төгіп берген осындай қолдауды, осы белгілерді соқыр секілді байқамапты. Барлығы неткен қарапайым (оңай), дана әрі анық... «Құдайға Адам екенінді дәлелде және сол кезде Құдай саған сенеді...»

* * *

Ребров аудандық бөлімге кіріп, ашқан жаңалықтары мен бақылауларына өз-өзіне таңқалды. Адамдар оның кешегі жасағанын айтып, бұл «жамылғыны» өздеріне киіп көргендей. Біреулері осының барлығына қызғаныш көзімен қарады. Басқалары әрқашан көмек қолын созатын осындай адаммен жұмыстас болғандарына мақтанды. Үшіншілері осындай қол астындағы қызметкері үшін алатын марапаты мен көрсеткіші үшін қуанды. Төртіншілері оны өз еркімен «қайдағы бір саудагердің отбасы үшін артын оққа тосқан» «ашық ауыз» және «ақымақ» деп жасырын күлді. Тек санаулы, оның шын достары ғана барлығы оны болып, досы аман-сау қалғанына шын жүректерімен жай ғана қуанышты болды. Ребров адамдарды нақ ішінен көргендей сезінді. Қандай да бір түсініксіз күйде адамдардың шын мәнінде не ойлайтынын ұғына білді. Жүз пайыз мақтау-құттықтаулардың шын таза ниетпен айтылғаны тек он пайызы ғана екен. Ал қалған тоқсан пайызы — жақсы емес ойларынан болғаны анық. Эх, адамдар, адамдар... Бірақ бұл жағдай Ребровтың ашуын келтірудің орнына, керісінше күлкісін тудырды. Өйткені әрбір қызметкер «аса мәртебелі Пікірінің» («великого величества Мнения») жалғыз құпия ойшылымын деп аңғал ойлады. Бірақ бұл жерден де Ребров ғаламдық алдауды көрді, себебі айналасында Эго легионының штампталған клондары болды және олардың арасында өзінің рухани ішкі әлемінің ақиқат жарқырауында шын дара болғандар аз еді.

Ребров өмірге басқа көзқарас бұрышымен қарағандай. «Обезьянник» жанынан өтіп бара жатып ойлады: қызметкерлердің осы қамалғандардан қандай ішкі мәнінде ерекшелігі бар? Ешқандай да, қызметкерлер де олар секілді адамдар. Бұрындары қамауға алынғандар Ребров үшін ықтимал қылмыскерлер, адам қоғамының ластығы секілді көрінетін. Ал қазір алғаш рет

оларға адами көзқарасымен қарады. Олар да өзінің рухы, ішкі әлемі, жақсы және жаман ойлары, кемшіліктері мен әлсіздіктері бар адамдар еді. Және сырттай бар айырмашылығы, жай ғана бір кездері олар туындаған жағдайлармен өздерін тоқтамай жұтқан Жаман жақтарының арандатуына түсіп қалған. Бірақ бұл жағдайдан түптеп келгенде ешкімде сақтандырылмаған, оның ішінде милиция қызметкерлері де бар, себебі бұл мәселе әрбір адамның ішкі жан дүниесіндегі мейірімділік пен зұлымдық күштерінің ғаламдық майданы.

Бір қызығы зұлым ойлы адамдар сол күні Ребровтан бір түрлі алшақтанып, нұрлы және мейірімдіден ағарудан, өздерінің бір кездері таңдап алған позицияларының шайқалуынан қорыққандай. Бірақ іші зұлымдыққа толылар, шын мейірімді жандар секілді РОВД қабырғаларында аз болып шықты. Ребровка адамдар көбісінде зұлымдық пен мейірімділіктің шекара сызығында тұрғандай көрінді. Мас адамды бір шеттен екінші шетке айдағандай, ойлары қайда бұрса, оларда сол жаққа қарай жүрді. Бірақ олар бейтарап сызыққа табанды жабысып тырбаңдаумен болды, өздері үшін маңызды осы өмірлік бағдарды көз алдарынан жоғалтып алуға қорыққандай. Алайда адамдар бір нәрсені көрмеді — Ребровтың көзіне бірден шалынған, барлығын, сол кең көлемді картинаны. Олар тар шеңберді айналумен болды.

Майор кезекші бөлімде рапорт жазуға отырды, бірақ құттықтауларымен келушілер үнемі алаңдатып, рапортын кешке дейін жазды. Біреуі рахаттана әңгіме айтуға кірсе, енді бірі... Құдды адамдар ішіндегісін айта алмағандай. Олар барынша уақыт созып, Ребровтың қасында көбірек кідіру үшін түрлі өмірлік жағдайларды, әзіл әңгімелері мен қайдағы жоқ бос әңгімелерін айтты. Кешке қарай басшылық кеткен кезде, тіпті гуілдеген үлкен топ жинала қалды. Және бұрынырақта жұмыстан кейін қызметкерлер үйлеріне асықса, ал бүгін ешкімнің үйлеріне тарқасу ойларында болмады. Барлығы көңілді отырып, әзілдеді, жаңа «қаһармандық істеріне» «баталарын» беріп, майордың көңілін көтерді. Адамдар бір-бірлерін көңілді күлкімен жұқтырып, шын рахаттана демалды. Бірақ ең таңғалдыратыны, сол кеште ешбір адамның арақ ішпек түгелі, тіпті оны есіне де алмағаны болды. Жүрек ән салып тұрған кезде, тән рахаттанады деп айтпақшы.

Ребров үйіне түн ортасында келді. Тіпті ұйықтауға жатса да, бүгінгі алған әсерлерінен еш кете алмады. Айналасындағы әлем таңқалдырар жылдамдықпен түрленді. Және өзі де онымен бірге өзгерді, дегенмен әдеттегі логикасымен барлығын ой елегінен өткізіп, түсінуге үлгере алмады. Ендігі ол жай ғана интуициясына сенді. Ребров оның әлем туралы барлығын білетініне сенді. Бүгін рапорт жазған кезінде, интуиция оған бұл оның РОВД-дағы соңғы есеп қағазы екендігін айтқан, бірақ логикасы керісінше сендірген. «Енді қалай, — деп іштей ойлады, — өмір сүрсек көре жатармыз».

* * *

Келесі күні Ребров кезекті тексерісіне дәрігер досына баруы керек болған. Өзін дені сау сезінді. Бірақ сананың ескі қалдықтары тәні шыныменде сау деген қандай да бір дәлелдерді талап етті.

Жасарып лезде өзгерген майорды көрген досы таңғалысын жасыра алмады. Ол оны қарап, бауырын пальпациялады (пропальпировал печень), қан қысымын өлшеді... Және абдырап иығын көтерді. Өз көзіне өзі сенбей Ребровты қайта анализ тапсыруға жіберді. УЗИ-ға түсіп, екі сағат серуендеп келуін айтты.

Екі сағат бойы майор емтихан тапсырушы студент секілді толқыды. Дұрысы өзінің ескі ойлауымен байланысты болған қандай да бір сыртқы, үстіртін «мені». Бірақ сол интуициясы бастау алған орасан зор ішкі күш жинаған жаңа үлкен «Мені» сабырлы еді. Сондықтан Ребров ойланған кезде белгісіз болашақ алдында басын ауыртып, біресе алға артқа жүрсе, енді бірде күннің жылы сәулесінен қар секілді кез келген қорқыныш еріп кеткен ерекше сабырлыққа енді.

Белгіленген уақытты эрең күткен майор поликлиникаға асықты. Дәрігердің есігіне жақындап, батылы жетпей тоқтады. Күні кеше ғана түн жарымында өзін үрейлі белгісіздік

күтіп тұрған әлгі үйдің сұр есігі көз алдына келе қалды. Бірақ бұл елес ойы бірнеше секундқа ғана көрінді. Таңқалысына орай ішкі қорқынышын Ребров жеңіл еңсерді. Майордың ішкі жан дүниесін жақсылық қайтадан толтырды. Дәл осы нәрсе санасын тек жақсылық (жағымды) толқындарына бұрып, әлемді нұрланған реңде көруіне мүмкіндік берген. Ребров есікті сенімді ашты да, өзінің тағдырына қадамын жасады.

Досы біршама түсінбеген күйде болды.

— Кіре бер... Жаңа ғана нәтижелерді әкелді. Кел, отыр...

Бірнеше уақыт дәрігер қағаздарды қарап, оны бұрынғы жазбаларымен салыстырды. Ребров үнсіз отыр. Жылдар бойы жиналған оперлік тәжірибиесіне сай, дәрігердің мимикасын астыртын бақылап отыр. Дәрігер мандайын сүртіп, көзілдірігін дұрыстады да, таңданыспен жазбаларды салыстырды. Өзі үшін ең қорқыныштысы артта қалғанын әңгіме басталмай жатып-ақ пациент түсініп қойған.

— Тыңдашы, түсінсем бұйырмасын... Барлығы дұрыс секілді, барлығы қалыпты... Сенің өгіздей денсаулығың бар. Ал мойындай ғой, немен емделдің?

— Ештеңемен, — деп Ребров иығын көтерді де, сөзін қосты: — Жай, бір емшіге барғанмын...

— Емшіге деймісің?! Мүмкін ол жас, сүйкімді шығар? — деп дәрігер мырс етті. — Ал мені таныстырасың ба?

— Мархабат! Тек мекен-жайын үйде қалдырып кетіппін...

— Егер үйде қалдырсаң ештеңе етпейді, мен асықпай күте аламын... Енді саған не айтайын?.. — деп дәрігер медициналық сынама-талдауларға басын изеді. — Халық айтпақшы, егер адам шыныменде өмір сүруді қаласа, ендеше медицина қауқарсыз.

Олар күліп жіберді. Барлық сұрақтарын шешіп, майор қоштасуға асықты.

— Тәк, мекен-жайды ұмытпа! — деп сөз соңында дәрігер есіне салды.

— Тырысамын, — деп бұл өтінішін әйтеуір бір күні болса да орындау қолынан келмейтінін түсініп, Ребров жауап берді.

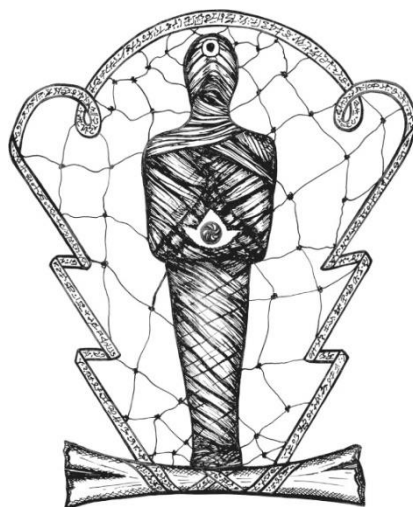
* * *

Үшінші тәулікте өзінің әлемді ерекше көретін күйіне Ребров біршама үйренісіп қалды. Барлығы бұрынғыша секілді, бірақ барлығын басқаша қабылдады. Санасы қандай да бір шектіні еңсергендей, ал оның арғы жағында Мейірімділік пен Махаббат жанды (рухты) толтырып, әлемге сұлу ішкі Еркіндігін төккен, өмірлік күш өзені бұрқылдап жатқандай. Ребров бұл күйді түсінгеніне қарағанда көбірек сезінді. Бойында танып-білуге деген қандай да бір аңсауы оянған. Ол ғасырлар бойы ашығып, ал қазір алдында шырынды жемістерге толы әлемнің есігі айқара ашылғандай. Барлығын байқап көргісі келді, сан түрлі дәмдерді, бояуларды, олардың сұлулығын, өмір берген қайнар көзінен нәр алғысы келді. Өзі ұзақ уақыт айырылғанды мейірі қанғанша ішкісі келді.

Мұрындарының астындағы осындай бар сұлулықты көрмеген адамдарға Ребровтың шыныменде жаны ашыды. Олар қайдағы бір бітпес шаруларына (қамдарына) оралған дәл мумиялар секілді. Және осыдан азап шексе де, шын әлемнен өздерін алыстатқан осы байлауларынан, турасында құтылуды қаламады, сол себепті өздері ойлап тапқан қағидаларын жоғалтуды, белгісіздікке сіңіп (еріп) кетуге қорықты. Бірақ бұл қорқыныштардың барлығы шын мәнінде — тойымсыз Эгоның өз құлдары үшін жасаған иллюзиясы, алдауы екендігін Ребров өте жақсы түсінді. Адамдардың көбісі хайуани қалауларының кесірінен сұлулықты көре алмады, өйткені өздерінің ең басты күшін — Рухтың шын Еркіндігін білмеді.

Бұл күні майордың демалысы болса да оны РОВД-ға шақырған. Естен кетпес кезекшіліктегі ресми бір нәрселерді реттеу қажет болған. Өзін бүгін біртүрлі ерекше сезінді. Ребров бірнеше күн бойы болған санасының таңқалдырарлық күйінен бөлек, жанында ынталандырған біреудің болғанын анық сезінді. Осындай керемет мейірімділік күшін, қандай да бір құдіретті, жаныңа өте жақын жанды сезінуі, тағдыры шешілген сол түнгі

жадында сақталған ғажайып бейнеге (жүзге) қайтадан ойша назарын аударды. Неге екені белгісіз осы түпсаналық сезімдері ерекше күшейген. Бұл Ребровтың болашағына деген айтып жеткізе алмайтын сенімділігін туғызды.

Анастасия Новых «Сен кімсің?» суретінің фрагменті

РОВД-ды алдында, трасса жанында өздерінің «обезьяннигінде» үнемі кезекшілік еткен әлгі үйсіз Васькамен бетпе-бет келіп қалды. Оны басшылық үшін «қағаздарына бар белгілерін қойып» қызметкерлердің босатқаны анық. Майорды көрген ол, досы секілді кетік тістерімен күліп жадырып қарсы алды.

— Сәлем, Ребров!

Майор жымыды. Үйсіз өмірінде алғаш рет «р» әрпіне тілі келіп, фамилиясын толық айтты.

— Керемет, Иннокентий Петрович! Ал қалай, босатты ма?

— Енді менің не керегім бар! — деп қолын сілтеді. — Ол жақта анағұрлым қызықты жұртшылық пайда болды.

— Түсінікті.

— Сізде темекі жоқ па? — деп бомж сыпайы сұрады. Ребров қалтасын қарады. Кездейсоқ сұхбатшысына темекі қорабын ұсынды.

— Мінекей, ал.

Бомж ұқыптылығын көрсетіп бір темекіні алды.

— Барлығын ала берсең болады! Мен темекі тартуды қойдым.

— Рақмет айтамын... Темекіні тастағаныңыз, бұл әрине жақсы, — деп бомж міңгірледі де, темекі қорабын қалтасына асығыс тыға бастады. — Ал шырпы табылады ма?

Ребров оттығын алды да, жымия сөйледі:

— Сыйға тартамын.

— Алғыс білдіремін, — деп Иннокентий Петрович риза болған даусымен айтты да, ойланғандай күрсініп сөзін қосты: Эх, сіздің темірдей ерік күшіңіз менде болса ғой...

— Енді оны алуға саған кім кедергі? — деп Ребров күлді.

— Жағдайлар-с.

Майор жымия басын шайқады.

— Иә, иә, иә — деді бомж. Оған еш күмәніңіз болмасын. Дәл осы жағдайлар-с: үйдің, қаражаттың болмауы...

— Бос сөз! Білесің бе, мынадай сөз бар: «Қолынан келетін адамға қарағанда, қалауы (ниеті) күштірек адам үлкен жетістікке жетеді».

— Солайы солай... Бірақ ендігі бір нәрсеге қол жеткізуге маған кеш. Білесіз бе, менің тұлғам осы өмір мерекесінде-с қажет емес.

— Енді, неліктен... Барлығыда күн астындағы орнын таба алады. Тек ниеті болса.

— Эх, егер күн тек өсірсе ғой шіркін... Оның шірітетін де қасиеті бар.

— Иә, Иннокентий Петрович, философия сөздерін айтуға шеберсің, — деп Ребров күліп, бұл «тұлғамен» қоштасайын деп жатқан. Бірақ бомжды тоқтаусыз бөспе әңгімесі қысқандай болды...

— Мен бе?.. Менің өзіме сай жұмысым болса... Мен тау қопарар едім... Әйтеуір жаман болса да бір лашығым болса...

— Ендеше аула сыпырушы немесе қарауыл болып жұмысқа тұр: баспана да, еңбекақы да болады, — деп Ребров РОВД жаққа қарап ұсынысын айтты.

— Ондай төмендікке түсуге ғылыми дәрежем-с жібермейді.

Майор бомжға таңқала қарады да, келген күлкісін әрең тиып, сұрады:

— Қандай-ондай дәреже?

— Ғылыми-с... Сіз қате естіген жоқсыз... Мен өмір бойы бомж болғаным жоқ, тек соңғы он жыл ғана... Ал ертеректе Солтүстікте жұмыс жасағам. Мен геохимикпін... Жер қыртысындағы химиялық элементтердің миграция процестерінің таралуын зерттеумен шұғылданғанмын...

Қызығушылығына орын беріп, Ребровтың күлкісі лезде жоғалды.

— Ал мұны неге ерте айтпадың?

— А-а, — деп қолын сілтеді. — Оны айтудың не мәні қалды дейсің? Адамдарды күлдіру үшін бе? Толық бір кандидат үйсіз жүр деп.

Ребров біртүрлі болып қалды. Бұл адаммен қанша жыл сөйлесіп жүр, бірақ шын мәнінде ол туралы ештеңе білмейті.

— Иә, иә, — деп майордың зейін қойғанына масаттанған бомж әңгімесін жалғастырды. — Сондай замандар болған... Варнадский, Ферсман, Гольдшмидттің еңбектерін бір кездері түбін тесе оқығам... Тіпті кандидаттықты да қорғадым. Ал осы кезде, мә саған, Одақ ыдырады! Біздің бірлестікті жауып тастады. Әп сәтте ешкімге керек болмай қалдық. Эх, ойға баттым, енді қайда барамын? Міне осылай үйіме оралдым. Ата-анам осы жерден алыс емес ауылда тұрады. Енді торықтым, қаңғырдым, соңында қалаға тарттым. Азаматтық некеде танысыммен бірге тұра бастадым. Тек жұмыспен оңбады. Бір жерге барамын — алмайды. Басқаларының да айтатыны сол әңгіме. Үшінші біреуі үш айдан соң кел, мүмкін кіші ғылыми қызметкердің лауазымы босап қалатын шығар деді. Елестетіп көріңізші, маған, ғылым кандидатына, итке сүйек лақтырғандай, «мүмкін босап қалатын шығар» деген тіркесімен кіші ғылыми қызметкердің лауазымын ұсынды! — деп ол кеудесін соқты. — Сол кезде кеудемді қандай ашу кернегенін білсеңіз!.. Енді, алдымда барлығын сыпыртып боқтап жібердім. Менің білімім ендігі ешкімге керек болмай қалған екен! Барша әлемге өкпеледім. Осының барлығына билік кінәлі, осындай мемлекетті құлатты...

— Тоқтай тұр, тоқтай тұр... Сенің баспанаң, құжаттарың болды емес пе...

— Болды да, жоқ болды, — деп бомж өзін ең жақсы жерінде бөліп жібергені үшін күңкілдеді, — Ашындан араққа салындым. Бірге тұрған әйел чемоданыммен бірге есік сыртына қуып шықты. Енді әрі қарай допша домаладық... Заттарымды араққа саттым, құжаттарымды ұрлаттым... Вокзалдар мен шатырларда түней бастадым. Басында қорқынышты болды, кейін үйренісіп кеттім.

— Ал, ата-анаң тірі ме?

— Білмеймін. Қалай қалаға кеттім, солай ауылға барғаным жоқ.

— Не үшін?

— Білмеймін, ыңғайсыз секілді... Кандидат болып кеттім, бомж болып ораламын ба... Жоқ, дұрысы бар ауыл мені кандидат деп ойлай берсін... Жеткен жетістігімді ата-анам соншалықты мақтан тұтатын... Міне осындай ащы тағдырым бар... Иә, егер есі дұрыс билік болғанда, бұлай болмас еді...

Әрі қарай бомж аттың басын жіберді — ол даусын көтеріп, өмірінің быт-шыты шыққанына «кінәлілерді» айыптауға көшті. Бұл кезде Ребров өз ойына батқан. Қартайып жатқан бұл адам батпақтың түбінде, бірақ сонда да әлі күнге дейін елес болған өткеннің амбициясымен өмір сүріп жүр. Ол үшін күн сайынғы өзімен, жалқаулығымен, эгоцентризмімен жұмыс жасау емес, шын мәнінде еш құны жоқ, адамдар арасында өзі туралы ойдан шығарылған аңызды сақтау маңызды болды. Майор сұхбатшысының тағдырына биліктің де, заман өзгерістерінің де еш кінәсі жоқ екендігін жақсы түсінді. Кінәлі тек өзі. Ашу мен тәкаппарлық санасын басып, тамырларымен қоршап алуға мүмкіндік беріп қойды. Жалқаулығын еркіне жіберіп, өзінен біткен маскүнемді жасады. Бұл адам өмірлік маңызды болған ішкі шайқасынан ойсырай ұтылды. Сондықтан бәрін, айналасындағы барлығын кінәлайды, тек бар бақытсыздығының басты кейіпкері — ендігі қалған ғұмырында өзі құл болған, өзінің Эгосын емес. Дүниеге ешкім құл болып туылмайды, жүре келе құлға айналады.

Өмір Ребровка айқын мысалымен адамзаттың көп бөлігін өзіне тартқан, зұлым қожайын — эгоцентризмді, ішкі рухани шайқасында жеңудің маңызды екендігін көрсетуге тырысқандай. Ол бұл аждаһаны (айдаһарды) сананды бекем байлап, оны ерік күшімен, сенім және тұтас (үлкен) махаббатпен (барлығына деген махаббат) ұстау керектігін көрсетті. Тек сол кезде ғана жамандықтың қара бұлты сиіліп, санаңда көптен күткен айқындылық пен анық көру болмақ. Міне сол кезде алдыңа әлем өзінің бар шын құндылықтарымен ашылады.

Жандарына жаңа шетелдік көлік тежегішін басып тоқтаған кезде, майор өзінің бар шерін тарқатып жатқан бомждың қасында ойланып тұрған. Біртүрлі көрінген жұпқа көлік жүргізушісі бірнеше уақыт қарады да, кейін рулін қағып, көлігінен шыға бастады.

— Ё-моё, Ребров! Қанша жыл, қанша қыс?

Майор бұрылып қарады да, көздері жайнап кетті:

— Міне саған жаңалық! Серёга!

Бомж бұрылды да, іскерше кетуге жинақталды.

— Жарайды, мен жүрейін...

— Жол болсын, — деп Ребров кезінде заңгерлік жолға түсуіне себепкер болған, әскерде бірге азаматтық борышын өтеген досынан (майдандасына) көзін алмай, басын изеді. — Өз көзіме өзім сене алар емеспін...

Бір-бірлерінің қолдарын қатты қысып, бауырларша құшақтасты.

— Сені көрмегеніме жүз жыл болған шығар... Жарайсың, жақсы көрінесің! — деді жымия Серёга.

— Ал мен байқаймын, «қарныңды» тойдырған секілдісің, — деп Ребров ескі студенттік жаргонды пайдаланып әзілдеді.

— Онсыз болмайды! Лауазымыма сәйкес секілді еді, — деп қымбат костюм киген досы қарнын соқты.

— Сен қайда жоғалып кеттің? Милициядан кеткен соң, шаңыңды да таппай қалдық. Ең болмағанда тірімін, денсаулығым жақсы деген хат жіберіп тұрмайсың ба.

— Өзің білесің, менен қандай жазушы шықсын! Емтиханда шығарма жазғаның есінде ме?!

Олар болған оқиғаны естеріне алып күліп алды.

— Иә, оны қалай ұмытарсың, — деді Ребров.

— Шын сөзім, әлі күнге дейін жаза білмеймін.

— Ал, қалай жұмыс жасайсың?

— Енді мен жазбаймын, тек қол қоямын.

— А, ендеше түсінікті...

Олар тағы да күлді.

— Сен қайда «мекендеп» жүрсің?

— Мен қазір концерн иесімін.

— Шынымен бе?!

— Жетінші жыл болды. Жастық шағымда ең болмағанда заңгерлік білімді «алғаныма» шүкір. Қазір бизнесте сәлде болса көзінді ала алмайсың, әсіресе құжаттардан. Барлығы тартып қалғысы келеді. Бәсекелестік, өзін түсінесің... Тыңдашы, сені жолықтырғаным жақсы болды! Басым қатып жүр еді... Маған қауіпсіздік қызметінің басшысы ауадай қажет! Маған жұмыс жасауға келесің бе? Сен адал, дұрыс жігітсің. Сенің оперлік жұмысындағы батырлығың туралы талай естігем. Қанша дегенмен жер дөңгелек, әңгіме тез тарайды... Саған машина берем, егер керек болса баспана жағын да үйлестіруге болады. Айлығың екі мың бакс...

— Жылына ма?

— Ай, Ребров, өзіңнің РОВД-дыңда өмірден мүлдем қалып қойыпсың! — деп досы мырс етті. — Әрине айына. Плюс кварталды премия. Ал қалай, келісемісің?

Осындай аяқ астынан болған ұсынысқа Ребров абдырап тұрып қалды. Оң иығынан мақұлдағандай біреу қақты. Майор бұрылып қарады, бірақ артында ешкім болмады. Ол РОВД-ның сұр ғимаратына назарын салды және құдды бір арқасынан ауыр жүк түскендей. Ребров тағдырының осы қиылысында жасауы керектінің барлығын жасағанын сезінді. Бұл жерде ендігі оны ешнәрсе ұстаған жоқ. Майор осы ішкі еркіндікті сезінді. Аспанға қарап, бұлттар арасынан нұрын шашқан күнді көрді. Ребров көздерін сығырайтты және оған бір сәт таныс нұрлы бейне күлімдегендей көрінді. Бұрылды да, жымия жауап берді:

— Ал неліктен болмасқа?

БАРЛЫҒЫ СОНШАЛЫҚТЫ ОҢАЙ (ҚАРАПАЙЫМ) ВСЕ ТАК ПРОСТО

*Ол қарапайымдылықта көрінеді
Қарапайымды қиындатып,
Біздер Оны жоғалтамыз.
Ал барлығы соншалықты оңай (қарапайым)*

*В простоте проявляется Он.
Простоту усложняя,
Мы теряем Его.
А всё так просто!*

Ригден Джаппо

Көкжиектен күн баяу көтеріліп, айналадағы бар тіршілікті өзінің жылы, жұмсақ сәулесімен шуақтандырды. Айналадағы табиғатқа көзін қысып, ағысымен кішкене өзен жарқырайды. Өзеннің жатық (плавно) иілісі, қызғанышпен зұбаржат құшағында ұстаған шексіз жасыл алқаптың әсем сұлулығына сүйсініп тұр. Әр таң сайын шөптегі мыңдаған гауһар шық тамшылары күмістей жарқырай ойнап, өзенге қайталанбас сәттерді сыйлады. Және күн қаншалықты жоғары көтерілсе, өзен де ауыр күрсінуді азайтып, соғұрлым сүттей жеңіл тұман пердесінің артынан өзінің шынайы әсемдігін көрсетті.

Табиғаттың осы ғажайыбының жағасында қарт балықшы отыр. Неге екені белгісіз, бүгін қармаққа балық ілінбеді. Сәйкесінше көңіл күйі де болмады. Өзеннен көтерілген тұман, адамды сыртқы әлемнен алыстатып, ішкі әлеміне енгізіп, өзінің бұлыңғыр пердесімен қоршаған ландшафты әдейілеп жасырғандай. Көзді арбаған бірізді қармақ қалтқысының тербелісі өзің туралы, өткізген өмірің, ерекше тағдырың туралы мұнды ойларға еріксіз әкеледі.

Анастасия Новых «Сен кімсің?» суретінің фрагменті

Григорий Дмитриевич Тимонников өз жылдарында басынан нені өткізбеді дерсің! Барлығы болды: қиын балалық шағы, буырқанған жастық шақ, үлкен махаббат, зұлмат соғыс, аштық, қирау, отбасы, балалар, ауыр жұмыс, бедел мен құрмет, зейнеткерлік, немерелер, әйелінің дүние салуы... Тағдыр оны барлық жағынан сынағандай: аяқ астынан көптен күткен бақыты төгілсе, енді бірде оны аяусыз тартып алды, кейін қайта сыйлап және тағы тартып алумен болды. Оның кенет бұрылуына, қатты ұшуы мен құлауына дағдылану мүмкін емес еді. Бірақ Григорий басқан әрбір қадамында бұл ауыртпалықтарды табанды еңсерді. Бұл оның мінезін шыңдады, ерік күшін тәрбиелеп, мақсатына ұмтылуын тудырды. Зер салып қараса өмірі өткен, қарттықта ендігі қандай ерлікті күтуге болады? Дегенмен...

Қарттықтың не екені туралы ол ешқашан шыңдап ойламаған. Жасөспірім кезінде бақытқа мас қылған жастық пен оның ләззаты мәңгілікке созылатындай көрінген. Соғыс кезінде қарттықты ойлауға тіпті де ой болған емес, себебі бір минуттан кейін өзіне не болатынын ешкім білмеді. Ақыл тоқтатқан шағында күнделікті отбасы, жұмыс қарбаласымен бұл тақырыптан ат-үсті өте шықты. Ол айналасындағы қарияларды көрді, оларға көмектесті де... Бірақ өзі де ақсақал жасына дейін тірі боламын деп ешқашан шын елестетіп көрмеген.

Қанша біртүрлі болса да өмір әп сәтте зымырап өте шықты. Және мінекей, кәрілік... Тән бүрісіп, тері салбырады. Шаш ағарып, қозғалыс шектелді. Түрлі ауру да жабыса бастады. Григорий бұрындары да айнаға сирек қарайтын, ал қазір қараудың өзі қорқынышты. Қартайғандағы бет-жүзі мүлдем өзгерген. Өзгермеген тек көздері ғана, онда да жалынды ұшқыны жоғалып, тек түсі ғана қалған. Бірақ ең парадоксалдысы — ішкі жан дүниесінде Григорий жас еді. Жанды тебіrentкен, барлық қуанышы алғашқы күйінде қалған, ал осы сезімдерді бұрынғыша көрсетуге ендігі тәні жарамайды. Міне қарттықтың да бар мұңы осы — ішкі күй мен сыртқының ақылға сыймас алшақтығы. Мүмкін сол себепті шығар, өзін қария ретінде елестету әрқашан қиын болатын. Ол ішкі қарттық күйін сезіне алмады.

Қызық сезімдер... Жақсылап өмір сүрмей жатып назарыңды салсаң, ендігі мәңгіліктің табалдырығын аттағалы тұрған екенсің... Бұл дүниенің (немесе өмірдің, тіршіліктің) мәні неде? Осыншама қиыншылықтарды, айырылысуларды (немесе жоғалтуларды) тағдыр не үшін береді? Мықтылығыңды тексеретін осыншама сынақтар мен ауыр жұмыс не үшін? Өйткені егер талдап қарайтын болсақ, шын мәнінде сен күн сайын еңбек етіп, жүйкең мен күшіңді жұмсап, өзінді толықтай бергенің, бір сәттік нәтиже болып шығады. Демек, бір кездері құнды деп санаған жылдарың қас-қағым үшін жұмсалғандай. Бірақ бұған артта қалған жылдарыңның биігінен зер салсаң — олардың мүлдем құны (ештене емес) жоқ және еш мәнсіз көрінеді. Және осындай қиыншылықтарды адамға тағдыр не үшін береді? Құрт секілді өмір бойы қазбалаумен боласың... Ал одан не пайда? Жоқ, әрине бәрібірде өмірің зая кеткен жоқ деп өзіне көп ақталу табуыңа болады. Алайда «не үшін өмір сүрдің?!» деген сұрақ өздігінен туындаса, адамды бір нәрсенің аландататыны, уайымдататыны анық, бір нәрсені жасап үлгермей, соңына жеткізе алмай қалғандай... Бірақ нені?

Григорий естеліктерін нешінші рет ойына алды. Ол балаларын жақсы етіп өсірді, өз кезегінде оларда тамаша немерелерін дүниеге әкелді. Үй де салынды, тал да отырғызылды деп айтпақшы. Бірақ сонда да түсініксіз ішкі толғаныс қалды... Ол дүниелік тұрғысынан емес, қандай да бір ішкі түйсіну деңгейінде болғандай. Кей кездері Григорий жұмбақтың шешіміне жақын екендігін сезді, ал басқа бір сәттерде бұл құпия өзіне тек өлім алдында ғана ашылатындай көрінді. Ол өлімнің өзінен қорыққан емес. Соғыс майданы өлім алдындағы қорқынышты еңсеруді үйреткен. Бірақ Григорий кейінгі (өлімнен кейінгі) белгісіздіктен қорықты, өткен өмірін саралаған сәті бір нәрсені дұрыстауға немесе өзгертуге тым кеш болар ма екен деп үрейленді.

Соңғы жылдары Григорий бұл туралы біршама жиі ойға батты. Оған уақыты да жеткілікті болды. Тұра шабатын, асығатын жер жоқ (немесе бағыты). Қоғам, ұжым мен отбасы алдындағы міндеттерімен байланысы болмағанына да біршама уақыт болған. Тән қаусырап және қам жеуді де талап етпеді. Сондықтан өзіне қалғаны — өткізген

жылдарының қорытындысын жасау ғана еді. Және Григорий өзінің ойларына жалғыз еніп кетті.

Кәрілік шақтағы жалғыздық — бұл үйренісу қиын болатын жалғыз сынақ секілді. Ол өзінің қоршаған тыныштығы, шарасыздық пен қандай да бір толық жабырқау күйімен өлтіреді. Жоғалтудың ащы сезімі мен өмір сүрудің мәнсіздігін сезінуге мәжбүрлейді. Сені барлығы ұмытады деген қорқыныш тудырып, оны үдетеді, сен — ешкім емессің, шатырға лақтыра салынған ескі затсың деген сезімді шақырады. Кемеден қажет еместігінен адам аяғы баспаған аралға лақтыра салынғандай осындай жағымсыз сезімді кәрілік тудыратынын, Григорий тіпті де болжамаған. Айналада тіршіліктің қайнаған мұхиты, бірақ ендігі сен — буырқанған бұл табиғатты шеттен жай ғана бақылаушысың. Ондағы өткізген күндер естелігі тыныштық бермейді. Рухың артқа қарай жүгіреді, ал «қайық-тәнің» түбі тесілгенше қатты тозған. Және оны дұрыстауға да, жаңасын жасауға да еш мүмкіндік жоқ...

Өзінің бар саналы ғұмырында адам жалғыздықтан қорқады, бірақ соңында қашып құтыла алмайтын жағдай ретінде оны сыйлыққа алады. Қартайған материя кімге керек дейсің? Ешкімге де, оның ішінде өзіңе де керек емес. Себебі өзің де бұрынғыдай әлемнің бар жақсылығынан рахат алып өмір сүруді қалайсың. Бірақ қарттық (кәрілік) көп рахаттан айырады. Оның сыңғырлаған, қоршаған тыныштығы адамды өзінің өмір сүруінің мәнін ойлауға мәжбүрлейді. Ол бар ғұмырында басымдыққа ие болған ішкі күй мен ойларды сан мәрте еселеп күшейтеді.

Григорийдің өзін кінәлайтын жазығы болмады. Ол әрқашан өз Ар-Ұжданымен жүрді. Бұл оның бар жасаған ісі мен өмірлік шешімдерінің басты критеріі болды. Адамдар үшін өмір сүрді, адамдар үшін еңбек етті. Және адамдар да оған махаббаты, құрметімен жауап қайтарды. Григорийдің жолдас-таныстары көп болды. Ал жүрегі уайымдағанның барлығымен бөлісе алатын жақын достары, өкінішке орай ендігі өмірде жоқ. Әйелі дүниеден өткен. Балалары алыста отбасыларымен өмір сүріп жатыр. Өзінің қарттығы, оның үстіне уайымымен оларға ауыртпалық түсіргісі келмеді. Міне осылай өмірінің соңында тіпті ой толғаныстарымен бөлісетін ешкімі болмады. Ал дәл қазір дүниенің шекарасында сөзсіз өзін күтіп тұрған белгісіздік алдындағы қорқынышын сейілту үшін жанды жылытатын, мейірімді сөздерді естуді, қасынан туыс жанды сезінуді қалады.

Қария өзіне ағындай құйылған ойлардан аздап бүкірейіп, жағалауда отырды. Қармаққа бұрынғыша балық ілінбеді. Сол автоматты түрде қармағын судан шығарып, қармағына ілінген жемді тексеріп, қалтқысын дұрыстады да, өзенге қайта лақтырды.

— Э-хе-хе, — деп қария өзінің талған мойнын сипап, ауыр күрсінді.

Бетіндегі оң құлағынан төменгі жақ сүйегіне дейін созылған тыртығы (шрам) аздап солқылдады. Қария біршама таңқалды және сонымен бірге сақтанды да (абайлады). Бұл үнемі өмірінің ең маңызды минуттарында болатын. Осындай ғажайып ішкі «қоңырау» мен жоғарғы мойын омыртқасы тұсындағы қызғылт-бозқызғылт дағы (таңбасы), оның тағдырындағы ең құпиялы жағдайдан кейін, соғыс жылдарында пайда болған.

Бұл 1942 жылдың күз айында болды. Немістердің кезекті шабуылынан кейін, Қызыл Әскер сарбаздары әркім өзі жайғасқан жерлерінде тынығып жатқан. Григорий өзінің досы Коля Веперскиймен блиндажда демалып жатыр еді. Далада жаңбыр сіркіреп тұр. Гитлер сарбаздары оқтын-оқтын орыстардың позициясын атқылайды. Біресе мына жерде, біресе ана жақта жарылыстардың даусы естіледі, автомат үні сирек. Жаңадан майданға келгендер жан-жағына алақтап, шошынады. Ал әккі жауынгерлер күштерін үнемдеп, азда болса көз іліндіруге тырысып, бұған біршама сабырлықпен қарады.

Блиндажға жас шамасы отыздардағы жігіт кірді де, ерекше әуезді даусымен қатты айтты:

— Тимонников, Веперский, тез командирге!

Григорий солдатқа көз қиығын салды. Әскерге жаңадан шақырылғаны көрініп тұр, себебі жаңа форма киген. Кенет олардың көздері түйісіп қалды. Григорий тіпті біртүрлі болды — жігіттің осындай ерекше күшті, бірақ сонымен бірге жаныңа жақын әрі мейірімді көзқарасы (назары) бар екен. Оның анық (қанық) көздері қандай да бір ерекше (тылсым) ішкі

күш пен тазалықта жарқырап тұр. Өткен өмірінде осыған ұқсасты Григорий ешқашан кезіктіріп көрмеген — бұрындары да, қазір де.

Алыс емес жерде кезекті жарылыстың дыбысы естілді. Григорий досымен плащ-палатканы тез жамылды да, қолдарына қаруларын алып блиндаждан шығып, окопқа (жертаса) қарай жүрді. Етіктері балшыққа батты. Күшейген жаңбырда төгілді. Қатты жел соқты.

Бірінші болып Веперский, артынан Григорий жүрді, ал әлгі солдат соңынан келеді. Және блиндажға он метр жақын окоптың бірінші бұрылысына енді ғана кіре бергенде, өздерінің бағытына қарай келе жатқан, ысқыруы үдеткен снаряд даусы естілді. Григорий тәжірибиелі майдангер ретінде лезде іс-әрекетке көшті. Болжауы бойынша снаряд өте жақын жерде жарылатын секілді. Уақыт мүлдем болмады деуге болады. Лезде бұрылып, артындағы жігітті жерге құлатуға тырысқан. Григорий «Жат!» деп айқайлады, бірақ қолдары бостықты кесіп өтті. Осы кезде жарылыс болды.

Снаряд блиндажға түскен екен. Григорий баяулатылған түсірілімдегідей (съёмка) көрді, бөренелердің, балшық бөлшектері мен әлдебір заттар ұшып жатыр... Және осы кезде аяқтарының астынан қайдан шыққаны белгісіз қардай аппақ көгершін ұшып өтті. Жақын ұшқаны соншалықты көз шағылыстырар ақ-көкшіл қанаты тіпті Григорийдің бетін жанап өтті. Ол басы айналғанын сезініп, тура жұмсақ мамыққа түскендей құлай бастады. Барлығы тұмандағыдай болды. Ол өзіне еңкейіп жатқан майдандастары мен санитарды көрді. Оны сілкілеп (жұлқылап) жатты. Алыстан біреу айқайлауда: «Контузия». Кейін оны бір жаққа алып кетті. Ал Григорий өздерін командирге шақырған әлгі жігіт туралы ойлаумен болды. Ол тірі ме? Қашып үлгерді ме екен? Нұр шашқан көкшіл көздері, сол кезде блиндажда, қысқа, бірақ есте салған сәттегідей көз алдында тұрды...

Бірақ ең біртүрлісі ол есін жинағаннан кейін болды.

— Сенің періштең бар екен, жігіт (В рубашке ты родился, парень), — деді Григорийге жарасын таңып жатқан егде жастағы санитар. — Бірер секундқа тоқтағаныңда — барлығы бітті дей бер. Жарылыс толқыны сенің басыңды жұлып алмағанына әлі таңым бар.

— Ол... тірі ме? — деп Григорий әлсіз даусымен сұрады.

— Кім? Веперский? Ол қайда кетеді... Саған қарағанда ол окоптың түбіне жата қалған. Тек құлаған кезде білегін сындырыпты.

— Әлгі... жігіт ше, біздерді командирге... шақырған?

— Сендермен ешкім болмаған секілді еді... Командирге кім шақырады сендерді? Командир үш сағат бұрын штабқа кеткен. Мүмкін, сандырақтап жатқан шығарсың жігіт... Ұйықтауға тырысып көр, саған қазір күш жинау қажет. Ал кейін көре жатармыз.

Жаман жаңалық келесі күні келді: түнгі шайқаста батальондарының барлық дерлік сарбазы мерт болыпты. Тағдырдың осындай адам сенгісіз бұрылысы Григорийды қатты таңқалдырды (абдыратты). Ол қайта-қайта өзінің құтқарылуының жұмбағына оралып, әрбір бөлшегін талдады. Григорий есіне түсірді, блиндажға кірген әлгі жігіттің киімі тек жаңа ғана емес, далада жаңбыр жауып тұрса да мүлдем құрғақ болды. Осындай ауа райында олардың командалық пунктінен блиндажға жетемін дегенше міндетті түрде киімің су болады... Және әлгі көгершін де... Ұрыс алаңының қақ ортасында сұлу тіршілік иесі қайдан пайда болады? Себебі бұл сағым болған жоқ. Григорий басқалары секілді оны анық көрді, құстың ұшқанын, қанатымен жанасып өткенін. Дегенмен дәрігерлер бұл бетін сырып өткен снарядтың жарықшағы деп сендірген. Қорқынышты ешнәрсесі жоқ, тіпті сүйекке де жетпеген. Тек оң құлақтан төменгі жаққа дейін жай кесіп өткен. Осылайша өмір бойы бетінде кішкене тыртығы қалды. Және сол кездері жоғарғы мойын омыртқа тұсында пайда болған қызғылт-бозқызғылт дағы — естен кетпес сол күннің екі естелігі. Бұл «белгілер» табиғи пайда болған деп дәрігерлер сендірді деп айтсақ болады. Мына жерінді тіліп алдың, ана жерінді соғып алдың. Оның үстіне неге екені белгісіз, ешқандай да жігіт болған емес, махорка үшін кездейсоқ екеуміз көрші блиндажға шықтық деп Веперский барлығын жоққа шығарды. Және госпитальдан шыққан кезде Григорий бұл сөздерге біршама сеніп қалған.

Бірақ бұл сенуді қиын бұрылыстарында өмір үнемі жоққа шығарып отырды. Григорийға әрқашан қауіп төнген немесе жауапты шешім қабылдау сәттері түскен кезде, тыртығы (шрам) біртіндеп сыздай бастайтын. Ауырсынудың деңгейіне қарап, қалай дұрыс жасау керектігін Григорий сезетін. Осындай өзінше бір «диалогтың» арқасында, көптеген қауіптерден аман құтылып және өмірінде ар-ұжданының дұрыс сызығын ұстауына жәрдемдесті.

Және қазір, өткен ғұмыры позициясынан сол әскери эпизодты зер салып, болған жағдай тек өмірін ғана емес, әрі қарайғы тағдырына әсер еткен бойындағы бір маңыздыны анықтағандай. Ішкі жан дүниесіне тым ауыр болған жағдайларда әлгі жігітті жиі есіне алып, ойша онымен сөйлесетін. Бір таңқаларлығы өзін анағұрлым жеңіл сезініп қалатын, қорқыныш пен үмітсіздік жоғалатын. Естен кетпес нұр шашқан зейінді көзқарасы Григорийді қайтадан тыныштыққа әкеліп, сенімділік пен күш-қуат беретін.

Бірақ біртүрлі метаморфоздар оның досы — Николайменде болды. Олар бір-бірін бала кезінен білетін, бір ауданда өмір сүріп дос болды. Ұрыс майданына қатар шақырылды. Бір үзім нанды бөліп жеп, әскери өмірдің бар ауыртпалығын бірге көтерді. Николай жаман емес жігіт еді, жақсы дос болды. Тағдырды шешкен сол күнге дейін-ақ шаруашылық бөлімдегі бір қызбен танысқан. Есімі Клара болатын. Коля онымен кездесе бастады және сол сәттен бастап мүлдем өзгеріп кеткендей болды. Басында өзгеруі қатты білінбеді, бірақ өткен әр күн сайын өзінің жаман күшін жинап, санасын қандай да бір таңылған идеяларымен шырғағандай. Және бұл идеялары өзінің емес, тыстан келген бөтен екені айқын еді. Дұрыс жігітті қыңқылдақ, ашкөз және мазасызға айналдырып, Клара Николайдың жанымен қалағанынша ойнады. Ол достарынан алшақтап, өзімен-өзі қалатынды шығарды. Бұрынғы батырлығы ендігі болмашы қауіптен қорқуға алмасқан. Николай окоптан артық шықпауға тырысты. Шабуыл кезінде айтарлықтай артта қалып қойды. Артқы жақта жоғалып, онысын нашар жағдайына сілтейтін.

Бұл бейбіт күнде болса, оған ешкім де назар аудармас еді. Бірақ майданда, барлығы лезде ушығып (күшейіп), адамның бар қасиеті көрінетін жерде осындай әлсіздіктер алақандағыдай көрінеді. Мұны кейбіреулері қорқақтық, сатқындық ретінде бағалады. Кейбіреулері адам сынып қалған деп есептеді. Майданда күнделікті аса ауыр стрестерге психикасы шыдамағандар аз болған жоқ. Бірақ досын көп жылдан бері танитын Григорий ғана, осыншалықты жаман түрленудің шын себебін түсінді. Негізінде, махаббат — батырлық пен күшті еселеп арттырады. Бірақ Николаймен болған жағдайда барлығы керісінше болды. Григорий досының көз алдында солып бара жатқанын көрді. Ол барынша әлгі әйелмен кездеспеуіне үгіттеді. Досы сөзімен келіскендей болды, себебі «ғашығының» өзіне табанды жасаған бейнесіне, өзінің де жүрегі айнайтын. Алайда мүмкіндік пайда болысымен, есі кеткен адамдай онымен кездесуге ұшатын.

Екеуінің өмірін құтқарған сол естен кетпес эпизодтан кейін, Николай түпкілікті өзгерді. Ол Григориймен бірге білегі сынып госпитальға түсті. Григорий айтқанды, барлығы секілді жоққа шығарып, болған оқиғаның өз нұсқасын айтып, попугай секілді қайталаумен болды. Бұл Григорийді қатты кейітті деп айтуға болмайды. Бойында еш ашуы болмады, тек жалғыз ғана сұрақ: «Анық болған жағдайды неліктен Николай жоққа шығарады?»

Осыдан кейін екеуінің майдан жолдары екіге айырылды. Клараны әскерді жабдықтандыру жұмысына, тылға ауыстырды. Николай госпитальда жатқан кезде, өзіне үйлендіріп, Николайға мүгедектік құжаттарын рәсімдеп, өзіне, жаңа тылдағы қызметіне аударып алады. Ендігі Николай бұрынғыша еш қарсылық білдірмеді. Керісінше досының алдында оны қорғаштайтын. Осылай Григорий досымен соғыс жылдарында-ақ қоштасқан.

Жеңістен кейін олар туған ауданында жолықты. Николай үкімет қазанынан айтарлықтай семірген. Екеуі де ендігі майор шенінде. Екеуінің де — кеуделері орденге толы. Бірақ Николайдан артықшылығы Григорийдің ар-ұжданы тыныш болды. Ол үшін әрбір орден — жай бір кесек темір емес. Бұл бірінші кезекте батырлығы мен ерлігінің шыңы болған, өмірінің естен кетпес ерлік күндері. Григорийға адамдардың көзіне қарау ұят емес еді. Және бірінші кезекте өткізген жылдары үшін өзінен еш ұялмайтын.

Туған ауылындағы колхозға Григорий тракторист болып жұмысқа тұрды. Ал Николай әйелінің айтуымен райкомға жұмысқа кірді. Григорийді колхоздың басшысы етіп сайлағанда, бірдей уақытта Николай да райкомның төрағасы қызметіне келді. Және бұрынырақта жолдары сирек кездесіп отырса, ендігі осы өмір кезеңінде екеуі қайта бір жолға түсті.

Николай мен Григорий ескі достар, майдандастар болғанына қарамастан, ортақ жұмыстарында Николай үнемі дау шығарып, дөңгелекке таяқ тығумен болатын. Григорий адамдардың тұрмысы мен өмірін жақсартуға қанша рет бастама көтерсе де, Николай тау боп үйілген нұсқаулықпен оны жаншып тастайтын. Осылайша олардың көзге көрінбейтін қарсыласулары жүріп жатты. Барлық мәселені түпкілікті шешу үшін Григорий Николайды ашық әңгімеге бірнеше рет шақыруға тырысып көрген. Себебі осындай мәні жоқ ашудан, тек ол ғана емес, ең өкініштісі адамдар зардап шекті. Бірақ бірде қолы босамайтынын айтып, енді бірде достық бастаманы тәкаппарлықпен, дөрекі үзіп, Николай бұл әңгімеден үнемі қашумен болды. Жылдар өте Николайдың бойында партиялық тұлғасының қол жетпейтін сезімі мен тәкаппарлығы пайда болды.

Жылдар зымырап өтіп жатты. Салыстырмалы түрде Григорийдің бақытты отбасы болды. Бес баласы дүниеге келді. Ал Клара болса бірнеше сәтсіз талпынысынан кейін бір баланы әрең туды. Баланы мәпелеп, аялап, бар жағдаймен комфортта өсірді. Бірақ ұлдары жатып ішер жалқау және ішкіш болып өсті. Жылдар қаншалықты тез өткен сайын, өмір де оларға ең ауыр (осал) тұстарынан соққы жасады. Алдымен ақымақ өліммен, маскүнем күйінде поезд астына түсіп, жалғыз ұлдары ажал құшты. Клара сал болып қалды. Көп жылдар бойы төсекке таңылып, өте ауыр өлді. Николай екі рет инфаркт алды. Бар отбасындағы жалғыз тірі адам болды. Және өмір бойы соншалықты мұқияттылықпен жинаған ақшалары, ешқандай да жоғарғы жақпен таныстықтары, байланыстары отбасын трагедиядан еш сақтап қала алмады.

Кәрілік шағында Николай мүлдем жалғыз қалды. Оған қараудың өзі қорқынышты еді. Қатты жүдеп, көздері шүңірейіп, сүйектері мумия секілді терісіне ілініп тұрды. Ол Григорийдан екі көше кейін, райкомда қызметте болған кезінде салып алған, жақсы үйінде тұратын. Уақыт өте Григорийдің колхозы алдыңғы болды. Үйлерінің бар жағдайы жасаулы, көшелері асфальтталған. Сондықтан колхоз аудан орталығы болуға біршама үмітті болды. Бұл жердің табиғаты да ерекше сұлу еді: алқап, орман, өзен... Сондықтан қартайғанда деп көптеген басшылар өздеріне бұл жерден дача (саяжай) салып алған, оның ішінде Колхоз үшін жан бере еңбек еткен Григорийға, өз заманында аз емес кедергі келтірген Николай да бар.

Николайдың қамсыз (ауқатты) кәрілігіне қарамастан үйі бос болды. Тіпті онымен көршілері де сөйлеспейтін, себебі ол үнемі ешнәрсеге көңілі толмайтын, қатты байбалам салушы еді. Оның үнемі жағдайын біліп, жалғыз қонақ болатын адамы Григорий болып шықты. Николай оған өткен жылдарында көптеген жамандықтар жасаса да, Григорий оған қариялық даналығымен көмек қолын созатын, бірде жаңа піскен нанын әкелетін, енді бірде жақсы сөздерімен жұбататын. Досының бар шағымы, күңкілі мен айқайын сабырлықпен тыңдайтын жалғыз сұхбаттасушысы болды.

Бірақ бір күні, өлімінің алдында, Григорий үшін кенеттен Николай шын өзіне айналды, соғысқа дейінгі әлгі мейірімді жігітке. Аяқ астынан жан сырын ақтарып, Григорийға өзінің шын өмірін айта бастады. Бірақ Григорий үшін ең таңғаларлығы шерінің соңында естілді.

— Блиндаж жарылған күн есінде ме? — деп Николай әлсіз қарлыққан даусымен айтты.

— Ондайды ұмыту мүмкін бе?

Анастасия Новых «Сен кімсің?» суретінің фрагменті

— Мен сенің білгеніңді қалаймын... Менде әлгі аққұба жігітті көргенмін. Ол шыныменде блиндажға кіріп, біздерді командирге шақырды... Оның көздерін әлі күнге дейін ұмыта алмаймын. Олар мені бар өмірімде, қорқынышты түстей аңдумен болды... Кешірші мені... Мен саған өтірік айттым, бірақ өзімді алдаған екенмін. Бұл жігіт менің басымнан шықпады. Сол сәтте... Мен оны тап қазір болғандай анық білемін. Ысқырықты (снарядтың) естіген кезде, түсінесің бе, мен... мен қорқақтық жасадым... Екіге бөлінгендей болдым... Менде бұрылып қарадым. Осы кезде сен блиндажға бұрылып жатқансың, ал артыңда ешкім болмады. Мен сені денеммен жауып қорғағым келген, өйткені сен өлімге өзіңді тостың. Бірақ кейін аяқ астынан қорқып кеттім... Өзімнің баға жетпес өмірім үшін қорқып және жон терімді құтқаруды ойладым!!! Сен түсінесің бе? Жон терімді аман алып қалуға шешім қабылдадым! Ал кейін қатты ұялдым... Мен соңғы жексұрын секілді...

Николайдың баяғыда-ақ өткен күндеріне ашынған көз жастары төгілді.

— Қойшы сенде, несіне өзіңді осылай азаптайсың, барлығы өтті, кетті емес пе, — деп Григорий оны жұбатуға асықты.

— Тоқта, сөзімді бөлме... Мен барлығын айтып үлгеріп қалайын. Түсінесің бе, бұл жай жасалған іс емес. Мен сынғандай болдым... Нақ бір өзіме-өзім сатқындық жасағандай. Түсінесің бе, сатқын секілді!!! Кейін маған қандай жаман болғанын білсең, сондай жаман! Мен ақымаққа сенімен сөйлесу керек еді. Ал мен қорқақтанып, сен мені кінәлайды деп ойладым. Ал жүрегім қатты қынжылды. Барлығын Клараға айтып бердім. Ал ол мен барлығын жоққа шығарып, үнсіз қалуымды айтты, сенен сайқымазақты жасап, махорқаға шықтық деп айт деді. Ал мен, ақымақ, айтқанын тыңдадым... Бірақ сенің көздеріңнен жарықты, бойыңа қандай да бір күштің толғанын көрдім. Және сенімен де бір нәрсенің болғанын түсіндім, бірақ жақсы жағынан. Түсінесің бе, жақ-сы жа-ғы-нан!!! Ал мен қалған өмірімде сасыған және одан тазару мүмкін болмаған өз боғыма құладым! Неге екенін қайдам, бірақ сені әр кездестірген сайын, әлгі жігіттің бейнесі көз алдыма келе береді, кінәлаған оның көздері... Мені қатты жабырқатқаны соншалықты, ішкі жан дүниемде осындай қиналу пайда болды!

Ал жадым, пасықтығым мен кешірілмес әлсіздігім көрінген сол сәтті қайта-қайта айналдырды. Сенің алдыңда кешірім сұрау үшін өзімнен еш аттай алмадым. Бірде осыған дайын болдым, бірақ жақындауға еш батылым жетпеді. Және сенімен адам құсап

әңгімелесудің орнына, әр күн сайын өзіме көбірек ызаланып, осы ашуды бірінші кезекте сенен алдым. Өзіңе қаншама сұмпайы істерді жасағанымды, тіпті де елестете алмайсың...

— Керек емес, Коляжан, керек емес... Барлығын кештім, біздер дос емеспіз бе. Мен білемін, сен жақсы адамсың. Егер Клара болмағанда.

— Клара таза жалмауыз кемпір! Бүкіл өмірімді құртты! — деп Николай жылауына еш ұялмай өкіріп жіберді. — Егер мен білсем... Мен сен... осындай айтады деп күткен жоқпын. Сен мені ешқашан кешірмейді деп қорықтым... Қандай ақымақпын! Бар ғұмырымда осы зұлымдықпен өмір кештім! Ол мені іштей жеп, бар жанымды қажытты... Ал барлығы соншалықты оңай екен! Жан досым, өлім алдында жанымда қалған жалғыз сенсің...

— Жо, жоқ, ол саған келмейді... Біз әлі онымен шайқасамыз, — деді Григорий көзіне келген жасын сүртіп. — Ол жалғыз, біздер екеуміз.

— Иә, сол кездегіше, әлгі окоптағыдай. Досым біздер қайта біргеміз, менің досым...

Григорий кетіп бара жатқан кезде, Николай өтінішін айтқан:

— Сен маған ертең таңғы асқа жаңа сауылған сүт алып кел. Ерте балалық шағымдағы секілді ішкім келіп тұр...

Келесі күні Григорий ертерек тұрып, таң ала бере көршісіне сүтке асықты. Сауылғанын әрең күтіп, үш литрлік сүт бөтелкесімен таныс үйіне жүгіре жөнелді. Көп жылдардан кейін өзінің шын досына әкеле жатыр! Бірақ бөлмеге кірген кезде, Николай ендігі дүние салған екен. Оның жүзі қатты үрейленген, көздерінде мұң қатып қалған. Григорий кереуеттің шетіне отырды да, дыбыссыз тыныш жылады...

Тағдырдың қанша ауыртпалығына қарамастан бұл адамға шын жаны ашыды. Қаншама жыл ішкі жамандықпен өмір сүрді! Өйткені ол ішкі жан дүниесінде мүлдем өмір сүрмеген болып шықты, өзінің қорқыныш батбағына батып, естен кетпес сол күннен бастап, бір жерді таптаумен болды. Григорий өлім алдында адам қандай да бір тылсымды белгісізді, шексізді терең ойлануы керек деп санайтын. Ал Николай кешірім секілді сезімдерді айтты. Григорий оны баяғыда-ақ кешірген. Оған бұл сентиментальды көрінген, ал бірақ Николай үшін бұл ашуымен күн сайын өзі кірпішін қалаған қандай да бір еңсерілмес, үлкен өмірлік кедергі болды. Осы кедергені еңсеріп, өзінің эгоцентризм қабырғасынан аттап өту досына қаншалықты қиын болғанын Григорий түсінді. Осы ісін, қаншама жыл, бар ғұмырында Ар-Ұжданының осы қадамын жай жасауға ұмтылғаны (немесе жасай алмауы) өкінішті. Ал барлығын әлгі 1942 жылдың күзінде-ақ шешуге болатын еді. Өмірде мүлдем басқаша болар еді, ішкі жан дүниесіндегі жеңістері көп болып және өлім алдында да нағыз ақиқаттар ашылар еді. Дегенмен... Григорийдің өзі күмәнданды, сол сағаттарда олар керек болар ма екен, өйткені бұл жай ғана ішкі ашылу емес пе. Бірақ естен кетпейтін досының мұң мен азапқа толы жүзін есіне алды да, мәңгілік сұрақтармен ығыстырылып, күмәні де біртүрлі жоғалғандай. Өлімнен кейін адамды не күтіп тұрғанын кім біледі... Қоқыссыз табиғат өндірісіндегі жай ғана тәннің ыдырауы болғаны ма? Ендеше адами ойлардың үнемі бір-біріне қарсы тұратын осындай өмірлік қиыншылықтары не үшін қажет? Және ақыр соңында тағы да ойларыңмен қорытынды жасайтын осы кәрілік? Ал бар ғұмырында тәңіңе үстімдік етіп, басшылық жасаған ойлар кейін қайда кетеді? Толған жауабы жоқ сұрақтар...

* * *

— Эх-хе-хе, — деп қария тағы күрсінді де, шексіз сұрақтарына ілмегінен (қармақтың) жауап табуға тырысқандай, қармағын судан кезекті рет тартты.

Бірақ жыбырлаған құртты көріп, ең болмағанда бір нәрсе түсетін шығар деген құпия үмітімен, қармағын өзенге кезекті рет лақтырды.

«Өмірде де осылай шығар, — деп қария ішінен талдауын жалғастырды. — Ілмекке жақсы ойды іліп алсаң — жақсы балық түседі, ал жаманды іліп алсаң — табиғатта солай жауап береді. Онда (табиғатта) барлығы ойластырылған, барлығы өзара байланысты...»

— Сәлем, Дмитрич, — деген артқы жағынан ер адамның әуезді даусы естілді.

— Сәлем, егер қалжыңдамасаң — деп Григорий бұрылып, ескіше жауап берді.

Оған жас шамасы отыздарда болған аққұба шашты, дене бітімі мығым жас жігіт жымия жақындады. Заманауи спорттық костюм киген. Басында көздерін жапқан, күннен қорғаған ұзын күнқағары (козырек) бар бейсболка. Қолына жаңа қармақ ұстаған. Григорий бұл жерлерге балық аулауға келген осындай қалалықтарды бірде көргені бар. Жақсы, ештеңе айта алмайсың. Иә, тым қымбат тұрады деп айтады.

— Балық қабу қалай?

— Ештеңе де жоқ! — деп қария қолын сілтеді. — Таңнан бері отырмын. Ең болмағанда біреуі ілінсейші!

— Мүмкін оларда бүгін демалыс шығар, — деп жігіт әзілдеді. — Ал әкей, немен аулап отырсың?

— Құртпен.

— Олар оған ендігі тойып алған! Мінекей, масаққұртпен (немесе шатырқанат, мотыль) байқап көр. Мүмкін бұл деликатеске ілініп қалар.

— Рақмет.

Қария ұсынған банкадан жемді алды.

— Жаныңа отырсам қарсы болмайсың ба?

— Несіне қарсы боламын! Жайғаса бер, екеулеп уақыт өткізу де көңілді болады.

Анастасия Новыхтың «Балықшы» суреті

Жігіт қармағын дайындап жатқан кезде, қария ол кімнің баласы екендігін ойына түсіруге тырысты. Жігіт өзіне таныс көрінді. Қалада тұратыны анық, бұл жаққа ата-анасына көрісуге келген шығар. Еркін әңгімелесіп Григорийды білсе, демек осы жақта ер жеткен. Бұрынғы колхоз төрағасын «Дмиртич» деп тек жергілікті тұрғындар ғана атайтын. «Ал міне, — деп жігіттің есімін есіне түсіруге күшін салып, қария өзіне қапаланды. — Менің «гүл соғыма» (сырқаттар гүл шоғыма) тағы кәрілік склероз да қосылды...»

— Ештеңе етпейді, Дмитрич, — деп ойларына дөп түскендей, әлгі жігіт мейірлене сөйледі. — Жарып өтеміз! Біздікі қайда жоғалмады дейсің! — деп кішкене үнсіздіктен кейін сөзін қосты: — Қазір балықтар масаққұрттың (мотыль) иісін сезе салысымен, балық түскен қармақты тартумен боламыз.

Осындай оптимизмге қария күліп жіберді.

— Менің сібірлік майдандас досым болған. Еті тірі, көңілді жігіт. Бірге Берлинге дейін аяқ тоздырдық. Үнемі өзіне Сібірге балыққа шақыратын. Байкал көліне, естіп пе едің?

— Әрине! Сирек флоросы мен фаунасы бар әлемдегі ең терең тұщы көл.

— Иә-ә-ә... Ол жақтың сұлулығы тамаша. Досымыз екеуміз ұзақ уақыт хат алмасып тұрдық. Фотоларын жіберіп, үнемі өзіне қонаққа шақыратын. Бір-екі рет маған қонаққа да келді. Ал менің еш қолым босамады, үнемі маңызды шаруалар шыға берді...

Иә, ол балық әкелген, міне осындай, төрт келідей. Байкал түркесі (Байкальский омуль) деп аталады. Балық тек сол көлден басқа ешбір суда тіршілік етпейді екен. Міне қалай! Балық аулау деп осыны айт, мен түсінемін! Сол балықты көре салысымен, Байкалға барумен ауырып қалдым. Ол балықты ұстауды қатты қалап едім! Зейнеткерлікке шығып, армандаған балығымды ұстаймын деп ойлағам. Олай қайдан болсын! Біресе ақшам жетпеді, енді бірде балаларға көмектестім, ал қазір тіпті қаусаған шалға айналдым. Ол жаққа бару қайдан болсын?! Осылай менің түрке (омуль) балығым орындалмас арман болып қала берді...

— Кім біледі, — деп жігіт иығын көтерді. — Барлық армандар бір кездері орындалады.

— Мүмкін басқаларында солай шығар, Ал менде... Досымнан да екі жыл болды еш хабар алмағалы. Мүмкін науқастанып қалған болар, мүмкін дүниеден өтіп кеткен шығар. Жылдарымыз да жақындап қалды... Ақ түсті — бақыт кетті деп айтпақшы. Аққан жұлдыздай, жылдарымыз да зымырап өте шықты.

— Иә... Егер адамзат өзінің болашағын білсе, өткен шағымен қоштасарда осыншалықты күлмес еді.

— Немене, немене? — деп ойларына енген Дмитрич қайталай сұрады.

— А, мен жай, — деп жігіт қолын сілтеді де, әңгіме тақырыбын ауыстырды. — Ваня қалай?

Ваня Григорийдің кіші ұлы. Және жігіт ұлының есімін атағанда, қария бұл жігітті қайдан танимын деген сұрағын тіпті де ұмытып кетті. Егер Ваняны сұраса, демек оның досы немесе танысы, мүмкін бірге оқыған шығар деп топшылады.

— Құдайға шүкір, жақсы орналасты. Ақыры үйленді. Келінім — тамаша қыз баласы. Дүниеге қыздары келді. Аз уақыт бұрын, көктемде бар отбасымен қонаққа келіп кеткен. Сен оларды көрген жоқсың ба?

— Жоға... Мен ауданда болмадым.

— А-а-а... Ендігі ол үшін жаным тыныш.

— Ол үшін не қам жейтіні бар? Бала мейірімді, қолдары алтын. Ондай жігіттер жерде қалмайды.

— Кім біледі? Өмір — қиын нәрсе...

— Енді, оған қалай қарағаныңа байланысты. Ар-ұятыңмен өмір сүр, қарасаң тағдыр да саған көмекке келеді.

— Солайы солай. Бірақ тек... Мысалға мен, ар-ұятпен, адамгершілікпен өмір кешкен секілдімін, өзімді кінәлайтындай ештеңе айта алмаймын. Бірақ тағдырдың көп тәтті дәмін таттым ба? Біресе соғыс, біресе аштық, біресе қирап-құлдырау...

— Өмірге әркімнің жеке пікірі болады. Мысалға раушан гүлін әркім өзінше қабылдайды емес пе. Біреулері гүлден сұлу табиғат жаратылысын көріп, аңқыған хош иісін сезінеді. Ал басқалары тек тікенектерін ғана байқап, оның инедей ауырта кірген шанышқысын сезінеді. Барлығы адамға байланысты, әлемді қабылдап, тамашалай алу қабілетіне.

— Ол да дұрыс, — деп қария келісті де, кішкене үнсіздіктен кейін сөзін қосты: — Жоқ, әрине егер дұрыстап ой толғататын болсақ менің өмірге еш ренішім жоқ. Сол кездер қорқынышты замандар болса да, бәрібірде соғыста шын достарымды таптым... Жаппай аштық жайлаған кезде, әйелімді кездестірдім. Есімде, талқажаяу етер ешнәрсе жоқ, шөп шайнап жүрміз, ал басымызда қызбен кездесу, махаббат туралы «қышыма» ойлар ғана. Қазір есіңе алсаң тіпті күлкің келеді екен... Айнала толған қирау, аштық, ал біздер шаңырақ көтеруге еш қорықпадық. Балалар бірінің артынан бірі келді. Біздер ол кезде уақытша «сабан

үйде» (мазанка) тұрғанбыз. Есімде, барлығы сол үйді баспаналаған. Ештеңесі де жоқ... Бастысы тарлықты да сезінбедік. Керісінше бір-бірімізге қол ұшын созып, татулықта өмір сүрдік... Ал қазір жастар қандай жайлы жағдайда өмір сүріп жатыр, бірақ отбасыларында татулық жоқ.

— Батя, барлығы адамның басында. Адам ішкі жан дүниесінде мейірімділіктің сарайын салса, жанымен адамдар да оған тартылады, өмірі де реттеледі. Ал ішкі жан дүниесінде шаһ-сарайды салуға жалқауланып, апандағы аю құсап өмір кешсе, ғұмырын да хайуан секілді өткізбек. Және ешқандай сыртқы жайлы жағдай оның тойымсыз ішкі қажеттілігін өтей алмас.

— Тойымсыздық туралы сен дұрыс айттың. Мысалы жақын жерде менің досым өмір сүрді...

— Веперский ма?

— Иә, — деді қария. Егер Николайды да білсе, нақты жергілікті тұрғын деп ішінен ойлады. — Саяжайын үнемі қайта салумен әлектенді, әйелінің қалауын еш қанағаттандыра алмады.

— Клраның ба?! — деп жігіт күлді. — Қай замандардан бері оның көңілінен шығу (немесе қанағаттандыру) мүмкін болды? Бұл Клраның ата-тегінің генетикасына енген: қанша берсеңде, бәрібір аз. Ұрпақтан-ұрпаққа ана сүтімен бір «қасиетті махаббат» — алтынсүйгіштік беріледі. Ол адамнан тағы не күтуге болатын еді?

— Міне, міне. Николай да бұны түсінді, бірақ өкінішке орай тым кеш. Бар ғұмырын Кларамен арпалысумен өткізді, құдды бір жазылмас сырқаттай. Олардың кездесуі әлі жадымда. Барлығы өздігінен бола қалды...

— Жарайды, Дмитрич, оны ақтамай-ақ қой. Адаммен тек өзі іштей келіскен оқиғалар ғана өздігінен (кездейсоқ, күтпеген) болады. Веперский сол әйелді жолықтырған екен, демек түпсана деңгейінде сол әйелдің бойынан табылған қасиеттері оның да бойында жасырын тілек-қалауы болған. Оны құл қылған әйелі емес, қатты бұғаумен ұстаудың орнына өзі еркіне жіберген жеке басының әлсіздіктері. Ал Клара сол әлсіздіктерін жай ғана ынталандырды (қолпаштады). Сондықтан барлығы өзінің жеке таңдауымен болды. Өйткені өмір — бұл жай ғана ішкі сенімнің айнасы.

— Жалпылай айтқанда, мүмкін солай да шығар... Сен қызықты ой толғатады екенсің. Осыншалықты ғұмыр кешсем де, сен айтқан қарапайым және даналық сөздер басыма әлі келмегенін мойындаймын, — деп қария жымиды. — Біздің заманда жастарымыз адам өмірінің нәзік сұрақтарында осыншалықты алғыр (немесе шындалған) деп тіпті де болжамашпын. Жағымды екен. Мүмкін сіздердің технологиялық ғасырларыңыз әсер еткен шығар, біздерге қарағанда миларыңыз жақсырақ жұмыс жасайтын болар.

— Жоға, батя. Әңгіме заманда, алғырлық, мида да емес. Тек шын даналық — бұл рухтың (жанның) дәулеті (немесе игілігі). Ал жас тән — шын рух жасының көрсеткіші емес.

— Рухтың? — деп қария қайталай сұрады да, өзіне-өзі жауап бергендей: — Иә, рухтың... Егер оның адамда бар екенін анық білсек, — деді.

— Иә, оны микроскоппен көре алмайсың, — деп күлді жігіт, — және адам ойы да солай. Әнекей, нейрофизиологтар адам ойы — ми қыртысындағы бір нейроннан екіншісіне өтетін электромагниттік толқындар қозғалысы дейді. Бірақ шын мәнінде ол қалай пайда болады және оны оятатын себебі неде екенінен әлі күнге дейін бейхабар. Жалпы айтқанда адам болмысының мәніне байланысты басқа да көптеген сұрақтарда да осылай. Адамдар жай ғана болжам жасайды, бірақ қолдарында шын ақпарат жоқ. Себебі бұл сұрақтардың жауабы анағұрлым тереңде, әлемді қабылдаудағы эгоцентризм сызған шекараның сыртында жатыр. Ал оларға жету үшін алдымен Эго-ны аттап өтіп, өзіңнің түпсанаңның тереңіне үңілу қажет... Ал бұл жерде ішкі ластығымыздың ескілігінен (немесе сарқыншағынан) болған сана бетінде қалқыған қоқыстың өзін тазалау неге тұрады (қиын). Дегенмен егер қатты қаласа, барлығына қол жеткізуге болады.

— Солайы солай... Бірақ, өзің осы қоқысты жинап емес, керісінше толтырып жатпағаныңды білсең жақсы.

— Ар-Ұятың дұрыс бағытты нұсқайды.

— А-а-а, Ар-Ұятың — мейірімді көмекші, — деп сөзімен қария келісті.

Олар кішкене үнсіз қалды. Жігіттің айтқан сөздерін қария қорытуға тырысты, бірақ ақыры талдай алмай, ойлана сөз бастады.

— Бұл өмірде де солай ма? Майдандағы секілді. Әрқашан Ар-Ұятыңның қорғаныс шебін ұстауға тырысасың. Жылдарың көбірек болған сайын, арғы жақ окоптың да шабуылы күшейіп, айналаңда өмірлік мәселелердің толған шұңқырын қалдырған бомбаларда көп жарылады. Әрине ол қорқынышты, бірақ бәрібірде, не жағдай болса да өз позицияңды ұстап қаласың. Өйткені шегінерге жол жоқ. Артыңда өзің өмір сүретін Отаның. Сондықтан Ар-Ұятыңның позициясын еш тастап кетуге болмайды... Досымның жеңіліп және оның арты не болғанын өз көзіммен көрдім. Ғұмырында оның біртіндеп сөнгенін бақыладым, жеңіске жеткен зұлымдық оны азаптап, іштей жегенін сездім. Жоқ, дұрысы Ар-Ұятыңмен өмір кешу немесе мүлдем өмір сүрмеген жақсы.

— Ежелгілер Ар-Ұят — Рух (Жан) ұлылығының дәрежесі деп жазған. Ол әсіресе қарттық шақта «жүйкені» одан әрмен қытықтап, өзінің шын табиғатын көрсетеді. Сондықтан біреулерге қарттық түнек пен қара бұлт арасында жылтылдаған ай сәулесі болса, ал енді біреуге — барлық тілекті орындайтын, ішкі көзіне өзінің сирек жасыл сәулесімен көрінген, көз тұндырарлық күннің батуы.

— Әдемі айтылған. Тек кәрілікте қандай шабытты тілек болсын? Жалғыз ой толғаныстар ғана... Иә, өзіңнің шын табиғатыңды білсең...

— Шын табиғатыңды? — деп жігіт өзінің қармағындағы жемді ауыстырып, құпия жымыды. — Шын табиғатқа байланысты өте ежелгі шығыс тәмсілі бар (притча немесе өсиет әңгімесі)...

Жігіт қармағын алысқа лақтырып отырды да, темекісін тұтатты. Қария тыңдауға икемделді.

— Сонымен бұл тәмсіл былай... Тау биіктігінде, аппақ көз шағылыстырар шоқтығында, мөлдір, сәбидің көз жасы секілді тұнық, мұз кристалы дүниеге келіпті. Күндіз күнге сүйсіне қарап, табиғатпен ғажайып салынған сәулесін қырларына салып ойнайды. Ал түнде жұлдыздарға, таңқаларлық жарқыраған жаратылысқа көз тастап қуанады. Ол біртіндеп өседі, жұмсақ сәуле энергиясын бойына көбірек сіңіреді. Бірде кристалдың үлкен болғаны соншалықты, тек аспанға зер салып емес, өзіне ерекше ашылған қоршаған әлемді көру есігі де ашылады. Тау етегін жапқан бұлттар сиілді және ол жауһар тастай түрлі қанық түстермен боялған тамаша дала алқабын көреді. Бұл көрініс кристалл рухын қатты таңқалдырғаны соншалықты, қалай болса да табиғаттың осы бұрышына түсіп, оның бар сұлулығын тануға деген бойында қатты қалауы оянады.

Кристалл суға айналу үшін бар күшін салады және төменге ағындай зымырайды. Қаншалықты тез төгілсе, соншалықты күшті бола түсті. Ағыны барған сайын кеңейіп, ауыздықсыз құштарлықпен буырқанды. Жолында кездескен тас кедергілерді, шапшаң ағыстар мен бас айналдырар сарқырамаларды қайсарлықпен еңсерді. Бойын жаңашылдық пен алдына қойған мақсатына жету рухы дүрліктірді.

Және әдемі бір сәтте бұл арманы орындалды. Оның қуатты ағысы өзен болып алқапқа құйылды. Жасыл-желекке бөленген оның жағалауы неткен әдемі десеңші! Су бетіне түскен күннің ғажайып сәулесі! Нәр берген салқын суға барлығының қалай қуанғанын айтсаңшы! Кристалл өзінің нәрімен әрбір өсімдікті қандырып, жағасына келгендердің де шөлін басқанын, суында тіршілік пайда болып және сол өмірдің мекені болғанын сезінді. Және бұл оған шын бақыт болды!

Осылай өмір өтіп жатты. Күндіз шөлдегендердің барлығының шөлін басты, ал түндерін суында жұлдызды аспанның шағылысқан бейнесін тамашалап, ғажайып дүниеге таңқалып, өзінің алыс үйін есіне алды. Осындай бақытты шағы мәңгілікке созылатындай көрінді.

Бірақ бір күні оның сулары алқаптың шегіне жетіп, көлге айналды. Өмір бір қалыпты және тыныш болды. Кезінде буырқана қайнаған сулар біртіндеп қоңыр балшықпен тартылып, көгерген батбаққа айналды. Ендігі оның жағалауына келетіндер сирек... Суларында бұрынғы

күш, бұрынғы өмір жоқ. Бұрынғы кристалдың бойын үрей мен үмітсіздік биледі. Ол күннен қатты қорқатын болды. Күн сәулесінің әрбір көрінуінде, өзінің буланған суларымен тоқылған қорқынышты суретті тудырды, — өмірінің аяқталу сағымы мен бұлтартпас тағдыр. Бірінің артынан бірі келген күмән көпіршіктері үрленді. Ол буға айналуға, өзінің жеке даралығын, еркіндігін жоғалтуға қорықты. Өткеннің елес салқындығымен қымтаған түн, ол үшін жалғыз жұбатұшыға айналған. Жарқыраған жұлдыздарға сағынышпен көз салып, қол жетпес алыс әлемдердің өзгермес сұлулығына таңқалып күрсінді.

Бір күні таң алдында, ол түсінді: ол өмірдің мәнін, мәңгіліктің мәнін, бойындағы рухын оятқан өзінің шын табиғатын сезінді! Осы кезде көкжиектен көз тұндырар күн пайда болды. «Құдайым-ау, — деген дауысы қалған суының тереңінен шығып кетті. — Барлығы неткен оңай еді!» Ол суды буға айналдырған құдіретті нұрдың жұмсақ сәулесіне ұмтылды. Самал жел оны оңайлықпен іліп әкетіп әдеттегі кеңістіктен биікке көтерді. Ол ұшты және салмақсыздық пен жаңашылдықтың ерекше ғажайып сезімін сезінді. Және тек дәл қазір, көптен ұмытылған, құмартқан шын еркіндіктің нағыз өзі осы екенін ұғынды. Толық бақыттың сезімі бойын кернеп, қайталанбас даралығын және сонымен бірге өзі ойлағаннан да анағұрлым кең болған орасан зор дүниемен өзінің шексіз бір екенін елестетті. «Барлығы неткен оңай еді» — деп оның рухы ұшудан ләззат алып, қайталауын тоқтатпады. «Иә, енді мен өзімнің шын табиғатымды білемін», — деп ойлады да, жарқыраған кезекті шыңдардың біріне баяу түсе бастады...

Жігіт үнсіз қалды. Қария қазыналы мағынасы бар осы тәмсілді терең ой елегінен өткізіп отырды. Және осы кезде жүзі жарқырап сала берді. Көздерінде тірі от ұшқыны жарқ етті. Және тыныш даусымен: «Құдайым-ау! Бұл шыныменде соншалықты оңай екен!» деді. Толық шаттанған қария өзінің тамаша ашқан жаңалығымен бөлісейін деп сұхбатшысына бұрылған. Бірақ... ол ендігі орнында жоқ болды. Қария орнынан тұрып, абдырай айналасына қарады. Бірақ тек шексіз жасыл дала ғана. Ешбір жан жоқ... Григорий тіпті кәрілігінде галлюцинация басталды ма деп те күмәнданды. Бірақ жігіт қалдырған қармақ пен жердегі жалынсыз будақтаған темекі тұқылы, оның шын мәнінде болғандығын растағандай.

Ерекше сұхбатшысының қармағына қария жабырқаған, біртүрлі жүректі сыздатқан өкініш күйімен қарады. Кенеттен оның қармағы жылдам суға бата бастады. Қарт балықшы автоматты түрде жігіттің қармағына жүгірді, тартты және... Таңғы күннің шуағында, жауһардай шашыраған тапшыларымен, судан күнге жылтыраған үлкен байкал түркесі (байкалбский омуль) атып шықты. Басына түскен бақыттан, бұл жерлер үшін мүлдем сирек болған балықтың ұшуына сасқалақтаған қария қатып қалды. Кейін қармағын тартып, жағалауға шығарып, дірілдеген қолдарымен ілмектен шеше бастады. Өз көзіне өзі сенбей, тыпыршып жатқан түркені (омуль) екі қолымен көтеріп, табиғат ғажайыбын таңқала қарады. Қарияға қуаныштың көз жасы келді. Және осы кезде Григорийдің есіне түсті. Ол бұл жігітті қайдан көргенін есіне алды... Құлақ тұндырар ақсақалдың риясыз күлкісі естілді. Қария суға келді де, тізерлеп отырып, балықты абайлап өзенге жіберді. Нұрланған жанарын құдіретті күн сәулесіне тастады. Жарқыраған ішкі бақыт нұрына шомылып, айқайлап жіберді:

— Құдайым-ау! Барлығы неткен оңай еді!
(Господи! Как всё просто!)

ҚҰСТАР МЕН ТАС

Ерекше бар бояуымен теңіз жағалауы тамаша. Бұл жерде бір-біріне мүлдем қарама-қайшы түрлі табиғат көрінісі ұштасқан. Бір жағынан қиратушы Шөл даланың мейірімсіз қайсар жауынгері — қызған құм болса, екінші жағынан Әлемдік Мұхит формасындағы тіршілік нәрін берген жасампаздық күш — салқын су. Өлім мен өмір осы жерде тоғысып, әлемдерінің шекарасында тағдыр еркімен болғандарға ерекше жағдай жасағандай.

Жағалау бойымен лақтырылған (немесе жатқан) жылтырағанша өңделген тастар мен ұсақ қиыршықтар, осыншалықты құпиялы Порталдың ұзақ өмір сүрушілері атағына таласты. Және барша дүниенің басты құпиялары оларға ашылмағанда, басқа кімге ашылады. Бірақ бұл шын мәнінде солай ма? Өздері басқан кеңістіктің арғы шетінде не бар екенін олар біледі ме?

Қатты қазбалы (кен) деп айтпақшы, тастың аты — тас. Ол бір кездері шыңын Аспанның өзіне тіреген үлкен жартастың бөлігі болды. Бірақ біртұтас болған кезде, тас жеке дара болуды армандады. Күмәннің көптеген сызаттары уақыт өте өзінің қиратушы (бұзушы) жұмысын орындап, оның арманын шындыққа айналдырды. Бірақ көптен күткен жеке дара болуы өзі елестеткендей қуанышты болмай шықты. Табиғат күштері бір-бірімен жарысқандай, күн сайын мықтылығын сынай бастады. Тасты ашу мен реніш кернеді. Өзінің құм тастарын бөліп, біртіндеп шаңға айналдыруға тырысқан желге жан ұшырып қарсы тұрды. Бетін қыздырған күнге қарсыласты. Тас суға да қарсы болды, оны тіпті аңсайтын, әсіресе күннің күйдірген сәулесінен қорғап өзінің нәрлі салқын суымен жуған кездерде де. Оған қол жетпес биіктегі болмыс болған ұнады, тіпті екпінді соққан толқындардың алдында да.

Тас өзімен, формасымен, тәуелсіздігімен мақтанды. Табиғат күштері оңай басқарған құмды келеке етті. Уақыт өте өзінің де басына осы жағдай түсетінін тіпті де болжамады. Күнінің көп бөлігінде тастың іші пысты, жалықтыратын бір күйлілік пен қоршаған ортаның бір қалыптылығына қараумен болды. Кей кездері өзіне сұрақ қоятын: «Ал мәні неде?» Құстардың самғағанын жиі бақылайтын, олардың еркін және жеңіл ұшқанына, бұлт асып ең шуақты биіктіктерді бағындыратынына қызғаныш көзімен қарайтын. Өзінің ұзақ мұнды өмірін, олардың ғажайып, асыра ұшқан сәтіне алмастыруды аңсаған секундтар сәті де болды.

Осылайша тас өзіне тұйықталған «қойтасты» өмірін сүрді және тек өзі үшін ғана ғұмыр кешті. Тіпті тағдыры өзін қаншалықты құпиялы әрі ерекше жерге тастағанын да көрмеді. Өзінің ақымақ, қатты болмысын мүлдем сапалы жана күйге түрлендіру үшін, күннің, жел мен судың қаншама уақыт пен күш жұмсағанын білмеді. Ғасырларға созылған оның тәкаппарлығы тым қатты болды. Материясы тым ауыр еді.

Мүмкін екі әлемнің шекарасында жатқан тастарға, тек өзінің күнделікті өмірі ғана аян шығар. Және кейбірінің сыртқы пішімі баяғыда-ақ мінсіз (өңделген) болғанымен, бәрібірде іштей олар жай ғана тас болып қала береді.

*Мен тасты ұшырдым,
Ал ол құлады.
Мен құсты ұшырдым,
Және ол самғады.*

*Я подкинул камень,
А он упал.
Я подкинул птицу,
И она полетела.*

Ригден Джаппо

Жағалау ала-құла адамдар тобына лық толы. Үстінен қараса табиғаттың сыйынан тек ләззат алуды ойлаған, тұтас тірі масса секілді көрінеді. Және бұл түсінікті де. Күн, ауа және су — жазғы қапырықта бұдан жақсы не бар? Тек таулар ғана болмаса. Бірақ бұл тек таңдаулылардың ғана сыбағасы деп айтпақшы.

Егер осы массаға жақындасақ, әңгімелері мен іс-қимылы ұқсас, түрлі топтағы адамдарды көруге болады. Ал ортасына енсек, барлығы бір-бірінен тек сырттай ғана емес, өзінің өмірімен де бөлектенетінді көретінің сөзсіз. Бірақ мұқият зер салсаң, тіпті жеке даралық деп аталатынның өзі бітпес пенделік мәселелер мен тілек-қалау, қажеттіліктердің сол баяғы бір іргетасында тұрғанын байқайсың. Көп болса түрлі формаға оранған осындай дүниелік біртүрлі ойларды бақылаудан аздап ішінде пысады екен. Мүмкін сондықтан болар осындай штампталған «тұлғалар» массасы арасында шыныменде Тұлға (Личность) — Homo Verus (Нағыз Адам, Человек Настоящий) пайда болған кезде, — тіпті құдайлардың өздері ғасырлық пенделік біркүйліліктен есінеулерін тоқтатып, өзгерген тағдырлар мен дамыған оқиғалардың қадамын қызығушылықпен бақылай бастайтын шығар.

Бірақ Құдай(лар) үшін адамдар арасындағы Homo Verus, шаңды жолдың ортасында жатқан орасан зор алмаз болса, ал адамдарға оны көрі қиын. Жеке тәкаппарлықтарының линзасы тым қалың әрі қисық. Оларға өздерін қоршағанның барлығы кішкентай әрі түкке тұрмайтындай көрінеді. Тек махаббатқа толы, таза зейін ғана осы сұр масса арасынан тесіп өтіп, екі аяқты хайуанға Нағыз Адам болуға көмектесетін көп қырлы алмазды, сол Болмысты еш қиындықсыз көре алмақ.

Ауа райы тамаша болып тұрды. Бүгінгі күн барлығы бір жыл бұрын, бір ғасыр бұрын, мың жыл бұрын болғандай еді. Тек адамдар көбейген, киімдері басқаша, басқа тілмен сөйлесіп жатыр, алайда сөздерінің мәні еш өзгермеген. Демалушылар тәндерін күнге күйдіріп, ауық-ауық салқын суға сергіп алады. Балалар баяғыша теңіздің жиегінде жайғасып, соққан толқыннан күле қашып ойнап жүр. Айналада бұрынғыдай у-шудың үні. Біреуі екіншісін шақырып жатыр, бір жерлерде көңілді жастардың қатты күлкілері естіледі. Және бұрынғы замандардағыдай осы басылмаған адамдық шуылдың барлығы, ырғақты соққан толқындар мен теңіз үстінде шаңқылдаған шағалалардың үніне сіңіп кетіп жатты.

Үлкен демалушылар тобынан алыс емес жерде арқасын таңғы күннің шуағына төсеп, аққұба жігіт жатыр. Көздері ілініп кеткен. Одан жиырма метрдей жерде кавказдық ұлттағы төрт ер адам мен төрт жасар қызы бар аққұба шашты жас келіншектен тұрған топ жайғасты. Үлкендер шарап ішті. Көтерген әрбір бокалдарында күлкілері қаттырақ шығып, қозғалыстары еркінсіп, ал сөздері қызба бола бастады. Қыз баласы орнында тыпыршып, бітпес сұрауларымен анасының шыдамын тауысты. Неліктен анасы мен бөтен ағалар осыншалықты ұзақ жеп-ішкенін түсіне алмады, ол үшін құмарта ойнап, секіріп немесе жай ғана «ладушкимен» қол шапалақтау анағұрлым қызықты еді. Ақыр соңында отырғаннан іші пысты. Құмда тауып алған жалғыз ойыншығы — көк күрегін алды да теңізге жүгіріп кетті.

Анасы ұқыпсыз бұрылды да, кетіп бара жатқан баласының бағытына жақсы емес көзқарасын жіберді, ал кейін өзінің жас ернін әдемі жымыясына керіп, кездейсоқ жолыққан жомарт таныстарына бұрылды.

Қыз баласы теңізге жақынырақ секірді. Суды аяғымен аздап шылпытты. Жағалаудың бір шетіне, кейін екінші шетіне жүгірді. Еріндері жеңіл дірілдегенше таяз суда тырбаңдады. Кейін үлкендерге еліктеп күнге қыздырынды. Және құмнан үй салып, қабыршақ ұсақ тастармен сәнделді. Барынша биіктеткісі келген сайын, дымқыл материалдың ауырлығымен олар жиі құлады. Қыз баласы ашуланып, ернін жымырайта барлығын бұзды да, мерзімі қысқа конструкциясын қайта салуға кірісті. Кезекті үйді көтерген, сәтсіз салуларының бірінде құмды жан-жағына шашып тастады. Бір бөлігі кездейсоқ алыс емес жерде жатқан ер адамның арқасына тиді.

— Макс?! Тағы да сенбісің! Енді қашанға дейін болмақ? — деп ер адам қыз баласына бұрылды. — Енді саған менен не керек?

Қыз баласы ер адамның көздеріне таңқала қарады. Кейін біртүрлі табиғи емес қозғалып, жиі-жиі көздерін жыпылықтатты. Және ақыр соңында біршама жуан үнімен:

— Сэнсэй?! — деді.

— Дәл өзі, — деп ер адам шаршаңқы айтты да, үйілген құмға қарай мұндана жымыды. — Көріп тұрмын, сен әлі күнге дейін құмнан камалдарыңды соғып жүрмісің?

— Камалдарыңды?

Макс айналасына қарап, тіпті тұрып кетті.

— Мен қайдамын? — деп жан-жағына шошына қарап, өз-өзіне еш келе алмады.

— Қалай қайдасың... Әрине Жерде. Тағы қай жерде болатын едің? — деп Сэнсэй ықылассыз жауап берді.

Макс осы кезде өзінің сәби қолдарын көріп, құдды бөтен болғандай тіпті шегіншектеп қалды.

— Маған не болды?!

— Ендігі болғаннан басқа сенімен не болсын.

— Жоқ, шынымеңде, Сэнсэй?! Бұл тағы қандай фокус? Бұл не, гипноз ба?

— Гипноз? Фокус?! — деп Сэнсэй күліп, айналды да құмға отырды. — Сенің шынайылық әлеміңе қош келдік! Сен әлгі қалай айтатын едің: «Жизнь такова: либо се ля вы, либо се ля вас».

— Жоқ, Сэнсэй, еш әзілсіз, — деп Макс айналасына үрейлене қарады. — Мен қайдамын? Менімен не болды? Бұл жерге қалай тап болдым? Не сандырақ мынау?

— Сандырақ?! — деп күлді Сэнсэй.

Бірақ лезде жүзінен жымыясы жоғалды. Ол Максқа қатқыл тартқан әрі жаратпаған көздерімен қарады.

— Ал сен есіңе түсір.

Макс бір нәрсені есіне түсіруге тырысып емес, қорыққанынан көздерін көбірек жыпылықтатты. Қорқынышты шынайылыққа қарағанда қараңғылықта ол өзін көбірек жақсы сезінді. Бірақ қаншалықты тынышталса, соншалықты санасындағы шексіз, жадтың тереңіндегі қандай да бір фрагменттер пайда бола бастады. Бұл жады ерекше, тірі және шынайы болды.

* * *

Макс өзін екі ай бұрын ғана сатып алған жаңа көлігінің салонында отырғанын сезінді. Өміріне деген ризашылық сезімі оралған. Ақыры ол өзінің көптен күткен арманына қол жеткізді — нағыз бай атанды. Алдынан үлкен мүмкіншіліктер ашылды. Және қиялы әдемі болашақты суреттеп жатты. Қолдары терінің иісі аңқыған жаңа рөлді ұстап келе жатыр. Макс үйіне келе жатқан. Және қабырғалары көгерген қайдағы бір кішкентай бөлмеге емес, сән-салтанатты зәулім үйіне. Жарты жыл бұрын үйді сатып алып, барлық достарының ішіне пышақ айналмасын деп керемет евроремонт та жасаған. Бірақ ең бастысы — ұзақ жылдар

бойына өзінің уайымсыз өмірін қамтамасыз етеді деп ойлаған, өзі құртқан досының фирмасын, жалған тұлғалар арқылы өзіне иеленіп алды.

Максты өзіне риза болған сезімі кернеді. Ол жаңа шыққан хит ән естілген радионың даусын күшейтіп, әнге міңгірлеп қосылды. Өмірі ақыры тәттіге айналды. Бірақ сонда да ішкі жан дүниесінің тереңінде, біртүрлі жағымсыз сезім болды. Сол тереңде өзінің қандай да бір өте маңыздыны жіберіп алғандай сезімі пайда болды. Макстың алтын арманы орындалғанымен, неге екені белгісіз толық шаттықтың сезімі болмады. Иә, ол қалағанына жетті. Бірақ ойлары ұзақ уақыт құмартқан арманынан күткен шексіз бақыт сезімін алмады. Неліктен? Тура өзінің «менінің» белгісіз тереңінен көтерілгендей, бақытына деген күмәнді ойлары сана бетіне көтеріле бастады. Макс ойларын иеленген дүниелік байлығына аударып, бұл ойларына қарсы тұруға тырысты. Бірақ ішкі бұл Тылсым (Нечто) Эго-ның империясын тоқтаусыз жаншып, кеуде тұсындағы шыдай алмас ауырсынуды тудырды. Қай жері дұрыс емес? Осындай абыржыған күйдің себебін іздеп, Макс болжамдарында жоғалды.

Анастасия Новыхтың «Шынайылық» суреті

Бұрылыстан үлкен жылдамдықта джип атып шықты. Ол тура бетпе-бет келе жатты. Қорқыныштан Макстың көздері шарасынан шығып кетті. Кеудесіндегі жүрегі қатты дүрсілдеді. Қолдары лезде салқын тартты. Арақашықтық жылдам қысқара берді. Джип шамдарының жарығы, Макстың жаңа көлігінің кабинасын жарық қылып жіберді. Ол соқтығысудан қашуға тырысып, рөлді қатты бұрып қалды. Көлік төңкеріліп кетті. Қатты төңкерілісте көлік аударылғандай емес, құдды бір Макстың бар өткізген өмірі айналғандай, жүрегі аузына тығылды. Өзінің көптен күткен иллюзиясының қабыршығында дәрменсіз домалап, жан дүниесі суыған тағдырдың жазғанынан еш құтыла алмады. Хайуани үрейі бар тәнін бұғаттап, басында жалғыз ой жылт етті, баяғыда-ақ ұмытылған Сэнсэйдің сөзі: «Өмір — бұл өзін-өзі алдаудың елесі» («Жизнь — это иллюзия самообмана»). Және осы сөздерді растағандай, Макс қуатты, шыдау мүмкін емес соққыны сезінді. Бұл соққы сырттан болды ма, әлде осы сәтте жаны (рухы) жұлынды ма, ол ақыры түсінбеді.

Қыз бала тура қорқынышты түстен құтылуға тырысқандай, басын жан ұшыра шайқады.
— Мүмкін емес, — деп болжамына шошынған Макс күбірледі.

Қолдары дірілдеді. Ол дәл сол кәлікте болғанындай, бар үміті қирағанына үрейлі қорқынышын сезінді. Селт еткен денесін салқын тер басты. Айтып жеткізе алмайтын жанды қинаған азап (немесе ауырсыну), тіпті біртүрлі болған осы шынайылықта сыздатқан өткірлігін сақтап, кеудені жаңа күшпен жаншыды.

— Енді олай болуы мүмкін емес, — деп тынышталуға тырысып, Макс тағы да қайталады.
— Жоқ, Жоқ... Егер мен ойлай алсам, демек, мен тірімін... Мүмкін мен ессіз жатқан шығармын немесе ауруханадамын. Ал осының барлығы менің түсім ғана.

— Ага, ал мен сенің ең қорқынышты түсіңмін! — деп Сэнсэй күлді. — Эх, адамдар-ай... Айналаңа зер сал, ұйқыдағы сұлу! Фактілер туралы кезінде әлгі не айтып едің? Егер фактілер теорияны қолдамаса, олардан құтылу керек. Ал, қанекей, анық болғаннан енді құтылып көр.

— «Анық болғаннан»?! «Кезінде»?! Мен не, шыныменде өліп қалдым ба? — деп Макс дүрлікті. — Өлдім бе?!

— Ой, Макс, әркімнің ақымақтық жасауға құқығы бар екенін білемін. Бірақ оны да шегімен пайдалану керек емес пе.

— Жоқ, мен немене, шыныменде өліп қалдым ба?! Өлдім бе?!

— «Өлдім, өлдім» деп қоймадың ғой сен де! Жоқ дегенде мен сені тәнде көріп тұрмын, — деді Сэнсэй жымия.

— Тәнде?

Макс үрейленіп, өзіне-өзі сенбегендей бала қолдарымен тәнін түртіп қарай бастады.

— Бірақ... мынау... мен емеспін ғой...

Қолдары белінен төмен түскен кезде, көздері бадырайып кетті. Ол шошына төменге, кейін Сэнсэйге қарап, өзін естен тандырған жаңалықты, аса құпия болғандай жартылай сыбырлаған даусымен айтты:

— Мынауың... мынауың... әйелдікі!

Жүзіне қарап тұрған Сэнсэй шыдай алмай күліп жіберді.

— Ал сен не қалап едің? Лайықты болғанды алдың!

— Лайықты болғанды?!

Макстың қорқынышының шегі болмады. Ол әрқашан әйелдерді, тек өзінің еркек тұлғасын қанағаттандырып, қызмет қылу үшін ғана жаратылған ең төменгі болмыс деп санайтын. «Лайықты... лайықты... лайықты...», — деген сөздер басында құйындай ойнап, санасын белгісіз жылдам айналымға әкетті. Қатты жарқылдан кейін, Макс өзін бұрынғы тәнінде сезінді. Ол спортзалда, Ұстазды қоршаған топ арасында тұрды.

— Әркім лайықты болғанды алады, — деп Сэнсэй Макстың кезекті сұрағына жауап берді. — Егер сен өміріңде-ақ ішкі жан дүниенді жақсы жаққа қарай өзгертпесең, өзіңнің хайуан емес, Адам екеніңді Жаратушыға дәлелдей алмасаң, сәйкесінше хайуанның жағдайына душар боласың, тек анағұрлым қиын жағдайдағы. Не ексең, соны орасың деп айтпақшы (немесе қылған ісің қандай, Құдайдың берері де сондай).

— Бірақ адам тәубе ете алады, мен білемін, өлім алдынды тәубе етсе, кешірім алатын секілді еді. Құдай барлығын кешіруші деп саналады емес пе.

— Білесің бе, орыстың мынадай бір жақсы мәтелі бар: «Егер кешігіп қалса тәубенің де пайдасы аз» («И в раскаянье проку мало, если раскаянье опоздало»). Иә, Жаратушы барлығын кешіруші. Бірақ егерде сен хайуани қалауыңды қанағаттандырып, Құдайды белгісіз «кейінге» қалдырып, Оған (Жаратушыға) түбінде сенің мүсәпір тәубең жатқан бос себетіңмен келсең, ендеше Жаратушы да сені белгісіз «кейінге» қалдыратынына сенімді бола бер.

— Жоқ, мен енді нәліктен белгісіз «кейінге» қалдырады екенмін? Мінекей, дәстүрлі қарт шағымда...

— Қарт шағында? Ал сен оған жететінің сенімдісің бе? Соңғы күнің қашан болатынын білемін дегенді қайдан шығардың? Ал өлім сенен сұрамайды, келеді де әкетеді. Және саған неге жетеді? Өзіңе берілген уақытты ақымақтықпен босқа шашып, ең бастысын жасай алмай, бұл өмірге неге келгеніңді ой елегінен өткізуге ме?!

— Иә, — деді спецназ бөлімінің командирі Володя жуан үнімен. Өлім алдында демалып үлгермессің, ал кейін — дәрігер туралы ойлауға кеш.

— Өте дұрыс, — деп Сэнсэй растады.

Макс жауап айтуға сөз таппады. Ұзақ үнсіздік пайда болды.

— Сонда да адами ғасырдың осыншалықты қысқа болғаны өкінішті, — деді Макстың досы Андрей. — Әнекей, қайдағы бір ақымақ секвойя ағашы төрт мың жылға дейін өмір сүреді. Ал сен жүзге әрең жетесің!

— Енді неліктен ақымақ ағаш? — деді Сэнсэй. — Біршама сұлу әрі пайдалы. Ал өмірдің қас-қағым сәтте өтуіне келсек... Адамдар онсызда жалқау, ал егер оларға анағұрлым көп уақыт берілсе, олар мүлдем материяға батып кетеді.

— Сіз дұрыс айтасыз, — деп жасы елу шамасындағы тыңдаушылардың бірі болған толықша ер адам ойлана айтты. Дүрдиген астынғы ерні, ісінген бет-әлпеті үшін оны «Вареник» деп атап кеткен (түрі сол тағамды еске түсіреді). — Өмірдің қамшының сабындай қысқалығы мен өлімнің хақтығы адамды өмірді бағалауға және уақытты дұрыс пайдалануға итермелейді.

— Өлім өткізген ғұмырыңның тура өзінше бір қорытындысын жасайтындай, — деді Володя.

— Және оянғандар тірілерге әсер етеді, — деп қосты «Вареник».

— Өте дұрыс, — деп қайталады Сэнсэй. — Тәнің сөзсіз өлетіні, мәңгілік туралы сұрақтарға жауап іздеуге, рухани бағытта қозғалып және іштей өзгеруге итермелейді. Адам оның сөзсіз келетінін есінде сақтап, өзінің болмысын танып, өзін және өз табиғатын түрлендіріп, рухани жетілуіне берілген уақытты бағалауы үшін — өлім адамға берілген. Өлім — бұл нағыз шынайылыққа өзінше бір қақпа секілді. Өткізген өмірдің жалпы қорытындысы адамның рухани байлық жинауымен сараланады. Өмірінде не жинасаң, қақпаның арғы жағында сол шынайылығың күтіп тұрады.

— Иә, бірақ, құдды бір мәңгілік өмір кешетіндей, болашағымызды қамтамасыз етуге деген осыншалықты ұмтылыс бойымызда неліктен мығым отыр? — деп «Вареник» сұрады.

— Себебі, түптеп келгенде бұл түпсанамыздың тереңінен бастау алған ұмтылыстар. Олар рухтың өзінен шығады. Ал рух үнемі Жаратушымен қосылуға ұмтылумен болады, яғни көптен күткен қамсыз болашағы, қас-қағым уақытта түрлі тәндерде қаңғыру емес. Бірақ осындай терең ұмтылысты біздің материя, адам санасы арқылы өзіне, Эгосына қызмет етуге қоюға тырысады. Ал одан адам өмірінде жеткен сыртқыға ешқашан қанағаттанбайды. Өйткені болашақтың қамын жасайтын нағыз қазына — дүниелік емес, рухани.

Макстың артында тұрған бір жігіт:

— Барлығымыз бір кездері өлеміз дегенге тіпті де сенгің келмейді екен, — деді.

— Неліктен бір кездері? Бір минуттан кейін өзімен не болатынын ешкім де білмейді. Бірақ әңгіме тағдыр жібінде ме? Әңгіме нағыз шынайылық алдында біздердің қандай жүкпен баратынымызда. Адамдар мәңгілік өмірге ұмтылады, себебі бойларында мәңгіліктің бөлшегі бар. Бірақ хайуани негізі бар сана (ақыл) бұл ұмтылысты өз мәнеріне салып араластырып — әрине Жердегі мәңгілік өмір сүруге тірейді, себебі хайуани негізге осы кеңістіктен басқасы белгісіз және қабылдамайды да (неприемлема)...

Адамдар өздерін алдау үшін ненің ебін таппады дерсің! Көбісі ойлайды: «рухани еңбек етудің, дұға оқудың, медитация жасаудың, өз ойларыңды қатал бақылауда ұстаудың, тіпті ең болмағанда жақыныңды жақсы көрудің не қажеті бар? Өмірімді мынаған жұмсаймын. Ал ол тек бір-ақ рет берілсе? Өлімнен кейін — тек табыт пен дымқыл жер болса ше, тәнің шіріп, табыт қиқымға айналатын».

Тыңдаушылардың кейбірі, оның ішінде Максте бар бірдей жерге қарады. Сэнсэйдің айтқандары ойларымен тура келгендей.

— Бұл рухыңның санаңда жарқ еткен сәулесін басып, материяға деген ауыртпалықты күшейтуге, хайуани негіздің ең күшті дәлелі емес пе, солай ма?! Ал басқа бір адамдар өлім туралы ойламауға тырысады. Алаңдатқан ойлардан страус тәсілін пайдаланып қашады — басыңды құмға тығып алдың да, еш қауіп жоқ. Бұның бәрі ақымақтық! Әулиелердің өмірін оқыңыздар! Ең болмағанда Серафим Саровскийді алып қараңыздар. Ол көз алдында үнемі тәннің өлімін есіне салып тұрсын деп, ғибадат бөлмесінде табыт ұстаған. Әулие адамдар дүниелік болашақ туралы иллюзияны қиялдамаған. Олардың өмірі — бүгінгі күн (дәл қазір) ғана болған. Олар үнемі дәл бүгін (немесе дәл қазір) Жаратушының Сотында боламыз деп күткен, сондықтан рухани жолдан шықпауға тырысқан, сондықтан «Махаббат күшінің» оянуына әкелген нәтижеге жеткен. Ал бұдан олардың адамдарды рухани жағынан да, тәнін де сауықтырған ғажайыптары болды... Басым көпшілік өздерінің рухани жұмысын «ертеңге» қалдырып, сол «ертең» олар үшін тумауы мүмкін екендігін тіпті де ойламайды... Бар қайғылысы, әркім өзінің тағаты таусылған сағатында (шағында), өткен баға жетпес сәттерінің біржола кеткенін түсінеді, бірақ ендігі өте кеш...

* * *

«Өте кеш, өте кеш...», — деген сөздер Макстың құлағында жаңғырды. Ішкі назарына өткен өмірінің картиналары жылт етті. Қандай да бір қатты эмоционалды әсер алған жарқын сәт тірі ойымен араласты, бұрынғы достары, туыстары мен жақындарының түрлі бейнесі келді. Кейбір жерлерінде картина баяулады. Және көп жағдайда бұл Сэнсэймен байланысты болды. Макс тура екіге бөлінгендей, осы сәттерді (қас-қағым) қайтадан басынан өткізді. Ендігі ол бұл оқиғаларға мүлдем басқа көзқарасымен қарады. Және сол өмірінде Макс айналасында болып жатқанды өзінің дүниелік көзқарасымен бағаласа, ендігі өзінің рух позициясынан қарады...

* * *

Макс Сэнсэйдің жаттығуларына кездейсоқ келді деп айтсақ болады. Ол туралы көп естігені соншалықты, қалаларында аңызға айналған осы шығыс ұрыс өнері секциясына достарымен баруды ұйғарады. Барды, көрді, осылай қалып қойды. Және досы ұрыс өнерімен көбірек қызықса, ал Максты Сэнсэйдің ерекше философиясы қызықтырды. Макс біршама оқымысты, философия жағынан да алғыр болды, отбасының кәсіби тамыры әсер еткен секілді. Сондықтан өзінің догмаларына Сэнсэй секілді шыныменде лайықты сұхбатшыны тапты.

Сэнсэйдің ерекше дүниетанымы Макстың қызығушы ақылын барған сайын көбірек жаулады. Естігеніне сенді де, сенбеді де. Тек ішкі дүниесіндегі алыс интуитивті сезімін басшылыққа алып сенгендей. Бірақ Сэнсэйдің бар айтқанына күмәнданып, оған әдебиет пен өмірді, өз тәжірибиесі, сезінулерін қарсы қойып, логикасы, ақылымен сене алмады.

Бірде Макс кездейсоқ Сэнсэй мен Володяның өзінің тобы туралы айтып жатқан әңгімелерін есік сыртында естіп қалады.

— Кішкентай балалармен жүргендей, олармен несіне әлек боласың? Босқа уақытыңды зая кетірудесің. Олардан есі дұрыс бір нәрсе шығады деп ойлайсың ба? Олар жалқаулар! Руханиятты айтпағанда, тіпті тәндерімен жұмыс жасауға ерінеді. Үнемі күмәнданады да жүреді! Үнемі теңселумен болады, осы жерде өздерінен түсініксіз біреулерді жасап, қымбат тұлғаларын алдайды деп ойлайды... Өздерінен басқа олар кімге керек?! Өздерін танығылары келеді екен — танысын! Ал егер қаламаса — қолдарына жалау беріп қоя салу керек! Оларға уақытыңды не үшін зая қыласың?! Ең болмағанда Максты алып қарашы, үнемі күмәнданады да жүреді...

— Жоқ, Володя. Егер адам күмәнданса, демек іздегені. Ал ізденіске ұмтылысы болса, тануға деген ниеті де бар... Оның жан дүниесінде — екі қуатты негіздің қарсы тұруы жүріп жатыр. Бір жағынан маза бермей рухы дірілдейді. Ал басқа жағынан материя бар күшімен

басып жатыр. Міне осылай үнемі күмән келтіру ол үшін қалыпты жағдай, ішкі қақтығыстың салдары деп айтсақ болады.

— Егер ол таңдауында бекем болмаса, демек оның мүмкіндігі жоқ.

— Әрине мүмкіндігі аздау. Бірақ сонда да бар. Барлығы оның қолында.

Әңгімені сырттай естіп Макс абдырап қалды. Бойында біресе ашу қайнаса, енді бірде үмітсіздік басты, ал келесі сәтте Сэнсэйдің қорғаштаған сөздеріне қуанды. Және ақыр аяғы Сэнсэйдің соңғы сөздері оны түпкілікті шабыттандырып, бойындағы рухани ізденісін тудырды. «Иә, барлығы менің қолымда!!!»

* * *

Күндер зымырап өтіп жатты, ал Макс болса дүниелік пен руханияттың арасында маятник секілді тербелумен болды. Оның тыныштық таппаған болмысы, тірек нүктесін еш таба алмады. Ол сұрақтарына жауап іздеумен жан ұшырды. Әртүрлі нұсқаларға жолықты. Бірінің артынан бірін күмәнға салып, сол баяғы сұрақтарымен қайтадан бетпе-бет қалды. Бұл оның қалыпты күйіне айналды. Дегенмен Сэнсэйдің жанында өзін басқаша сезінетін. Ол еш түсіндіре алмады, бірақ ерекше тыныштықты сезінді... Кей кездері Макс Сэнсэй сөздерін еститін, бірақ мүлдем тыңдай алмайтын. Көбінде екіжақты осындай диалогтың естілгені ұнайтын. Бірақ Эго жүгенін босатып, Макс Сэнсэй айтқандарды тек тыңдап қана емес, тәнін ерекше шаттықпен толтырған рухының діріл қаққанын сезінген де сәттері болды. Осындай сәттердің бірі жадының тереңінен қазір есіне түсті. Тіпті сөздің өзі емес, сана барша айналаға деген махаббатқа толған, ал хайуани негізі уақытша өз позициясын берген, рухта болған қандай да бір тылсым, ішкі серпілістің сәттері.

Өткен өмірдің сол естен кетпес сәттеріндегі Сэнсэйдің сөздерін Макс тағы да анық естіді. Сол күні досы екеуі жаттығудан кейін тек Сэнсэймен әңгімелесу үшін қосымша жаттығуға қалған.

Ал қосымша жаттығуға тұрақты емес қатысу, бірде күнделікті жаттығудан кейін кездейсоқ қалып, Сэнсэйдің жеке шәкірттері өзара Макс үшін біршама қызықты «Лотос медитациясын» айтып жатқанына тап болған кезден басталды. Бұл жай медитация болмағаны Максты қатты таңқалдырады. Бұл тіпті Сиддхартхи Гаутаманың рухани оянуына әкеліп, одан құдайы болмысты — Будданы жасаған рухани практика екен. Және осы рухани практиканы Ежелгі Мысырдың таңдаулы фараондары білген-міс. Бұл рухани практиканың жаңғырықтары бағзы замандарда санскриттерде жазылған индуизм кітаптарында, қытай даналарының трактаттарында, Ежелгі Грек эпостарында кездеседі екен. Мұндай ақпаратты Макс еш жібере алмады. Оны барлығы қызықтырды: осы рухани практикамен айналысқандар жеткен құдайы әулиелік, ежелгілік, құпиялық. Ол бұдан өзін түрлендіруге деген мүмкіндікті және ең бастысы — осы әлемде маңызды болудың жолы деп бағалады.

Рухани практика туралы сұрақтарын қойып Макс Сэнсэйге жабысып қалды. Және оған қолын жеткізіп, қазына-байлық қолына түскен ұрыдай үйіне шаттана жүгірді. Алғашқы үш күн барлығын жасауға тырысты және бір қызығы Сэнсэй шығыс ұрыс өнері жаттығуларында берген басқа ішкі түйсінуге арналған медитацияларға қарағанда, бұл қолынан анағұрлым жақсы келді. Кейін Макс дүниелік тіршіліктің күнделікті мәселелеріне назары ауып, оның рухани практикамен айналысуға деген ниеті де сөнді. Көп ұзамай тіршілік қамы толық бойын биледі. Макс үшін жабырқау кезең басталды, ол бойында «гүлін» өсіруге тырысқан нәтижесіз ұмтылыстарын жасап көрді. Және қолынан ештеңе келмеген соң, «мұңын айтып жылауға», жұбанышсыз сұрақтарына жауап іздеп Сэнсэйге жүгірді.

— Сэнсэй, мен қай жерден қате кеттім? Барлығын дұрыс жасаған секілді едім... Тыныштық күйінде көкірек тұсыма (солнечный сплетения) дән екенімді елестеттім. Кейін оны Махаббат күшімен «нәрлендіріп», басымда жақсы ойларды ұстадым... Басында тіпті

көкірек тұсымда аздап жеңіл дірілді сезіндім, ол менде өскен секілді еді... Ал кейін бірнеше күннен соң — ешнәрсе жоқ... Тіпті алғашқы жылуды да еш сезіне алмадым...

— Енді дұрыс. Барлығын Махаббат сезімімен жасаған кезінде қолыңнан келді. Ал назарың басқа жаққа ауып, тек санаңмен жасауға тырысқаныңда қолыңнан ешнәрсе келмеді. Бұл табиғи жайт. «Лотос гүлі» — бұл үнемі бақылау мен Махаббатта болу (шабыт). «Гүлді» өсіру үшін өзіңді әрқашан Жаратушыға, бар тіршілікке деген махаббатқа бұруың қажет. Тағдырдың еш қиындығына қарамастан бұл күйді қолдап отыру. Және мен тағы да астын сызып айтамын — «гүлінді» ойша емес, шын сезіміңмен өсіру қажет. Бұл рухани практиканың мәні Махаббат сезімін оятып, көкірек тұсында физикалық сезінулерің пайда болмайынша әрі қарай үнемі күшейтіп, сақтап, қолдап отыру.

— Ал неліктен сол жерде? Бұл жалпы адам физиологиясы тұрғысынан түсіндіруге жатады ма? — деп Макстың бітпес сұрақтары басталды.

Сэнсэй білінер-білінбес жымиды. Осы кезде оларға Володя қосылды (орындыққа отырды). Ал қосымша жаттығу аяқталуға тәмәм болғандықтан, артынан басқа да балалар тартылды.

— Адам физиологиясы тұрғысынан, ең қарабайыр деңгейде де түсіндіруге болады, — деп Сэнсэй жауап берді.

— Ал неліктен физиология — қарабайыр (қарапайым, ең төменгі) деңгей? — деп өзінің тұлғасы жұртшылық көзіне түскенін сезіп, Макс сүйікті менменсіген түрімен сұрады.

— О, қарабайыр болғанда қандай! — деп Сэнсэй күлді. — Шын мәнінде адам — таза физиканың өзі, толған энергия қозғалысының формулалары. Және оның бар химиясы сол жақтардан бастау алады. Ал менің саған түсіндіруге тырысып жатқандарым — бұл жай ғана сенің физиологиялық ассоциацияларың түріндегі ең қарабайыр саусақпен түсіндірулер ғана.

— Менде бұл «қарабайыр түсіндірулерді» үлкен құлшыныспен тағы бір мәрте тыңдар едім, — деді Володя жуан даусымен. — Дегенмен сенің орындауыңда «тағы бір мәрте» ешқашанда артық болмайды. Үнемі қандай да бір қосылған жаңалықты естумен боламын.

— Менде сол пікірдемін, — деді бойы ұзын, шыныққан денелі Стас.

Дене бітімі одан кем емес досы Женька да орындықтан тұрып, Стас пен Володаның қолдарын салтанатты сілкіп әзілдеді.

— Сіздермен абсолютті келісемін.

— Енді, осындай әңгіме басталған екен, ендеше кеттік, — деп Сэнсэй қолын сілтеді. — Өткеннің сабағын қайталайық. Сонымен, барлықтарыңыз көкірек тұсының (солнечное сплетение) қайда екенін білесіздер. — Ол иә немесе жоқ деп айта алмай, абдырай басын изеп тұрған Макске назарын тоқтатты. — Тәк, түсінікті. Бұл өрім (сплетение), оны тағы да құрсақ өрімі (чревным сплетением) деп атайды, ол әртүрлі ұзындықтағы және қалыңдықтағы көптеген байланыстырушы тармақтармен өзара байланысқан жүйке түйіндерінің әртүрлі өлшемдері мен пішіндерінің жиынтығы. Ол өзіне кіретін жүйке діндерінің санымен де, құрамына кіретін түйіндерімен де, осы қуатты конгломерат түрінде де айтарлықтай өзгешеленеді. Көкірек тұсы (солнечное сплетение) өзінің орталығында көбіне үшбұрыштың шыңын еске түсіреді. Ал жалпылама сыртқы формасында — көбінде тегіс емес шеңберді, себебі көкірек тұсынан (солнечное сплетение) барлық бағытта құрсақ қуысына радиалды тараған нервтер, күн сәулесі іспетті. Және әрине ол жерде көптеген жүйке түйіндері (ұштары) бар. Көкірек тұсы (күнгей өрімі, солнечное сплетение) ең үлкен вегетативті өрімге жатады. Оны тіпті «құрсақ миы» (брюшным мозгом) деп те атайды.

Енді былай, адам «Лотос гүлі» рухани практикасын орындаған кезде не болады? Егер ішкі энергиялардың циркуляция процесін бейнелі адам физиологиясына айналдыратын болсақ, келесідегідей картина пайда болады. Көкірек тұсына сезіммен зейініңді мақсатты жинақтайтын болсаң, жақсы сезіммен екенін астын сыза айтамын, жүйке түйіндерінің (ұштарының) тітіркенуі болады, оның ішінде он екі жұп бас сүйек нерві немесе кезбе нерв (жүйке) аталатын *pervus vagus*-та бар. Айтпақшы сіздердің назарларыңызды күнгей өрім (көкірек тұсы) құрылуында оның парасимпатикалық бөлігінде оң да және сол кезбе жүйке

жүйесінің қатысатынына назарларыңызды аударамын. Оның үстіне жүйке өріміне екі кезбе нервiнiң (жүйкесiнiң) жалпы артқы дiңгегiнiң көп бөлiгi де кiредi. Ендi өзiмiздiң зейiндi жинақтауға оралайық. Кезбе нервiнiң тiтiркенуiнен кейiн сигналдар ол арқылы бас миына берiледi. Және таратушы (үйлестiрушi) түйiндер арқылы гипоталамусқа түседi.

— Гипоталамус? — деп Макс тыпыршып қалды және анық қызығушылығымен сұрады: — Бұл әлгi «ежелгi ми» немесе «жылан миы» деп аталатын емес пе?

— Иә, — деп Сэнсэй растады. — және «алғашқы ми», «динозавр миы», «рептилия миы», оны не деп атамады десеңшi. Гипоталамус шыныменде ежелгi құрылым. Гипоталамус аймағының түпбейнесi тiптi барша омыртқалылар iшiндегi ең қарапайымы хордалыларда да болады. Ал адамда гипоталамус шырқау шегiне жеткен деп айтуға болады.

— Ал нелiктен оны рептилия, динозавр миы деп атайды, неге мысалға хордалы болмаса амфибия миы деп атамаған?

— Iстiң мәнi неде екенiн түсiнесiң бе, дәл сол ежелгi рептилиялар заманында олар алғашқы шыныменде құрлықты мекендейтiн омыртқалылар болғандықтан, құрлықтағы тiршiлiк етуге бейiмделудi ескере отырып гипоталамусқа айтарлықтай жетiлуге және дифференциалдануына тура келедi. Ал гипоталамустың адами нұсқасы — жай ежелгi рептилиялардың гипоталамус аймағының базалық жасалғанының үстiне салынғаны ғана. Және өзара айырмашылығы... ендi, алғашқы ЭВМ моделi мен заманауи компьютер секiлдi. Негiзiнде бiрдей, бiрақ мүлдем басқаша мүмкiндiктерге ие...

— Нормально, — дедi естiгенiне таңқалған Макс.

— Сонымен, адами гипоталамусымызға қайта оралайық. Тiтiркену берiлгеннен кейiн ол жерде не болатынын ұғыну үшiн, ең болмағанда гипоталамус туралы бүгiнгi күнде не белгiлi екенiн есiмiзге түсiрейiк. Гипоталамус — ағзаның iшкi күйi туралы барлық мағлұматтар жиналатын жоғарғы орталық. Ол құдды бiр жүйке жүйесi, iшкi ағзалар, тiн сұйықтықтары арасындағы делдал секiлдi және мен оны тағы да энергияны түрлендiрушi деп қосар едiм. Ми қатпарынан нерв импульстарын алып, гипоталамус оны ағзаның сұйықты ортасына түсiнiктi тiлге қайта шифрлайды (аударады).

— Ал бұл қалай?

— Ендi, ол жердегi өзара қатынасты, ондағы гормондардың, ферменттер мен тұздардың және сол сияқтылардың концентрациясын өзгертедi (түрлендiредi). Айтпақшы, бас миының басқа ешбiр бөлiгi, гипоталамус аймағы секiлдi қанмен қамтамасыз ету үшiн осындай артықшылықты жағдайға ие емес. Қанмен келетiн химиялық заттар iшкi ағзалардың және жүйелердiң жекелей сәтiнде қандай күйде екендiгiн үнеми хабардар етiп отырады. Қарапайым тiлмен айтатын болсақ, гипоталамус — бұл кәсiпорынның иесiмен де, оның жұмысшылармен де жақсы тiл табысатын және өзiне берiлген ресурстарды ақылды басқаратын жақсы басқарушы секiлдi. Нәтижесiнде кәсiпорында бiрегей механизм секiлдi жұмыс жасайды. Жалпы айтқанда бұл басқарушы кәсiпорынды толық гомеостазбен қамтамасыз етедi.

— Гоме... немене, немене? — деп Макс жанында отырған Женькадан қайта сұрады.

Ал ол бiлiнер-бiлiнбес жымиды да, бар салмақтылықпен тыныш жауап бердi:

— Таз, әрине. Немене осындай сөздi естiген жоқпысың? Бұл кәсiпорында көптен салық инспекторы болмаған кезде.

— А-а-а, — деп Макс көп мәндi созды да, абдырай сөзiн қосты: — Иә, ендi ойыма түстi. Сөздерiн естiген Сэнсэй күлiмдедi:

— Гомеостаз — бұл ағзаның iшкi ортасының тұрақтылығы.

Женькаға жеңiл жаратпағандай қарады. Бiрақ ол кiнәсiз түр жасап, ақтала бастады:

— Ал мен не? Мен дәл солай айттым. Кәсiпорында iшкi ортаның тұрақтылығы қай кезде болады? Салық инспекторы көптен келмеген кезде.

Балалар күлдi, ал Сэнсэй Женька жаққа үмiтсiз қолын сiлтедi.

— Ал ағзаның қожасы кiм? — деп Макс Женька жаққа қауiптене қарап, Сэнсәйден сұрады.

— Эпифиз, — деп солай болуы керектей Сэнсэй жай жауап берді. — Сонымен гипоталамус — вегетативті қамтамасыз ету мен бақылаудың басты қатпар асты орталығы екенін анықтадық. Ол жүрек қан-тамырлар жүйесінің қызметіне, асқазан-ішек жолдары, дененің температурасы, ағзаның биохимиясы, сонымен бірге биоритмді реттеуде, аштық сезімі, тәбет, шөлдеу (аңсау, жажды), жыныстық мінез-құлық және сол сияқтыларға ең белсенді қатысады. Және әрине гипоталамус сергектік күйінен бастап ұйқы және жақсы-жаман эмоциялардың қалыптасуы, бейімделу кезіндегі дененің мінез-құлқымен аяқталатын жүйке қызметінің көптеген түрлерін үйлестіреді... Бірақ мұның барлығы сіздер келесіні жақсы түсіну үшін демекші. Енді ең бастысы. Дәл осы гипоталамуста ежелгі екі орталық бар. Егер бас сүйек қорабына жоғарыдан қарайтын болсақ, онда бұл орталықтар домалақ безбен (шишковидной железой) бірге шыңы эпифиз болған өзінше бір ішкі үшбұрышты құрайды. Әр замандарда оларды түрліше атаған, бірақ одан мәні өзгерген емес. Ежелгі қолжазбаларда қалған атауларының бірі — «агатодемон» және «какодемон». Агатодемон жақсы ойлардың, ал какодемон — жаман ойлардың пайда болуын стимуляциялайды.

— Қалай, қалай? «Демон»? — деп Макс қайталай сұрады. — Бұл не, аудармасында «шәйтан ба» (дьявол)?

— Грек тілінен аудармасында «демон» (daimon) «құдайы», «рух» (дух) дегенді білдіреді. Ал кейінірек христиандар бұл сөзді гректерден алып және оған сен айтқан мағына берген.

— Ал «како»? — деп Макс тағы да сұрады.

— Енді «како-ның» аты «како», — деп Сэнсэй әзілдеді. — «Како» тіркесі гректің «kakos», яғни «жаман» дегенді білдіретін сөзінен шыққан.

— Солай ма! Мен бұл интернационалды сөздің көп функциялы екенін үнемі айтатынмын, — деді Женька көңілді.

Балалар тағы да күлді.

— Демек, егер «како» — «жаман» болса, ал «агато» сәйкесінше — «жақсы»? — деп Макс нақтылады.

— Өте дұрыс, «ізгі». Айтпақшы жақсы ойлардың орталығын осылайша анықтау ежелгі мысырлықтарға да белгілі болған. Және кейінірек грек-мысырлық дәстүрінде талисманға айналған «агатодемон» деп аталған медальонның Ежелгі Мысырда пайда болуы да кездейсоқтық емес. Онда басы арыстан және жеті жарқыраған жұлдызды (кейінірек тәжге айналдырған) жылан бейнеленген.

— Демек гректер бұл ілімді мысырлықтардан алғаны ма? — деп Володя сұрады.

— Иә. Және мысырлықтарда алғашқы білім разрядындағы қандай да болмасын түсініктері болса, ал гректер алған білімдерін мифологияға (аңызға) айналдырып жіберді. Осылайша грек дәстүрінде агатодемон — адам өмірінде артынан ілесіп жүретін мейірімді рухқа айналды. Ол адамдар мен құдайлар арасындағы делдал деп саналды.

— Және ішкіден сыртқыны жасап, адамдар оны жоғалтты, — деп Володя Сэнсәйдің сөз тіркесін қолданып, жымия айтты.

— Өте дұрыс.

— Сонымен ойлар гипоталамуста пайда болады ма? — деп Макс өзін қызықтырған тақырыпқа оралуға асықты.

— Енді сен ойлаған материя кесегінде емес, — деп Сэнсэй жауап берді. — Мен айттым емес пе, бұл бейнелі салыстыру, энергияны материяға жобалау. Ойлар дәл сол мидағы гипоталамус деп аталатында пайда болмайды. Олар мен айтып кеткен орталықтарда пайда болады. Ал ол орталықтар — табиғаты біздердің ойларымыз секілді өзінше бір нәзік материя чакрандары. Және егер сенің миыңдағы сол аймақтарды кесіп алып тастайтын болса, сенде белгілі бір ойлаудың психикалық функциялары, қабылдау, есте сақтау және сол сияқты бұзылулар байқалуы мүмкін, бірақ одан сен ойлауыңды тоқтатпайсың.

— Түсінікті.

— Бұл орталықтар — нәзік материя мен жүйке жүйесі арасындағы өзінше бір жартылай өткізгіштер. Олар жүйке жүйесінің сигналдарын қабылдайды, оларды нәзік материяға айналдырады және сонымен қоса жүйке жолдары арқылы өздері де «ой бұйрығы» деп

аталатын ақпаратты сигналға кодтай алады... Осыған жақсы және жағымсыз эмоциялардың қозуы кезінде негізгі нервтердің бірі — кезбе нерві (блуждающий нерв), жүйке жүйесінің парасимпатикалық бөлімінің белсенділігі артатыны туралы сіздерге ендігі белгілі мағлұматты қосайын.

Басына қайта оралайық. «Лотос гүлі» рухани практикасын жасау кезінде не болады? Жағымды сезімдердің осындай жинақталуынан кезбе нервінен гипоталамуска тітіркену түскен кезде, осы нерв сигналдары өз кезегінде екі орталықтан өтеді. Агатодемонның үлкен стимуляциясымен бірге какодемонның да аз стимуляциясы болады. Энергияның осы түрімен агатодемон орталығының стимуляциясында, қарапайым сөзбен «Махаббат» энергиясында, адам шаттықтың, барлығын сыйдырған қуаныштың күйін сезінеді.

Енді Макспен болған жағдайды қарайық. Осыған ұқсасты жалпы айтқанда барлық бастаушылар басынан өткізеді. Адамға зейінін әлсіретіп немесе өзінің хайуани негізіне толық алаңдаса болғаны, бір мезгілде какодемон орталығын стимуляциялауда жинақталғанның шығуы орын алады. Бұл басында жағымсыз ойлардың, жағымсыз эмоциялардың қозуы түрінде көрінеді. Осы жерден күмән пайда болады. Ерекше астын сызып айтайын, ал сен сол ойларға өз күшіңді — назарыңды (зейініңді) берген кезде, бұл синтездің нәтижесінде жүйке жүйесіндегі басқа да орталықтардың қозуы (тітіркенуі) болады, салдарынан адам депрессияға түседі, еңсе түсіретін, басқан немесе агрессия көңіл-күйі пайда болады. Кейін жағымсыз ойлармен сенің назарыңды жаулап алу процесі одан әрмен насырға шауып, осылайша какодемон орталығын стимуляциялауын күшейтеді. Шығар жолы жоқ тар шеңбер пайда болады. Және адам өзінің хайуани негізінің торына қайта шырмалады.

— Ал бұл тар шеңберді қалайша үзуге болады? — деп Макс сұрағын қойды.

— Бар сыйқыры да осы! Адам миы дүниеге келгенінен хайуани негіз жиелігіне бағытталған, дегенмен бұл оның бар мүмкіндіктері ішіндегі ең қарабайыр бағдарламасы. Өзінің рухани негізінің дамуына еш қатыспайтын, қарапайым пенде өмірін кешетін адамның какодемон орталығы іс жүзінде үнемі қоздырылып отырады. Сол себепті ол тұлғаның бойында көреалмаушылық, зұлымдық, жеккөрушілік, сараңдық, пайдақорлық, қызғаншақтық, қорқыныш, эгоизм және сол сияқты қасиеттері тұрақты болады. Біреулерінде көбірек білінсе, басқаларында азырақ. Бірақ өткен әр күн сайын бұл адамдар өз құйрықтарын өздері тістеп және бұдан одан әрмен зардап шегеді. Оларда агатодемонның стимуляциясы өте сирек болады. Негізінде сол орталықтың болар-болмас тітіркенуі түрінде, бірақ ол да қысқа уақыт аралығында ғана. Және осы серпілісті кейінгі одан үлкен стимуляцияланған какодемон орталығының басуымен.

Ал рухани жолмен жүруші адамдар, агатодемон орталығын мақсатты стимуляциялаумен айналысады. Бұл неге әкеледі? Мысалы ретінде «Лотос гүлін» алып қарайық, себебі оның адам ағзасындағы жұмыс схемасы кез келген рухани жолдың нәтижесі (қорытындысы), былай айтсақ болады, ішкі Қақпаға әкелетін бір жолға. Сонымен егер «Лотос гүлін» дұрыс жасайтын болса, өз эмоцияларыңды, ойларыңды, назарыңның күшін бақылауда ұстап және уақыттың көп бөлігін, ал одан да жақсысы үнемі Махаббат күйінде болып, бұл сезімді көкірек тұсына жинасаң, онда келісідегідейге жетуге болады. Агатодемон орталығын үнемі тітіркендіріп және стимуляциялау оның жұмысын күшейтеді, оның ішінде какодемон орталығына жанама кіші стимуляцияны сөндіру кіретін белгілі бір механизмдерде бар... Бұл жерде енді таза физика жүреді, сондықтан сіздерге түсініксіз нәрселерді айтпаймын. Қысқасы, тағы да физиология тілімен бейнелі айтатын болсақ, какодемон аймағының жартылай немесе толық тежелуіне ұқсас жағдай орын алады. Нәтижесінде агатодемон жұмысын лезде күшейтедін энергия босайды, ол өз кезегінде домалақ без (шишковидной железы) жұмысын белсенді стимуляциялайтын серпіліске әкеледі. Оны тағы да эпифиз немесе пинеалды без (пинеальной железой) деп те атайды. Және жаңартылған жағдайдағы эпифиз жұмысының нәтижесінде, қарапайым тілмен айтатын болсақ толқындық жиелігінің өзгеруінен адамның рухани көрегендігі ашылады немесе оны Шығыста «Үшінші Көз» деп

атайды. Ал бұл өз кезегінде рухтың орасан зор күшінің оянуына әкеледі. Адам жай іштей өзгеріп қоймай оған жоғарғы әлемдердің шын білімдерінің сандығы ашылады...

Сэнсэй үнсіз қалды.

— Мен бәрібірде түсінбедім, — деп Макс иығын көтерді, — қалайша қайдағы бір домалақ без адамды осыншалықты ғаламдық түрлендіре алады? Орталық жүйке жүйесі десе түсінер едім. Бірақ эпифиз?!

— Орталық жүйке жүйесі шыныменде ағзаны басқару жүйесінде ең маңызды орындардың біріне ие. Бірақ бар ішкінің иесі — дәл осы эпифиз. Бұл адамда шыныменде ғаламдық өзгерістер болған кезде ғана өзінің айтарлықтай ықпалын жасайтын өзінше бір жоғарғы бақылау органы секілді. Ал егер бұл жағдай болмаса ол жай ғана «бақылайды», уақыт салып мидың жалпы құрылымының ыңғайын бақылып, оның жұмысын реттейді: кейбір процестерді тежеп немесе белсендіреді. Бірақ ең бастысы дәл осы эпифизде тұлғаның өзіне қатысты ақпараттық матрицалар, ол туралы барлық ақпарат сақталатын өзінше бір голограммалар сақталады, оның ішінде алдыңғы өмірлері туралы да ақпарат бар. Бұл жадтың «өртенбейтін екі түбі бар» ең құпиялы «сейфі», себебі оның үстіне ол чакран. Сенің бар ғұмырыңда көрген, сезінген, алаңдаған, жалпы айтқанда ішкі және сыртқы барлығы дәл осы домалақ безде тіркеліп отырады. Бұл сен туралы барлығын білетін, сенің құпия және құпия емес ниет, тілек-қалауыңды көретін өзінше бір ішкі Қақпа Күзетшісі (Сақшы) іспетті. Айтпақшы Исаның алғашқы ізбасарларында бұл ақпарат адам туралы барлық дүние жазылған Құдай қолындағы жеке өмір кітабының парақтары ретінде интерпретацияланды... Сондықтан егер бойыңды хайуани негізін билесе, тоқтаусыз дүние жимақ ойларың, ендеше өзіңнің «періште» табиғатыңды сырттай қанша көрсетіп көрінсеңде, жасаған бар жұмысың «зая кетеді». Қақпа сенің таза Сенімің мен Махаббатыңа толған, үздіксіз шын ниетіңе, руханиятың арқылы ғана ашылады... Және тағы бір қызықтыны айтайын. Бұл Күзетші адамның ісі мен ойларын жай ғана тіркеп қоймайды, ойларыңда үстем болғанды да күшейтеді. Яғни, егер сен зейініңді жаман қабылдауға ауыстырсаң, — өзінде бар жағымсызды одан әрмен ушықтырып, Күзетші сендегі жағымсызды қолдайтын болады. Мейірімділікке аударсаң, — Күзетші бұл сезімдерді күшейтеді.

— Ал эпифиз гипоталамус секілді ежелгі ме? — деп сұрады Макс.

— Сөзсіз. Эпифиз гипоталамус аймағы секілді — өте ежелгі құрылым. Эпифиз барлық омыртқалыларда бар, дегенмен өз құрылымында біркелкі емес. Мысалға төменгі омыртқалы жануарларда (кесірткелер, амфибияларда, кейбір балық түрлерінде) домалақ без ми іші және сыртқы бөліктерде орналасқан жұпты болып келеді.

— Сыртқы орналасқан? — деп Стас қайталай сұрады. — Ал бұл қалай?

— Енді, бас сүйек қақпағы мен тері астында орналасқан үшінші төбе (немесе еңбегі) көзі деп аталатын түрде.

— Ал кесіртке осы төбе көзі арқылы көреді ме?

— Олай болмағанда! Ол жерде өзінше бір көз көпіршігінің жоғарғы қабырғасы түріндегі хрусталик және жарық сындырушы (светопреломляющим) затпен, пигментпен толтырылған қуыс болады. Барлығы өз ретімен.

— Ол не, тері астынан көре алатын болғаны ма? — деп Макс таңғалды.

— Иә. Эпифизді шынайна (эпифизарная роговица), яғни төбе көз үстіндегі тері мөлдір қасиетке ие. Жоғарғы омыртқалылар жұпты емес эпифизге ие. Ал адамда бұл без үшінші ми қалтасының артқы бөлігінде төрт төмпешек мидың (четверохолмия) қатпарлары арасында орналасқан ерекше нәрсе. Адам эпифизі басқа жоғарғы санаттағы омыртқалылармен салыстырғанда тұлғаның екі негізділігіне байланысты айтарлықтай түрленуге ұшыраған: материалды және рухани. Сондықтан эпифиз адам тәнінің тек қожасы ғана емес, рухани әлемге қақпа (есік), өзінше бір портал секілді. Сондықтан кез келген сананың өзгерген күйі дәл осы эпифиздің бақылауымен өтеді.

— Ал эпифиз дегеніміз қандай өзі? — деп Макс ойлана айтты.

— Бұдырлы кішкене үшбұрышты-сопақ пішінді, алдыңғы-артқы бағытта қатты жалпақ емес без. Түсі сұр-қызғылт, дегенмен түсі қан тамырларының толу деңгейіне байланысты өзгеруі мүмкін. Ал салмағы... Енді әрине әркімде әрқалай. Бірақ орташа 0,130 грамм. Бірақ кейбір тіптен жоғалған (біткен) тұлғаларда оның салмағы анағұрлым аз болады, кей кездері бар-жоғы 0,025 граммға әрең жетеді. Ал рухани дамыған адамдарда 0,430 грамм және одан да жоғары болады. Әркімде әрқалай.

— Ал керек болса, сондай кішкентай, бірақ соншалықты мықты! — деп Макс таңғалды.

— Сен қалыптасқан материалды өлшеммен өлшеп, таза субъективті ойлайсың. Ал егер объективті қарайтын болсақ, энергетикалық объектілер үшін кеңістіктегі көлем айтарлықтай рөл атқармайды. Мысалға, «По» бөлшегін алып көрелік. Оның кішкентайлығы соншалықты, алдыңғы технологиялары бар заманауи ғалымдар оған әлі күнге дейін жете алар емес. Бірақ одан барлығы құралады: тек біздер ғана емес, бар галактикасымен шексіз Ғарыш та. Сондықтан шын мәнінде көлем — бұл салыстырмалы ұғым.

— Ал эпифиз өмір сүру барысында қандай да болмасын өседі ме?

— Қалай айтсам екен... Эпифиздің салмағы адам жасы он-он төрт жасқа жеткенше үнемі өсіп отырады, яғни жыныстық жетілу кезеңіне дейін. Кейін өмірлік энергия — прананың айтарлықтай шығуы (өсуі) болады. Және осы уақыттан бастап егер адам шалшыққа аунаған шошқа секілді дүниелікке батса, эпифиздің салмағы еш өзгермейді. Ал егер өз-өзімен рухани жұмыс жасаса — бұл енді басқа сұрақ... Ең болмағанда пинеалды бездің көлемі өскен кезде адамдарда, оның ішінде балаларда ерекше ақыл қабілеттері пайда болатыны туралы медициналық әдебиеттерді көтер, сол кезде барлығын өзің де түсінесің.

— Бірақ егер домалақ без адам үшін осыншалықты маңызды болса ендеше неліктен ол туралы осындай ақпарат ешбір жерде жоқ? — деді жеңіл кінәлағандай даусымен Макс.

— Енді, қалайша жоқ?! — деп Сэнсэй наразы болды. — Ал сен дұрыстап іздедің бе? Іздеген жоқсың, солай ма! Ізденісіне ешбір күш салмай, адамдардың жоқ деп айтатыны таңқаларлық. Есінде сақта Макс: кім іздесе, сол әрқашан табады, кім есікті қақса, оған есік ашылады.

Ал домалақ без туралы басқа құрылым емес дәл без ретінде ерте замандардан-ақ білген. Ең болмаса ежелгі Үндістанды алып қарайық. Ол жақта біздің заманымызға дейінгі екі мың жылдықта эпифиз туралы ілімнің үлкен өрлеуі болған. Сол кезде-ақ адамдағы бұл без тек көріпкелдік (сәуегейлік) органы, рухтың алдыңғы өмірлері туралы жады ғана емес, жоғарғы энергиялардың концентрациясы жинақталған негізгі чакран екенін де білген... Оның үстіне бұл ілімдер одан әрі ертеректе Ежелгі Мысырда, алғашқы фараондар да болған, әрине біршама өзгеше интерпретацияда. Домалақ без туралы Ежелгі Қытайда, Тибетте білген. Айтпақшы ежелгі заманнан жоғары рухани тұлғалардың өлген тәнін өртеу рәсімі болған, кейін жақын шәкірттері күл арасынан рингсә деп аталатынды іздеген. Бұл кәріптас (янтарь) тасына көбірек ұқсайтын қатты нәрсе. Ол арқылы шәкірттері өз Ұстаздарының рухани деңгейін бағалаған. Ол неғұрлым үлкен болса дүние салған адамның да руханияты соғұрлым жоғары деп саналған. Енді былай, рингсә — дәл сол эпифиздің ми құмы. Бұл құм ғалымдар үшін әлі күнге дейін құпиялардың құпиясы болып қалуда. Ал ежелгі Тибетте оны психикалық энергия жиналатын орын ретінде білген...

Сондықтан мидың домалақ безі туралы өте ертеден белгілі болған. Тек бұл органды түрліше атаған. Негізінде домалақ без деп оны біздің заманымыздың екінші ғасырынан, ежелгі рим дәрігері Гален оны қарағай бүршігіне теңеген кездеп бастап атаған. Атауы осылай бастау алған. Латын тіліне аудармасында эпифизді италияндық қарағай — пиния, *glandula pinealis* деп атай бастаған.

— Ал эпифиз деп қашан?

— Эпифиз — бұл ендігі «өскін» (приросток) деген мағына беретін гректік «epiphysis» атауы.

— Иә, «атаусымақтарына» шатасып қалуға болады екен, — деп Женька әзілдеді.

— Бірақ ең қызығы, адамдар ежелгі танымдардан алыстай берген сайын ортодоксальды медицинада қарқынды дамып, осы бездің функциялары туралы шын білімдер де тез жоғала

бастағанында. Тіпті эпифиз ұзақ уақыт бойына қалдық (тұқыл, жұрнақ, рудимент) деп саналды. Дегенмен талапты ақылдылар соңында бәрібірде шындыққа жетті. Мысал ретінде он жетінші ғасырдың басында өмір сүрген Рене Декартты алып қарайық. Керемет адам! Ақылы мен өзін-өзі жетілдіруге деген ұмтылысынан оның бір мезгілде философ, математик, физик, ғылым методологы болуы таңқаларлық емес. Енді осы адам мидың ортасында орналасқан кішкене домалақ безде рух орналасуы мүмкін деген пікірін айтқан. Былай айтайық, ол ақиқатқа жақын болды және шын мәніне жетуге аз-ақ қалды десек болады... Оның үстіне сол замандарда Декарт анағұрлым кейін расталған домалақ без бен көру жүйесінің арасындағы функционалды байланысын да нұсқаған.

— Сен әйтеуір бір кездері адамдарға эпифиздің рухпен байланысын дәлелдеу мүмкін болады деп ойлайсың ба? — деп Макс сенімсіз сұрады.

— Біршама. Өйткені қазір химизм деңгейінде болса да эпифизді қарқынды зерттеу жүріп жатыр. Және ендігі оның ағзадағы нейрогуморальды жүйелер (нейрогуморальной системы) және нейроэндокринді органдарда (нейроэндокринного органа) маңызды тізбек рөлін атқаратыны мойындалды. Эпифиздің ағзаның сыртқы және ішкі орталарының басты делдалы екендігіне ендігі ешкім күмән келтірмейді, барлық органдар мен жүйелердің қызметінің регуляциясын қамтамасыз ететін, яғни күн мен түннің ауысуы, жыл уақыттары, температуралар, ылғалдылық, Жердің электромагниттік өрісінің белсенділігі, иондаушы радиация деңгейі және сол сияқтылар. Дәл осы домалақ без мінез-құлыққа айтарлықтай әсер ететіні белгілі, әсіресе зерттеу (ізденіс), оқу (білім алу) қабілетіне, есте сақтауға, қозғалыс (локомоторный) және тырыспа белсенділікке (судорожную активность), жыныстық және агрессивті мінез-құлыққа (жүріс-тұрысқа). Ендігі домалақ бездің гипоталамо-гипофизарно-бүйрек үсті безі комплексімен байланысы ғана емес, төтенше жағдайларда параллельді көшіруші механизм ретінде эпителио-эпифизарлы жүйелердің бар екендігі де ашылды. Эпифиздің жоғарғы мойын омыртқасымен иннервациясы зерттелуде, яғни симпатикалық нервтермен. Оның парасимпатикалық байланысын зерттеуге ұмтылыстар жасалуда. Домалақ бездің (шишковидный железа) иммунитетке, нейро-эндокринді безге әсері айтылуда... Соңғы ғылыми жетістіктердің арқасында адамдарға гистокұрылымы (гистоструктура), химиялық құрамы, кейбір эпифизарлы гормондар мен гормонидтар туралы ақпарат қол жетімді бола түсті. Домалақ бездің жиілігінің сипаттамасына зерттеулер жүргізілуде...

Бірақ бұл көптеген жағынан құпиялы болған органды танудың тек бастауы. Бүгінгі күнге дейін зерттелгені — су бетіндегі қықымы ғана. Тіпті адамдар осы судың — мұхит екендігін білмейді, сол мұхиттың құрамы туралы мағлұматтың жоқ екендігі туралы тіпті де сөз бастамайын. Дегенмен болашақтың медицинасы, әрине егер сол болашақ туса, эпифиздің құпиясын ашады. Негізінде бұл соншалықты қиын емес. Оның голограммасынан ақпаратты оқып білсе жеткілікті. Бірақ адамдардың ғылымы осыған жетіп үлгерсе, ендеше әлем төңкеріліп түседі.

— Қай жағына?

— Барлығы адамдарға байланысты. Қазір адамдар материалды әлем және қарабайыр (грубых энергий) энергияны, оны басқару механизмдерін зерттеп жатса, ал эпифиз голограммасындағы ақпарат пен құрылымды түсініп, адамдар нәзік энергияларды басқаруды үйрене алатын болады...

— Иә... Таным көкжиегі кеңейген сол ғасырларға мен жете алмайтын шығармын, — деп Макс әзілдеді.

— Ал оны саған күтудің не қажеті бар? — дәл сондай үнмен Сэнсэй жауап қатты. — Кім қаласа бұл білімдерді өз бойынан таба алады және кез келген уақытта, барша адамзаттың жалпы таным деңгейінен тәуелсіз. Қазір өздерінің ғылымдарымен адамдар бірлесе жасауға тырысып жатқандары — жұмсақ тілмен айтқанда оң қолдарымен сол құлағын ұстауға тырысқандары. Біршама қиындатылған, бірақ қаншалықты қызықты десенші... Ежелгілер біршама қысқа жолды білген — өздерінің ішкі жан дүниесі. Өйткені түптеп келгенде

құлаққа қолды тигізу емес, оның қандай орган екенін және оны қалай пайдалану керектігін ұғыну.

Жекелей алғандағы тұлға үшін еш мәнсіз сырттай ұғынуға қарағанда өзінің ішкі жан дүниесіне үңіліп өткен әрқашан маңыздырақ. Өйткені негізінде біреу өз-өзімен жұмыс жасап, қандай да бір рухани шыңды бағындырса, одан саған оңай болмайды. Себебі әрбір адам өзінің ішкі алқабында, жақсы өнім алу үшін жеке дара еңбек етуі қажет.

Ал өз руханиятыңды өсіріп-жетілдіру үшін керекті құралдар жетіп артылады. Қалағаныңды таңда. Бірақ олармен жұмыс жасап адам қалай болғанда да бір нәтижеге келген — Махаббат күшін өсіріп бойындағы хайуани негізін (ежелгі айдаһарын) еңсерген, яғни гипоталамус, эпифизді стимуляциялауға. Бұл заңдылық өз заманында адамдар үшін икемделген «Беляо Дзы» ғылымының алғашқы, бастапқы «Лотос гүлі» рухани практикасында көрініс тапқан. Ал кейінірек пайда болғандары — соңында алғашқы дәніне әкелетін осы практиканың сан түрлі қиындатылған жай ғана комбинациялары.

— Енді ішінара түсінікті, — деп Макс басын изеді, себебі оған Сэнсэй балаларға қарағанда өзіне түсіндіріп жатқандай көрінді. — Бірақ түптеп келгенде... ештеңе де түсінікті емес. «Лотос» қалайша негізгісі бола алады, егер әлемде сан түрлі жолдары жетіп артылатын болса? Мысалға менің басымда «Лотос гүлі» көбіне буддизммен ассоциацияланады. Бірақ христиандық, мұсылмандық бар емес пе және мен кришнаиттерді білемін. Және бұл жерде сен айтқан динамикалық медитация болса, ал ол жақта дұғалар, түпсанаға қандай да сөздерді айтып енгізулер (кіргізулер). Бұл ағзаға мүлдем басқа әсер етулер!

— Қалай айтсам екен... Бастапқыда әсер ету басқаша, — деді Сэнсэй. — Дегенмен бұл жағымсыз ойлардан, өз хайуани негізіңнен арылудың жай ғана түрлі тәсілдерінің бірі. Бірақ кейінгі рухтың оянуы барлығында бірдей болады.

Мысалға христиандықты, Православияны алып көрелік. Ол жақта әулиелік (қасиеттілік) күйіне жету үшін рухани практикада христиандықта «тоқтаусыз жалбарыну» (непрестанная молитва), «ақылды дұға» (умная молитва) немесе «жүрек дұғасы» (сердечная молитва), дегенмен көбінде «Иса Дұғасы» (Молитва Иисусова) деген атаумен белгілі ежелгі ішкі дұға ету қолданылады. Ол бар-жоғы бірнеше сөзден тұрады: «Господи Иисусе Христе, Сыне Божий, помилуй мя» («Жаратушым, кешіре гөр»). Негізінде оны үнемі «ауызша, кейін ақылмен, ал одан соң жүрекпен» қайталау біртіндеп «Лотос гүлінде» жететін күйге түсіреді. Осы дұғаның көмегімен көптеген адамдар рухының оянуына келген.

Бұл дұға өте күшті және әсерлі. Ол туралы ескі «Добротолубие» кітабында толығырақ жазылған. Бұл шығарма рухани рәсімдерде (таинства) хабары бар және ақылды адамдар үшін — «Евангелиядан» кейінгі екінші кітап. Ол жерде осы дұғамен практиканы сипаттайтын жиырма бес ер адамның тәлімгерлігі мен ақыл-кеңесі жазылған. Және барлығына «әулиелік» таңылғанымен, өкінішке орай араларындағы тек азы ғана шыныменде ішкі дұғаны (рәсімін) танып, жете алған. Ақсақалдар дұғаның үш кілтін сипаттайды: Иса Мәсіхтің есімін жиі қайталау және оған жүгіну (жалбарыну), дұғаға назар аудару немесе ешқандай бөтен ойларсыз оған толық зейініңді жинақтау және соңғысы шіркеушілер бұл дұғаның ұлы рәсімі (таинства) деп есептейтін «ақылдың жүрекке кіруі» (вхождением ума в сердце), өзіңе ену (ішкі жан дүниеге кету).

Жалпы айтқанда бұл діни, таза білімдерге жеткізетін ұзақ жол, яғни сол «Лотос гүліне», рухтың оянуына. Бірақ христиандықта осы жолда мынаған назар аударыңыз, осы дұғада келесі (тәжірибиесі бар) адамдар үшін емес, дәл сол алғашқы бастаушылар үшін белгілі бір діни ереже қолданылады. Оларға сәйкес басшылықсыз, яғни тірі тәлімгерсіз бастауына (дұғаны) тиым салынады. Оны егер біреу осы дұғаны тәлімгерсіз оқитын болса, онда «қандай да бір басқарусыз психикалық күйдің билігіне түседі-міс» деп түсіндіреді.

Ал іс жүзінде ол жерде қорқынышты ештеңе де жоқ, себебі бастаушы адам медитацияның алғашқы баспалдағы болған, өзін-өзі дисциплинаға түсіретін, бөтен барлық ойлардан арылып әрі біртіндеп дұға уақытын көтеретін, назарын дұғада жинақтауға үйренетін қарапайым аутотренингті өтеді. Сондықтан түптеп келгенде бұл дұғаны

«аузымен, ал кейін ақылмен» айтатын алғашқы бастаушылар өтетін бұл этаптардың барлығы — дұғаға ойын жинақтап осылайша «таза ниетіне» жету, өзінің хайуани негізімен күресу оңай болу үшін, дұғаны жай түпсанасына енгізу ғана.

Көп адамдар бұл ішкі дұғаға «тозақ азабынан» немесе болашақтағы қандай да бір жеке қара басы үшін кіріседі. Алайда осы дұғамен шыныменде өздерінің ішкі ғибадатханасы, рухтарының оянуына жеткен әулие әкейлер «тозақ отынан қорқу құлдың жолы, ал Патшалықтағы сыйлықты қалау, — осы сөздерінде Сэнсэй Максқа біртүрлі ерекше өткір көздерімен қарағаны соншалықты, тіпті Макстың денесі тітіркеніп кетті, — жендет жолы. Ал Жаратушы Өзіне сіздердің перзенттік жолмен, яғни Оған деген махаббат, сүйіспеншілікпен жүріп, өздеріңді адал ұстап және онымен рух пен жүректе қосылып рахат алғандарыңызды қалайды». Құдайға тек ішкі, таза Махаббат көмегімен ғана жетуге болады. Иоанн 4-тарау 18-өлеңде: «Махаббатта қорқыныш жоқ, бірақ мінсіз махаббат қорқынышты қуады (кетіреді), себебі қорқынышта азап бар; қорқушы махаббатта мінсіз емес» деген сөздер бар. Григорий Синаиттің «Добротолюбие» кітабында жазған тәлімгерлігінде, бірінші бөлімінің, — Сэнсэй есіне түсіру үшін көздерін жұмды, — 119-бетіндегі Иса дұғасында: «Осы жалғызды жақсы көріңіз және жүрегіңізде қызғанышпен табыңыз, ақылды үнемі армансыз ұстаңыз. Онымен ешнәрседен қорықпа; өйткені: «батыл ізденіңдер, Мен бармын, қорықпаңдар, — деп айтқаның Өзі бізбен бірге». «Ол менің ішімде және Мен оның ішінде болғандықтан, сол көп жеміс береді», — деп «Жаңа Өсиеттің» 15-тарауының 5-өлеңінде Иоаннмен айтылған.

Енді былай, дұғаның алғашқы екі этапы «ауызбен және ақылмен» — жай кіріспесі ғана. Ал ең үлкен рәсім шіркеуліктерде «ақыл жүрекке енген кезде», «Иса Мәсіх есімі жүрекке терең еніп, жаман жыланды шынжырлағанда, ал жанға күш-қуат бергенде (рухтандырғанда), дұға «ақылмен жүрекке түсіп және жүрек оны айта бастаған кезде» деп саналады. Жалпы айтқанда осы сөзден сезімдікке өту, қарапайым тілмен айтсақ — медитацияның басы. Өйткені медитация басқа емес, дәл осы сөзсіз сезімдік деңгей.

Хабары бар адам «Добротолюбие» оқып, діни қабыршағын алып, бұл жолдың мәні неде екенін түсінеді және оның назары керектіні табады. Мысалы Симеон Новый Богослов «Добротолюбие» 68-Сөзінде «жүрекке енудің (түсудің)» тәсілдерін айтып былай деп жазған: «Сен бәрінен бұрын үш нәрсені сақтауың керек: барлық нәрсеге, тек берекесіз және босқа ғана емес, тіпті берекеліге де қамқор болмау. Өйтпесе бәріне өлу. Сені ешнәрсе үшін айыптамайтындай ар-ұжданды барлығыңда таза ұста, сенің ойың ешнәрсеге сүйенбейтін болуы үшін мінсіз бейтараптық сақта». Міне осы рухтың оянуының алғашқы негіздері.

«Добротолюбиеде» ішкі дұға рәсімі көмегімен «ақылмен жүрекке енген» түрлі тәсілдерді табуға болады.

— Ал неліктен түрлі? — деп Макс сұрады.

— Енді, әрбір адам жеке тұлға, әркімнің басқан адымы әртүрлі ұзындықта деп айтпақшы... Сонымен, біреулері жүректеріне ойын жинақтап, ақылымен жүрегінің әрбір соққысында дұға айтып елестетуге тырысты. Басқалары тыныс алумен жаттығып, дем алысында: «Жаратушым, Иса Мәсіх» (Господи, Иисусе Христе), ал дем шығаруында — «кешіре гөр!» (помилуй мя!) деп айтқан және тағы да осы сөздерін жүрегіне жинақтаған. Үшіншілері жай ғана өз-өздеріне үңілген (самосозерцание). Мысалы сол Григорий Синаит былай деп еске алады: «...ақылыңды басыңнан жүрегіне түсіріп және оны сол жерде ұста: және сол жерден ақылмен шын жүрегіңмен айт: «Жаратушым, Иса Мәсіх, кешіре гөр!» («Господи, Иисусе Христе, помилуй мя!») Менмендіксіз дем алу үшін деміңізді ұстаңыз, себебі бұл ойларыңызды сейілтуді мүмкін. Басыңда тек сапырылысқан, лас ойлар ғана емес қарапайым және мейірімді ойлар туындағанын көрсең оларға еш назарыңды берме. Немесе «Добротолюбие» кітабының екінші бөлігінде Никифор Монах егер ішке демалуың арқылы қолыңнан келмесе, ендеше «... кез келген басқа сөздің (ойдың) орнына тек іштей айқалауға өзіңді мәжбүрле». Осы ісінді сабырмен бірнеше уақыт сақта және өзіміз бастан өткізіп түсінгендей саған да осы арқылы еш күмәнсіз жүрегіңе есік ашылады».

Бұның барлығы әрине жақсы. Бірақ олар жүрекке ойларын жинақтады. Сол себепті көп уақыт өтпестен ішкі дұғаны жасағандар сол ағзасындағы ауырсынуды сезіне бастаған. Және осындай өткір қармаққа көбісі түсіп қалған. Қай жағынан? Жүрек — бұл бұлшық ет, ағза моторы, ол жерде ешқандай да рух (жан) жоқ. Жүрек автономды жұмыс жасауы керек. Және жүректе ойды жинақтау — үлкен қауіп. Қауіп неде? Егер ойын жинақтау кезінде адамда болмашы күмән пайда болса, егер ол бұл дұғамен тек жай кіріспе тәжірибие ретінде жаттығып, өз рухының артынын нық сеніммен (шешіммен) жүрмесе, яғни жан дүниесіндегі Жаратушыға деген шын сенімін оятпай, жақсы көңіл-күйі үшін ғана жай ойын қылып, ішкі өмірін ғаламдық өзгертпесе, жақсылап өзіне инфаркт жасап алуы мүмкін. Бірақ нық сенімдегі, шын, Жаратушыға деген пәк махаббаты бар шын рухани адамдар рухының тереңіне көкірек тұсына енбегенше бұл сатыдан жүректері ауырсада өте білген. Олар саналары құдды бір сол жаққа түскенін сезінген. Дәл сол жерден көкіректен бар тәнге тарап, жағымды сезім тудырған жылуды сезіне бастаған. Әулие әкейлер жазғандай «ішкі жан дүниенді жаулаған Құдайы Махаббаттың алаушасы жанды». Қарапайым сөзбен айтатын болсақ, көкірек тұсының чакраны жұмыс жасай бастаған. Және адам жүрегінің тереңінен шыққан: «Жаратушым, Иса Мәсіх, кешіре гөр!» (Господи, Исусе Христе, помилуй мя) дегенді жеткізген көкірегінен шыққан дірілді, жылы толқынды сезінеді. Адам өзіне Құдайы Махаббаттың құйылғанын сезінеді және өзі де осы Махаббатты кейінгі ойын жинақтаумен күшейткен. «Жүрегі тазалар рахатта, өйткені олар Жаратушыны көрді» («Блаженни чистии сердцем, яко тии Бога узрят»). «Добротолубие» екінші бөлімінде Митрополит Феолипт айтқан нақыл сөзде былай деп жазылған: «Сырттай жалғыз қалған кезде әрі қарай әрдайым бейбітшілік, шаттық пен тыныштық болған Иса Мәсіхтің үйі бар рухының ішкі қарауылына (қарауыл мұнарасына) еруге талпын. Ойдағы күн Мәсіх қандай да бір сәулелер шығаратындай және Оны жақтайтын жанға қандай да бір сый сеніммен және мейірімділікпен береді».

— Жүрекке байланыстыны толық түсінбедім, — деді Макс. — Қалайша рухани жетілген адамдарды инфаркт айналып өткен? Себебі оларда өз зейіндерін жүрекке жинады емес пе, ал көкірек тұстары іске қосылған.

— Себебі егер адам Жаратушыға Махаббатпен ашылса, ол қандай жолмен жүрсе де Жаратушы Махаббаты оны сақтайды. Бастысы — жолға деген ұмтылысы. Сол кезде ерте ме, кеш пе іздеуші керекті нәтижесіне келеді. Түптеп келгенде егер адам өзінің ұмтылысында, тіпті ойларында да ешқандай күмәнді жібермесе, барлығы дұрыс жағынан іске қосылады.

Макс Сэнсэйге бұрынғыша түсінбеген көздерімен қарады.

— Енді саған тағы қалай түсіндірсем екен... Егер сен адам нейрофизиологиясын ашуға ерінбесең, ол жерден жүрек иннервациясы көкірек тұсымен (күн өрімі, солнечный сплетение) байланысты екенін көресің.

— Ал, иә...

— Махаббат күші белгілі бір энергия. Оны үнемі жинақтау, тіпті жүректе болсын, бәрібірде бұл күшті көкірек тұсына әкелетін (жинақтайтын) болады.

— Ааа, — деп Макс ойнай созды. — Онда түсінікті.

— Құдайға шүкір, — деп сол үнмен Сэнсэй айтты да, әзілдеп маңдайынан «терді» сүртті. Айналадағы балалар езу тартты.

— Өңгіменің барысында сен дұға ежелгі деп айттың, — деп тақырыпты жалғастырғысы келген Володя есіне салды.

— Иә. Оның тамыры ежелгі ғасырларға кетеді. Бір кездері оны «Рух дұғасы» (Молитвой души) деп атаған және «көкірек пен қарын арасындағы» дәл орталыққа жинақтаған, яғни көкірек тұсына. Жалпы айтқанда бұл — «Лотос гүлінің» өзінше бір адаптациясы. Ішкі дұғаны кез келген үлкен діндердің құпия білімдерінен табуға болады.

— Ал неліктен христиандықта ол «Иса Дұғасы» деп аталады? Оны не Иса шәкірттеріне берген бе? — деп Макс сұрағын қойды.

— Енді былай айтайық, хайуани негізді шынжырлаудың қарапайым әрі ең тиімдісі болғандықтан Иса өзі және жақын шәкірттеріне сол «Лотос гүлі» секілді таза білімдерді пайдаланған, себебі бұл жерде жұмыс сезімдік деңгейде жүрді. Ақылды адамдар үшін өздеріне барынша үйреншікті формадағы рухани практика ішкі дұғаны берген. Әрине сөз және түпсана арқылы кішкене ілмек (қармақ), бірақ нәтижесі — бәрібірде сезімдік деңгейге шығу. Ал хайуани негізі басым болған қалғандары үшін Иса білімдерді қарапайым адам үшін де, хабары бар адам санасы үшін де келетін екі мағыналы тәмсілдерімен (нақылдарымен, мысалдарымен) жеткізген. Осы кілтпен әркім өзінің ішкі қазынасын ашқан.

Исадан кейін Оның шын ізбасарларының негізгі құрамы үшін ішкі дұға негізгіге айналған. Және апостолдар өздерінің шәкірттеріне ендігі Иса сөзі бар дұғаны берген, себебі Оның есімі, Құдай ұлы ретінде көптеген адамдардың абсолютті сенімін әлі күнге дейін тудырып келеді, бұл біршама маңызды. Өйткені барлық күмән сейілген кезде, рухани жолмен жүру айтарлықтай жеңілдей түспек. Осылайша оны «Иса Дұғасы» және «жүрек дұғасы» деп атай бастаған. Өйткені сол заманға сай Иса «жүрек» сөзін «рухани» (рух, жан) мағынасында жиі қолданған. Айтпақшы басында ол Иса үйреткендей дұрыс жеткізілді, — кейінгі көкірек тұсына ойды жинақтаумен. Осының арқасында Исаның алғашқы ізбасарлары болған көптеген адамдар өздерінің дүниелік бұғауынан босай алған.

Бірақ уақыт өте христиандар арасында жоғарғы Ілімге үстіртін үңілген кейбір тұлғалар, осы білімдердің көмегімен өздерінің жеке бас культін жасап, Иса атын жамылып тобырға өздерінің жеке бастарының маңыздылығын таңуға тырысқан. Адамдар жалпы алғанда бәрібірде пенде болып қала береді... Міне сол адамдардан кейінгі көкірек тұсына зейінді жинақтау болған ішкі дұғаны орындау, шын ілімдерді жасыру бастау алды. Бірақ сонда да Иса Мәсіхтің шын ізбасарлары білімдерді ұрпақтарына таза күйінде сақтай білді. Өз араларында құпияларын ұлы деп атаған.

— Ал Інжілде ішкі дұға туралы айтылған естеліктер бар ма?

— Ішінара, кей жерлерде сақталған. Інжілді, жазбаларды арнайы таңдаумен жазған, оның үстіне Константин императордың бақылауымен. Ол жерде осы ішкі дұға туралы сақталған негізінде тәмсілдер мен ішкі дұғаға жанама тұспалдар ғана.

— Мысалға? — деп Макс та қалмады.

— Енді мысалға Исаның салықшы (мытарь) туралы тәмсілі. Ол Лука Евангелиясының 18-тарауында 10-нан 14-ші өлеңіне дейін жазылған. Ол жерде екі адамның ғибадатханаға құлшылық ету үшін келгендігі айтылады. Біреуі фарисей, екіншісі салықшы. «Фарисей, тұрып, өзіне-өзі дұға етіп, былай деген: Құдайым! Басқа адамдар секілді, қарақшылар, жәбірлеушілер, зина жасаушылар немесе осы салық салушы секілді болмағаным үшін Саған Шүкіршілік. Аптасына екі рет ораза ұстаймын, кірісімнің оннан бір бөлігін беремін. Ал салық жинаушы болса (мытарь — Інжілде Иудейдегі салық жинаушыларды осылай атаған) алыстан тұрып, тіпті аспанға көзін көтеруге батылы бармай, өзін кеудесінен соғып былай деген: Құдайым, мендей күнәһар пенденді кешіре гөр! Мен сіздерге айтамын, осы адам бұрынғыдан гөрі ақталған болып өз үйіне барды: өйткені өзін-өзі көтерген әрбір адам төмендетіледі, ал өзін төмендеткен адам жоғарылайды».

Әрине бұл Исаның тура сөздері емес, кей жерлеріне сөз қосылса, енді бір жерлері толықтырылып жазылған, бірақ жалпы мәні дұрыс. Жалпы адамдар массасына Иса адам болмысының (мәнінің) ең қарапайым түсініктерін тәмсілінде ашуға тырысқан... Себебі хайуани негізге руханият деген не екенін таза түрінде айтып беру мүмкін емес. Бұл туылғанынан соқыр, бар өмірін шөлдің құмында өткізген адамға, күн батқан кездегі күзгі орманның сұлулығын түсіндіргенмен бірдей. Сол себепті ассоциативті салыстырулар мен бейнелерді пайдалануға тура келген. Ал рухани адамдар бір-бірлерін сөзсіз түсінген. Бұл қабылдаудың мүлдем бөлек деңгейі.

— Бұл тәмсілде тағы да «күнәһар» туралы естеліктер бар, — деді Женька байқампаздықпен. — Ох, бұл бас қатыруды поптар жақсы көреді-ау!

— Бұл өздерінің наны болғандықтан жақсы көреді. Рухани жолда тұрған адамға күнәһарлығы туралы жүк артып, олар оның түпсанасына кінә (немесе күнә) комплексін шегелейді. Ал бұл жолда «аяққа байланған тас» секілді... Жаратушыға барар жолда ешқандай күмән болмауы керек, барлығы лақтырылып, тек таза Махаббат қана қалады. Егер адам Жаратушыға деген Сүйіспеншіліктен, Жаратушыға деген Махаббаттан басқасын тастап, іштей шын еркін болса, кез келген тұсау (шырбалу) жай ғана жоғалып кетеді. Себебі олар — басқа емес, иллюзияның өзі. Адам өзінің тәні — жай ғана арба екенін түсінеді. Және ол шын өзі, яғни өзінің рухы қалаған бағытқа жүреді.

— Демек, адам ішкі дұға жолымен жүріп, басында өзіндегі рухани және материалды негіздерді тепе-тең қалыпқа түсіреді ме? — деді Макс ойлана.

— Иә, тек бұған көп уақытын жұмсайды.

— Ал бұл дұғаны «ауызша» және «ақыл» сатысында орындаған адам үшін бұл сен айтып берген әлгі жеке Ақыреті, басты шайқасы болады ма? — деп ұғынғысы келгендей Макс нақтылай сұрады.

— Жоқ, — деп Сэнсэй жауап берді. — Бұл жай, артподготовка. Рухани жолмен жүрген адам үшін басты шайқасы, оның ауыр (маңызды) ішкі рухани жұмысы басталған кезде, адам барлық таптаурындарды (шарттылықтарды) шешіп, ішкі Махаббатын шын өсіріп, ешнәрсеге қарамай бұза жарып Жаратушыға жүрген кезде басталады. Бір сөзбен айтсақ, Қақпаға (ішкі) жақындаған кезде, оған әкелетін жалғыз көпірге немесе жолға, өздерің қалағандарыңша атаңдар, қадам жасаған кезде. Жалпы айтқанда бұл басты соңғы бөлігімен белгілі бір рухани кемелдікке жеткен барша адамның өтуіне тура келеді. Және оған қандай жолмен келгеніне қарамастан. Түптеп келгенде жолдардың осындай сан-алуандығы — Қақпаға жеткізетін жалғыз әлгі жолды іздеудің түрлі тәсілдері ғана.

— Ал сен дұрыс жолды тапқаныңды немесе қайтадан мүлгіген орманның айналмалы жолына түспегеніңді қалайша түсіне аласың? — деп Макс күмән келтірді.

— Еш алаңдама. Осы жолға түскен кез келген адам барлығын сезінеді (немесе түсінеді). Оның үстіне оған белгілер көріне бастайды.

— Белгілер?

— Енді иә, рухани нұсқаулығындағы белгілер деп айтсақ болады.

— Ал егер бұл тақырыпты кеңірек ашсақ?

— Кеңірек те ашуға болады... Мен адам өзінің интуитивті қабылдау сезімінің күшеюіне байланысты көріп, түсіне бастайтын сыртқы белгілерді сөз етпейін. Мен адам осы көпірге немесе жолға аяқ баса салысымен, яғни тәніндегі рухының үстем болуы үшін өзінің хайуани негізімен соңғы шешуші шайқасқа түскен шағындағы ең басты ішкі белгіні айтып берейін. Бұл белгі ежелгі рептилия, жылан немесе айдаһар басы түрінде көрінеді. Бірақ көбіне адамдар өздеріне құдды бір үрілген капюшонды кобраның қарап тұрғанын көре бастайды. Оның көзқарасы агрессивті емес, салмақты. Көзге тура, кеңсірік (переносица) аймағына қарайды десек болады. Және адам оның бейнесін алдынан ашық та, жабық та көзімен көретін болады. Рухани жолдың осы кезеңінде ол әлсін-әлсін күнделікті өмірінде алдында пайда бола бастайды. Кей кездері адамдарға өздерінде қандай да бір таңылған галлюцинация басталғандай көрінуі мүмкін. Мына жерде жылан өте шығады, ана жерде көрінеді. Бұл көпір арқылы өтушілер үшін қалыпты.

Әрине әркімнің өз рептилиясының бейнесі пайда болады. Көбіне бұл сол сәттегі ассоциативті жадтағы бар нұсқаларға байланысты ішкі қиялмен байланысты. Және бұл рептилияның пайда болуына да көзқарас әртүрлі. Егер адам жыланды қасиетті жануар деп құрметтейтін аймақта өскен болса, онда көрінген бейнесіне азды-көпті болса да тыныш (сабырлы) қарайтын болады. Ал бала кезінен қорқынышы бар адамдарда алғашында жауапты — үрей мен жиіркеніш сезімі туындайды. Бірақ не болса да адам өзінің иллюзиясын еңсерген кезде, оның ішінде қорқынышы да бар, өзінің жаманынан толық бас тартып және ақиқатты ұғынғанда, міне сол кезде Жылан — жай ғана Алғашқы Сақшы (Күзетші) екенін түсінеді. Себебі әрі қарайғы өткел (проход, өту, асу) тек бақылаумен ғана

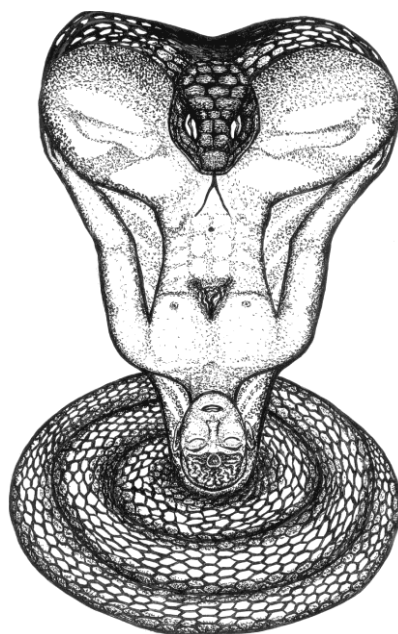
болады, себебі рухани жолдың осы кезеңінде анағұрлым күрделі энергиялар жұмыс жасай бастайды...

— Ал қаншалықты күрделі? — деп Макс сұрады.

— Енді, өзің ойлай бер. Алғашқы Сақшыны өткен адамға тек табиғат құбылыстарын ғана емес, адамдардың да тағдырын басқару мүмкіндігі ашылады...

— Иә, жаман емес, — деп Макс таңғалды.

— Енді былай, адам осы көпір арқылы өзінің өтуін аяқтаған кезде деп айтайық, яғни ақырғы шайқасынан, жеке Ақыретінен жеңіспен шығып, өзінің хайуани негізін шынжырға байлаған кезде, Жылан жоғалады. Адам анағұрлым жоғары әрі рухани таза бола түседі... Қарапайым тілмен айтсақ, осы бар процесс біздер айтқан жаман ойлардың — какодемонның жартылай немесе толық тежелуі, гипоталамус орталығының жұмыс кезеңі. Айтпақшы осыған ұқсас процесс ежелгі йогада ұйқыдағы жыланның оянуы және оның эпифиздің проекциясы болған «Тысячелистник» (бастың қақ төбесі) чакранына көтерілуімен ассоциацияланады.

Анастасия Новых «Сақшы» (Күзетші) суреті

— Ал әрі қарай ше? — деп Максты қызғушылығы қысты.

— Әрі қарай?! — деп күлді Сэнсэй. — Сен ең болмағанда осы жолды еңсеріп ал. Рухани жолды басқан барша адамдар массасы ішінде тек аздары ғана көпірге жете алған, ал Қақпаға жеткендері тіпті де аз. Дегенмен бұл шын рухани жұмыста ең қарапайымы және оңайы... Ал әрі қарай... Енді әрі қарай эпифиздің ашылуымен байланысты таңдаулылардың жолы басталады. Бұл жолда басқа, анағұрлым жоғарғы белгі — Көз немесе оны тағы да Барлығын Көруші Око (Көз) деп атайды. Шығыста бұл белгіні Шығыстың Барлығын Көруші Көзі деп атайды. Ежелгі Мысырда оны Гор Құдайының Көзі деп ұлықтаған. Ал алғашқы ежелгі атауларының бірі — Фазтон Құдай-ананың немесе Фазтон планетасының Көзі. Бар замандарда өмір кешкен адамзат арасының ішінен тек санаулылары ғана бұл жолды еңсерген (өткен)... Сондықтан оны білудің қазір сізге еш қатысы жоқ. Сіздің міндетіңіз — ең болмағанда Қақпаға жету. Негізінде «Лотос гүлі» сол деңгейге дейін жеткізе алады. Ал әрі қарай жаңа мақсаттар мен тапсырмалар қойылатын мүлдем бөлек медитациялар басталады... Бірақ мұның адамдарға еш керегі жоқ. Бұл Бодхисатва жолы...

— Яғни «Гүл» — бұл ішкі Еркіндік алудың кезеңі секілді болғаны, — деп Макс өзіне қорытынды жасады.

— Өте дұрыс. Қақпаға дейінгі рухани жолдың осы соңғы кезеңін өткен адамдар кездескен кезде, бір-бірлерін сөзсіз түсінеді. Олар үш қайнаса сорпасы қосылмайтын түрлі діни ұйымдарға тиесілі болса да бір-бірлерімен бауырларша қауышады. Неліктен? Себебі олар іштей азат болып адамдар қалай атаса да маңызды болмаған жалғыз бір Жаратушыға ғана қызмет ететіндерін түсінеді. Тек әркім өзінше қызмет қылады. Және бұл түсінік сөз сыртында...

Жаратушы жанында болған адам қандай да бір таптаурындардан толықтай еркін. Ішкі жан дүниесінде Құдайын тауып, ол ақиқат мәнінде шын өзін табады, дүниелік ешбір ләззат салыстыруға келмейтін өзінің мәңгі бақытын. Және осындай адам Жаратушы жанындағы ләззатты күйдің бір сағатын, минутын, секундын, ондаған жыл жастық шақ, денсаулық, дүниелік рахат пен ләззатқа ешқашан айырбастамайды, тіпті оған барша әлемнің билігі тиесілі болса да. Себебі ол адамға бұл, енді мысал ретінде жылы, жанға жайлы үйінде ең жақын, қымбат адамымен шәй ішіп әңгіме-дүкен құруды, сені алаңда ұрып, қинап, қызған темірмен азаптағанға ауыстырумен пара-пар. Түсінетіндер үшін міне осындай айырмашылық. Жан дүниесінде Құдайы жоқ адам — құлды бір қуғынға ұшырағандай. Және оның бар өмірі ащы-тәтті иллюзияда, өзі қанша қаласа да бәрібір аяқталатын бос сағымда өтеді. Және өз материясының осындай сағым болған өмірін бір секундқа да ұзарта алмайды. Адамдардың көбісі: «Біздер не үшін өмір сүреміз?» деп сұрақ қояды. Қарныңды қампитып, ұрпақ әкеліп, мүлік жинап және билік ету үшін бе?! Бұл қас-қағым сәттің жай ғана шаң-тозаңы. Ал кейін ше?

* * *

Осы әңгімеден кейін Макс бірнеше күн қандай да бір эйфорияда болды. Осы толқында болып Сэнсэй айтқандарды кітаптардағы табылған ежелгі өркениеттер туралы ақпараттармен салыстырып, әдебиеттерді мұқият қарап шықты. Ізденіс нәтижелері оны таңғалдырып қана емес, естен тандырды.

Келесі жаттығуға Макс ертерек келді. Оның бақытына орай Сэнсэйді өзінің жігіттерімен жаттығу залында екен...

— Менің не тапқанымды қарашы, — деп Макс Сэнсэйдің алдына өз ізденістерін қойып мақтанды. — Ал мынаған көз салшы. Бұл шумер өркениеті заманындағы жәдігер... Қазір Париждегі Луврда сақтаулы.

— А, Гудеа кубогы, — деп Сэнсэй түрлі ракурсте түсірілген фотоға қарап, әңгіме өзіне көптен таныс зат туралы болғандай сабырлы айтты.

Картинада ескі рельефті суреті бар кубок бейнеленген. Асатаяқты екі жылан қоршай ораған. Жыландардың ауыздары бір-біріне қаралып, тостағанның жоғарғы жиегіндегі су құюға арналған ойықпен жанасып тұрды. Жыландардың бүйірлерінде айдаһардың басы, пантераның немесе арыстанның денесі, алдыңғы табанында жыртқыш аңның және артқы аяқтарында қыранның тырнақтары бар құбыжық. Әрқайсысының құйрықтары шаянның шанышқысымен аяқталған. Олар қолдарында сапты қылышқа немесе аса-таяққа ұқсайтынды ұстап тұрды.

«Гудеа Кубогы»

— Ал бұл не? — Володя қызыға сұрады.

— Бұл рәсімге арналған кубок, — деп Сэнсэй жауап берді, — біздің заманымызға дейінгі жиырма екінші ғасырда Лагашты билеген Гудеа патша үшін жасалған.

— Нені билеген дейсің? — деп Володя қайта сұрады.

— Лагашты. Лагаш — бұл астанасымен атауы бір болған Оңтүстік Екіөзен (Южном Двуречье) аралығында орналасқан ежелгі шумер мемлекеті... Бұл кубок жасыл стеатиттен жасалған болуы керек.

Макс қолжазбаларына үңіліп, кейін абдырай айтты:

— Ол жерде бұл туралы ештеңе айтылмаған.

Сэнсэй жай ғана құпия жымыды. Макс қайтадан қолжазбасын ақтарды.

— Енді, маңызды емес. Сен суретке зер сал. Өйткені рухани практика кезінде мида болатын процестерді айтқан сенің әңгімеңді еске түсіретін болсақ, онда бұл жерде гипоталамус сыртқы Сақшы (Күзетші), ежелгі айдаһар бейнесінде көрсетілген және эпифиздің стимуляциясына есік ашып жатқан екі ұдайлы мағынада берілген. Есінде ме, сен йогада бұл ассоциация омыртқа бойымен көтерілген жыланмен байланысты деп айтқансың?.. Мен кубоктағы бұл суреттер шифрланған білімдер деп түсіндім?!

— Енді мен не айтайын, — деп күлді Сэнсэй. — Сөздерім сен үшін кезекті ауаны бос сермеу болмағаны үшін қуаныштымын. Иә, шыныменде. Кубокта гипоталамус және эпифизді стимуляциялау арқылы Порталға кіру бейнеленген.

«Гудеа Кубогіндегі» сурет сұлбасы

Өзіне біршама разы болған Макс жымыды. Ол қайтадан қолжазбасына қарады.

— Бұл жерде тағы «... ол жердегі шифры ашылған жазуда, кубок...» Нингишидзе деген біреуге арналған...

Әңгімені тыңдап тұрған Женька мырс етті...

— Ал керек болса, біздің заманымызға дейінгі жиырма екінші ғасыр, бірақ ол жаққа да грузиндер қыстырылған екен? Мен олардың ежелгі екенін білмеппін.

— Нингишидзе емес, Нингишзиде, — деп Сэнсэй жымия дұрыстады.

Макс сөзді мұқият оқыды.

— Дәл!

— Міне, міне! — деп Женька көңілді айтты. — Осындай болмашы мұқиятсыздықтан үлкен, ең «ақылды бастар» тарихи қателік жібереді деп айтар едім...

Барлығы күлді.

— Жарайды, сендерде, — деп Макс ренжіді де, үзілген әңгімесін жалғастырды. — Қысқасы, осы Нингишзиде, — деп буындай айтты, — көктем, емші және жемістіліктің қамқоршысы, жергілікті құдайы болмыс болған. Оны тағы да «өмір орманының иесі», «су молшылығының қожасы» деп те атаған. Ал энциклопедиядан мен Нингишзиде., — ол дәптеріне қарады да оқыды, — Ниназу жерасты патшалығының құдай ұлы, «хтоникалық құдайы болмыс», жер астына жіберілген зұлым эззілдердің сақшысы, құдай, Гудеаның қамқоршысы әрі қорғаушысы деп аталғанын таптым. Және ол ежелгі шумерліктердің наным-сенімінде Нингишзиде Ұлы Жер-Ананың хабаршысы болған, оның иелігіне көктемде Нингарсудан көктен ылғал мен жылу әкелген. Яғни Жер мен Аспан арасындағы делдал қызметін жасаған. Ал дәл осы Нингарсу немесе Нингирсу жауын бұлттарын таулардан желімен қуатын Энлиль құдайдың ұлдарының бірі-міс.

— Немене, немене?

Сэнсәйдің таңқалатын уақыты келді. Ол шыдай алмай күліп жіберді.

— Мұнда осылай жазылған, — деп Макс ұяла айтты да, бір жерден атауынан қателескен жоқпын ба деп көздерін сөз жолдарына салды.

— Енді бүлдірдіңдер-ау, бүлдірдіңдер! — деді байқампаздықпен Сэнсэй жымия. «Хтоникалық құдайы болмыс»... «Вот клоуны! Нингишзиде, орысшалап айтқанда жай ғана Сокровенник, ал Нингирсу — Межанин болған.

— Ал бұл кім тағы? — деп Макс таңқалды.

— Межанин — бұл Махатмалармен тікелей сөйлесе алатын, Кіреберісі арқылы Шамбалаға кіруге рұқсаты бар адам. Ал Сокровенник — белгілі білімдерге ие Межаниннің шәкірті. Ол тек Шамбаланың Кіреберісіне (Преддверье, табалдырығына) ғана өте алады... «Нингишзиде» шумер тілінен аудармасында «пәк (қасиетті) ағаштың әміршісі» дегенді

білдіреді. Қарапайым сөзбен ол Шамбала ғылымдарының кейбір білімдерін білген. «Нингарсу» аудармасында «басты себуші» (таратушы) деп аударылады, кейінірек оны «жоғарғы диқаншы», «егіншіліктің әміршісі» деп аударып бастаған.

Энлиль — бұл Шамбала Бодхисатвалары жетілігіне кіретін Махатмалардың есімдерінің бірі. Макс ойланып-ойланып, алдыңғы сөйлемдерді ішінен қайталап оқыды да айтты:

— Негізінде әрине. Бұл жағдайда ақпарат мүлдем басқаша қабылданады. Әйтпесе мен кубокта маңызды суреттердің тұрғанын көремін, ал мәтіні — толған баланың былдыры.

— Енді Макс, ол суреттер сен үшін маңызды болғанына да көп емес уақыт болды. Бір апта бұрын өзіңде оларға назарыңды бөлмей, парақ беттерін ақтарып ежелгілер соншалықты аңғал деп ойладың емес пе. Осылай үнемі: тобырға бұл ақпарат ермек үшін ассоциативті образда беріледі, ал хабары бар адамдарға — ішкі еңбегі үшін білім ретінде.

— Мен тағы да сұрағым келген. Ал неліктен ол жерде асатаяқ бойымен бір-бірлеріне қабысқан екі жылан бейнеленген?

— Енді біріншіден бұл рухани жұмыста эпифиздің стимуляциясының спецификалық сәттеріне көрсетеді... Екіншіден шығыс символикасында екі жылан Шамбала белгілерінің біріне кіреді және «Кіреберіс» (Преддверье, Табалдырық, Босаға) деп аударылады. Ал үшіншіден толық антропоморфизм кезеңіне дейін...

— Түсінбедім, немене? — деп Макс қайталай сұрады.

— Адам формасын бейнелеу... Сонымен сол есте жоқ ескі замандарда құдайларды жануарлар түрінде бейнелеген. Және негізгі символдардың бірі жылан болды. Жұпталанған екі жылан «мол өнім әкелуші» дегенді білдірген, яғни өмірдің ең жемісті формасын бейнелеген. Ал бұл ұғымнан әркім өзінің ішкі даму деңгейіне сай өз түсінігін жасаған.

Макс қайтадан қолжазбасына үңілді.

— Және тағы да ежелгі шумерлік және аккадтық мифологияға айналған батыр Гильгамеш туралы да аңызды таптым.

— Енді ол соншалықты аңыз емес, — деді Сэнсэй сөз арасында.

Макс Сэнсэй тағы бір сөзін қосатын шығар деп үзіліс жасады, бірақ Сэнсэй үндемеді.

— Жалпы, — деп жалғастырды Макс, — аңызға сәйкес құдайлардан өлмейтін ұлы сыйды алған Ут-Напишти есімді адам болған. Ол мәңгілік жастықтың «құпия сөзін» Гильгамешке ашады. Және сол мәңгілік өмір өсімдігін алу үшін оған мұхит түбіне түсуге кеңесін береді. Гильгамеш солай жасайды, бірақ абайсыздығы оны жұтады. Үйіне қайтар жолында ол су айдынын көреді. Гильгамеш шомылып жатқан кезде жылан гүлді лезде ұрлап әкетіп, терісін тастап жасарады. Ал Гильгамеш барша адамзат секілді өлім дәмін татушы болып қалады.

— Өте дұрыс. Сен айтқан аңыз Вавилон мәдениетінің туындысы «Гильгамеш туралы Поэмада» сипатталған. Дегенмен поэманың өзі, тамырында Месопотамидың жазба кезеңіне дейінгі уақытқа кетеді. Ал негізінде Гильгамеш шумерлік қала-мемлекет Урукты билеген алғашқы династияның бесінші әміршісі болған шын өмірдегі адам болған. Және «мәңгілік өмірдің гүлі» оны тағы ежелгілер «мәңгілік өмірдің өсімдігі», «өлімсіздіктің шөбі» деп атаған — басқа емес дәні өсу қасиетін мыңдаған жылдарға сақтайтын лотос гүлі. Гильгамешке Ун-напишти білімдері шыныменде ашылған. Ол іштей жұмыс жасап өзінің түпсанасының түбіне ене алған. Гильгамеш өте көпке қолы жеткен. Бірақ Сақшы-Жыланнан өте алмаған, яғни өзінің хайуани негізін еңсермеген. Және өлім дәмін татушы болып қала берген.

Өйткені өмір өзіне елестетуге болатын барлық кедергілерді қояды. Және барлығы сені тоқтату үшін. Адам қаншалықты рухани жоғарылаған сайын, кедергілерде соншалықты ауыр болмақ. Ал адам оларға терең түкіргені болған кезде, олар сағым, иллюзия секілді жай ғана жоғалады. Іс жүзінде олар жоқ. Ал адам өзінің хайуани негізінің қақпанына түскен кезде, бұл оның материалды (дүниелік), өз-өзімен қақтығыста (жанжалда) және руханиятқа толықтай қосылмағанын (кірмегенін, жатпағанын) айтады. Адам қолын төмен түсірсе (яғни берілсе), ол реинкарнация шеңберінен шығуға лайықсыз дегенді білдіреді...

— Бұл жерде тағы былай деп айтылады, — деді Макс, — бұл жыланның өлмейтіні туралы жазылған тарихтағы алғашқы жазба құжаттарының бірі.

— Енді, әзірге жалпыға белгілі алғашқыларының бірі.

— Тындашы, мен жылан туралы тағы да грек аңыздарын таптым. Ол жерде жоғарғы құдай Зевс адамдарға мәңгілік өмірдің ғажайыбын бергені туралы айтылады. Бірақ осындай бағалы сыйды өздері алып жүрудің орнына адамдар оны есекке артқан, ал ол жүтін жыланға берген. Сол кезден бері адамдар кәріліктің ауыр шынжырын арқалап жүр, ал жылан жылдар бойы даналықты алып, мәңгілік өмірден рахат алады екен.

— Енді, былай айтайық, бұл Гильгамеш аңызының гректік нұсқасы.

— Солай шығар, — деп Макс басын изеді. — Ал басқа бір грек аңызында дәл сол туралы айтылады... Мінекей! «Бірде Асклепий, Зевс пен Европаның ұлы, аңызға айналған патша Крит Миностың ұлын тірілту үшін сарайына шақырту алады. Ол асатаяғындағы жыланды көріп, оны лезде өлтіреді. Бірақ аузында емдік шөбі бар басқа бір жылан пайда болып, өлген жыланды тірілтеді. Асклепий әлгі шөпті пайдаланып өлгенді тірілте алады». Әрі қарай ол осы шөппен адами сырқаттарды емдеген деп жазылған. Осы аңыздың басқа бір нұсқасында: «Асклепий найзағай тиген Главкқа шақырту алады. Пациентті тексеру кезінде бөлмеге жылан кіріп, ол оны асатаяғымен өлтіреді. Сол бойда аузында шөбі бар екінші жылан кіріп, өлген жыланды тірілтен. Асклепий осы шөппен Главкті емдеп, шөпті өзіне алады». Осының барлығынан Асклепий Гильгамеш жоғалтып алған әлгі шөпті тауып алыпты-мыс, оны адамдарға қызметке қойған деп тұжырым жасалады.

— Дәл солай «мыс», — деп Сэнсэй Макске әзілмен жауап қайтарды. — Кабы не кабы, да не но, то был бы генералом давно, — деп Володяға қарады да, сөзін қосты: — Уақыт өте ежелгіні қалай трактовкалайтынын көріп тұрмысың. Бұл екеуміз айтқан нәрсе.

Макс Володяның үнсіз келіскенін көріп, әңгіме басқа бағытқа өрбіп кетпеуі үшін тақырыбын жалғастыруға асықты.

— Мен жылан символы ежелгі замандардан бері құрметтелгенін түсіндім, өйткені ертеректе тұтас бір культ болған. Тіпті адамдар топтасып, рулық немесе тайпалық қауыммен өмір сүрген матриархат дәуірінде, сол кездің ең танымал тотемдерінің бірі жылан болған. Бұл әсіресе Ежелгі Шығыста кең таралған екен. Ол жақта басты құдай Жер-Ана және онымен байланысты бұқа, жылан образдары болған. Триполь мәдениетінде жыланды терең қастерлеген. Археологтардың зерттеулерінде матриархат дәуіріндегі трипольдық орнамикада жылан нақышы (ою, өрнек) кең таралған сюжеттердің бірі болған. Және Ұлы Ананың кеудесіне шырмалған жалғыз және жұпты да жыландар кездесіп отырған. Оларға сақтайтын, қорғайтын функциялар берілген. Трипольдықтар жыланды Аспан мен Жер арасындағы делдал, олардың бірігуінің жаршылары деп санаған.

Осыншалықты шабытпен айтқан Макстың әңгімесіне Сэнсэй еш мән бермей, үнсіз тұрды.

— Сондай-ақ мен Месопотамий, Мысыр, Қытай ежелгі өркениеттерінде өнімділік культі су табиғатын қастерлеумен қабысқанын, өліп қайта тірілетін бидай құдайы идеясымен және тағы да бұқа мен жылан тотемді образдарымен байланысты екенін байқадым. Жыланды «қайнар көзге жақын өмір сүретін» деп атаған. Және мен ойладым, егер ақпарат бейнелерге шифрланса (жасырылса), онда «қайнар көзі» — «таза білім»... Ал бұл жерде тағы да қызықты фактілер шыға қалды. Вавилонда жыланды «Жер құдайы-ананың баласы» деп атаған, ал Мысырда «Жер өмірі» және жылан орнамент түрінде құдайлар мен фараондардың тәждерінде жиі бейнеленген. Ең қызықтысы ұқсас түсініктер көптеген халықтарда да болған. Айтпақшы арабша «өмір» және «жылан» сөздері бірдей айтылады (дыбысталады) — «эль хай». Осындай ұқсастықтар көптеген үнді тайпаларының тілінде де бар...

Бірақ бұл ақпарат Сэнсәйден күткен эффектін тудырмады. Және Макс өзінің соңғы «бар аргументін» айтуға оқталды.

— Айтпақшы, мен ежелгі мысырлықтарда күн мен жұлдыздардан биік, жоғарғы Аспандағы аспан суы Ұлы Апоп Жыланымен күзетіледі деген нанымды таптым. Бұл

аңызды ішкі білім тіліне аударсақ қандай ақпараттың ашылатынын елестете аласың ба! Егер «жылан» — бұл Сақшы (Күзетші) болса, «ылғал» — білім қайнар көзі, ал «жер» — біздің санамыз болса..., — Макс өзінің ашқан жаңалығына тіпті алқынып қалды, ал Сэнсэй жай ғана үнсіз жымиды. — Дәл осы нанымда Апоптың еркімен аспан ылғалы құйылып, жерді нәрлендіреді деп айтылады. Сонымен қоса бұл Жыланды Күн Ра-сының бітіспес мәңгілік жауы, түнек пен зұлымдықтың бейнесі деп те санаған. Ал кейбір аңыздарда бұл Жылан суды жұтушы ретінде көрсетіледі. Және ең қызықтысы сол ежелгі үнділік аңыздарда, аспанның басты құдайы болмысы Индраның қарсыласы, тек ол жерде Апоп бейнесіндегі жыланды болмыс эзезіл Вритра туралы айтылады. Және Вритра — тек аспан суының қорғаушысы ғана емес, ылғал (нәр) және күнді, табиғат күшін реттеуші болмыс ретінде де айтылған.

Мен ол жерден қаншамасын таптым! «Аспан ылғалының ағып кетуіне жол бермейтін» суды жұтушы жылан туралы бұл ақпараттар жалпы африкалық түсініктерде де, маңғолдарда да, жапондықтарда да жетіп артылады. Қытайлықтар туралы тіпті де айтпаймын. Оларда ылғал, даналықтың әміршісі ретінде Айдаһар өте ескі замандардан бері құрметтелген. Ол «инь»-мен қосылған еркектік негіз «ян»-ды білдірген, бұл жерде «ян» «от», ал «инь» — «су» деп саналған. Және елестете аласың ба су — бұл оның сыртқы ортасы, ал от — ішкі болмысы!

— Елестете аламын, — деп эзіл үні жоқ емес Сэнсэй жауап берді. — Қытайлықтар бұл сұраққа өте нәзік әрі жақын келген.

— Мінекей! Менде осыны айтамын! Мені барлық континенттердің Европаның, Азияның, Американың, Африканың халықтарында жылан екі негіздің — мейірімділік пен зұлымдықтың бейнесі болғаны таңқалдырды. Есінде ме, сен гипоталамус орталығы туралы айтып бергенсің?! Және ең бастысы бұл жыланды қалай жеңгені туралы аңыздар жетіп артылады, гректерде — Аполлон және Геракл, христиандарда — Георгий Победоносец...

Ал тағы да, — Макс еш тоқтай алмады, — мен түрлі халықтардың — славяндар, гректер, грузин және басқаларының этнографиясынан, жыланның бауыры мен жүрегі адамға аңдар мен құстардың тілін түсінуге қабілет беретінін және сәуегөйлік пен тылсым мүмкіндіктерді ашатыны туралы оқыдым.

— Әрбір аңыз, аңыз болып қала береді. Бірақ ертегінің барлығы ертегі емес, — деп күлді Сэнсэй.

— Иә, міне тағы славяндарға қатысты қызықты мағлұмат. Ертеректе Орыс елінде барлық сырқаттар мен қауіптен сақтайды деп сенген жылан-тұмарларды тағынған екен. Жылан түтіктердің (змеевиков) шығуы алыс мыңжылдықтарға кетеді деп жазылған.

— Иә, олар Шумерде де болған және анағұрлым ертерек, — деп қосты Сэнсэй. — Сен тіпті естіп көрмеген өте ежелгі замандарда болған.

*Анастасия Новых «Межанин Тамгасы»
(кейінірек тамга ежелгі славяндардың тұмарына айналған)*

Макс үнсіз қалды, ал кейін сөзін қосты:

— Білесің бе, мені тағы осы жылан тұмардағы бейне қызықтырды. Ең ежелгі орыстардың жылан-тұмарлары дөңгелек формасында болған. Бір жағында жеті және он екі басты жылан немесе айдаһар, күзетші-құбыжық бейнеленген. Ал басқа жағында...

— Ішінде көзі бар үшбұрыш орналасқан күн, — деп Сэнсэй сөзін (Макстың) аяқтады.

— Дәл! — деп таңқалды Макс. — Ал кейін христиандықтың келуімен бұл ежелгі белгілер, ескі діннің сарқұншағы (пұтқа табынушылықтың) ретінде Архангел бейнесімен ауыстырылған. Және жыланмен қосылып, христиандық пен ескі дін (пұтқа табынушылық) элементтерінің өзінше бір үйлесімі пайда болды... Ал бұл қандай белгі?

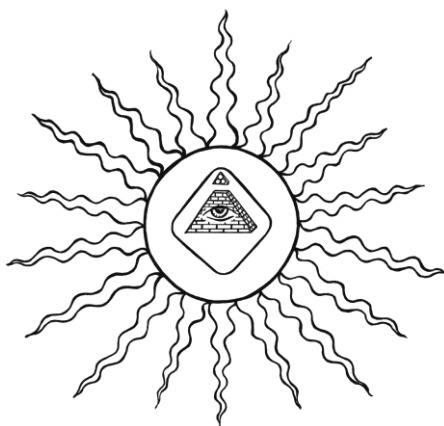
— Бұл Шамбала мөрі.

— Шамбала мөрі? — деп Женька мен Володя хормен сұрағандай болды.

— Славяндарда? — деп Макс түсінбеді.

— Ал сіздер осыншалықты неге таңқаласыздар? — деп Сэнсэй иығын көтерді. — Славяндар дүниеге келіп пайда болуларынан біршама ұзақ уақыт бұрын белгіленген халық. Славяндарда бүкіл әлемді өзгертуге қауқарлы орасан зор рухани потенциал жасырынған. Сондықтан олар белгіленген халық, туылғанынан Шамбала белгісімен деп айтсақ болады. Айтпақшы бұл белгі әрбір ғибадатханада бар дерлік. Осы белгі астында кейбір орыс патшаларын таққа отырғызған.

— Мүмкін емес! — деп Макс таңқалды.

Анастасия Новых «Шамбала мөрі»

— Ал сен тарихты көтер. Тіпті орыстың соңғы патшасы Николай II Шамбала мөрі астында тәж киген. Және бұл ұлы құрмет саналған...

— Иә, байғұс Ресей, — деп өзінше ойға шомған Володя өкінішпен айтты. — Оның енді осындай Қуатты державаға айналуы екіталай. Мұрнымызды бұзғанын қарашы! Бар славян халқын бір соққымен нокаутқа жіберді.

— Ештеңе етпейді, Володя. Тәнді нокаутқа жіберді, бірақ Рухты емес. Маған сен, Ресей әлі-ақ көтеріліп және ұлы деп есім беретін славяндардың бірігуі болады. Өйткені былай деп айтылған, «Ресей көгіне күн екінші рет көтерілген кезде, халықтар арасында өзінің тазалығы мен бірлігінде славян рухы күш жинап, жарқырайды». Және өзің жақын аралықта Ресей тағына... күш жинаған Біреудің көтерілетінін көретін боласың... Барша әлем оның Шамбала мөрі астында славян халқына ант бергенін көретін болады.

— Құдай қаласа, — деді Володя.

— Құдай қалайды. Және тек қалап емес, береді де, — деді Сэнсэй ойлана. — Айтпақшы бұл оқиға ежелгілер болжап кеткен заман белгісіне дейін екі ай сегіз күн бұрын болады.

— Заман белгісі? — деп Макс қызығушылықпен сұрады. — Ал бұл қандай белгі?

— Әлем жаңаруына дейін сегіз жыл бес ай және алты күн бұрын орын алатын Мысырға отты құстардың құлауы...

Макс осындай өзінің жеке ашқан жаңалықтары күнінде, өткенмен және болашақпен жанасу өз рухына соншалықты тиеді деп ойламаған... Сол кезде өзінің «ғаламат олжаларына» байланысты әңгіменің бар уақытында Сэнсәйдің неліктен құпия жымиғанын енді ғана түсінді.

* * *

Садақтан атылған жебе секілді уақытта зымырап өтіп жатты. Ал Макс болса Сэнсәй философиясының «дұрысы» мен «бұрысын» мұқият салыстырып, өзінің иллюзиясында қала берді. Ол біресе өзінің рухани биіктігіне, енді бірде хайуани биіктігіне тамсанып, санасының тербелісінде шайқалумен болды. Және жалған намысын (өзін сүйюшілігін) жеке пікірі бар, тіпті екі жақтың жағдайына қуақыланғанымен өзін жұбатты. Оған мәніне үңілу, пайымдау ұнайтын. Бірақ ақылдың осындай бар үйіп-төгуі шын мәнінде ұшу кезінде пайда болған ауаның жеңіл құйындауы ғана болды. Көбінде ауаны ғана сермеген, бірақ рухын қозғамаған сөздер жиірек шықты. Өтіп жатқан күндердің жылдамдығына қарамастан оның алтыбақаны тербелуін жалғастыра берді. Тек өте сирек кездері Сэнсәй Макспен ерекше ашық әңгімелескен кезде ғана ол азда болса көбірек түсіне бастайтын. Сол сәттері, жоғалған «жұмақ» кездері қазір ерекше айқындылықпен алдына келді.

* * *

Ол «Кассандра» фирмасының сұрақтары бойынша бір адаммен кездесуді күтіп, Сэнсәймен көлікте отырған. Макс алаңдаулы еді, оған өміріндегі ең жақсы емес күндері болып жатқандай көрінген. Дүниелік бар қу тіршіліктен жаны да мұңды (көңілсіз) болды. Макс бірнеше күн бұрын қолымнан келетіні аз деген сылтаумен «Лотос гүлі» рухани практикасын кезекті рет тастағанын есіне алды. Оның үстіне дереу шешу керек болған жұмыстағы мәселелер де төбе боп үйіліп қалған. Бірақ оларға бар назарын салып тырысқанымен, олар аз да болса азайған жоқ. Макс кезекті жабырқау басып, ол руханиятымен дұрыстап айналысу туралы қайта ойлана бастады... Жеке сөйлесу сәтін пайдаланып, осы мәселелері туралы Сэнсәймен әңгімесін бастады.

— Енді неліктен тағы да бұл қолымнан келмеді? — деп шағымданды Макс. — «Лотос» жасап шаттықтың құйылғанын сезінетін секілдімін. Ал кейін...

Ол қолын сілтеді.

— Бұл табиғи процесс, — деп Сэнсәй жауап берді, — көп адамдарда осылай болады. Басында барлығы өзінше бір рухани толқудың құйылғанын сезінеді, рухани көтерілу мен құдайы (болмыс) табиғатын терең ұғыну деп айтсақ болады. Бұл көп адамдарға оңай болып көрінгені соншалықты, осындай қарапайымды әлі күнге дейін түсінбегендеріне таңқалумен болады. Яғни адам рухани оянады. Бірақ... күндер өтеді және адамда рухани бәсеңсу басталады. Хайуани негізі іске қосылады. Адам ендігі бұрынғы рухани серпілісін сезінбейді. Барша рухани — далбаса, қандай да бір «алдап соғу» деген зымиян, лас ойлар адамға шабуыл жасай бастайды. Ол бұл алжу, ақымақтық, ақылдан адастыру, өзінде тіпті шизофрения басталды деп сандырақтайды, себебі ол басқалары секілді емес. Ол ендігі дұға етуге, медитация жасауға ерінеді. Миында шаршадым, еш қолым тимеді деген мың сылтауы пайда болады... Өткізген рухани серпілген сәттеріне, тұла бойды басқан кінәлілік сезімін тудырған қандай да бір ыңғайсыздық сезімі пайда болады. Бірақ кімнің алдында кәнілі? Өзінің хайуани негізі алдында! Немесе қандай да бір мәселелер туындай бастайды, бір жағдайлар болып қалады. Адам сол мәселелерге еніп кетеді. Жалпы айтқанда оны руханиятынан алаңдататынның барлығы жасалады. Және адам осы арандатуларға еріп, екі күн бұрын ғана болғанды толығымен ұмытып, өзінің хайуани негізіне ұрыста жеңіледі.

Ал ақылды адам рухани ниетінің, рухани толқынының, рухани практика жасаудан алған бұрынғы ләззаты неліктен жоқ екендігін ұғыну үшін өзіне үңіледі. Ол бойында жай ғана хайуани негізінің белсенді бола түскенін байқайды... Ал ақымақ адам өз материясының шылбырында кетеді. Бірақ белгілі бір уақыт өткенде, хайуани негіздің шабуылы әлсірегенде, ол қайта рухани ізденіске бас салып, оқи, қайта оқи бастайды... Оған үнемі мысалдар, қандай да бір дәйектер, рухани мүмкіндіктердің демонстрациясы керек. Осының барлығы тағы да рухани серпін береді. Бұл процесті қатты қозу кезіндегі (немесе қызу, қобалжу) адреналиннің бөлінуімен салыстыруға болады. Бірақ осы «гармондардың» жұмысы басылған кезде деп айтайық, адамда қайтадан күші кетіп, хайуани негізіне қайта беріледі. Бұл жағдай болмауы үшін көп нәрсені айқын біліп, өз жағдайыңды түсініп және алдағы келе жатқан сынақтарға дайын болу керек. Осындай материалды кедергі пайда болған кезде, оны бір шетке ығыстырып, былай айтайық, бөлу шарт: «Патшаға — патшаныкі, Құдайға — құдайдікі» («Кесарю — кесарево, Богу — богово»). Рухани жақта болып және өзіңнің қыспағыңды екі есе күшейту. Мәні хайуани негіз жасаған жағдайдан дұрыс, «гүлінді» сақтап шыға білу. Жан-жағыңнан қыспаққа алған, саған таңылған жамандықтан сен ойыңды алаңдатуың керек. Зейініңді ішкі махаббатқа, жағымдыға бұру. Бойыңда сеніміңнің беріктігі болуы шарт, себебі сенің сенімің — бұл сенің болашақ шынайылығың.

— Бойыңда ішкі махаббатыңды ұстап тұру қиын, — деп Макс шерін айтты.

— Шын мәнінде қиын секілді ғана көрінеді. Қиын, себебі айналада қызықтырушы көп, себебі сен назарыңды бөлген миыңда көптеген ойлар айнала бастайды. Ал шындығында барлығы оңай. Саған бір стакан су ішу қиын емес, солай ма? Солай. Бұл сені өзің ойлаған ойыңнан алаңдатады ма? Жоқ. Бұл жерде де солай... Адам өмірінде құдды бір материалды негіздің ойлары қаптаған орман арасымен жүруші секілді. Және бұл орманда қақпандар, ілмектер, қойылған торлар мен қазылған орлар жетерлік. Бірақ адам көзін ашып жүруі керек. Бұл қақпандарды көріп, өзіңкі емес барлығынан епті жалтарып үйренуі қажет.

— Иә, хайуани негіз дұрысынан іледі.

— Әрине. Солай болуы да керек. Оның мақсаты — өзіне сені мойынсұту, әйтпесе ол саған бойсұнады. Макс, бұл соғыс. Басты қаруың — сенім болған, сенің соғысың. Рухани жолды таңдаушыға әулие әкейлер айтпақшы, «шөл даладағы сағым секілді» бар бостық иллюзиясын жай ғана лақтыру керек. Оған осы материалды бар әлем — мәңгілік алдындағы жай ғана қас-қағым сәт екенін түсінуге үйрену қажет. Бірақ бар қырсығы осы жолдың басында көп адамдар сол баяғы кедергі тасына сүрінеді: адам болашақ өмірінің мәңгілік, ал бұл жердің — уақытша екендігіне сене алмайды. Оған дәлел керек. Ал ол осы дәлелдерді алған кезде, кейде бір нәрсені өзгертуге тым кеш болады. Бірақ егерде адамның жеткілікті күші болса, ол қандай да бір дәлелдерді қажет етпейді. Ол онсызда сезініп, түсінеді.

— Ал сен қандай күшті меңзеп тұрсың?

— Рух күшін. Бұл адам бойындағы Құдайдың бір бөлшегі іспетті! Бірақ бұл бөлшек іске қосылмаған деп айтсақ болады. Ал іске қосылуының катализаторы — Біздің шын таңдауымыз. Әулиелікке осы Жерде жетеді (немесе айналады). Өз хайуани негізін жеңіп, әулиелікке жеткен адам өлмейді, ол Жаратушыға кетеді...

— Бірақ жеке менің басымда не дұрыс емес? Мен мүлдем біткен адам емес сияқтымын? — деп Макс әзілдеді.

— Мүлдем емес, — деп Сэнсэй де әзілмен жауап қайтарды. — Үміт соңғы болып өледі деп айтпақшы.

— Ендеше менің мәселем қай жерде?

Сэнсэй Макске шаршаңқы қарады.

— Көп адамдардыкі секілді. Сен ұрыс алаңына алыстан көз тастап, ол туралы әңгіме айтқанды жақсы көресің, бірақ оған қатыспайсың. Сенің күмәндарың — бұл жай қарындағы бір құмалақ емес. Бұл толық бір тостаған калий цианиді. Себебі олар тек бүлдіріп қана емес, бойыңдағы ең жақсыны да өлтіреді... Өзіңді қамытына орап алмай тұрған кезде саған өз күмәндарыңды жеңу қажет. Оларды өзіңнен алысқа лақтыр! Жүрегіңде Жаратушыңмен

болып, мейірімді, жақсы өмір кеш. Тіпті өзіңе пайдасы болмаса да, жаман істерді жасама... Шын рухани адам үшін осы бар дүниелік мәселелер мен оның «бас қатыруларына» түптеп келгенде оның терең түкіргені бар. Себебі осының барлығы шіріп, сиіліп кететін сағым мен иллюзия ғана.

— Жоқ, түкіргені бары қалай? Ал бұл әлемде өмір сүру ше? Енді мәселелерді қалайда шешу керек емес пе. Қолыңды бос қойып отырмайсың ғой, оның үстіне бұл мәселелер тек саған ғана емес, жақындарыңа да қатысты болса.

— Сен мені түсінбедің. Мәселелерді шешу әлбетте керек, бірақ оларды өмір сүруіңнің мәніне айналдырмау қажет. Және ең бастысы қандай жағдай болмасын, сені мәселеден мәселеге қалай лақтырмасын, үнемі Адам болып қалу маңызды. Себебі өміріңдегі сенің кез келген бас қатыруларың — бұл бірінші кезекте хайуани негізіңнің «биттілігіне» (вшивость) тексеріс. Сондықтан рухани нық тұрған адам үшін периодты түрде пайда болатын немесе басқа да қиындықтарға қарапайым тілмен айтсақ түкіргені бар. Ол оларды шешеді, бірақ ойына үстемдік етуге шығармайды. Ал ақымақ адам өзінің хайуани негізінің арандатуына ерік беріп, тіпті шыңырау шегіне жеткенін байқамай, алдына сәбіз байланған есек секілді оның айдағанына көнеді. Осылайша сен ауыр қабылдаған кез келген сыртқы мәселе, сенің ішкі мәселең, өзің және хайуани негізің арасындағы ішкі дауың. Барлығы өзінде!

Осы сөздерден кейін Макстың рухы көтеріліп, тіпті белгілі бір уақыт жақсы толқында нық тұрды. Бірақ кейін Сэнсэйдің сөздері ұмытылып, Макс әдеттегідей шаруаларына басымен еніп, руханиятынан алыстап, хайуани негізі өмірінің адастырған лабиринтіне одан әрмен ене берді.

* * *

Қыз баласы селк етіп, көздерін ашты.

— Сэнсэй бұл қалай болғаны? Мен бұлай болады деп ойламадым... Енді мен осының барлығымен қалайша өмір сүремін?

Ол өзінің сәби денесіне қарады.

— Сен несіне алаңдайсың? — деп Сэнсэй оны көңілді сергітті. — Сен бұрымша тағуды жақсы көретін едің ғой. Енді тіпті бантикті тағып айызың қанатын болады. Және сақалға да күтім қажет емес.

— Сэнсэй, әзілдеуге шамам жоқ. Мен салмақты айтып тұрмын!

— Мен де салмақты айтып тұрмын.

— Жоқ, шыныменде? Менімен қалайша бұлай болуы мүмкін? Мен рухани жолмен жүруге тырыстым емес пе...

— Міне, дәл солай, тырыстың, бірақ жүрген жоқсың, — деп Сэнсэй салмақты айтты. — Рухани жол — бұл саған серуендеу мен ойын-сауық үшін парк емес. Егер бұл жолға түссең, екі қадам алдыға, үш қадам артқа басқан жүрістің бейнесін салмай, шынымен жүру қажет... Осы тәнді алғаныңа рақмет айт. Барлығы анағұрлым жаман болуы мүмкін еді...

Сол кездері болса осындай сөздерді естіп Макс Сэнсэйдың мұндай сөздерін әзілге теңеп, міндетті түрде жауабын берер еді. Бірақ қазір ол Сэнсэйдің сөздерінің растылығына шүбә келтірмеді. Бірақ бұл түсінігі оған тым кеш келді.

Макс есеңгіреп қалды. Денесінен жеңіл суық жүріп өтті.

— Сені аяймын, — деді Сэнсэй мұндана. — Егер сен қаласаң әлгі өміріңде-ақ реинкарнация шынжырынан босай алатын едің. Басқаларының өмірінде (өте) аз болған сенде осыншалықты мүмкіндік болды.

— Бұл қалайша.., бұл қалайша болғаны... — деп Макс абдырай міңгірледі.

— Қалайша, қалайша, — деп Сэнсэй ашына күлді. — Өз тілек-қалауларыңда абайлау керек еді.

— Тілек-қалауларыңда?

Макс Сэнсэйге қарады және жадында өткен өмірінің эпизоды жарқ етті...

Бірде жаттығулардың бірінде Сэнсэй ұрыс өнерінде машықты (икемді) жақсартатын кезекті медитацияны түсіндіріп жатқан. Сөз арасында ол көрегендік тақырыбын айтып, негізінде бұл қасиетті тіпті қарапайым адам да меңгере алатынын айтты. Жаттығудан кейін әдеттегідей ерекше қызығушылығы барлар бұл феномен туралы Сэнсэйден сұрай бастады. Әрине олардың көп бөлігі бұл құбылыстың шынайылығына күмән келтіргені қалыпты жағдай. Сондықтан әңгіме феноменнің өзін түсіндіру бағытында емес, тарихтан сәйкес мысалдарды айтуға кетті. Ақыр соңында анық болғанды ерекше күмән келтірушілерге дәлелдеуге шаршап Сэнсэй қолын сілтеді. Ол бұған тәжірибие арқылы көз жеткізуді ұсынды. Мәні келесідегідей болды. Кез келген адам өзінің досына, туысына немесе танысына қоңырау соға алады. Осы қоңырау алдында Сэнсэй әлгі адамның қай жерде тұрғанын, қандай киім кигенін және сол сәтте не жасап жатқанын айтып береді.

Топ біршама тіріліп, бұл тәжірибиеге араларында кім қатысатыны туралы ақылдаса бастады. Кейін барлығы телефон тұрған жаттықтырушы кабинетіне жүрді. Барлығы Сэнсэй айтқандай болды. Кезекті қатысушы оның алдына отырды. Сэнсэй көзін жұмып, ойын жинақтады. Кейін ешнәрсе болмағандай сәйкес ақпаратты айтып берді. Қатысушының кейінгі қоңыраумен ерекше дәлдікпен сөздері расталды. Ең қызықтысы бұл достарына қоңырау шалғандарға қатты әсер етті. Ал тәжірибиені бақылаған қалған қатысушылар феноменалды адам қабілетінің бұл демонстрациясына сенді де, сенбеді де. Болып жатқанның шынайылығы мен тазалығына көз жеткізу үшін деп айтпақшы, өздерінің таныстарына соғып, барлығының қатысқысы келді. Бірақ Сэнсэй тек үш рет қана көрсетті.

Макс сол кезде-ақ Сэнсэйдің кезекті демонстрациясын әдеттегідей күмәнмен қабылдаған бақылаушылардан болған. Барлығы тым оңай көрінді. Ол болып жатқанға өз логикалық түсіндіруін талпына іздеді. Бірақ бұл алдын ала ойластырылып қойылған деген басты ауыртқан ойдан басқа, миына жөнді ештеңе келмеді. Дегенмен бұл ойына да күмән келтірді.

Бірнеше аптадан кейін Макс аяқ астынан болған жағдайға байланысты Сэнсэйдің демонстрациясын қайта есіне алды. Көршісінің немересі жоғалып кетті. Жасөспірім қыз баласы құрбысымен дискотекаға кетіп оралмаған. Екі күннен кейін құрбысын көптеген пышақ жарақатымен өлі табады. Көрші қызбен не болғанын ешкім білмейді. Туыстары қаладағы бар ауруханаларға, мәйітханалар мен реанимацияларға нәтижесіз телефон соғумен болады.

Қыздың әжесі тақуа адам еді, шіркеуге баратын. Бірақ бұл жағдайда ол соншалықты үмітсіздікке түсіп, тіпті балгер-әйелге де барғысы келеді. Пәтерінен шыға салысымен алаңда кездейсоқ Макспен жолығып қалды. Макс сыпайылықпен іздеу жұмыстары қалай жүріп жатқанын сұрайды. Жауаптың орнына әйел жылап жібереді, неге екенін өзі де білмей жанды қинаған жағдайы туралы айта бастайды.

— Не істеу керектігін білмеймін... Қайдан іздеу керек? Міне балгер-қатынға бара жатырмын... Оған баруға маған адамдар кеңес берген. Жақсы балгер дейді айтуларыңша. Күнә екенін әрине білемін. Ешқашан бұнымен айналысқан емеспін, бірақ баруға тура келіп тұр. Қайтейін енді, немерем менен де, өмірімнен де қымбат. Ол бізде жалғыз.

— Ал балгер-қатынға барудың не керегі бар? Менің бір танысым бар, жаттықтырушым. Ол маған көріпкелдіктің кейбір тұстарын көрсеткен. Егер, әрине барлығы рас болса, оның жаман емес қабілеті бар болғаны. Егер қаласаңыз мен сізді онымен жолықтыра аламын. Сіз үшін күнәсы да болмайтын секілді. Ол қанша дегенмен балгер-қатын емес, дәрігер әрі спортшы.

— Ой, Максимка, ұлым, егер мүмкін болса жолықтыршы! Ал мен балгерге бара жатырмын, бірақ жүрегімде тас тұрғандай... — деп әйел Макске жалына бастады.

— Жарайды, мен сізді оған апарамын. Дегенмен ол маған көріпкелдіктің басқа бағытын көрсеткен, мүмкін бұл жағдайда да үйлесетін шығар.

Әжей барлығына келісулі болды. Олар кездесу туралы келісіп, қарт әйел адам біршама жеңілденіп өз-өзіне келді. Уәде етілгендей кешкісін Макс оны көлігімен жаттығу залына әкелді. Жол бойы тіпті арты есірікке ұласқан немересін жоқтауды естумен болды. Олар

келген кезде аз да болса әйел адамды тыныштандыратын шығар деген ойымен Сэнсәйді таза ауада күтуді ұсынды. Бірақ әйел өткен адамдарға назар аудармастан өкірігін баспады. Макс келе жатқан Сэнсәйді көрген кезде, тіпті арқасынан жүк түскендей демалды.

Сэнсәй көлігінен түсіп, Макс әйелді тура өзімен жолықтыру үшін әкелгенін білгендей оларға қарай бағыт алды. Бұл алғашқы біртүрлі жәйт Максты біршама таңқалдырды. Бірақ ол бұған назар аудармай, Сэнсәймен амандасып және болған жағдайды түсіндіріп жатты. Есесіне кейбір деңгейінде Макс Эгосын қатты шамдандырған басқа біртүрлі жағдай таңқалдырды. Макс көршісінің отбасында болған қайғыны айтып жатқан. Бірақ өзіне-өзі айтып тұрғандай сезімде болды, себебі оны ешкім тыңдап тұрған жоқ еді. Сэнсәй қарт әйелдің көздеріне қарады. Ал ол бес минут бұрын ғана тоқтаусыз жылаумен болған еді, енді міне бірде-бір сөзін айтпай үнсіз тұр. Тура сөзсіз диалог болып жатқандай... Әйел жеңіл дірілдеді. Терісі құс терісі секілді жеңіл бөртпемен жабыла бастады. Көздерінен баяу көз жасы ағылды. Осындай ерекше бір-бірлеріне көзқарасудан кейін, әйел жалынған үнімен сөйлей бастады:

— Немерем үйге тірі қайтуы үшін мен өмірімді беруге дайынмын.

Осы кезде әлі де «жағдайды түсіндіруін» жалғастырып жатқан Макс жарты сөзінде іркіліп қалды. Ол өзін үшінші артық адамдай сезінді, бірақ жабысып қалғандай өз орнында тұра берді. Барлығы немен аяқталатыны өзіне де қызықты болды. Әйел адам өзінің жалбарынуын қайталады:

— Немерем тірі оралуы үшін мен өмірімді беремін...

— Керектіні сұрап тұрған жоқсың әйел, керектіні сұрап тұрған жоқсың, — деді Сэнсәй ерекше даусымен. — Уақытша емес, мәңгілік өмір туралы ойлау қажет.

— Бұл жердегі менің өмірім уақытша. Ал оның алдында әлі қаншама жыл уақыты бар...

— Бұл қас-қағым ғана.

— Мен үшін қас-қағым, ал оған әлі өмір сүру керек...

Сэнсәй бір нәрсені ойға алғандай жанарын төменге түсірді. Тіпті Макстың құлағын дызылдатқан біртүрлі табиғи емес тыныштық пайда болды. Сэнсәй әйелге қайта қарады.

— Жарайды, бар. Сенің қалағаның болсын, — деді де, Макске айтты: — Оны үйіне дейін апарып сал.

Кейін бұрылда да, қоштаспастан жаттығу залына қарай жүрді. Құдды бір өз-өзімен сөйлескендей Сэнсәйдің тыныш айтқан сөздерін Макс естіп қалды: «Естиді-ау, бірақ құлақ аспайды».

Біртүрлі болған көрініске біршама абдыраған Макс, әйел адамды кері алып кетті. Оған бөтен тілде диалог тыңдағандай көрінді. Ол барлығын көрді, бірақ ештеңе түсінбеді. Әйел адам жолдың жартысында тыныш дұға етумен болды, кейін ұзақ ойға батып үйінің алдына келгенде өзін есіруге дейін жеткізіп жылады. Макс онымен байланысып, өз қызметін ұсынғанына бірнеше рет өкініп те қалды.

Келесі түн тыныш болмады. Таңғы үш жарымда көрші ер адам «жедел жәрдем» шақыруға Макске келді. Әйел адамның жүрегі ауырыпты. Бірақ «жедел жәрдем» келемін дегенше көрші әйел дүние салды. Барлығы тез болғаны соншалықты, күні кеше сөйлескен адамы ендігі өмірде жоқ дегенге Макс ешқалай сеніп, түсіне алмады. Бөтен өлім әрқашан адамдарды осы әлемде өз бастары қысқа уақытқа келетіні туралы естеріне салып, есеңгіретеді. Ал таңғы жаңалық Максты одан бетер естен тандырды. Қыз табылыпты. Жақын көрші қаланың ауруханасынан телефон соққан. Осы бар уақыт ішінде қыз баласы ес-түссіз жатып, тек сол қатерлі таң алдында есін жинаған.

Макс қатты таңқалды. Ол соңғы тәулікте болған оқиғаларды ойға салуға тырысты. Бұл оқиғалардың барлығы алғаш қарағанда біршама қалыпты болып көрінді. Бәрібірде әйел адам соңғы күндері қатты уайымға салынды... Ал ертеректе инфаркт соққан. Оның үстіне немересімен... Егер көрші қалаға соғу біреудің ойына келіп, қызды тапқан кезде, әжеймен ешнәрсе болмас еді. Барлығы логикаға сыйды, тек Макстың әлгі біртүрлі әңгіменің куәгері болмағанын ескермесе. Макс әйел адам немересінің өміріне өз өмірін айырбастаған өтінішін еске түсірді. Және солай болды. Міне осы жағдай Макстың жанын жәй таптырған

жоқ... Келесі жаттығуға құпиялы болған жағдайға Сэнсэй толық түсіндірмесін береді деген үмітімен барды. Ол Сэнсэйді жаттығу залының жанынан кездестірді және жеке сөйлесуі үшін болған оқиғаны айтып берді.

— Қайтесің енді, әркім өз таңдауын жасайды, — деді Сэнсэй ойлана.

Сэнсэй жан-жағына зер салды да, сұрақ әлде нақтылағандай біртүрлі үнімен айтты:

— Енді осы қас-қағымды мәңгілікке айырбастауға тұрады ма?

Макс абдырап, айналасына қарады.

— Түсінбедім.

Сэнсэй оған қарады да, мұңды сөйледі:

— Көріп тұрмысың Макс, кейбір адамдарға кей кездері сұрау мүмкіндігі беріледі. Бірақ олар неге екенін қайдам мәңгілікті таптап, өткінші сәттерді қалайды.

Макс ойланды-ойланды да, кейін айтты:

— Сэнсэй, мен бәрібірде түсінбедім. Сен нені меңзеп тұрсың?

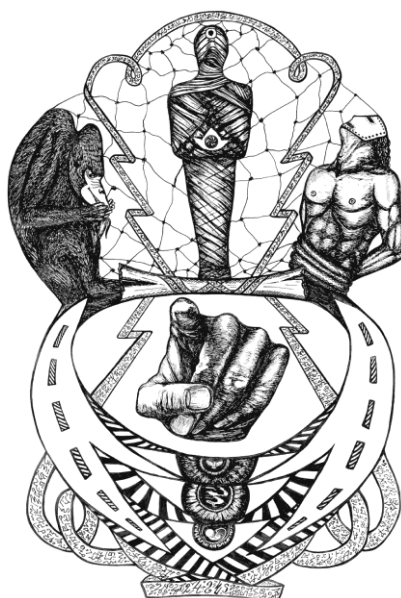
— Ештеңе, Макс, уақыты келгенде сен барлығын түсінесің...

Сэнсэй дұрыс айтыпты, Максдың да уақыты келді. Бұл сөздердің есеңгіреткен мәні ақыр аяғы оған жетті. Шыныменде сол кезде ол неге қам жеді? Өткен өмірінде нені аңсады? Өзінің тілек-қалауларын қайта ой елегінен өткізіп, бар өмірінде Құдайдан сұрағаны, тек өзінің бұрынғы тәнімен байланысты болғаны туралы сұмдықты қорқынышпен ұғынды: болмашы сәттілік, қандай да бір мәселенің жақсы шешімі, ақша, денсаулық және соған ұқсас дүниеліктерді сұрау. Барлығы оның өлім дәмін тататын Эгосын көкке көтеру мен талабын орындауға ғана бағытталған екен. Ол шаң-тозанды сұранып жалбарынды емес пе! Бірақ рухының құтқарылуы, мәңгілік өмірді сұраған емес. Және ол немен қалды? Оның жинаған бар дүниесі сағым секілді еріп кетті. Ал өзі басқа тәнде, басқа жерде және анағұрлым жаман жағдайда қалды. Яғни, өзі өмір бойы соншалықты қорыққаны өзін қуып жетті. Ал Макс бірінші кезекте өзінің қымбат тұлғасы қатты алданып, байғұс жағдайда қалып қоюдан қорқатын еді. Бірақ қазір өзін дәл осылай сезінді. Және бастысы Нағыз Өмір туралыны өзінің түсінігімен епті әрі нәзік алмастырған өз хайуани негізінің кесірінен осы батпаққа батты. Макс бұл ойлардан шыныменде өзін жақсы емес сезінді. Қазір оған осындай ретсіз тілек-қалауларды сұрау кешірілмес ақымақтық секілді көрінді. Бірақ неліктен көз алдындағыны сол кездері еш байқамаған? Және бастысы барлығын дұрыс жасап жатқанына сенімді болғанында... Осы кезде тағы бір әңгіме есіне түсті.

* * *

Бірде Сэнсэймен әңгімелесіп, қайтадан санасын рухына бұрған таңқалдырған сөзді естиді. Макс әдеттегідей өз киімдерін киіп қаланы аралаған кришнаиттерді сөз етіп әзілдеп жатқан. Бірақ әзілін салмақты әңгімеге аударып, Сэнсэй мүлдем күтпеген жауабын берген. Бұл оны таңқалдырды, себебі әдетте Максдың әзілдері Сэнсэйдің кезекті көңілді комментарияларымен аяқталатын.

— Адамдар Жаратушыға сеніммен ойнайды, бірақ шындығында сенбейді және онымен өмір кешпейді. Олардың көбісі өздеріне түрлі айрықша атрибутикаларды, киімдерді жабыстырады, бірақ мұның барлығы түптеп келгенде актерлік. Себебі Жаратушыға деген шын сенім — бұл тек ішкі тазалық. Шын рухани адам ешқашан сыртқы көрініспен шұғылданбайды, себебі оның шын ішкі қазынасы (байлығы) — Жаратушыға ғана аян, өзінің құпиясы. Өзінің рухани жолымен жүруші адам, мінекей қараңдар, мен сенушімін деп көпшілікке көрсетуден аулақ! Ешқашан да. Өзіне рұқсат ететін максимум, бұл сұрау немесе бағытты көрсету, болмаса жолдастарына (яғни жолында кездескендерге) өз тәжірибиесімен бөлісу ғана, бірақ одан артығы емес. Себебі Құдайға бара жатқан адамдар, өзінің сенімімен мақтанып, осы образда ойын жасамай, шыныменде сенімде болады... Олар бұл қандай әлем және оны біріктіретін қандай сана екенін тамаша түсінеді.

Анастасия Новых «Сен кімсің?» суреті

— Біріктіретін сана?

— Иә. Жеке сана (ақыл) бар, ұжымдық рухани сана бар және біріктіруші адамзаттың хайуани санасы бар, айтпақшы ол бақылауға келеді...

— Бұл қалай? Құмырсқалар, миграция кезіндегі бизон үйірі секілді ме?

— Жобамен, — деп Сэнсэй күле жауап берді. — Хайуанидың аты — хайуани. Біріктіретін бұл адамзаттың хайуани санасы өзінің заңдылығымен өмір сүреді. Оның өз ішкі және сыртқы иерархиясы болады. Және адамдар өздерін жүйесіне бағындырып, оларға өз ойын, шарттарын таңып, өмір сүру шартын қоятын осы хайуани негіздің ақылды ұйымдастыруымен өмір кешеді. Және негізінде адам рухани жолмен жүрген, ішкі жан дүниесінде Құдаймен болған кезде, онысын сыртқа жарнамаламайды, бұл лезде хайуани сананың агрессиясын тудыратынын түсінеді. Бұл табиғи реакция. Хайуани сана — барша руханияттың бітіспес дұшпаны. Сондықтан жоғарғы рухани адамдар, мысалы Бодхисатвалар, тәнде туылып қоғам тіршілігінің хайуани жүйесіне түскен кезде, көзге еш түсуге тырыспай, бірақ іштей өз Болмысында қалып және шын Құдайда, Құдай жанында болып, сыртқы әлемде қарапайым адам болып көрінуге тырысқан.

* * *

Қызық, бірақ сол кезде Макс Сэнсэйдің сөздерін бәрібір соңына дейін түсінбеген. Есесіне не үшін түсінбегенін қазір анық ұғынған. Себебі ол кезде жалпы пенделік хайуани сананың құндылықтар жүйесінде өмір сүрген. Және тіпті бұнысын байқамаған да. Дегенмен фактілер айқын көрініп тұрды. Тіпті қазірде ұғынуының себебі тек өлгенінен кейінгі естеліктері жанында тым жаңа болғандығынан, осы қайта туылудың азабы, «ол жақта» және «осы жерде» деген түсініктердің тым өткірлігінен шығар. Өткен өмірі фонында Макс бір кездері Сэнсэй айтқандарды қайта ой талқысына салып, ендігі әлемге мүлдем басқаша қараған. Ол «өмір» деп аталатын өткенді жадында қайта айналдырып өткеніне өкінді. Егер сол кезде санасы осыншалықты атаққұмар әрі өзімшіл болмағанда, егер ол бойынан батылдықты тауып сеніммен ойнамағанда, шыныменде сенген кезде, егер ол рухани еңбекті кейінге қалдырмағанда... Егер де, егер де, егер де... Жай ғана иллюзиялы жағдай болды және ешқандай шын, іс жүзіндегі нәтиже жоқ. Ал өзіне қаншама рет МҮМКІНДІК берілді десеңші! Сэнсэймен әңгімесінде қаншама рет рухы оянды. Егер де оны қолдап, нық тұрып, хайуани негізден қорғап, шынжырынан босағанда... Ал ол бұл оянуын өзінің

күмәндарымен тамырынан тұншықтырды. Және қайтадан материалды батпаққа құлады. Және барлығы қайтадан басталды. Тәндегі сол қас-қағым, хайуани негіздің үстемдігінде болу, ендігі соншалықты күйдірген (күл), соншалықты ақымақтықтай көрінеді... Мәңгілікке трамплин болған осындай орасан зор өмірлік күшті суицидті босқа шашу, шыдатпас азапқа айналды. Ал сол биіктерді Бағындырушы жанында болған кезде рух қалай діріл қақты десенші... Және осы кезде Макс түпкілікті түсінді. Өйткені Сэнсэй басқа емес, дәл сол... Макстың жадында өткен өміріндегі шырқау шегіне жеткен екі фрагмент ұсақ-түйегіне дейін көз алдына келді. Бұл оның рухани серпілісінің ең жоғарғы нүктесіндегі қас-қағым сәттері еді. Енді оларға өткен күн позициясынан қарап, дәл сол уақыттарда өзінің рухының ашылуына өте жақын болғанын түсінді. Сол кезде рухы жәй дірілдеп қана емес, санасының есігіне баса-көктеп кіріп, қатты қағып, ол естіп, оған өзінің зейін күшін аударсын деп бар күшімен айқайлаумен болған екен. Қанша парадоксалды болса да, қазір басқа тәнде болып, Макс сол тамаша ғажайып рухының ұшқанын анық сезінді. Және дәл қазір бар жоғалтқанын, өзінің Нирванасын — Жаратушы жанындағы (немесе Жаратушыдағы) мәңгілік өмірді, абсолютті Махаббатты алудың ұлы мүмкіндігінен айырылған күйінішін түсінді.

* * *

Сол Киевке сапары Макс үшін естен кетпес болды. Бүге-шүгесіне дейін есіне түсті. Ол Сэнсэймен фирмаға қажетті лицензия құжаттарын рәсімдеуге бірге барған. Жарты күн шенеуліктердің кабинет табалдырығын тоздырды. Тек түс ауа осы бюрократия күйбеңінен шығып, тарихшылар бесінші ғасырда-ақ шығыс славян тайпалары — поляндардың орталығы ретінде негізі қаланған деп болжам жасайтын, ескі қаланың атақты көшелерімен серуендеуге мүмкіндік туды.

Киевті Днепрдің оң жағалауындағы құламада (кручка, жарқабақ) ерекше орналасуына байланысты ескіше «үш дөңестің қаласы» (городом трех холмов), кейін «жеті дөңестің» деп атап кеткен. Өркениет әрі қарай жүрген сайын қалада көбірек белестерге жайғасқан. Қала өзінің тартымдылығын ғылым-техникалық прогресс дәуірінде ежелгі құрылыстарды жаңа ғимараттармен үйлесімді етіп сақтап қана қоймай, қаз-қалпындағы (алғашқы) табиғатты аралдары да бар. Киев әлі күнге дейін Жер бетіндегі құпияға толы қалалардың бірі.

Макс бұл жерден қаншама шіркеулер, ежелгі ғибадатханалар және түрлі дін конфессиясының өкілдерін көріп таңқалды. Өзінің таңғалысын Сэнсэйге айтқан кезде, ол әдеттегідей құпия жымыып жауап берді:

— Қасиетті жер бос болмайды.

Киевте әрине барлығынан да көп ескі православ ғибадатханалары болды. Бұл түсінікті де. Қалай айналдырсаңда бір кездері ежелгі орыс мемлекетінің астанасы болған дәл осы Киевтен Орыс елінің шоқынуы басталған... Архитектура ескерткіштерін қарап, Сэнсэй Максқа Киев-Печерск лаврасына баруға ұсыныс айтты. Ол жаққа бару аса қиындық туғызбады, себебі кез келген Киев тұрғыны жолды өзінің жақын туысына көрсеткендей толық түсіндірді.

Киев-Печерск лаврасы жасыл-желекке оранған екі биік дөңесте ұлылықпен тұрды. Ол жерден Днепрге ғажайып көрініс ашылды. Табиғаттың осы бір бұрышын тамашалаудан таңқаласың. Лавр айналасын бір кездері фортификационды функция атқарғаны анық жеті метрлік тас қабырға қоршай салынған. Ал оның арғы жағынан тұтас үркерлер секілді жалтыраған күмбездер көрінеді, арасында биіктігімен Үлкен Лавр қоңырауының алтын күмбезі ерекшеленеді.

Макс пен Сэнсэй Жоғарғы лаврға — Бүкіләлемдік мұра тізіміне жататын мұражай-қорыққа билет сатып алып, орталық есікке қарай беттеді. Басты қақпа Троица шіркеуінің астында орналасқан. Олар өзінше бір арканы бейнелейді. Сэнсэй Макс пен қақпадан енді өте бергенде, Лавр қоңырауларынан тамылжыған қоңырау үні естілді. Ішкі алаңда болған кейбір туристер және кетіп бара жатқан монахтар қоңырауға таңқала

қарады да, тоқтап шоқына бастады... Макс аяқ асты болған қоңырау үніне селк ете қалды.

— Ал керек болса, сондай әдемі сыңғырлайды. Осындай қоңырау үнін ешқашан естімеппін. Бүгін мереке ме өзі?!

— Енді бұл әркімге әрқалай, — деп Сэнсэй біртүрлі жұмсақ, әуезді айтты.

Макс Сэнсэйге қарады және жүзіндегі өзгерістерге таңқалды. Осы кезде олар Троица шіркеуінің аркасынан шығып келе жатқан. Сэнсэй құдды бір түрленгендей (немесе өзгергендей). Оның көздері қандай да бір үйлесімділік пен ішкі тазалықтың қуатты сәулесін шашып, ерекше нұрланып тұрды. Осы жермен амандасқандай аздап басын иді. Макстың өзінде ерекше жарастық пен тыныштықтың сезімін тудырған Сэнсэйден көзге көрінбес береке (құт, рахат) шығып тұрды. Оның күйі рахатқа, тыныш бақытқа бөленген күйді еске түсіреді. Бұл сәтте тіпті сөйлеуді де қаламайсың. Макс кеудесін толтыра демалып, айналасына қарады. Бір сөзбен — әсем көркемдік. Ол кезде Макс неліктен аяқ астынан жанына соншалықты жақсы болғанын түсінбеген. «Мүмкін осындай жер шығар», — деп ойлаған. Осындай ерекше, көтерілген күйінде ол мүлдем басқа, тіпті аспанға да қол жеткізуге болатын тіршіліктің шынайы емес әлеміне түскендей болды. Шаттыққа бөленген Макс жақын жердегі діни белгішелер сататын дүңгіршекті көріп, көзіне түскеннің барлығын сатып алуға асықты. Ал Сэнсэй оны күтіп айналасына, әсіресе адамдарға қарап ойланып тұрды. Әркім өзінше осындай қонақжайлылыққа рахаттанып, лавр аумағын қарай бастады.

Мұражай-қорықта не болмады десеңші! Ескі шіркеулер, монахтар үшін жатақханадан бөлек ол жерде түрлі алтын және күмістен жасалған скиф замандарының әшекейлері көрсетілген мұражай, театралды мұражай, музыкалық, кино-өнер мұражайы, тарихи кітапхана, кітап және типография мұражайы, халық сәндік-қолданбалы өнер мұражайы болды. Және бұл діни белгіше, кітаптан бастап зергерлік әшекейлерден тамаққа дейінгі барлығын сататын көптеген сауда дүңгіршіктерін айтпағанда. Жоғарғы лаврдың осындай бар «қонақжайлылығын» Макске қарағанда Сэнсэй аса қатты энтузиазмсыз өтті де, ескі шіркеулер, кітаптар мен көру алаңқайында көбірек кідірді. Ол жерден Төменгі лаврға және әр заманда түрліше — Борисфен, Славутич, Днепр деп аталған атақты өзенге ғажайып көрініс ашылды. Макс сауда дүңгіршіктерін аралап жүргенде Сэнсэй алысқа көз тастап ойлана ұзақ тұрды. Ақыры олар қасиеттінің қасиеттісі — Киев-Печерск лаврасы дүниеге келген Төменгі лавр территориясына келді.

Біршама биік тік еңеспен, төселген тастармен төмен түсіп, олар монастырь көшесіне келді. Ол жерде тұтас бір кітаптар мен діни белгішелердің дүңгіршегі бар екен. Көше соңында сенімдегілер үшін арналған Төменгі лаврға еркін есік орналасқан. Алыс емес жерде үңгірлерге экскурсия жетекшісімен баруды қалағандарға арналған касса тұр. Макс Сэнсэйге жиналып жатқан топқа қосылу ұсынысын айтты. Олардың гиді жасы қырықтар шамасындағы ер адам болды. Адамдардың жеткілікті санын жинап, ол топты монастырь бағының жанынан өтетін кең төселген көпірлі көше бойымен төмен қарай бастады. Жақын үңгірлерге кіру есігі болған Крестовоздвиженская шіркеуіне жетіп, экскурсовод өзінің әңгімесін бастады.

— Біздер Православияға басқа кез келген монастырьлардан анағұрлым көп әулиелер берген Киев-Печерск лаврасының ер адамдар монастырының аумағында тұрмыз. Ерте замандардан бұл жерді Қасиетті Рухтың мекені, Жердегі Жұмақ деп атаған. Печерск монастырының тарихы бүгінгі лаврдың басты қонақжайлы орындары — Антоний және Феодосий үңгірлері немесе Успен соборынан алшақтығына байланысты Жақын және Алыс үңгірлер деп аталатындар салынған XI ғасырға кетеді. Негізі 1051 жылы қаланды деп саналады...

Жылнамаға сәйкес Чирниговский жерінде орналасқан Любич қаласының Антипий есімді бір адамы, Афон монастырьларының біріне қажылық жасаған. Ол сол жерде монахтықты қабылдап, оған Антоний есімі беріледі. Сол уақыттарда Орыс елінде христиандық енді ғана пайда болып жатты. Антоний Афон монастырының игуменімен жаңа мекенді құру үшін Киевке жіберіледі. «Киев-Печерск патеригіне» сәйкес Антоний Киевте екі рет болған: 1013

және 1051 жылдары, билікте ауыс-түйіс болғанда. Ол бірінші келуінде Варяж үңгірінде өмір сүрген. Ол қазір де бар және Феодосий үңгірінің бір бөлігі болып табылады. Екінші рет сол таудағы кішкене үңгірге жайғасқан. Ескі шежірелердегі айырмашылықтарға байланысты оны кімнің қазғанын айту қиын. Қалай болғанда да Антоний сол жерде өмір сүріп, үңгірді кеңейтіп және өзінің рухының құтқарылуы үшін құлшылық еткен. Үңгірде оқшау өмір сүретін, ерекше емдеп-жазатын және сәуегейлік қасиеті бар әулие туралы әңгіме орыс жеріне таралады. Антонийға адамдар ағыла бастайды, кейбіреулері онымен бірге өмір сүруге қалады. Жерасты үнемі тереңдетіліп отырған. Көп ұзамай ол ғибадат бөлмелері мен шіркеулері бар Алыс үңгірдің тұтас бір лабиринтіне айналады. Жобамен 1062 жылы Антоний оқшау, жеке қалуы үшін көрші дөңеске көшіп, бауырларға игумен ретінде Варлаамды қояды. Сол жерде кейінірек Антоний үңгірі деп аталып кеткен жаңа үңгірді қазады. Ақсақал 1073 жылы дүние салып және Жақын үңгірге жерленеді...

Феодосий үңгірлі скит (монахтар тұратын шағын монастырь) үстіне жер үсті монастырь салумен атағы шыққан. Ол Варлаамның басқа жерге ауысуына байланысты 1062 жылы Печерск монастырь игумені болады. Әулие Феодосий өз заманында біршама атакты саяси-шіркеу қайраткері болған. Ол 1036 жылы Киев жанындағы Васильков қаласында үлкен жер иеленуші ауқатты отбасында дүниеге келеді. Бала кезінен құдайы (діни) кітаптарды оқуды жақсы көрген. Жасөспірім шағында Қасиетті жерге баруға үйінен қашқаны үшін анасы үнемі сабайтын болған. Соңғы қашуында ол Киевке жете алады және Антонийдың үңгірлерінің бірінде қоныстанады. 1058 жылы Никонмен монах болуға шашы қиылады. Феодосий игумен лауазымына отырып, бірінші болып өз мекенінде әрбір монахтан қатаң дисциплина және игуменге толық бағынуды, жеке мүліктің барлық формасынан бас тартуды талап еткен Студийский жарғысын шығарады. Кейін оны Киевтік Орыс елінің қалған монастырьлары да қабылдайды. Феодосий Печерск ғибадатханасын мықты қолмен басқарады. Айтқанға көнбегендер, өз міндеттерін және тапсырмаларды орындамау ауыр күнә ретінде қаралып, тиісті жазаланып отырған. Феодосий игумен болған кезде негізгі ғибадатхана құрылыстары мен құжыралар (келья, монах тұратын жеке бөлме) салынады. Және ғибадатханаға жақын жерден кедейлер мен науқастарға арналып, алғашқы азап шегуші әулие Стефан атындағы шіркеу мен үй салынған. Феодосий Антонийдан бір жыл кейін 1074 жылы қаза табады және Алыс үңгірге жерленеді. Феодосийдың православ шіркеуіне жасаған еңбегінің маңыздылығын, хронологиялық датаға сәйкес 1108 жылы канонға айналып, екінші әулие болған фактысы көрсетеді.

— Ал бірінші кім? Антоний ма? — деп топтағы бір адам сұрағын қойды.

— Жоқ. Біріншіге 1020 жылы кінәз Святополктың бұйрығымен өлтірілген кінәз-азап шегушілер (дін үшін) Борис пен Глеб жатқызылған. Олар христиан идеалдарының жақтаушылары болған. Өйткені ол замандарда Орыс елі ескі дінде (языческая, пұтқа табынушылық) болды. Және жаңа христиандық сенім қиындықпен орнайды. Сондықтан игумендігі кезінде, мекені үңгірден Орыс елінің алғашқы монастырына айналған Феодосийді кононизациялау, митрополит кафедрасына (митрополичьей кафедре) қарсы тепе-теңдік күші, Киевтік Орыс елінің көшбасшы орталығы ретінде Киев-Печерск мекенінің позициясын нақтылайды. Осы кононизацияны күтумен сіздер білетін «Повесть временных лет» шежіресін жазған Нестор жылнамашымен «Житие Феодосия Печерского» жазылады. Нестордың бұзылмаған мүрдесі осы Жақын үңгірлерде жатыр. Ал енді үңгірдің өзіне түсейік...

Адамдар экскурсовод жетекшісі 1700 жылы салынған деп айтқан Крестовоздвиженская шіркеуіне кірді. Жер астына түсіп, әркім шіркеу майшамын жақты, себебі бұл үңгірдегі жалғыз жарық көзі тек қасиетті әулиелер бейнесі жанындағы шамдалдар (икона алдына май құйып, жағып қойылатын, білте қондырған кішкене ыдыс) болды. Бұл жартылай қараңғылық Макстың қызығушылық, үрей мен қандай да бір қоршаған ортаның құпиялығы араласқан ерекше көңіл-күйін тудырды.

— Қазіргі кезде Жақын үңгірлердің ұзындығы үш жүз елу екі метр. Варяж үңгірлерімен қоса алғандағы Алыс үңгір — төрт жүз сексен тоғыз метрді құрайды. Үңгірлер кеуекті құмтас

кабатына қазылған. Осы материалдың арқасында, лавр үңгірлерінде жыл бойы тұрақты температура — Цельсий бағамы бойынша плюс он-он екі градус. Үңгірлердің тереңдігі төрт метрден он екі метрге дейін. Дәліздерінің кеңдігі бір жарым метр, төбесінің биіктігі — екі метр... Дәліз бойымен ұзындығы шамамен екі метрдей болатын өзінше бір текшелер, аркосолийлар (аркосолий - ерте христиандық және ортағасырлық жерлеулерде марқұмның күлі немесе саркофақты орнатуға арналған арка тәрізді тауашалар. Аркосолий ерте христиандық катакомбаларда кездеседі) орналасқан. Оларда — әйнек артында лавр әулиелерінің мүрдесі орналасқан. Рактар негізінен кипаристен жасалған. Кипарис ағашы, Иса сол кипарис айқышында шегеленгеннен бері қасиетті деп саналған. Табыттар жанында өздеріңіз көріп тұрғандай әулиелердің бейнесі ілініп, шамдал жанып тұр. Шамдалдар рухтың белгісі деп саналады...

Экскурсовод жетекшісі әулиелердің қайда жатқаны және олардың немен атақты болғаны туралы айта бастады. Топтағы сенімдегілер табыттың әйнек қақпағына қолдарын тигізіп, шоқынып жатты. Басқалары кейбір рактарда мүрде қалдықтары қамқалы матамен жабылған кейбір әулиелердің кепкен қара-қоңыр қол білектеріне және әулие бейнелерін қарап жатты. Адамдар тобы әулие Антоний Печерск жер асты шіркеуінің құжырасына кірді, аңыз бойынша осы жерден Днепр мен Жоғарғы лаврға, Варлаам Печерск шіркеуіне және басқа да әулие табыттарына бастайтын жер асты жолдары бар.

— Ал бұл жерде үңгірдегі ғажайып сауықтыруымен белгілі оқшау өмір кешкен әулие Афанасий Затворниктің бұзылмаған мүрдесі бар. Осыдан кейін ол он екі жыл оқшау өмір сүрген. Негізінде оқшау өмірге кету ерікті іс болған. Барлық дүниелік игіліктен бас тартып, тоқтаусыз құлшылық етумен (немесе дұға), Аспан рахатын алуға болады деп саналған. Монах құжыраға кірген. Есігі толық кірпішпен қаланып жабылған. Негізінен нан мен судан тұрған тағам, тек кішкене ашық терезеден беріліп отырған. Және оқшау өмірге кеткен пәрідарға тағам әкелген монах, бата сұрау өтінішіне жауап алмаған кезде, яғни құжырадан бата берген қолы шықпағанда, оқшау өмірдегі пәрідар дүние салған жоқ па деген күмәні пайда болған. Құжыраны қайта ашып, тірі-өлісіне көз жеткізген. Егер қайтыс болса, онда жерлеу бөлмесіне айналған сол құжырасында қалдырған немесе мүрдені алып, ұзын әрі енді матамен орап, сенушілер сыйынатын табыт текшесіне қойған... Оқшау өмірде әртүрлі уақыт өмір сүрген. Кей кездері оқшау өмір сүретін пәрідар бірнеше айлардан кейін дүние салса, басқалары ол жерде бірнеше жыл өмір кешкен...

Топ жалғыз аяқ дәліздің лабиринтімен жүрді. Бұл жерде адасып қалу мүмкін емес еді, себебі көптеген жолдар жабылған әрі бірнеше монах кезекшілікте тұрды.

— Бұл ұңғылда шын мәнінде өмірде болған халық дастанының атақты батыры, Муром қаласынан шыққан Илья Муромецтің мүрдесі жатыр. Басында ол Софийский соборында жерленген деп болжанды. Оның мүрдесі Киев-Печерск лаврасында XVIII ғасырдың ортасында, Рухани жиын оның өткен өмірлік жолын қайта қарап, әулиелер қатарына қосқан кезде көшірілген. Ол барша ер адамдардың қамқоршысы деп саналады. Ер адамдар оның табыты жанына келіп Илья өздерін күш пен энергияға толтырсын деп жалбарынып, дұға етеді... Қандай әулие кімге қамқор болатыны туралы толық бір тізім бар. Мінекей, мысалға әйнек артында тұрған мына кішкене табытта сәби Иоанн мүрдесі жатыр. Ол 983 жылы өзінің әкесі Фёдормен бірге қаза тапқан. Бұл сәби барша кішкентай балалардың қамқоршысы және бедеуліктен азап шегіп жүрген әйелдерге де көмектеседі деп саналады. Сол жақта Печерск эконома (эконом — православиелік ғибадатханалардағы монастырдың немесе епископтың үйінің экономикалық бөлігін басқаратын және қадағалайтын адамның лауазымы) Лукидің табыты...

Осы кезде Макс қарсы қабырғаға барып, Құдай Анасының қабырғада тұрған суретін қарай бастады. Сэнсәйді тыныш даусымен шақырды.

— Қара, Құдай Анасының «Үшінші көзі».

— Иә, бұл...

Сэнсэй айтып үлгермеді, себебі осы кезде экскурсовод келді.

— Ал бұл жерде 1101 жылы дүние салған Никон Сухой жатыр. Ол 1096 жылы половец (сары қыпшақ) ханы Бонякқа тұтқынға түсіп, сол жерде майып болғанымен аты шыққан. Бірақ ғажайыппен Печерск монастырына ауысқан... Және бұл жерде қабырғаға салынған өрнектерді де көресіздер. Бұл Лавр үңгірлерінің тағы бір жасырынған құпияларының бірі. Қабырғаға салынған бұл өрнек 1978 жылы соңғы қазба кезінде археологтармен кездейсоқ табылып, аз емес таңқалыс пен дау туғызған. Ежелгі монастырь жерасты қабырғалары жай құмдақ немесе анағұрлым кейін ғана кірпіштермен қапталып, майланып әктелген деп саналды. Сондықтан әктелгеннің артында осындай фрескалар болады деп ешкім күтпеді. Бұл қабырға өрнектері жобамен XVIII ғасырға жатады. Бірақ ең таңқалдыратыны бұл өрнектер анағұрлым ескі өрнектердің үстіне салынғанында. Әсіресе біздер қазір көріп тұрған. Бұл жерде қолында Құдайы-сәбиін ұстап тұрған Құдайы-Ана бейнеленген. XVIII ғасырдың өрнегі ескінің үстіне салынған. Бұны реставрация кезінде анықтады. Бұл фрескалардың фрагменттері тек жартылай (немесе аздап) ғана тазартылған, дегенмен олардың барлығының ағартылған қабырғалар астында жалғасы бар екенін көру қиын емес... Ал енді жерасты Введения шіркеуі Пресвятой Богородицы Храмына келеміз... Бұл жер — Жақын үңгірдегі құпиялы орындардың бірі...

Ол жерге кірген кезде, Макс Сэнсәйдің құлағына жақындап, таңқалысымен сыбырлады:

— Қарашы, иконостаз (Иконостаз грекше: εἰκονοστάσιον — ғибадатхананың солтүстігінен оңтүстік қабырғаларына дейін азды-көпті жалғасатын, бір немесе бірнеше қатар реттелген белгішелерден тұратын, Византия діни салтында құрбандық үстелін ғибадатхананың қалған бөлігінен бөлетін бөлік) ортасында Шамбала мөрі, — деп үшбұрышты көзі бар, күн сәулелерімен нақышталғанға басын изеді. — Ол бұл жерде қайдан жүр.

— Бұл ерекше орын, — деп Сэнсәй де тыныш айтты. — Оның үстіне бұл үңгірлерде Бодхисатва Агапиттің мүрдесі жатыр...

— Кімнің? — деп Макс қайталады.

— Кейін айтып беремін...

— Бұл жерде энергетиканың ерекше фоны тіркелген, — деп жалғастырды экскурсовод. — Осы мекенде XI ғасырдың атақты дәрігерлерінің бірі қайтарымызсыз әулие Агапит емшінің бұзылмаған мүрдесі жатыр... Біздерге оның қай жерде және қашан дүниеге келгені белгісіз. Туған жері Киев деп болжам жасалады. Агапит Антонийға бірінші болып келгендірдің бірі. Антоний оның шашын қиып, монахтыққа алған. «Киев-Печерск патеригіне» сәйкес, Антоний Агапитті емшіліктің ғажайып өнерімен өзінің өкілі етіп қалдырған. Агапит өзін-өзі құрбан етумен шекараласқан адамгершіліктің бейнесі болды. Ол ауыр ішкі сырқаттан емдеп жазды және барлығын — кедейді де, байды да. Тіпті ешкім емдегісі келмеген сырқаттарды да сауықтырған. Ол аяғынан тұрғызбайынша науқастың қасынан бір елі болса да кетпеген. Оны «Емші», Құдайдан келген дәрігер деп атаған, өйткені «Жаратушының өзі оған емдік қасиетті дарытқан»... Агапит талантты әрі білімді емші болды. Ол халық медицинасын жақсы білді, Гиппократ, Гален еңбектерін оқыған. Грек тілін еркін меңгерген... Көмегіне қатты зәру болған жерлерге барған. Өзінің адам сүйгіштігі мен науқастарға деген мейірімді қарым-қатынасымен халық арасында айтып жеткізе алмайтын құрметке ие болған және тек Киевте ғана емес, одан алыс шет жерлерде де. Агапит қатты науқастанып, өлім аузында жатқан чернигов князі Владимир Мономахты сауықтырған... Агапит 1095 жылы қазан айында дүние салған. Бүгінгі күнге дейін оның мумифициланған мүрдесі жеткен...

1988-1990 жылдары ғалымдармен Жақын үңгірдің елуге тарта мүрдесінің антропометриялық және морфологиялық сипаттамалары зерттелген. Антропологиялық өлшеу Агапит, Жылнамашы Нестор, Илья Муромец, Варлаам, Поликарп секілді әулиелердің сыртқы бейнесін қалпына келтіруге мүмкіндік берді... Оның үстіне Киевтің биоэнергетика-зерттеушілерімен Агапит мүрдесінің орасан зор биомоторлы сипаттамаларға ие екені де анықталған, яғни өсудің жылдамдатқышы ретінде және бұл

түрлі өсімдіктердің дәндерімен расталған. Тағы да бұл мүрденің радиациядан қорғайтын және Жақын үңгір ауасының күйіне өте күшті бактерицидті әсер ететіні де анықталады. Енді ең бастысы — бұл біздің заманымызда Агапит мүрдесінен мыңдаған адамдардың (ресми) тіркелген сырқатынан жазылу фактілері. Міне осындай оның рухани емдік күші бар, тіпті дүние салуынан кейін де тоғыз ғасыр бойына адамдарды сауықтырып келеді... Ал енді әрі қарай дәлізге өтейік. Экскурсиямызды аяқтай отырып...

Топтың бір бөлігі экскурсовод жетекшісімен кетті, бір бөлігі әулие Агапит табыты жанында қалды. Біреулері дұға етіп жатса, енді бірі жерасты Введения шіркеуі Пресвятой Богородицы Храмын қарап жатты. Макс Сэнсэймен бірге табытқа бару үшін кезекте адамдардың артында тұрған. Жандарында қарапайым киінген, қолында қолсөмкесі бар қарт әже тұрды. Ол үнемі топтан қалып, аяғы қатты ақсаңдап, әрбір табытқа тоқтауға тырысып, дұғасын айтуға талпынып жатты. Бұл үлкен қиындық бергені жүзінен көрініп тұрды, қатты ауырсынуды сезінгені анық. Бірақ оның табандылығы мен ішкі рухани күшіне қызығудан басқа ештеңе қалмады. Осыдан бұрын үңгірдегі өткелдердің бірінде Макс «жаны ашып» байқаған: «Ал әжей қатырады, әрең жүріп келеді...» Ал оған Сэнсэй: «Адам терең сенімде... Сен оның жүріс кезінде қаншалықты ауырсынуды сезініп келе жатқанын елестете алмайсың. Оның жамбас буынының деформациялық артрозы бар», — деп жауап берген. «Солай ма?!» — деп Макс әйел адамға бұрылған. Енді олар әулие Агапит табытына соңғы кезекте қатар тұрды.

Негізгі халық массасы шыққан кезде, Макс әулие мүрдесіне жақындады, ал Сэнсэй әжейді алдыға жіберді. Әжей оған рақметін айтты: «Рақмет, балам». Ол табытқа жақындап, дұғасын сыбырлай айта бастады. Бұл кезде Макс сол жақ қабырғада жақтауда тұрған әулие Агапит дұғасының жолдарын айтуға тырысып жатқан. Сэнсәйден бірнәрсе туралы сұрағысы келді. Бірақ айналып қарағанында Сэнсәйдің көздерін жұмып тұрғанын байқады. Жүзінен ойын жинақтап тұрғаны көрінеді. Осы кезде Максқа біртүрлі ыстық болды. Басында ол бұл өзінің таза субъективті сезімі шығар деп ойлаған. Бірақ жанында тұрған ер адамның маңдайынан бірнеше тер ағыншасының аққанын байқады. Жеті жас шамасындағы бала, дұға етіп жатқан анасын түртіп, сыбырлай айтты: «Мам, маған ыстық». «Бұл жақсы, ұлым. Дұғамызға, мекеніне Қасиетті Рухтың өзі түсті», — деп анасы жауап берді. Әжей барынша шоқынып, дұғасын мінгірлеп айтып жатты. Макста бұл ерекше ыстық, құдды бір өзі арқылы Агапит табытына кеткендей сезім болды. Осындай табиғи емес сәттің шырқау шегінде әжейдің еріксіз даусы шығып кетті: «Құдайым, кешіре гөр!» Оның балтағы гүрс етіп жерге құлады. Сол жерде тұрған адамдар селк етіп бұрылып қарады. Сэнсэй біртіндеп көздерін ашты да терең демалып, дем шығарды. Осындай гүрс еткен дыбыстан әженің өзі де шошынған болуы керек, тыныштықты бұзғаны үшін адамдардан кешірім сұрап, лезде атып тұрды да өз таяғын алды. Макс қозғалысында жасарған қарияға қатты таңқалысымен қарады. Әжей не болғанын бірден түсінбеді. Кейін өзіне таңырқай, буындарын ұстап алдығы-артқа жүрді. Көздері жасқа тұнды. Оны қатты толқу басқаны соншалықты, ешбір сөзін айта алмай буындарына, біресе табытқа, біресе адамдарға таңырқай қараумен болды. Адамдар да өз көздеріне өздері сенбей қарт әйелге үнсіз қарады. Әжей үңгірде азда болса сөйлескен жалғыз адамы Сэнсәйге жүгіре келді де, қуана сөзін айтты: «мен жүремін, мен жүремін, сене алар емеспін, мен жүремін! Мен бес жыл...» Әжей осы кезде Сэнсәйдің көздеріне таңқала қарады. Назарын Агапит портретіне аударды, кейін Сэнсәйге. Және тура бір ұйқысынан ояңандай: «Ой, кешіріңіз, көз алдымда әулие Агапит тұрғандай. Қандай бақыт десеңші, барып майшам сатып алайын...» деді. Ол әулие мүрдесіне барып сүйді де шоқынды, үнемі Сэнсәйге қарап, дұғасымен қуана шоқынуын жалғастырып шығар есікке асықты. Қалған адамдар, оның ішінде Максте бар, табыт жанында тұрып қалды. Сэнсэй бұрынғыша ғибадатхана колоннасы жанында тұр.

— Ал сіздің танысыңыз шыныменде Агапитке қатты ұқсайды екен, тек қарт шағына, — деді Макстың жанында тұрған ер адам.

— Мүмкін емес! — деп Макс майшамымен портретке қыстырылысып жақындауға тырысты. — Қане?

— Мінекей өзіңіз көріңіз. Мен, жас жігіт кәсіби суретшімін және менің бейнелер мен адам бет-әлпетін есте сақтау жадым абсолютті.

Ақыры Макске портретті қараудың мүмкіндігі туды.

— Хм, дәл! Қарашы... — бұл ұқсастыққа Сэнсәйдің назарын аудармақшы болып Макс бұрылып еді.

Бірақ ол ендігі бөлмеде болмады. Макс жиналған адамдар арасынан шығуға асығып, үңгірден шығар тұста Сэнсәйді қуып жетті.

— Барда қарашы! Білесің бе, ана жерде сенің қарт шағыңның портреті ілініп тұр!

— Иә, көрдім, — деп Сэнсэй әңгіме өзіне көптен таныс бейне туралы болғандай, біртүрлі әдеттегідей жауап берді.

Олар Крестовоздвиженская шіркеуінің тура ішіне бастаған шығар жолмен жүрді. Топтары ендігі тарап кеткен. Макс Сэнсәймен бірге жер үсті шіркеуінің бөлмелерімен жүрді. Сыртқа шығып, Алыс үңгірлерге барды. Макс әлі де көргендерінен таңқалған күйде болды.

— Әжейдің сауыққанын айтсаңшы! Ал мүмкін бұл қандай да бір алдын-ала жоспарланған қойылым шығар? Бірақ басқа жағынан бұл қайдағы қойылым болсын, себебі адамдардың көбісі ендігі кетіп қалған жоқ па! Жоқ, бұл оның қолынан қалай келді?! Сэнсэй, қалайша?

— Қалай болсын... Әдеттегідей. Сенім ұлы күш... Және жақсы өткізгіш.

— Бұның барлығы түсінікті. Бірақ бұл қалай болды?

— Қап қоймағанын, — деді Сэнсэй әзіл үнімен. — Зерттеулер жүргізілген дегенді естіген жоқсың ба өзің, өлшеу құралдарының көрсеткіштері осы мүрдделердің жанында күшейіп кеткен және сол сияқты...

— Жоқ, неліктен басқа адамдарда әсер ету күшінің осы көрінісі байқалған жоқ? Себебі Агапит мүрдесі жанында халық көп болды емес пе?

— Енді Иса айтқандай сеніміңізге қарай сізге беріледі.

Өзін қызықтырғанға байланысты біршама толық ақпаратты бұл жолы Сэнсэй аузынан ести алмайтынын Макс түсінді. Және ол уақыт жоғалтпай басқа сұрағына ауысты.

— Ал сен Агапит туралы не айтып едің? Ол Бодхисатва болған ба? Демек Шамбаладан? Сэнсэй басын изеді.

— Ендеше барлығына зер салсақ экскурсовод жетекшісі саған таныс тарихты біршама басқаша трактовкалады, — деп Макс өзінің ілмегін лақтырып, жалғастырды.

— Жалпы айтқанда, иә. Бірақ бұл экскурсовод жетекшісінің кінәсі емес, — деп Сэнсэй жымыя жауап берді.

— Ал қатесі қай жерде?

— Агапит Антонийдың шәкірті болған жоқ. Мүлдем керісінше. Және әңгіме жас алшақтығында емес. Антоний Агапитпен Афонда танысқан. Және дәл сол Агапит оны шөптермен, шын дұғамен емшілік өнеріне үйреткен. Бірақ бұл ең бастысы емес. Агапиттің арқасында Антоний ежелгі замандардан бері Киев территориясында орналасқан Лотос ғибадатханасының сақтаушыларына кіреді... Ал Агапит өзінің Шығыстағы миссиясын орындап, Антонийға үңгірге келеді және сол жерде тәндегі өзінің қалған өмірін кешеді. Және бұл жерде сырқаттан сауығудың болуы, кезінде Жерге қасиетті Рухтың өзі келген, Агапит мүрдесінің болуының арқасында. Оның қасында жатқан басқа да әулие мүрдделерінің емдік қасиетке ие болуы таңқаларлық емес. Бұл жерде қандай дінде болғанына қарамастан Құдайға таза сенімімен жалбарынған кез келген адамға беріледі... — Сэнсэй іштей өзінше ойланды да, кейін айтты: — Тек әлі күнге дейін көптеген адамдар өз рухының құтқарылуын емес, тәнінің сауыққанын сұрайтыны өкінішті. Өйткені рухты босату (құтқару) Қасиетті Рухтың құзіретінде. Ал тән ше? Жай ғана киімнің ауысқаны...

Макс кішкене үнсіз қалды да қайта сұрады:

— Ол замандарда Лотос ғибадатханасы қайдан пайда болады?

— Бұл ғибадатхана оған дейінгі біршама уақыт бұрын болған және қазір де бар.

— «Оған дейінгі біршама уақыт бұрын» — бұл қашан? — деп Макс нақтылауға тырысты.

— Алдыңғы Альт-Ланд өркениеті заманынан.

— Атлантида?!

— Иә, — деп Сэнсэй басын изеді. — Ол кезде Ригден Джаппоның «резиденциясы» Қара теңіздің ортасында орналасқан еді. Ол замандарда теңіз болмаған және сол жерде тамаша, көрікті жағалауы бар кішкене көл болған... Енді сол замандарда осы жерлерге жерасты Лотос ғибадатханасы күш көзі және болашақ адамзаттың жаңару орны ретінде Чинтомания фрагментімен бірге салынады. Осыдан бұл жерлердің адамдар рухы үшін әлі күнге дейін қызығушылық тудыратыны.

— Бірақ егер бұл ғибадатхана әлі күнге дейін болса, демек оның сақтаушылары (қорғаушылары) да бар болғаны ма? — деп Макс сұрағын нәзік астарлы қойды.

— Енді күзететін нәрсе болса, демек күзетшісі де бар, — деп Сэнсэй де астарлы жауабын айтты. — Дегенмен бұл ғибадатхана Шамбала секілді қарапайым адамдарға онсызда қол жетімсіз.

— Ал сен өзің ол жерде болдың ба? — деп Макс жартылай әзіл, жартылай салмақты сұрады, егер әзіл болса бірге күлеміз, ал егер шындық болса көруге сұрануға есеп жасағаны анық.

Сэнсэй күлімдеді де, дәл солай қарапайым емес жауабын берді:

Анастасия Новых «Аганит» суреті

Пуантилизм әдісімен салынған

— Макс, мен саған айттым емес пе, ол қарапайым адамдар үшін қол жетімсіз.

Осы кезде олар XVII–XIX ғасырларда салынған Аннозачатиевская шіркеуімен кіретін Алыс үңгірге келді. Өз беттерімен үңгірдің галереясын аралады, бұл жерлерде де біршама ежелгі әулие әкейлердің рақтағы мүрделері бар екен. Осы орында тордың арғы жағында шкаф текшесінде, әйнек астында белгісіз әулиелердің атақты мирра ағынды ғажайып бастары болды (знаменитые мироточивые головы). Макс қанша талпынғанымен майшам жарығында ақыры жарытып ештеңе көре алмады. Әрине ол бірден фальсификация туралы сөзін айтты. Бұған Сэнсэй: «Макс, сыртқы түр тек сенің ақылың үшін керек, дәлелдеуді қажет етпейтінді дәлелдеу үшін», — деді. «Сен көздеріңді жұмып, өз интуицияңа сен. Ол саған қай жерде фальсификация, ал қай жерде шын қасиетті қайнар бар екенін анағұрлым дәл айтады. Егер адам рухымен Жаратушыға ұмтылса оны алдау қиын, өйткені ол көздері көргеннен, ішкі жан дүниесімен анағұрлым көбін сезінеді (ұғынады)...

Үңгірден шығып, олар белгілі бір уақыт қоршаған табиғаттың сұлулығына зер салып дөңестің жарқабағында тұрды. Кейін түсе бастады. Жолдарында түрлі дәрежедегі көптеген монахтар кездесті, себебі жақын жерде олардың құжырасы (келья) және Рухани семинария болды. Кейбір дәрежесі жоғарғылар қымбат көлікпен жандарынан өтіп жатты. Макс олардың ауқатты күйлеріне қарап, қара діни киім киген кездейсоқ жолшыбайлардың әдеттегі сөздерін тыңдап, күлкімен айтты: «Мүмкін маған да попқа бару керек шығар? Олардың түрлеріне қарасаң, бұл жерде жаман емес тамақтандыратын секілді». Осы кезде алыс бұрылыстан атеизм заманынан бері бауырларға жататыны анық арық ақсақал (сухонький старец) шықты. Ол өзіне терең енген күйде және еріндері тоқтаусыз дұға айтып келе жатты. «Бұл адам есептелмейді, бұл басқаша», — деп Макс асыға қосты. Оған Сэнсэй жауап қайтарды: «Макс, сен олардан не күтесің? Олар да өмірлерінде бас қатырулары мен мәселелері бар сен секілді қарапайым адамдар. Олар да сен секілді институтта оқып, кейін мамандық бойынша жұмыс жасауға барған, жай ғана оқып және өздерінің жұмысын жасайды. Бұл жігіттер — қарапайым адамдар. Ал мына монах — мүлдем басқа. Ол Жаратушыға барар жолмен шын жүруші. Және олардың араларындағы айырмашылық орасан зор, дегенмен олар бірдей киім киеді».

Макс Сэнсэймен Жақын үңгірді өтіп монастырь көшесімен шығар жоғарыға көтеріле бастады. Осы кезде қоңыраулардың құламалы шылдыры қайта естілді. Көше біршама сапырылысып жатты, біреулері үңгірден шығып, басқалары оларды көруге кетіп бара жатыр. Шығатын-кіретін тұста Лаврға алыс монастырьдан келген монах-әйелдер тұрды. Олар қайырымдылық жинап жатты. Сэнсэй ақша беріп, өзінің кәрілігіне байланысты табуреткада отырған бір жасы үлкен монах әйелге жақындады. Сэнсэй оның қорапшасына ақша салып үлгерместен аяқ астынан селт етіп, монах әйел күтпеген жерден Сэнсәйді қолынан ұстап, ұсақ тиындар салынған қорабын аударып, тізерлеп отыра қалды. «Благослови, благослови мою душу» («Батанды бер, менің рухыма батанды бер»). Жанында келе жатқан Макс, тіпті осындай аяқ астынан болғаннан бір шетке шоршыды. Қалған адамдар тоқтап, болып жатқанды алыстан қызығушылықпен бақылап тұрды. Сэнсэй құлағына бір нәрселерді сыбырлып, оны орнынан тұрғызуға тырысты. Әйел келіспеді, кейін жүзі жарқырап, тұрды да, шоқынып және дұғасын сыбырлап айта бастады. Олардан алыс емес жерде тұрған жас монах әйел өзінің жасы үлкен әпкесіне жүгіріп келіп, шашылған тиындарды жинай бастады. Әлгі әйелден Макс пен Сэнсэй айтарлықтай алшақтаған кезде, біршама өзіне келген Макс: «Қап, өлгенше қорқытты! Есі ауысқан ба, немене? Ешкімге тиіспей отырды, отырды да, міне саған! Ол сенен нені қалады?» деп сұрады. «Жәй», — деді Сэнсэй құлықсыз, бұл тақырыпта сөйлескісі келмегені анық, әңгімені тіршілік бағытына бұрды.

* * *

Қазір Макс, тәні ең үлкен рухани серпілісте болған кезде де рухына өзіне жету қаншалықты қиын болғанын түсінді. Өйткені оның санасы әлемді материалды болмыс призмасында бағалаған. Ол Максты үнемі осы шынайлықтың жалғыз ғана дұрыс бейнесі (шағылысқаны) деп сендірді. Макс тек қазір айнасы қаншалықты қисық болғанын ұғынды. Бұл түсініктен қазір не пайда? Өйткені өзіңді түрлендіретін күш пен реинкарнация шынжырынан шығудың шын мүмкіндігі сол кезде болған. Сондықтан оның хайуани негізі соншалықты табандылықпен қарсы тұрып, өзінің иллюзиялы өтірігімен миды қатырып, көзді шелімен жапты. Ал жай ғана көру бұрышын өзгертіп, барлық күмәндарды алып тастап және хайуани инстинктеріңе басымдылық берудің орнына өзіңнің рухани негізіңе толықтай сену керек еді. Бұл қазір қаншалықты айқын және сол кезде соншалықты ауыр болғанын айтсаңшы! Өз ақымақтығың үшін өте ауыр өкініш. Себебі тек бір ғана мүмкіндік болса екен... Бірақ мүмкіндіктер жетіп артылды! Өмірінде олар қаншама рет берілді! Мұндай мүмкіндіктер санын қазір байқамау мүмкін емес. Және

ақталуға еш себеп жоқ. Ал шыныменде сол кезде өзіне бақытты билет түсті емес пе. Жадында жіберіп алған мүмкіндіктерінің ең жарқын сәті бұрқ етті...

* * *

Макс өзін жігіттер ортасында, ағаш орындықта отырғанын көрді. Олар Сэнсэй пациенттерін қабылдаған кішкене жинақы үйдің ішінде болды. Шебер сынықшы туралы атақ, бұл аймақтан біршама алыс жерлерге тараған. Өндірістік шахтер қаласының шеткі жағындағы бұл кішкене үйге, елдің түрлі аумағынан сырқатымен адамдар келіп жатты. Сэнсэй күніне бес жүз адамға дейін қабылдады. Және көбінде жұмысын түнгі екі, үште аяқтап, ешкімді қабылдаудан бас тартпады. Бірақ бүгін өзінің өлшемінде Сэнсэй біршама ерте босады — кешкі сағат он бірде. Жігіттер қабылдаудың соңына қарай келген. Әркім өз себебімен, бірақ көбісі өмір туралы әңгіме айту үшін. Оларды күндізгі күйбең тіршіліктен кейін Сэнсэйді көруге тартып тұрды. Осындай келулері олар үшін өзінше бір дәстүрге айналған. Жастық шақ, бос уақытқа жетіспеушілік жоқ деп айтпақшы.

Қабылдаудан соңғы пациенттер шықты. Қабылдайтын бөлме деп кішкене топчан, екі орындық және бұрышта шамдалмен жағылған діни белгіше тұрған кішкене бөлме аталды. Бар жайлылық осы ғана. Жігіттер кішкене енділеу, бірақ жұпынылығы бірдей келесі бөлмеде отырды. Орындықтар, киім сөресі мен пеш қана, құдай біледі бұл ескінің қалай сақталғанын.

Адамдардың болмағанына қарамастан Сэнсэй біреуді күткендей үйіне кетуге асықпады. Он бес минут өткеннен кейін шыныменде дәлізде баяу басқан біреудің аяқ дыбысы естілді. Біреу сыпайы есікті соқты. Есік ашылды. Ерекше бет-әлпетті қарияны қолдарымен демеген екі жасы келген монах әйелдер кірді. Ақсақалдың жасы тоқсан жас шамасында. Арықтау. Бойы өте ұзын, шамамен метр тоқсандай. Келбетті (немесе дұрыс) славян жүзді. Оның сақалы мен аздап бұйраланған шаштары, қар секілді аппақ. Ол жылы, біршама көне діни киім киген. Аяғында ауылдық сырма киіз етік. Ақсақалдың аяғы анық сырқат еді, себебі басқан әрбір қадамы үлкен ауырлықпен болды. Бірақ осындай сыртқы қаусағанына қарамастан, көздері жанданған мейірімділік пен ішкі күшті сәулесімен шашып тұрды.

— Сіздерге, бұл үйге бейбітшілік болсын, — деп ақсақал шоқынды да, басын иді. Монах әйелдер де солай жасады. Орындықтарда отырған жігіттер осындай ғажайып көптен бері ұмытылған сөздерді естіп және бет-келбеті ерекше жасы келген адамды көріп тіпті абдырап қалды.

— Здрасьте, — деп айтуға ғана шамалары келіп, сасқанынан бастарын изеді.

Осы кезде өзінің қабылдау бөлмесінен Сэнсэй шықты.

— Жаныңа (рухыңа) тыныштық болсын, Антоний, — деді Сэнсэй ерекше өзгерген, қандай да бір жанды тыныштандырар ізгі күшке толы үнімен.

Сэнсэй кірген кезде монах әйелдер бастарын изеп, барынша шоқынып жатты. Ал жүзі жайнаған ақсақал, аяқтарына жығылуға тырысты. Көздеріндегі рухани екпіні жанғаны соншалықты, құдды алдында ешқандай кедергі болмағандай. Сэнсэй оны жеңіл ұстап алды да, айтты:

— Антоний, саған тән алдында жығылудың еш қажеті жоқ.

— Тән алдында емес, мен Қасиетті Рух алдында бас иемін.

— Сенің бар өмірің, Антоний, Құдайы махаббатта болды және бұл шын тағзым.

Сэнсэй ақсақалдың қолдарын нәзік қолпаштап, оны қабылдау бөлмесіне алып кетті. Монах әйелдер бос орындықтарға тыныш жайғасып, шоқынып және дұғаларын сыбырлап айтуларын тоқтатпады. Осындай көріністі тамашалаған жігіттер аздап шок болды. Бірақ ұзаққа созылған жоқ. Сэнсэйдің жанында үнемі қандай да бір ерекше нәрселер болатын. Бірер минуттан кейін өздерінің тіршіліктері туралы әңгімелеріне қайта оралды. Басқаларына қарағанда Макс қабылдау бөлмесіне жақын отырды, сондықтан ол бөлмеде болып жатқанды көріп, айтылғанды жақсы естіді.

Қабылдау бөлмесіне кірген ақсақал Құтқарушы діни белгішесін (иконасын) көріп, қайта шоқынды. Сэнсэй Антонийды орындыққа жайғастырып, өзі топчанның шетіне отырды.

— Сенімен қайта кездесуге лайықты еткені үшін Жаратушыға шүкіршіліктер болсын. Сенің жаныңда рухым шаттанып, діріл қағады.

Ақсақал келген көз жасын сүртті.

— Антоний, өмірінде бір күн болса да өзіңнен алыста болған кезім болды ма?

— Ақиқатты айтып тұрсың. Әйтсе де... ашық аспандағы жарық күн секілді Сенің нұрың жанды әлдилейді.

— Ох, Антоний... Мәңгілік күн астында тербелетін сағатың алыс емес.

— Бұл ұлы бақыт. Шын рухыңды табу... Бірақ сонда да қалған адамдар үшін уайымым кетер емес. Өйткені оларды зұлмат уақыт күтіп тұр. Олардың азабын қалай жеңілдетуге болады?

— Жарығым, Антоний... Қас-қағым өмірде қалғандарға махаббатың мен қамқорлығың қуантады. Бірақ тыңдаған, алайда естімеген, сезімсіз тәнмен әрекет еткен, сондықтан рухына енбегендер үшін жанды қинаудың қажеті бар ма?

— Бірақ, барлығы құрдымға кеткен жоқ емес пе. Адасушыларда бар емес пе. Ал оларда сенім болмаған қалың-қараңғы түкпірлерден іздеуші ешкім жоқ.

— Менен не сұрау үшін келгеніңді білемін, Антоний. Ішкі ой-толғанысың маған аян. Мен жақсы көретін, құдайы ұшқынды тудыра алатын Православие сүйенген сен секілді кремний діңгектер (тіректер, бағаналар) аз қалса да, сенің азабыңды ұзартуға қолым бармайды.

— Иә, тәнім әлсіз болса да, рухым берік әрі күшті... Ең болмаса біреуін, қолынан ұстасам да, құдайы нұрға әлі шығара аламын.

Мейірімді күлкі үні естілді.

— Ох, сені білемін, Антоний! Саған қолынан жетектеуге ерік берсе болғаны, бүкіл отарыңды желкелеп жұмақ бағына айдайсың.

— Мейірімділік ет (маған), менің Таза Жарығым! Тағдырыма адасқан балалар төзу керек тамұқтың бар азабын көру жазылыпты. Ал олар ше, бұл сәбилер, әлі де кішкене марғаудай, туылғанынан соқыр. Қайда бара жатқандарын көрмейді.

— Көруін көрмейді-ау. Бірақ оларға Сөз берілді. Және естуін де естіді, бірақ сенбейді емес пе. Ал Құдайға сену қажет. Айтылды: «Байқа деп! Демек қырағы бол! «Құдайы махаббатыңды тап» деп айтылды ма, ендеше тап.

— Солайы солай... Бірақ жетесіздіктен құлақтары керең болған. Тамұқ шөлінің көзді алдаған сағымы оларды еліктіреді. Өйткені рухтарын өлімге алып бара жатқан қас-қағым елестің жалған екенін білмейді.

— Жарық нұрым, Антоний, олар білмейді емес, бұны мойындағылары келмейді. Ниеттері, мәні — шаң-топырақ болған бос мағынасыздықта. Қайтесің енді? Бағбан құртпен күреспесе, лайықты жемісті де ала алмайды...

— Осы дүниелік бос әурешілік оларға тыныштық бермейді.

— Бос әурешілік? Бос әурешілік, әлемде жасырылмаған, Антоний. Оларды сыртқы қажытпайды, ішкісі азапқа салады. Сондықтан адамға Жаратушыға барар жолында ешнәрсе кедергі емес екеніне көз жеткізіп, адами өмірді кешу үшін тәнде келдім. Ешнәрсе де кедергі емес! Тек толған еріншектік пен шірігеннің азғыруын көксеу ғана.

— Иә, балалардың рухы әлі де әлсіз. Аздыға көз салып, көптіні байқамайды. Менің сөздерімді кешіріші, бірақ адасқан тобыр алдында Саған неліктен Шын жүзінді көрсетпеске? Адамдар рухтарын құтқаруға жетелейтін сенімін алар еді. Өйткені қазір басқа заман емес пе.

— Эх, Антоний, менің игі нұрым... Рухым бұл жерге уағыз үшін емес, Әшкерелеу (Обличенья) үшін, өйткені Жаратушымен берілген тепе-теңдік бұзылды. Өзімнің Шын жүзімді ашсам, бұл көбіне өліммен пара-пар болмақ. Өйткені қаратүнек жарық күнге шыдай алмайтыны секілді, күнәһар рухта жарық сәулені көтере алмас. Оны тек жаны мен ниеті таза игілер (такуа) көре алмақ... Адамдарға құтқару хабары емес, іске көшу қажет. Ендігі

«Құдайым, мен іздедім және таппадым» деп хабарсыздығына (білмегеніне) ешкім де ақтала алмас. Жердің әр тұсында ақиқат шамдары жанып тұр. Кім іздесе, сол табады.

— Бұл да шындық. Уақыттың таяп, ал адамдарда сенімнің аз болғаны өкінішті. Бірақ сонда да, күнәһар солар үшін жүрек қас айырылып, сұрайды. Өйткені Жаратушы Қақпасының жолына нық түсуге, көбісіне ең азы жетпейді. Оларға Өзінің қасиетті күшімен көмектесші...

— Адам рухын құтқару жолындағы үлкен азапқа толы өтінішіңді қабылдамауға болады ма... Сенің дегенің болсын... Сенің еңбегің үшін және сен секілді Дұға еткен (немесе Жалбарынған, Құлшылық еткен) адасқан тобырына, Құдайы күшпен толған, рухты құтқаратын нұр дұғасын берейін. Бірақ есінде сақта, бұл дұға, Құдай Бармағындай (Перст Господний). Оны біліп бас тартушыларға (кейін шегінгендерге), суға батушының мойнындағы тас секілді. Өйткені осыдан кейін шегіну, Жаратушыға қарсы келумен (мойындамау) бірдей болмақ. Ал оны ар-ұжданы таза, тақуа еңбегінде орындаушы (айтушы), өмірінде-ақ кешірім табады. Бұл дұғаның сөздері келесідегідей: «Менің Шын Жаратушым! Тек Жалғыз Саған ғана иман келтіріп, Жаратушым сенен тек рухымның құтқарылып азат болуын ғана тілеп құлшылық жасаймын (дұға етемін). Сенің қасиетті еркіңе бас идім...».

* * *

Осы сөздерде көруі лезде үзілді. Макс қанша тырысқанымен қазір өзі үшін соншалықты маңызды әрі құнды болған бұл рухты құтқаратын дұғаның жалғасын еш ойына түсіре алмады. Қандай бір интуиивті сезімімен егер жадында оны толық еске түсірсе, өзіне ешқандай сынақтардың қорқынышты емес болатынын түсінді. Ол бұл дұғада шыныменде орасан зор Құдайы күштің жасырылғанын сезінді. Рухы жәй дірілдеп қана емес, сол фрагментті есіне алып құдды шөл далада бұлақ суына шөлі қанған жолаушы секілді оның күшіне қанықты. Бұл — тіршіліктің алғашқы салқын тамшыларына тиген ләззат күйі. Және... қайнар көзі қайта жоғалды. «Қалайша? — деп түсінбеді Макс. — Осыншалықты құнды қазынаға мен қалайша немқұрайлы қарағанмын? Өйткені мен барлығын естідім, әрбір сөзін естідім, бірақ қабылдай алмадым. Тіпті кейін бірде бір рет есіме алған жоқпын. Енді маған күнге қақталған осы тамұқ шөлінде үнемі сенделу ғана қалғаны ма? Өлім де жоқ, бірақ өмір де жоқ, тек баяу азапты сөну ғана! Қалайша бұлай болды? Ең құндының жанынан өтіп кеттім... Мен мүлдем жақын, Оның қасында болдым емес пе!

Осыншалықты көрініп тұрғанды қалайша байқамауға болады? Шын мәнінде болып жатқанды, ақымақтығыңмен иллюзия деп санаған дәл сол шынайылықты көріп, естімеу үшін қаншалықты керең әрі соқыр болуға болады? Мен өмірімді неге сарп еттім? Қайдағы жоқ ұсақ-түйек мәселелі әуре сарсаңға ма? Мен мәңгілікті сезіндім емес пе, неліктен өлім дәмін тататын Эгомның болмашы қас-қағым сәттегі қалауына алмастыра салдым? Осыншалықты құнды уақыттың қайтусыз кеткені өкінішті. Қалайша бұлай болды?!»

Шыдатпайтын ішкі аурудан кішкене тән дірілдеді. Тура мыңдаған жыртқыш аңдар тырнағымен ішінен талағандай. Төзуге келмес ауырсыну, қатты үреймен бар болмысын билеп алды. Және... аса терең зарығу. Бұл ауыр сезім көп ғасырлық жанның қажығаны. Болмыстың ең тереңінен ерекше шынайылықпен жан ұшырған даусы естілді: «Құдайым! Енді бұл маған не үшін?!» Дәл осы сәтте Макстың есінде өзінің ылдилаи рухани құлауының қорқынышты картинасы көрінді. Бұл жан түршігерлік материя жұтуының жиіркенішті сценалары... Ол тіпті қарсы тұрған да жоқ. Жәй ғана Эгосы әзірлеген тұңғиыққа тас секілді құлады.

Уақыт өте Сэнсэй құрған фирмалар аяқ астынан пайда болғаны секілді кенеттен жоғалды. Макс әп сәтте өзінің керемет имиджі мен директор лауазымынан айырылды. Бойын қатты ашу кернеді. Және өзінің нысанасы ретінде Сэнсэйді көздеді, себебі еншілес фирмаларды сақтап қалуға болатын еді деп санады. Құдды бір жиналған улы газдары жарылған жанартау секілді хайуани негізі сыртқа шықты. Ызасы қатты алаумен жанды. Өмір өртенген күлдің қалың қабатымен жабылды. Максты қалай болмасын бай боламын деген ессіз идея биледі. Санасы өмір тек бір-ақ рет қана беріледі және оны барынша тәтті кешу керек дегенге өз-өзін түпкілікті сендірді. Ол дәл қазір осы жерде бай болғысы келді, мейлі қандай жолмен болса да, ал кейін болатыны болады. Бұл арманын Макс күні-түні аялай бастады. Ауқатты адамдардың қалай өмір сүретінін бақылап, сондай байлыққа жетпегеніне өзіне ашуланып, жек көрді. Ал ол бұрынғыдай, Сэнсэй командасында болған кезіндегідей, ұялы телефонына саусағын тигізсе болғаны бар мәселе лезде жоқ болатынды аңсады.

Өмір тіпті бал иісі шықпаған үлкен бокқа толы бөшке болып шықты. Мәселелер бірінен бірі өткен ауырлықпен құлап жатты. Макс тіпті бар екенін мүлдем ойламаған өмірдің үрейлі шынайылығымен бетпе-бет келді. Басында азда болса қарсыласқан, бірақ кейін қолын мүлдем түсірді. Макс өмір өзінің қадірін осыншалықты түсіріп, қожайын емес, құл қылғанға Сэнсэй кінәлі деп санады. Ал барлығы басқаша, ақылмен болуы мүмкін еді. Жағдайдан шығар басқа бір жолын табуға болады деп ойлады. Барлығы құрдымға кетті: өмір де, бизнес те, философия да. Ол Сэнсэйді жеккөрудің себебін тапты. Бірақ сонымен қоса бұл себебі — жай ғана түбіне дейін түсініксіз, бірақ соншалықты жаны азап шегіп, сыздаған өзінің терең күйзелісі (ішкі дағдарысы) екенін ұғынды. Бұл жылдам деградация процесі тым ауыр болып шықты.

Осындай соғылған күйде Макс кезінде Сэнсэй командасында бірге жұмыс жасаған ескі досын кездестірді. Досын да тағдыр аздап тәлкекке салған екен, бірақ сәтті үйленуі оның жағдайын аман алып қалған. Қайын атасының көмегімен ол базарда жеке дүкенін ашып, автокөлік бояуларымен саудасын бастаған. Макс досына ілесіп басқа қалаға қоныс ауыстырған. Оған көмектесе бастайды. Кейін тіпті іскер серіктесіне айналады. Бірақ керемет бай болуды көксеуі басынан еш кетпейді. Бұл өзінше бір жабысқақ идеяға айналады.

Макс досын түпкілікті жерге отырғызып, оның отбасын үлкен қарызбен өмір сүруге көк тиынсыз қалдырғанға дейін бірнеше жыл бұрын, сол досы почта арқылы ерекше сәлемдеме алады. Ол ерекше атауы бар «Сэнсэй. Исконный Шамбалы» кітабы еді. Досы кітапты оқып Макспен алған әсерімен бөлісуге асығады, әсіресе оны «Лотос гүлі» практикасы қатты таңқалдырған. Оның үстіне досы сол рухани практиканы жасауды бастап, өзінің керемет алған сезімдерімен бөліседі. Және осындай ішкі рухани тұтастық күйін өмірінде бастан кешіргенін айтады.

Таңқала айтқан досының сөздері кейбір деңгейде Максты ойландырып тастайды. Кітапты оқу үшін қолына алып, қайтадан Сэнсэйдің үйлесімді әлеміне еніп кетеді. Жарқын естеліктерінен рухы дірілдейді... Макс бұл кітап жаттығуға келген және рухани даму жолына салмақты қызығушылық танытқан қызбен жазылған болуы мүмкін деп болжамын жасайды. Ол қыздың Сэнсэй философиясына соншалықты салмақты қарауы Макс үшін әлі де жұмбақ болып қала берді. Сонымен қоса Макс, кітап көркем шығарма формасында жазылғанымен, тым шынайы (сенімді) екенін де байқайды. Ол шыныменде өмірде болған көптеген оқиғаларды таниды. Сэнсэйді есіне алады. Оған деген бұрынғы ашуы ендігі қалмағандай. Эгосының бар құпия ойлары осы сәттегі жүріп жатқан бизнес серіктестерімен байланысты болды. Осындай қалың бұғаудан босап, Макс өзінің рухы бұл адамға үнемі жақын болғанын сезінеді. Өткенге жеңіл сағынышы бойын билейді. Ол тіпті рухани практикамен айналысуға қайта талпынды. Бірақ дәл қазір бұрындары ең әлсіз талпыныстарынан да анағұрлым нашар болды. Макс өз-өзіне өкпеледі. Бұрынғы аяғына нық тұрғанын жоғалтып, Эгосы өзінің үстемдігін қалпына келтіруге асықты. Өштіктен,

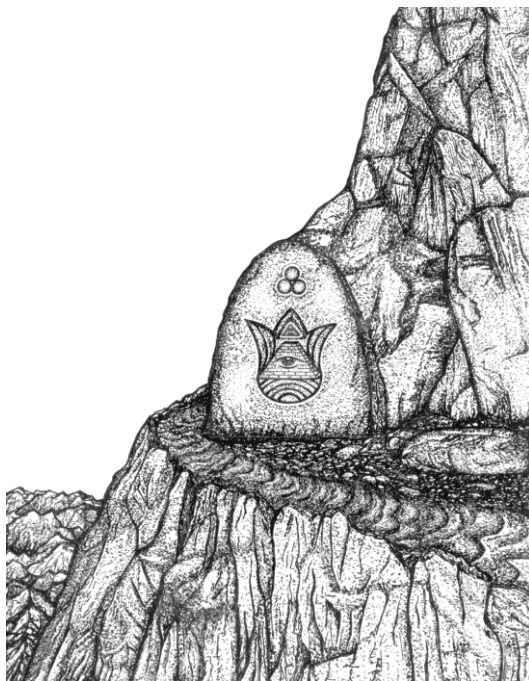
өзінің ішкі руханиятының амалсыздығынан, Макс досына көркем шығарманың аты көркем шығарма деп сөкті. «Барлығын сүйюші махаббат, бизнес туралы басты ойдан алаңдатады». Осы сөздерде досының рухани басы салбырағанын көріп, Макс іштей шаттанды. Ақыры оның жасырын ниеттерінің бірі орындалды: мейлі кітап беттерінде болса да Сэнсэйдің емес, дәл өзінің сөздері басқаларға ықпал етті. Ақыр аяғы Макс көптен күткен билігіне қол жеткізді, мейлі аз, мейлі досына болсын, бірақ сонда да жеке билігіне!..

* * *

Осындай қорқынышты еске алуларынан Макстың жаңа, жас тәні безгек қаққандай селкілдеді. Ол енді ғана өзін жеке Эгосы қаншалықты ғаламдық жаулап алғанын түсінді. Өйткені тіпті Макс өз материясының құрдымына құлап бара жатқан кезде де, сол сәттерінде, сол құлауында да Сэнсэй оған көмек қолын созған екен. Ал ол өзінің үрілген өзімшілдігімен бұл достық ишаратты аңғармаған, жеке жұмағыма ұшып бара жатырмын деп ойлап, ақымақ болған. Ол тіпті бұл жұмағы шындығында азапты тозағы болады деп еш болжамаған.

Бірнеше жылдардан кейін оның көптен күткен арманы орындалды. Макс ертегідегідей байып шыға келген комбинацияны ойлап тауып, жүзеге асырды. Бәсте үлкен ақша болды. Осы келісімі үшін досын банктен қомақты кредит алуға үгіттейді. Ал досы өзінің бар жылжымайтын мүлігін салып жібереді. Досы көптен бергі жолдасы әрі серіктесі Макс, әп сәтте ар-ұжданы еш ұялмастан қаншама жыл бойы жинаған отбасының барын жібіне дейін алып қояды деп ойлады ма?..

Осындай «өзінің арманы үшін болмашы құрбандықтың» арқасында Макс байып шыға келді. Өмірінде барлығы лезде түрленді. Ол ыңғайлы жағдайда өмір сүре бастады, жеке кәсібінің директоры болды, оған көп адамдар жұмыс жасады. Ақша өзендей құйылды... Ал сән-салтанаттың орнына — бостық пен қаратүнек, жеке билігіне рахаттанудың орнына — толық дәрменсіздік пен бір нәрсені өзгертуге еш мүмкіндіктің болмауы.

Анастасия Новых «Шамбала Кіреберісі» суреті

Ригден Джаппо эскизі бойыша салынды

Қатты үмітсіздік бала жүзінде көрінді. Қыз баласы қорқынышпен айналасына қарады. Көздері ендігі бөтен ер адамдармен құшақтасып, сүйісіп жатқан мамасына тоқтады. Макс өзінің болашақ ауыртпалығын түсініп, көздері жасқа тұнып бақырып жіберді:

— Жо-о-қ! Сэнсэй, мені өткенге қайтаршы! Бұл Сенің билігіңде екенін мен білемін. Ант етемін, мен барлығын түсіндім!

— Өткенге? — деді Сэнсэй салмақты, — ал сол өткенің саған не үшін қажет? Сен өзіңнің ішкі жан дүниеге үңіліші. Сені қазір өткеннің несі тартып тұр? Қоғамдағы биік дәрежеге қол жеткізу, дүниелік байлықтар ма?

— Жоқ... Иә... Жоқ... Сэнсэй, мен білмеймін. Бірақ мен міндетті түрде дұрысталамын! Мен барлығын түсіндім емес пе! Тек мені бұл жерден алып кет...

— Тәнде болуың — өткеніңнің салдары. Бұл сенің таңдауың болды!

— Мен білмедім емес пе, мен ойлаған жоқпын сен сол кезде шыныме... — Макс жарты сөзінде іркіліп қалды.

— Шындықты айтқанымды ма? — деп ойын Сэнсэй аяқтады. Және кішкене үнсіз қалды да, мұңды айтты: — Сенің өміріңде айтарлықтай шын мүмкіндігің болды. Алдыңда мүмкін болған бар рухани құралдар жатты. Бірақ өзіне құтқарушы кемеңді жасау үшін ең болмағанда солардың бірін пайдаландың ба? Сен бұл құралдарды қарап, олардың кемшілігі мен артықшылығын іздеп жүргенде саған берілген уақыт бітті. Енді күмәндарыңның жемісін жинай бер.

— Кешірші мені... Енді менімен не болады?! Сэнсэй, енді сен маған дос емессің бе... Қалайша бұлай? Енді қалайша мен... Неліктен сен маған сенбейсің?

— Ал неліктен сол кезде сен маған сенбедің? — деп Сэнсэй сұраққа сұрақпен жауап берді.

— Бірақ мен барлығын түсіндім! Ең болмағанда тағдырымды өзгертші! Енді маған немене өмір бойы осы боқтықта қалқып жүру керек пе?!

Сэнсэй ашына жымыды да, шаршаңқы айтты:

— Ештеңе де түсінген жоқсың... Сен әлі күнге дейін банандарды аңсайсың... Ендеше, саған сеніміңе қарай берілсін...

Қыз баласы жиі-жиі көздерін жыпылықтатты. Жанары қайтадан сәби аңғалдығына айналған. Ол қайдан екені белгісіз көздеріндегі пайда болған ылғалды сүртті. Өзінің құмнан салынған бұзылмаған үйіне қарады. Тұрды да, көңілі толмай еріндерін тістеп, ашумен оларды таптап тастады. Өзінің сүйікті көк күрегін алып, анасына кетті. Алыстатқан оның әрбір қадамын тура өзінің көрінбес плёнкасында айналдырып уақыт тоқтап қалғандай.

Сэнсэй қыз баласы өзінің құрылысын сәндеген жақын жерде жатқан тастардың біріне қарады. Оны алды да аспанға лақтырды. Тас биікке ұшып, өзінің тегіс бетінде күн сәулесімен ойнақтай жылтырады. Біртіндеп тасқа берілген күште азая бастады. Оны жұмсап тас өзінің кульминационды нүктесіне жетті. Бірер секунд қалықтады да үдеткен жылдамдығымен төменге қарай ылдилай бастады. Аспан биіктігінен қызған құмға ауыр құлап, бұрынғы орнына жайғасты. Сэнсэй тасқа өкінішпен (аяушылықпен) қарады. Кейін қолына бір уыс құм алды. Оларға зейінін жинақтады. Және бірнеше секундтан кейін алақанын ашты. Алақанында қанаттарын жайып екі сұлу құс тұрды. Оларды аздап көтеріп жіберді. Және олар біртіндеп аспан алысына ұшып кетті. Сэнсэй жымыып, оларды көзімен шығарып салды. Кейін назарын алып, айналаға көз жүгіртті. Адамдарды асықпай қозғап, уақыт өзінің баяу ескі плёнкасын айналдыруды жалғастыра берді. Сэнсэй ауыр күрсінді де, кетіп бара жатқан қыз баласына қарап, тыныш даусымен айтты:

— Эх, адамдар, адамдар... Қашанға дейін қас-қағымға қам жеумен, мәңгілікті таптайсыңдар?

МЕЙІРІМДІЛІК ФЕНОМЕНІ

Анастасия Новых кітаптары оқу қызығушылығының жаңа толқынын тудырды. Оның шығармашылығының феномені әрбір адам айнадағы секілді өзінің, ішкі жан дүниесін көреді. Оның үстіне автор мәтіндерінде соңғы уақыттарда таңқаларлық дәлдікпен орындала бастаған құпия болжамдар да айтылады.

Анастасия Новых көркем шығармаларымен танысқаннан кейін бұл кітаптар жай бір реттік сәндік дүние емес екендігін сенімділікпен айта аламын. Оларға үнемі оралады, мүмкін ол жерде адамзатқа мәңгілік тақырыптар қозғалғандықтан шығар.

Оның кітаптарының ішінде өзінің қарапайымдылығы, бірақ сонымен қоса даналық сюжетімен «Сэнсэй. Исконный Шамбалы» кітабы ерекшеленеді. Ол кітапты оқып отырып аяқ астынан өліммен бетпе-бет келген он алты жасар қыздың ішкі әлеміне енесің. Қыздың миында рак ауруы анықталады. Әрине, енді ғана құлпырған шағында бұл өмірді көрмей өлетініңді білу, өте қорқынышты. Ол өзін түсінуге тырысады: қалай өмір сүрді және бұлтартпас өлімді ұғынудан кейін өзіне не ашылды. Өзін алаңдатқан сұрақтарға жауаптарды табанды іздей бастайды: «Адам не үшін өмір сүреді және оның мәні неде? Неліктен жер шарындағы адамдардың көп бөлігі — сенушілер? Өйткені егер олар сенсе, демек, бір нәрсеге үміт ететіні. Ұлылар өздерінің ішкі мәңгілік өміріне қандай жолдармен жетеді?» Ішкі ізденістің ауыздықсыз энергиясы, оны ерекше тұлға, шығыс ұрыс өнерінің шебері — Сэнсэймен жолықтырады. Адамның ерекше қабілет-мүмкіндіктері, ежелгі аңыздар, жаман ойларыңды бақылауда ұстайтын қарапайым әрі тиімді психотехникалар, дәстүрлі емес медицина, өмір негізінің терең философиялық мәні — осы және тағы басқа көптегенімен, Сэнсэй әлеміне енген батыр қыз танысады. Бірақ ең бастысы — өзін алаңдатқан сұрақтарға жауап табады, жеке тәжірибиесінде адамдарға жоғарыдан жасампаздықтың ең қуатты күші — сенім мен махаббат берілгендігін таниды. Ақиқат шын мәнінде өте қарапайым екен. Бұл кітаптан алған әсерімнің барлығын сипаттап беру мүмкін емес. Тек оның финалы өте керемет екендігін ғана айта аламын.

Басқа «Перекрестье. Исконный Шамбалы» кітабы да өзінше ерекше. Кітап басты кейіпкер Сэнсэй туралы әрі қарай баяндай береді. Бірақ ендігі оны тұлға ретінде мүлдем күтпеген жақтан ашады. Сюжет негізі ретінде детективті тарих. Кітапта славян халықтарының оңай емес тарихына автордың ерекше көзқарасы көрсетілген, бірақ ең бастысы — болашаққа деген оң көзқарастағы шығарма. Бірақ бәрінен де тек табиғат апаттарына ғана емес тұтастай адамға, қазір біздер өмір сүріп жатқан қиылысқан замандар кезіне ғаламдық көзқараспен қарағаны таңқалдырады.

Анастасия Новых кітаптары тек баурап алып қана қоймайды. Менің ойымша олар сөзбен жеткізе алмайтын, дегенмен сөзсіз кітап кейіпкерлерінің әлеміне еніп сезінуге болатын қандай да бір шын мейірімділікке толғандай. Бірақ журналист ретінде Анастасия Новых кітаптары тек маған ғана осындай тамаша әсер қалдырды ма деген сұрақ туындады. Мүмкін бұл менің жай субъективті пікірім шығар? Өйткені қоршаған әлемде зұлымдық пен зорлық-зомбылықтың көп болғаны соншалықты, адамдар түпсаналарына еріксіз енгізген бар аса жамандықтан соншалықты қатты әрі мейірімсізденіп, пайда болған әлдебір мейірімділік пен сұлулық ұйықтап жатқан рухтарды өзінің сәулелі нұрымен оятпасын деп таптап немесе оны ешкім байқамайтындай көрінді. Және мен тәуелсіз журналистік тексерісімді бастадым. Себебі әңгіме тіпті кітапта емес, біздің қоғамның рухани жағдайында болды. Адамдар өздері бастарынан өткізуге тура келген бар қиындықтарға қарамастан, әлі де мейірімділікті (немесе жақсылықты) алғашқы бүлінбеген күйінде көруге қауқарлы ма?

Мінекей, оқырман жұртшылықтың тәуелсіз пікірлері.

Сергей Онищенко, 41 жас, әскери қызметкер:

«Анастасия Новых «Сэнсэй. Исконный Шамбалы» және «Перекрестье. Исконный Шамбалы» кітаптарын маған оқу үшін бірге Ауғанстанда әскери қызметте болған досым берді. Ол мүгедек. Кітап туралы айтқан Пётрдың көздеріндегі сәулеге таңқалдым. Досымды осындай жақсы көңілді күйде көрмегеніме көп болған. Оның сөздерінен осы кітаптардың арқасында тіпті жараланғанына дейінгі өмірінен де анағұрлым жақсы өмірге қайта оралғанын естідім. Өз атымнан кітаптар шыныменде тұрарлық екенін айта аламын. Кітаптарда терең даналық жасасырылған. Оның үстіне мен 20 жылдан аса шығыс ұрыс жекпе-жек өнерімен шұғылданамын. Мені таңқалдыратын жоқ секілді көрініп еді. Бірақ дәл осы кітаптардан осы тақырыпқа байланысты көп құнды материалды таптым».

Марина, студент, 18 жас:

«Анастасия Новыхтың «Сэнсэй. Исконный Шамбалы» кітабын маған туған күніме, университетте бірге оқитын жігітім берді. Өте ұнады! Ол жерде жазылғандар, менің ішкі әлеміммен үндес. Кейін өзім басқа бір кітабы «Құстар мен тасты» сатып алдым. Менің көптеген сәттерге көзім ашылды, ең алдымен өзімнің тұлғамды бағалауда. Кітап менің дүниетанымым мен өмірге, адамдарға деген көзқарасымды айтарлықтай кеңейтті. Осындай жақсы кітаптар шығара бастағаны қандай керемет! Мен славяндар үшін мақтаныш пен патриотизм сезіне бастадым».

Александр Иванович, ғылыми қызметкер:

«Жазушы Анастасия Новыхтың «Исконный Шамбалы» сериясының «Сэнсэй», «Перекрестье», «Құстар мен тас» кітаптарын оқыдым. Бұл кітаптар ішкі ақпарат аштығын қанағаттандырады. Олар мені, менің жасырын девизім болған, яғни жай оқып қана емес — іс жүзінде өзіңді түрлендіруің керек деген идеяны насихаттаумен баурап алды! Адамның абсолютті еркіндігі идеясы маған өте жақын — адамға жоғарымен жеке таңдау еркі берілген. Өзіңді түрлендіруге ыңғайлы «құралдар» көрсетілген. Бұл кітаптан да үлкен дүние!»

Назарова Ольга Васильевна, психологиялық орталықтың директоры:

«Анастасия Новыхтың «Сэнсэй. Исконный Шамбалы» кітабын оқыған кезде, бұл біздің клиенттерімізге, өзін осы өмірде жоғалтып алдым деп санайтын болмаса жеке рухани жолын іздеуші барша адамдар үшін тамаша психотерапевтикалық көмек болатын керемет кітап екендігін түсіндім. Осы кітапты оқуға кеңес бергенім үшін қаншама адам (немесе бір ғана адам емес) рақметін айтты. Бұл кітап емес — бұл отбасылық дәрігер! Және осындай оңай емес заманымызда, ол барынша көп адамға көмек болсын».

Қызықты пікірді орта жастағы ер адам айтты:

«Анастасия Новых кітаптары туралы кездейсоқ білдім. Балық аулауда болғам. Әңгіме тақырыбында досым «Перекрестья» кітабындағы оқиғаларды айтып берді. Бұл ақпарат мені қызықтырды. Базардан сол кезде «Исконный Шамбалы» сериясынан болған бар кітаптарды сатып алдым. Және барлығын бір деммен деп айтпақшы оқып шықтым. «Перекрестье» кітабы жанымға жақын болды. Бірақ қалғандарын, шынымды айтсам басында түсінбедім. Белгілі бір уақыт өтті. Бір қызығы осы кітаптардағы кейбір сөз тіркестері телехабарлар, әңгіме айту кезінде, ойға шомған сәттерде кенеттен жадымда пайда болды. Бұл кітаптарға «екінші демім», интернетте кездейсоқ Владимир Путиннің инаугурациясын көрген кезде ашылды. Сол кезде өз көзіммен оның қандай белгі астында тұрғанын көргенде, мені тура тоқ соққандай болды. Себебі сол оқиғалар мен ежелгі белгі Анастасия Новых кітаптарында айтылған. Мен Анастасия Новых кітаптарын қайта оқып шықтым, бірақ ендігі басқа көру бұрышымен. Талдадым. Және өзімнің ашқан жаңалығыма таңқалдым. Кітаптардың әрбірінде негізгі сюжет қабатында, мозайка секілді құралып, бірегей тұтас болған ауқымды ақпараттар жасасырылған екен. Бұның

менің санамды түпсана деңгейінде ұзақ уақыт бойы алаңдатқан дүние екендігі анық. Көп бөлігі өзіңнің ішкі жан дүниеңе қатысты. Бірақ адами қауымдастықтың тұстарына да қатысты жалпы сәттері де жоқ емес. Мен оқиғаларды мұқият қадағалап және оларды Анастасия Новых кітаптарымен салыстыра бастадым. Оның жазғандарын, сәуегейлік деп айта алмайсың. Сәуегейлік орындалуы мүмкін, орындалмауы мүмкін. Ал бұл жерде «дәріханадағы» секілді. Қандай да бір жолмен белгі туралы білуге болатынына ақылым жетеді. Бірақ қалайша 2004 жылы 15 шілдеде күнбе күн, Мысырға отты шарлардың құлайтынын дәл көруге болады — мен білмеймін. Қазір Анастасия Новых шығармашылығын қызығушылықпен бақылап отырамын және өзінің жаңашылдығымен кітаптарын асыға күтемін.

Міне астанадағы кітап базарында осындай пікірлер айтылды.

Айта кету керек, осы адамдармен сөйлесіп үлкен ләззат алдым, жаңа достар таптым. Ендігі осыншалықты ерекше кітаптардың авторымен кездесуге іштей толықтай дайын болғанымды сезіндім. Бірақ қанша тырысқаныммен, авторды іздеп таба алмадым. Бұл біздің заманымыз үшін біршама парадоксалды, егер кітап авторлары өзі туралы тоқтаусыз айқайлап және қалайда халық арасынан барлық мүмкіндікті пайдаланып ерекшеленгісі келетінін ескерсек. Қарапайымдылық адам сәні деп айтпақшы.

Анастасия Новых кітаптары бірінші кезекте өзімді түсінуге көмектесті. Бұл әлемде барлығы соншалықты жаман емес екенін ұғынуға. Жақсылық, жақсылық тудырады. Тек жақсы ойлап бастасаң болғаны, тағдырың саған бар жақсылықты тарта бастайды. Мен, өзінді іштей өзгертіп, сыртқы қоршаған ортаңды да өзгертетінінді түсіндім, әлемнің сұлулығын мүлдем жаңа интерпретацияда көресің, көзіңнен бұлыңғыр перде сыпырылғандай. Құпиялы авторы бар осындай ерекше кітаптар жоғарыда айтылған славяндардың жүрегіне жылы тисе, демек әлі де барлығы құрдымға кетпегені, демек алғашқы шуақ нұрымен өзінің ғажайып гүлдерін ашатын, жасырынған орасан зор рухани потенциалымыз да бар екендігіне мен сенімдімін. Демек, біздердің славяндық елдеріміз өзінің ұлылығында жарқырап, қайталанбас мейірімді адамдарымен қоршаған кеңістікті нұрландырып — тамаша сұлулығында кез келген елден озық заманның алыс емесі деген сөз.

Надежда Светлова

Анастасия Новыхтың ресми сайты:

schambala.com.ua

Анастасии Новыхтың ресми почтасы:

anastasija_novix@mail.ru

Анастасия Новыхтың кітаптары әр адамның Жеке сұрақтарына жауап беретін, әлемді және өзін терең түсінуге мүмкіндік беретін, адамның ең жақсы қасиеттерін шындайтын, ішкі өзін-өзі тануға, дүниетанымын кеңейтуге, өзін-өзі жеңуге, шын игі істер жасауға шабыттандыратын рухани, интеллектуалдық бестселлер ретінде бүкіл әлемге кеңінен танымал. Жазушының – «Сэнсэй. Исконный Шамбалы» (төрт томды), «Эзоосмос», «Птицы и камень», «Перекрестье», «АллатРа» кітаптары әлемнің көптеген тілдеріне аударылды. Олар әртүрлі құрлықта, әртүрлі елдерде тұратын, ұлты мен діндері де сан түрлі, әртүрлі жастағы адамдардың қолынан тастамайтын кітаптарына айналды.

Анастасия Новыхтың шығармашылығының феномені мынада: одан әр адам өзінің ішкі сырын (қазынасын) көреді. Бұл әлем және адам туралы, оның өмірінің мәні және өзін-өзі тану мен өзін-өзі жетілдірудің практикалық жолдары туралы айтылған білім сандығы (қазынасы). Бұл кітаптар өзінің әлемді және өзін-өзі қабылдаудағы жаңашыл көзқарасымен, әмбебап білімдерімен жер шарындағы көптеген адамдарды біріктірді. Барлық кітаптар автордың ресми сайтында Интернет желісінде қол жетімді:

schambala.com.ua

books.allatra.org

sensei.org.ua

Анастасия Новыхтың бірегей (ерекше) кітаптары дүние жүзіндегі пікірлес және жақсы адамдардың кең ауқымда бірігуіне негіз болды. Осы кітаптардың арқасында әлемнің түкпір-түкпірінен өздерінің шеберліктері мен іскерлігін жасампаздық арнасына бағыттағысы келген парасатты адамдардың бірігуі (консолидация) болып жатыр. Олар әлемдік қауымдастықта адамгершілікті, руханият пен мәдениетті дамытып, нығайта түсетін ауқымды жобаларды жүзеге асыруда. Және арам ойы жоқ жақсы адамдардың бірігуінің жарқын мысалы ретінде, бүгінде интернационалды ғаламдық жұмысы барша әлемдік қауымдастықта руханият, ар-ұждан, адамгершіліктің қалыптасуында баға жетпес рөл атқарып жатқан «АЛЛАТРА» Халықаралық қоғамдық қозғалысы болып табылады.

АЛЛАТРА

МЕЖДУНАРОДНОЕ ОБЩЕСТВЕННОЕ ДВИЖЕНИЕ

«АЛЛАТРА» ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҚОҒАМДЫҚ ҚОЗҒАЛЫСЫ — бұл іс жүзінде барша адамзат үшін Жақсылық пен Бейбітшілік жасап жатқандардың ғаламдық бірлестігі. «АЛЛАТРА» қозғалысы әлемнің барша адамдарын статусына, әлеуметтік категориясына, саяси және діни көзқарасына қарамастан біріктіретін қозғалыс. Аз ғана уақыт ішінде әлемнің 180-нен астам еліндегі жүздеген мың пікірлес (ниеттес) адамдар, қозғалыстың белсенді қатысушыларына айналды. Біздің стратегиялық мақсатымыз – адамдарда қоғам өміріне белсенді араласуға, әртүрлі елдердің ізгі ниетті адамдарымен бірлесе отырып әлемдік қауымдастыққа пайдалы іс-әрекеттерге қатысуға ынтасын ояту. Біздер саясаттан және діннен алыспыз. «АЛЛАТРА» халықаралық қоғамдық қозғалысының белсенді қатысушыларының бастамасы мен жанқиярлық игі істерінің арқасында дүние жүзінде адамдардың шығармашылық әлеуетін ашуға жағдай жасауға, жалпы адамзаттық рухани-адамгершілік құндылықтарды жаңғыртуға бағытталған түрлі шығармашылық жобалар мен жақсы бастамалар жүзеге асырылуда. Оның ішінде: халықаралық интернет-телевизия – «АЛЛАТРА ТВ»; жалпыұлттық бастама – «АЛЛАТРА жаһандық серіктестік келісімі»; «ЕДИНОЕ ЗЕРНО» іргелі әлеуметтік зерттеу жобасы; «АЛЛАТРА РАДИО» – шығармашылық медиа кеңістігі; «АЛЛАТРА ҒЫЛЫМ» – климатология, физика саласындағы заманауи инновациялық зерттеулер; жаһандық позитивті ақпараттық кеңістіктің халықаралық порталы - «АЛЛАТРА Вести» және тағы басқа көптеген жобалар бар. Бізде басшылар мен орындаушыларға бөліну жоқ, басшы мен орындаушы – әрқайсымыз, ал біз бірге күшпіз.

Біздің Бас директорымыз – АР-ҰЖДАН (СОВЕСТЬ).

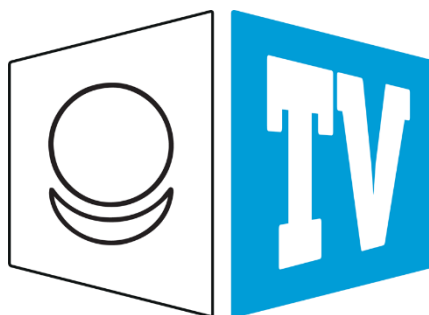
Бірлескен әлеуметтік маңызы бар жобалар арқылы дүниежүзілік қауымдастықтың рухани және мәдени даму жолына түсуіне көмек қолын созғысы келетіндердің барлығын шақырамыз. Қалайтын, жасай алатын және игі іс жасайтындардың барлығы бізбен бірге. Жақсы адам болу өзекті және сәнді!

«АЛЛАТРА» ХҚҚ-ның Координациялық Орталығы

+ 380 (44) 238 89 80; + 380 (44) 238 89 81;

+ 380 (99) 175 47 77; + 380 (96) 875 47 77; + 380 (63) 178 47 77

Сайт: allatra.org, **E-mail:** center@allatra.org, **Skype:** allatra-center

АллатРа

**АЛЛАТРА ТВ – АЛЛАТРА Халықаралық қоғамдық қозғалысының Халықаралық волонтерлік телеарнасы
ресми сайты: allatra.tv**

АЛЛАТРА ТВ – әртүрлі тақырыптардағы өзекті және қызықты бейнелері бар халықаралық, жалпыұлттық интернет-телевидение: психология, ғылым, жақсы жаңалықтар, ақпараттық-сараптамалық бағдарламалар, танымал адамдармен сұхбаттар, достық әзіл-оспақ, танымдық анимациялық бейнелер, отбасылық бағдарламалар және тағы басқа көптеген, шынайы және қоғамдағы адамгершілікті, мейірімділік пен бірлікті арттыратын оңды бағдарламалар. Барлығын толғандыратын шындық!

АЛЛАТРА ТВ телебағдарламалары өзін-өзі жетілдіруге, рухани және мәдени дамуға, қоршаған қоғамдағы және өзінің бойындағы ең жақсы қасиеттерді нығайтуға ұмтылатын барлық адамдарға қызықты.

АЛЛАТРА ТВ халықаралық еріктілер тобына қосылыңыз, халықтық теледидардың жаңа форматы арқылы шығармашылық идеяларыңыз бен жобаларыңызды жүзеге асырыңыз! Әсіресе, «Истина на всех одна» («Ақиқат – бәрі үшін біреу») циклінің бағдарламалары мен "СОЗНАНИЕ И ЛИЧНОСТЬ. ОТ ЗАВЕДОМО МЁРТВОГО К ВЕЧНО ЖИВОМУ" («САНА МЕН ТҰЛҒА. ӨЛІМНЕН МӘҢГІЛІК ӨМІРГЕ») атты жаңа фильм көрермендердің көңілінен шықты.

<https://allatra.tv/video/soznanie-i-lichnost>

**СОЗНАНИЕ И ЛИЧНОСТЬ. ОТ ЗАВЕДОМО МЁРТВОГО К ВЕЧНО ЖИВОМУ
(«САНА МЕН ТҰЛҒА. ӨЛІМНЕН МӘҢГІЛІК ӨМІРГЕ»)**

Бұл Игорь Михайлович Даниловпен сұхбат. Бұл тірі (өмір) кітап. Бұл әрі қарай сөзсіз дами беретін ғаламдық оқиғалардың басы. Бұл 2012 жылы 21 желтоқсанда болғанның салдары. Бұл «АллатРа» кітабынан кейінгі келесі қадам.

Жүйені әшкерелеу. Ғасырлар бойы жоғалған білім. Көптеген адамдар сана арқылы жасырын әрекет ететін жүйенің құлдығынан шын Еркіндікке қол жеткізе алатын Құралдар (инструменты). Рухани әлеммен байланысудың ерекше тәжірибиесі мен практикасы. Шексіз Әлемнің бір бөлігі болғысы келетіндерге арналған ерекше сұхбат.

Бұл жерде адамның өз бойындағы зұлымдыққа қарсы тұрып қана қоймай, бұл әлемде көптен бері болмаған – үлкен Құдайы Махаббатты, ластық пен сананың өтірігін бұлақ суы секілді шайып тазартып, Тұлғаның рухани шөлдеуін қандыратын құралдар да (инструменты) берілген. Бұл Өмір сұхбаты – Тұлға үшін КІЛТ және адамның өліден мәңгілік Тіріге айналуының ЖОЛЫ.

СЕНІ МӘҢГІГЕ ӨЗГЕРТЕТІН, жүйені әшкерелейтін, ШЫНДЫҚ!

Бұл өмір сұхбатында:

- өзін-өзі танудың практикалық тәжірибесі;
- Рух ретіндегі Тұлға дегеніміз не;
- аутогендік жаттығулар, медитация және рухани тәжірибенің айырмашылығы;
- Пайғамбарлар немен бетпе-бет келді;
- адам екі рет жаратылған;
- қалай болған: «адам, бейнесі мен ұқсастықта жаратылған»;
- алғашқы күнә дегеніміз не? Сен күнәһар емессің!
- сана (ақыл) жүйенің құралы;
- 8-ші күнге дейін Адамның Хайуаннан еш айырмашылығы болмайды;
- жүйе қалай әрекет етеді, адамдар нені көрмейді;
- жүйе адамдармен қалай сөйлеседі;
- практикадағы жүйенің айдалары мен алмастырулары: тыныштық пен күш;
- Рухани әлеммен қалай байланысуға болады: тәжірибе мен практика;
- тылсым күш физикасы (физика сверхъестественного);
- бірлік (бірігу) – қоғам мен адамның жаңа форматы;
- сананың (ақылдың) сиқыры; сиқыр туралы барлық шындық;
- болжамдар дәл келіп жатыр: соңы мен басы.

Анастасия Новыхтың редакциясымен **"СОЗНАНИЕ И ЛИЧНОСТЬ. ОТ ЗАВЕДОМО МЁРТВОГО К ВЕЧНО ЖИВОМУ"** ("САНА ЖӘНЕ ТҰЛҒА. ӨЛІМНЕН МӘҢГІЛІК ӨМІРГЕ (ТІРІ) ДЕЙІН") фильмінің мәтіндік нұсқасы төмендегі парақшада жарияланған:

<https://allatra.tv/book/soznanie-i-lichnost-kniga>

Мәтіндік нұсқасының түрлі әлемдік тілдерге аудармалары төмендегі сайтта орналасқан:

allatra-book.org